Th. Salan

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1921—22.

Ordförande: docent A. Palmgren; *vice-ordförande:* professor K. M. Levander; *sekreterare:* docent K. Linkola; *skattmästare:* doktor V. F. Brotherus; *bibliotekarie:* professor E. Reuter; *intendenter: för de allmänna zoologiska samlingarna:* magister I. Välikangas; *för de entomologiska samlingarna:* amanuens R. Frey; *för de botaniska samlingarna:* doktor H. Lindberg.

Bestyrelse: docent A. Palmgren, professor K. M. Levander, docent K. Linkola, doktor H. Lindberg, professor Fr. Elfving, doktor V. F. Brotherus, professor E. Reuter, professor A. K. Cajander. — Suppleanter: universitetsadjunkt W. M. Linnaniemi, professor A. Luther.

Redaktör för Meddelanden: docent E. Häyrén.

Mötet den 1 oktober 1921.

Ordföranden ägnade varma minnesord åt Sällskapets hedersledamot, professor Anders Thiodolf Sælan, som den 24 juni 1921 avlidit. Genom att resa sig från sina platser hedrade de närvarande den bortgångnes minne.

Docent W. Brenner anmälde till publikation: Växtgeografiska studier i Barösunds skärgård. I. Allmän del och floran. — Fil. kand. M. J. Kotilainen jätti painettavaksi: Beobachtungen über die Moosvegetation und Moosflora in Nordwest-Enontekiö.

Mag. Fritz Johansen från Ottawa, som inbjudits till mötet, höll ett av ljusbilder belyst föredrag om sina forskningsfärder i Canadas arktiska trakter.

Dr V. F. Brotherus demonstrerade två för vår flora nya mossor, *Plagiothecium curvifolium* Schlieph. och *Pl. Ruthei* Limpr., besläktade med *Pl. denticulatum* (L.). Den förra av dessa är funnen på Åland, i Pargas, Pellinge, Mustasaari och Sotkamo, den senare i Kangasniemi, Kvevlaks, Rovaniemi och på Pyhätunturi i Kemi lappmark. Vardera arten är tidigare känd från Skandinavien, Centraleuropa och Nordamerika.

Medicinalrådet G. R. Idman meddelade, att ingeniör Herm. Ad. Printz år 1910 hade funnit ett antal exemplar af *Fragaria vesca* v. *monophylla* invid ett stenbrott vid Rajalanvuori i Hämeenkyrö socken. Af dessa hade hr Printz tagit tvenne stycken och utplanterat dem på en gräsplan vid sin villa i samma socken, hvarest de blommat, burit frukt och förökat sig. Vid ett besök hos ingeniör Printz den 2—3 aug. innevarande år hade hr Idman observerat ett tjugotal exemplar af växten och pressat ett par ark för botaniska museets räkning. Enligt hr Printz' åsikt var det fullt sannolikt, att växten allt fortfarande kan återfinnas på fyndstället. Då det är uteslutet att växten kunnat komma till dessa aflägsna trakter från någon botanisk trädgård eller öfverhufvudtaget genom människans tillgöranden, måste man antaga att densamma spontant uppstått på fyndstället. Ehuru de exemplar hr Idman nu förevisade icke voro tagna direkte på fyndorten, utan härstammade därifrån först så att säga i andra led, ansåg han att exemplaren utan tvekan kunna införlifvas med herbarium musei fennicae.

Herr Idman förevisade ytterligare exemplar af *Trifolium repens* med mörka fläckar på bladen, hvilka han äfven tagit på ingeniör Printz' villaområde. Hr Printz hade den 5 sept. 1905, då han vandrade längs en skogsväg, som på västra sidan af fallet leder från Kyrö-fors till den s. k. Isoniska, på ett afstånd af ung. 300 meter från Kyrökoski bruk på vänstra sidan af vägen på ett område af ung. 1 m² observerat ett större antal exemplar af *Trifolium repens* med svarta fläckar på bladen. Sin vana trogen hade han öfverfört några exemplar af dem till en gräslinda på sitt villa-område. Under årens lopp hade växten spridit sig och observerats än här än där på området. Det var uteslutet att spridningen försiggått på vegetativ väg, utan hade den skett

genom frö, hvadan vi här hade att göra med on konstant form med ärftliga fläckar på bladen. Huru växten kommit till fyndorten var svårt att afgöra. Hr Idman ansåg det troligt, att växten uppkommit spontant, ty skulle den blifvit dit öfverförd från andra håll hade den troligen tidigare blifvit observerad och borde i så fall finnas i museets samlingar, hvilket icke var fallet. Hr Idman hade icke ens funnit densamma uti museets utländska afdelning. Uti denna afdelning finnes visserligen ett ark af *Trifolium repens*, benämnd forma *maculata*, från Halland i Sverige, men öfverensstämma fläckarna på dess blad till formen icke med de nu förevisade. Fläckarna på dessa utgöras af trianglar med svarta sidor på småbladen, med basen vid småbladens bas och spetsen vid midten af bladet, dock så att triangelspetsen är utdragen ända till bladets öfre kant. På större blad är ytan af triangeln grön, på mindre blad helt och hållet svart. Hos ded svenska exemplaret förefinnes på hvarje småblad ett svart streck, som går från bladets bas till dess öfre kant. Från detta streck utstråla mörka linjer åt hvardera sidan. Ehuru sålunda fläckarna äro af olika utseende, kunna målhända äfven de finska exemplaren få gå under benämningen forma *maculata*.

Metsänhoitaja Ilmari Hildén: **Muutamia eläintieteellisiä tiedonantoja Sodankylästä.** Elok. 1921 tein Sodankylässä, etupäässä pitäjän luoteisosassa, n. k. Kolhonlaessa, m. m. seuraavat muistiinpanot:

Mustela erminea L. Yleinen.

Martes abietum (L.). On vuosi vuodelta innokkaan metsästyksen takia käynyt yhä harvinaisemmaksi.

Canis lupus L. Esiintyy vain talvisin, jolloin usein suuriakin joukkoja saapuu Venäjän puolelta; niinpä talvena 1919—20 nähtiin 11 kpl. käsittävä parvi aivan lähellä Sodankylän kirkonkylää; kaksi yksilöä saatiin ammutuksi.

Ursus arctos L. Asukkaiden ilmoituksen mukaan on karhu viime vuosina käynyt yhä yleisemmäksi. Itse tapasin yksistään Kolhonlaella kolmisenkymmentä karhunpesää.

Sciurus vulgaris L. 22. VIII. 21 näin oravan, joka maassa istuen söi suurta *Boletus*-sientä. (Vrt. Välikangas: Luonn. Yst. v. 1921 N:o 2.)

Alces alces (L.). Ennen verraten yleinen Sodankylässä. Nälkävuosina 1917 ja 1918 ammuttiin niitä runsaasti, josta syystä se nykyään on hyvin harvinainen.

Garrulus glandarius (L.). Hyvin harvinainen.

Harelda hiemalis (L.). Elok. alussa 1921 ammuttiin 1 kpl. Sattasjoen varrella.

Phalacrocorax carbo (L.). 28. VIII. 21 näin 1 kpl. Sattasjoen rannalla.

Magister B. Olsoni: **Växtfynd i Kimito, Finby och Hitis sommaren 1921.**

Allium scorodoprasum L. Kimito: 1) strandäng vid Norrlångvik nedanför Skogböle gård, några enstaka exx.; (2 ängsbacke invid Fröjböle gård, rätt ymnigt. Anses lämna den finaste gräslök, odlats i trädgården en längre tid, endast de späda vårskotten skördas.

Campanula trachelium L. Hitis, Holma, några exx. i en dunge invid Mellangårds ägor tillsammans med *Spiræa filipendula, Briza media, Agrimonia eupatoria* och *Clinopodium vulgare.* För de tre sistnämnda arterna är fyndorten t. v. den enda jag antecknat inom området.

Euphorbia peplus L. Kimito, Engelsby, ymnigt invid barnhemmet och några exx. invid bron över Rekån, varest *Glyceria spectabilis* bildar ståtliga bestånd.

Geum intermedium Ehrh. f. *suburbanum.* Några högvuxna exx. i diket vid allmänna landsvägen mittemot Kimito kyrka tillsammans med massor av *G. urbanum.*

Herniaria glabra L. Enda fyndort i Kimito en liten bergklack t. vänster om landsvägen vid gränsen mellan Vreta och Påvalsby, ytterligt sparsamt.

Lactuca muralis L. Finby, Förby kalkbrott, ett tiotal exx.

Orchis sambucinus L. Sommaren 1920 några exx. invid Uppgård i Påvalsby, 1921 på samma lokal 4 exx. samt söder om gården på en ängsbacke 6 exx.

Potentilla reptans L. Ymnigt i stora exx. tillsammans med kolossala *Glechoma hederacea* längs kanten av Förby nya kalkgrav i Finby. Avvek rätt frapperande från de exx. jag varit i

tillfälle att studera på Åland, främst genom sin storlek samt bladens omfång och färg. Orsaken till denna habituella olikhet torde få tillskrivas ståndorten, varest växtligheten i sin helhet var iögonenfallande frodig. Jämväl uppmättes sällsynt stora exx. av *Vicia cracca*, *Lathyrus pratensis*, *Medicago lupulina*, *Linaria vulgaris*, *Tussilago farfara* och *Cirsium heterophyllum*.

Saxifraga tridactylites L. På äng på vardera sidan om landsvägen omedelbart innan man från Kimito kyrkoby-hållet kommer in i Markby, spridd på ett ganska stort område. På ängen till höger om vägen närmare byn även *Saxifraga adscendens* L., rätt ymnigt, men på en yta om endast några m². Båda arterna förekomma dessutom enl. uppgift i Västanfjärd.

Amanuens Wolter Hellén: **Kopulation mellan Cantharis obscura Fabr. ♁ och C. nigricans Müll. ♂.** Senaste vår den 29 maj iakttog jag i Hoplax invid Helsingfors en parning mellan tvenne olika skalbaggsarter, *Cantharis obscura* ♀ och *C. nigricans* ♂. Parningsakten försiggick på en albuske och tycktes av de bägge kontrahenterna tagas på ett fullt naturligt sätt. Honan promenerade lugnt omkring, släpande efter sig hanen, som låg orörlig på rygg med indragna ben i den för cantharider vid parning karakteristiska ställningen. Vid normal kopulation äger hos *Cantharis*-arter i allmänhet en så intim förening av genitalierna rum, att försök att med våld åtskilja kontrahenterna oftast resultera i att hanens bakkroppssegment avslitas och kopulationsorganet kvarstannar uti honan. Också nu voro djuren fast förenade; de insattes i cyankaliumburken, men åtskildes icke, utan är jag i tillfälle att presentera paret allt fortsättningsvis i kopula.

Tidigast anföres parning mellan olika insektarter år 1764 av Linné, som påträffade *Agelastica alni* och *Melasoma aenea* i kopula. Följande fall anföres 1798 av Rossi, som iakttog en kopulation mellan *Athous niger* och *Rhagonycha fulva*. Rossi blev så hänförd, att han lät uppsätta ett noggrant, på latin skrivet protokoll över händelsens förlopp, vilket sedan utdelades bland bekanta entomologer. — Sedermera blevo icke så få fall iakttagna, och 1858 sammanställde Hagen i Stett. Ent. Zeit. p. 407 alla intill detta år i litteraturen anförda fall, vilka upp-

gingo till 36, av dessa 19 mellan arter tillhörande olika släkten. En senare förteckning blev av O. M. Reuter publicerad i Öfv. F. Vet. Soc. Förh. XXIII 1881, vari författaren omnämner 82 fall, därav 27 mellan skilda genera. Huvudmassan av iakttagna anomala kopulationsförhållanden hänför sig till *Lepidoptera;* bland *Coleoptera* anför Reuter 35 fall. Bland dessa gälla tvenne parning mellan olika *Cantharis*-arter, nämligen *C. rustica* ♂ × *livida* ♀ och *C. fusca* ♂ × *obscura* ♀. Enligt muntligt meddelande av häradsh. H. Söderman har denne även iakttagit olika *Cantharis*-arter i kopula.

I anslutning härtill förevisade student Håkan Lindberg två skalbaggar av olika art i kopulation: *Ceutorrhynchus chalybaeus* Germ. ♂ och *C. floralis* Payk. ♀. Detta par hade av herr Lindberg påträffats 25. V. 1916 i Djurgården vid Helsingfors. Ett annat par, *Cious scrophulariae* L. ♂ och *C. thapsus* Fabr. ♀, hade likaledes anträffats i parning, men vid konserveringen hade kontrahenterna gått åtskils. Paret hade infångats 28. VI. 1918 i Hållsnäs by i Karis socken.

Rektor M. Brenner: **Botaniska meddelanden:** 1. Tvillingsfrukt hos äppelträd (*Pyrus malus* L.).

I en gammal, delvis halfvild trädgård på Svartbäck rusthåll i Ingå socken har sedan många år tillbaka ett äppelträd gjort sig kändt genom att utom vanliga äpplen framalstra s. k. tvillingsäpplen. I synnerhet under detta så ymnigt fruktbärande år, då frukterna rent af trängts om utrymmet på de öfverlastade träden, voro sådana tvillingsäpplen mycket allmänna och anträffades äfven på ett annat, några meter aflägset beläget träd. Vanligen bestående af två till sin köttiga massa fullkomligt och utan gräns sammanvuxna frukter, af hvilka den ena som en utväxt är belägen vid den större fruktens bas, kunna de äfven bestå af en större och två mindre frukter, i hvilket fall den ena af dessa vanligen genom en skild öfverhud begränsas mot den större, mot hvilken den är plattryckt.

Ifrån den gemensamma basen har tvillingsfruktens utveckling skett i olika riktningar. Antingen hafva (1) båda parterna försökt att i samma riktning som fruktskaftet utbilda sig och visa

då på längdsnittet två småningom divergerande och genom fruktköttet åtskilda, snedt framåtriktade kärnhus, af hvilka det ena tagit öfverhanden, hvarjämte de bågformigt böjt sig från hvarandra, men endast det kraftigare nått sitt mål i fruktskaftets förlängning, hvaremot det svagare stannat vid dess bas och endast med sin spets visar mot det gemensamma målet. En mörk, småfjällig fåra på äpplets yta sammanbinder de båda kontrahenternas stiftöppningar. I detta fall har alltså äfven den starkare parten till en början rönt ett märkbart inflytande af sin svagare grannes närvaro. Men därjämte framgår af fåran emellan stiftöppningarna att dessa ursprungligen varit förenade, men sedan jämte kärnhusen genom fruktköttets tillväxt och utvidgning småningom trängts åtskils. Äfven kärnhusens böjning från hvarandra utvisar en dylik utveckling.

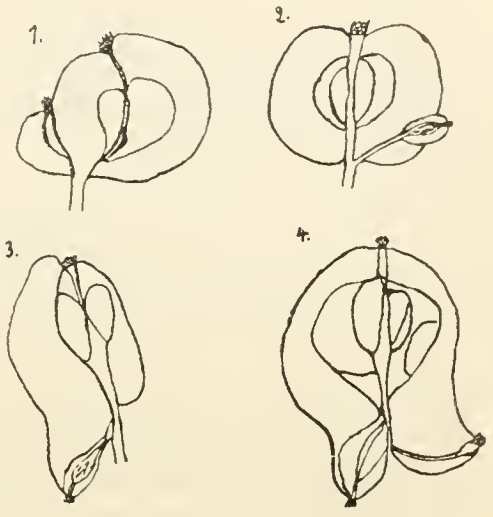

Fig. 1.
Tvillingsäpplen. Längdsnitt utvisande kärnhusens läge.

Eller, och detta är det vanliga fallet, har (2) endast den ena parten fortsatt sin utveckling i skaftets riktning, oberoende af den andra, som inslagit en annan riktning och åstadkommit en utstående utväxt vid äpplets bas, med antingen uppåt, utåt eller nedåt riktad stiftöppning. I detta fall är äpplet, om man frånser knölen vid basen, symmetriskt, då det däremot i det först omnämnda fallet är snedt med åt den svagare sidan riktad stiftöppning och till och med kärnhuset osymmetriskt.

Eller också hafva (3) de båda kontrahenterna utvecklats åt konträrt motsatta håll, den ena, starkare, uppåt, den svagare nedåt, samt den förra nästan endast åt den svagare partens sida bildat fruktkött, hvarigenom ett snedt, päronformigt äpple uppstått, med från ena sidan utgående skaft. Ehuru denna frukt till sin yttre form är osymmetrisk, är dock kärnhuset här tämligen symmetriskt.

En mellanform emellan denna och den närmast föregående uppstår då den öfra, starkare delen utvecklats fullt symmetriskt. Hela frukten får dock en sned, osymmetrisk form med sidoställande skaft.

En kombination åter af denna sistnämnda och den såsom den andra i ordningen omtalade formen eger rum (4) genom tillkomsten af en tredje frukt såsom en nedåt och åt sidan riktad utväxt midt emot äpplets nedåt riktade del. Äfven denna tvillingsfrukt är till sin öfra hufvuddel nästan symmetrisk, men med åt sidan riktadt skaft. Såsom af tre blommors skaft sammansatt är detta trekantigt.

Detta, jämte de öfriga dubbelfrukternas platta skaft, utvisar en redan i knoppanlaget i följd af bristande utrymme försiggående hopträngning af de enskilda blommornas skaft, som sålunda sammanvuxit och tvungit blommorna så tätt tillsammans att de ej haft rum att var för sig utveckla frukt. Ända till en sammanslutning af de skilda blommornas fruktämnen har det i dessa fall dock ej kommit, utan kunna de antingen som normalt utvecklade eller i mer eller mindre rudimentärt tillstånd liksom deras kärlsträngar alltid skilda för sig varseblifvas. Redan vid inträdet i äpplet förgrenar sig det gemensamma skaftet åt skilda håll. Frön utvecklas endast i hufvuddelens kärnhus.

Enligt O. P e n z i g s Pflanzenteratologie äro tvillings- eller dubbeläpplen mycket ofta omnämnda i den teratologiska litteraturen, ända sedan 1673, då O. B o r r i c h i Acta Hafn. under rubrik *De Pomo bifero* publicerade sin första uppsats öfver sammanvuxna äpplen. Såvidt man af den knapphändiga framställningen hos P e n z i g kan fatta, gälla de anförda fallen antingen genom dubbelblommor (synanthie) alstrade eller ända till karpellerna eller kärnhusen sammanvuxna frukter (syncarpie), hvaremot något fall där, såsom hos ifrågavarande frukter, endast den köttiga blombottnen vore gemensam, icke omnämnes. I öfverensstämmelse härmed anföres ej heller någon särskild term för detta slag af tvillingsfrukt. Möjligen kunde dock benämningen »Siamese Twin Apples» för en äppelträdsvarietet med konstant förekommande tvillingsfrukt afse denna. Såsom lämplig härför tillåter jag mig, med afseende å de inbördes fria kärnhusens för-

hållande till hvarandra inom samma bostad, föreslå termen a d e l p h o c a r p i e.

I sammanhang härmed är jag på grund af benäget meddelande af rektor Holger Petersen i tillfälle att omnämna ännu en annan förekomst af tvillingsäpplen i Nyland, nämligen på Hindersby Bisar i Kyrkslätt. Äfven här är det två gamla träd, som alla somrar, jämte normal frukt, alstra tvillingsäpplen, men i synnerhet detta år i riklig mängd. Dessa uppgifvas bestå af två à fyra symmetriskt utvecklade, lika stora komponenter eller af ända till åtta, hvaraf en stor i midten och de öfriga såsom små knöllika utväxter oregelbundet anordnade närmare dess bas. Någon säkerhet angående beskaffenheten af deras kärnhus har i brist på tillbudsstående exemplar ej kunnat vinnas.

2. *Astragalus cicer* L. och *Melampyrum nemorosum* L. i Ingå. Nya rön.

I 47 häft. av Sällskapets Medd. ingår en notis angående förekomsten av *Astragalus cicer* L. i Ingå socken, jämte ett försök att utreda villkoren för dess uppträdande på orten. Härvid framhölls den nära förekomsten av en som prydnadsväxt odlad violettrödblommig *Campanula* och möjligheten av att *Astragalus*-frön jämte frön av denna importerats och förmedels myror till sin växtplats överförts. Då det under nuförlidna sommar lyckats mig att, sedan de undanskymmande buskarna och gräsen bortskaffats, uti *Astragalus*-beståndet påträffa ett exemplar av nämnda *Campanula*, synes mig min uttalade förmodan i någon mån hava vunnit i sannolikhet. Förflyttningen till samma ställe av båda växternas frön talar för gemensam härkomst och enahanda spridning.

I sammanhang härmed påpekades den egendomliga, för att icke säga nyckfulla spridningen av *Melampyrum nemorosum* på Brennebo lägenhet av nämnda socken. Ursprungligen hithämtad såsom hela utblommade stånd med mogna frukter och kringströdd på marken, hade den icke utvecklat sig där den nedlagts, men väl på andra platser i närheten, där den efter någon tid uppträtt i stora mängder, i synnerhet där andra växter planterats och jorden uppluckrats. Misstanken för denna flyttning föll på myrorna, men som det syntes oförtjänt, dels på grund av

växtens massvisa uppträdande, dels emedan myrornas vägar och bon icke stämde överens med växtens spridning.

En erfarenhet från föregående sommar har emellertid synts mig egnad att komma den skyldiga på spåren. Jag observerade nämligen en dag, huru en individ av den på stället mycket talrika åkersorken (*Arvicola agrestis*) avbet ett *Melampyrum nemorosum*-stånd och förtärde bladen. Detta skedde på en av de platser, där ifrågavarande växt under de senaste åren starkast förökats, men andra myror än *Camponotus herculeanus* ej förekomma. Mycket sannolikt är att sorkarna, som ju samla sig föda för vintern, redan då de första *Melampyrum*-exemplaren hithämtades, och likaså under de följande åren på sensommaren togo hand om dem och släpade dem till sina förrådsplatser, varvid de mogna fröen förr eller senare föllo av och sålunda spridde växten. Hål i marken, under stenar och i murar utvisa de platser, där djuren hava sina bostäder och magasiner, och själva ses de springa omkring även mitt på dagen. Tidigare, innan *Melampyrum nemorosum* hitkommit, förstörde de genom att avgnaga rötterna de unga äppelträden, men sedan den förra massvis inträngt på de senares område, ha dessa fått vara i fred, sannolikt emedan sorkarna som föda föredragit den mjuka och saftiga örten framför de sega trädrötterna.

3. För Finland nya *Rosæ heterosepalæ*.

Till den i Medd. häft. 46 sid. 76—81 lämnade förteckningen över Finlands *Rosæ heterosepalæ* är jag på grund av nya av mig i Ingå gjorda fynd i tillfälle att tillägga tre för vår flora nya arter av arttyperna 16 *Gravetii*, 17 *connivens* och 25 *rigida*, nämligen *R. hirti-grossidens* Almqu. och *R. dentillata* Almqu., båda av gruppen *Afzelianæ virentiformes*, samt *R. sphærocarpa* n. sp. foliolis parvis, glabris, subtus glaucis, petiolis stipulisque ad marginem glanduliferis, hypanthio globoso, eglanduloso vel subeglanduloso, av gruppen *villosæ glaucæ* och arttypen 17 *connivens*, alltså närstående den i Medd. 46 sid. 81 anförda **conocarpa* Brenn. och liksom denna endast känd från Ingå. *R. hirti-grossidens* förekom vid väg och åkerkant på Haga, *R. dentillata* på ängsbacke på Brennebo och *R. sphærocarpa* vid åker- och skogsbrynet på Svartbäck.

Även nya fyndorter för följande arter och underarter av grupp *Afzelianæ* kunna tilläggas.

17. *Connivens*-typ. 113. (Virentif.) *R. pseudo-Lefflerí* Almqu. — Ingå, Haga, vägkant.

19. *Podolica*-typ. 125. (Vir.) *R. Matssonii* Almqu. **limitata* Matss. — Ingå, Brennebo, ängsbacke.

23. *Contracta*-typ. 156. (Virentif.) *R. silvescens* (Matss.) Almqu. **incrassata* Almqu. — Ingå, Svartbäck, ängsbacke, Brennebo, ängsbacke. — (Vir.) **placida* Matss. f. foliolis latioribus. — Ingå, Svartbäck, ängsbacke.

26. *Chavini*-typ. 186. (Vir.) *R. venosa* Sw. — Ingå, Brennebo, ängsbacke. — (Virentif.) **trichella* Almqu. — Ingå, Svartbäck, vägkant.

Såsom anmärkningsvärd må i sammanhang härmed framhållas den långs en sträcka av vidpass $^1/_4$ km rikliga förekomsten av *R. Collinderi* Matss. av grupp *Afzelianæ virentes* och arttyp 4 *Jebei*, vid kanten av åkrar och väg på Haga i Ingå.

4. Hos *Phleum pratense* observerade monströsa former.

På Sällskapets novembermöte 1910 förevisades enligt Medd. häft. 37 sid. 38 två monströsa former av *Phleum pratense*, båda beträffande dess axvippa. Denna gång är jag i tillfälle att för Sällskapet anmäla en i Penzigs Pflanzenteratologie icke omnämnd monstrositet berörande hela växten, men i synnerhet strået. Exemplaret är i pressat tillstånd inlämnat till Universitetets botaniska museum. Det företer tydligen ett tillstånd av svaghet, i det att det icke förmått bibehålla sin normala, lodrätt upprätta ställning, utan upprepade gånger, givande vika för tyngdkraften, bågformigt nedböjts. För varje gång den i ledknuten verkande livskraften tvungit det tillväxande ledstycket uppåt har det under tillväxten åter nedböjts, varigenom hela strået erhållit formen av en av flere små bågar bestående vågformigt nedböjd båge, i spetsen uppbärande ett åt sidan nedböjt och krökt ax. Den härigenom ådagalagda svagheten yttrar sig vidare i en sentida blomning. De närstående timotej-stråen äro alla normalt upprätta. Fyndorten är en torr, mot sydost starkt sluttande backe i Ingå.

En liknande vågformig, än uppåt, än nedåt böjd riktning

finner man hos de nedersta äldsta grenarna av granen, beroende på omväxlande starkare eller svagare belastning genom barrbärande smågrenar. Så länge dessa ännu äro små, höjer sig grenens spets; genom deras tillväxt och förgrening åter ökas barrmassan och trycker nedåt, varefter en ny spets åter söker sig uppåt. Hos svaga granexemplar däremot, liksom hos svaga enar och andra växter med även normalt hängande grenar, förmå dessa icke uppbära sin egen tyngd, utan bliva redan från början slokande eller hängande.

Student Ole Eklund: **Botaniska notiser från Ab, Korpo.** Sommaren 1921 fortsatte jag med understöd av ett av rektor Axel Arrhenius genom Sällskapet erhållet stipendium mina växtgeografiska och floristiska undersökningar i Korpo socken, men på grund av iråkad ohälsa kunde det uppställda exkursionsprogrammet icke fullföljas i sin helhet. En färd till det i Houtskär belägna, stora och lövrika Jungfruskär företogs. Ehuru ön icke faller inom mitt egentliga undersökningsområde, vill jag här lämna ett kort meddelande om dess intressanta växtvärld.

Jungfruskär utgör en av Åbolands västligaste utposter mot det åländska området och gränsar närmast till Sottunga och det nordligaste Kökar. Ön utgöres av en stor, nästan halvmånformig bergstomme, vars konkava del öppnar sig mot E och inrymmer en mycket grund vik, omgiven av ett brett bälte bördiga marker, som till största delen täckas av en synnerligen vacker och frodig lövvegetation, där en stor mängd iögonenfallande, prydliga arter uppträda och förläna ängden en blomsterprakt av åländsk färgstyrka. Täta lundar och grupper av *Alnus glutinosa*, *Betula odorata*, *Populus tremula*, *Prunus padus*, *Salix caprea* och *Sorbus Aucuparia* med insprängda *Rhamnus-Frangula-* och *Viburnum*-buskar beskugga vida ytor, och den ställvis fuktiga marken därunder klädes av saftigt gräs (*Briza*, *Aira caespitosa* (icke tuvig), *Milium effusum* m. fl.) och ter sig flerstädes blåskimrande av den ytterst ymnigt uppträdande *Polygala amarellum*, jämte vilken *Gentiana amarella* **lingulata*, *Alchemilla filicaulis*, *Hieracia*, *Taraxaca* (*T. praestans*) o. a. förekomma. En vacker anblick erbjuder den i ymnighet växande

Gymnadenia conopea, som ofta uppträder sällskapligt tillsammans med *Orchis maculatus*, *Platanthera* (båda arterna) och mycket frodig och riklig *Listera ovata*. Ställvis avbrytes lövskogen av större och mindre gläntor, naturliga ängar och torrare backar, och på dessa ståndorter ses *Chrysanthemum leucanthemum*, *Briza*, *Geranium sanguineum*, *G. silvaticum*, *Hieracia*, *Melampyrum cristatum*, *Potentilla Crantzii*, *Primula veris*, *Spiræa Filipendula* m. fl. i yppig gestalt och ymnigt mått. Backarna hysa ställvis *Rosa*-snår (av *Rosa*-arter sågos å Jungfruskär *R. cinnamomea*, *R. mollis*, *R. canina*, *R. glauca* och *R. coriifolia*) av ganska stor täthet och vidd. Kring buskgrupper (*Salix aurita*, *Viburnum* etc.), större stenar o. dyl. lysa här och där prydliga bestånd av *Inula salicina* och (dock spars.) *Erysimum hieraciifolium*. Särdeles vackert är ett parti av vikens täta klibbalbård, där *Arctium nemorosum*, *Actæa*, *Convallaria multiflora*, *Heracleum sibiricum*, *Milium*, *Platanthera montana* m. fl. frodas i den täta skuggan och där fullt »vild», yppig *Humulus* lianlikt klänger uppför alarna och sammanväver de jättelika *Heracleum*-stånden. I närheten av denna plats växer en koloni *Allium scorodoprasum*. I den sydvästliga delen av ön sågs i lundmark *Orchis sambucinus* (såväl huvudarten som f. *rubra*). Mångenstädes uppvisa de fuktiga gräsmarkerna ett rätt mäktigt mosstäcke av *Aulacomnium palustre* och *Hylocomium squarrosum*.

Träd- och buskfloran på Jungfruskär företrädes av följande 22 arter:

Alnus glutinosa
Betula odorata
Corylus avellana (r)
Fraxinus excelsior (r)
Pinus silvestris (rr)
Populus tremula
Prunus padus
Rhamnus Frangula
Rhamnus cathartica (rr)
Ribes nigrum
R. alpinum
Rosa cinnamomea
R. canina
R. glauca
R. coriifolia
R. mollis
Rubus idaeus
Salix caprea
S. pentandra (rr)
S. aurita
Sorbus Aucuparia
Viburnum opulus

På vikens låglänta stränder anträffades bl. a. *Ophioglossum vulgatum*, *Parnassia palustris* var. *tenuis* [1], *Sagina nodosa*, *Sali-*

[1] Huvudarten är — mig veterligt — icke anträffad i Korpo, ej heller i Houtskär.

cornia herbacea (mycket lågväxt, men täml. ymn. i vikens innersta del i det salina bältets nedre avsnitt tills. med *Spergularia salina*) och *Taraxacum balticum*.

Av de i Korpo socken sommaren 1921 gjorda växtfynden äro de mera anmärkningsvärda nedan upptagna.

1. *Alopecurus geniculatus* L. × *A. pratensis* L. Denna sällsynta, för prov. Ab nya [1] hybrid fann jag i riklig mängd på Jurmo, där den förekommer tillsammas med föräldrarna på det avsnitt av byns äng, där *A. pratensis* odlas. Mestadels finnes f. *subpratensis*. Lokalen är tämligen fuktig och mosstäcket glest, bestående av *Brachythecium salebrosum*. Hybriden har nästan enahanda habitus som *A. arundinaceus* × *geniculatus* (se Medd. 47, sid. 63), men avviker från denna genom en oftast något mindre blågrön färg, i toppen mindre öppna skärmfjäll och ± förlängda stråblad (2:dra stråbladet uppifrån 8—20 cm × 5—7 mm), varjämte den merendels är mindre grov och högväxt (vanligen 70—90 cm., högst 100 cm); den har starkt knäböjda strån och bildar stora tuvor. Bestämningen godkänd av dr Harald Lindberg.

Även å en annan lokal i Korpo uppdagades denna hybrid (det. Harald Lindberg), nämligen invid Kopois träsk, alldeles nedanför Östergård. Här förefanns den som en f. *pergeniculatus*, mycket liknande *A. geniculatus*, men betydligt större till växten och med delvis deformerade och outvecklade ståndarknappar.

2. *Alopecurus arundinaceus* Poir. × *A. geniculatus* L. Sommaren 1920 funnen av mig på Österskär; sommaren 1921 anträffades en ny, rik lokal för denna hybrid på Utö, mellan gloet och havet. Här växer bastarden i väldiga mängder och är synnerligen frodig. Den förekommer i gränsområdet mellan *A. geniculatus*-vegetationen nära gloet och *A. arundinaceus*-förekomsten på havsstranden.

---

[1] Enligt senare ingånget, privat meddelande av rektor Axel Arrhenius är hybriden av honom insamlad i Pargas år 1900; exx. från denna fyndplats äro dock icke inlämnade till H. M. F.

3. *Aira bottnica* Whlnb. × *A. caespitosa* L. Huvudskär invid Jurmo. Hybriden frodas i mäktiga tuvor bland stamarterna på holmens steniga NE-strand.

4. *Carex canescens* L. × *C. norvegica* Willd. Pattskär vid Utö. Den växte här invid en sötvattensamling tillsammans med *C. canescens*. *C. norvegica* stod ej att finna på Pattskär. I och invid nämnda vattensamling sågos dessutom *Sparganium affine*, *Scirpus mamillatus*, *Sc. uniglumis* och *Myosotis laxa*.

5. *Salix*-hybrider. Uppmuntrad av ett vänligt löfte om bestämning av mina *Salices* sände jag till rektor Axel Arrhenius i Stockholm en liten kollektion från sommaren 1921. Hans granskning, för vilken jag ber att få uttala min varmaste tack, har givit vid handen förekomsten av följande hybrider.

Salix aurita × *caprea* × *cinerea* × *nigricans* (det. Axel Arrhenius, som skriver: »Forma pulcherrima! *caprea-cinerea* dominerande»). Ett tämligen yvigt buskträd i ett litet gärde i skogsbacken strax W om Nystarholm (Långviksområdet). Rektor Arrhenius synes vara i viss mån tveksam beträffande *S. aurita* som fjärde komponent.

S. aurita × *depressa* (det. Harald Lindberg, confirm. Axel Arrhenius). Sparsamt invid landsvägen 6 km från Korpoström i och invid ett mindre, nästan igengrott dike tills. med stamarterna, av vilka *S. depressa* i minoritet. *S. depressa* är (liksom även *S. nigricans*) ytterst sällsynt i Korpo.

S. aurita × *repens* (det. Axel Arrhenius, som anmärker: »*S. aurita* svag»). En meterhög buske (en utpräglad forma *per-repens*) på prästgårdens ägor nära Holmbergs torp invid byavägen till Hväsby.

S. aurita × *rosmarinifolia* (»eller *S. aurita* × *repens* × *rosmarinifolia*, hängen glabrescerande», enligt Arrhenius). Tvenne varandra närliggande fyndplatser invid skogsstigen mellan Kölingby och Wäster-Kalax. Å den Wäster-Kalax närmare lokalen uppträder hybriden st cp tills. med *S. aurita*, *S. cinerea*, *S. phylicifolia*, *S. pentandra* (pcc), *S. repens* och *S. rosmarinifolia* (pc).

S. cinerea × *nigricans* × *phylicifolia*, *per-phylicifolia* (det.

Axel Arrhenius). En stor buske nära Kopois träsk invid utfallsdiket från Storträsket. [1]

S. cinerea × *phylicifolia*, ♀ (confirm. Axel Arrhenius, som skriver: »En konstig, *cinerea* närstående form. Misstänker att även *S. nigricans* ingår»). Jurmo: Huvudskär, tills. med stamarterna samt *S. repens* och *S. rosmarinifolia*. Från denna lokal föreligger dessutom ett par kraftiga exx., vilka synas utgöra ett fullständigt mellanting mellan de två sistnämnda arterna. Rektor Arrhenius har på determinationsetiketten skrivit: »Possebit ?*S. repens* × *rosmarinifolia*» och i brev: »Gör intryck att vara *S. repens* × *rosmarinifolia*». Tyvärr var materialet alltför skralt — bl. a. saknades goda hängen — för att möjliggöra en definitiv bestämning. Ute i naturen gjorde denna mellanform på mig ett starkt intryck av hybrid mellan de två arterna.

6. *Sagina maritima* Don. Jurmo: Skalmörn (st pc på SSW-stranden) och Bokulla-örn (st cp vid inre delen av den från S inskjutande viken). Angående dessa två sand- och stenrevs växtlighet i övrigt äro att annotera oerhört riklig *Crambe maritima* på Skalmörn och *Asperugo procumbens* på Bokulla-örn. Den sistnämnda arten, som ju är en äkta ruderatväxt, förekommer i särdeles kraftig gestalt och stort individantal på tångbäddar vid bottnen av den tidigare nämnda viken. Den uppträder här fullständigt naturaliserad tillsammans med *Artemisia vulgaris* var. *coarctata*, *Atriplex* **salinum* etc., men har uppenbarligen hamnat på grusbanken genom förmedling av människan; inbyggarna på det tämligen närliggande, bergiga Bokulla ha nämligen här anlagt en liten potatistäppa, som gödslas med multnande *Fucus*. I själva täppan förekom *Asperugo* icke.

Detta fall är i viss mån intressant såsom betecknande ett mot det vanliga omvänt händelseförlopp, i det att en ren antropokor uppträder och trives som en äkta havsstrandväxt; oftast äro ju havssträndernas bebyggare starka apofyter och visa

[1] Denna trippelhybrid synes ej vara särdeles sällsynt i Korpo att döma därav, att den ingått från flere lokaler i 1922 års *Salix*-material, som även det blivit godhetsfullt granskat och bestämt av rektor Arrhenius (infört vid tryckningen).

benägenhet att som ruderater slå sig ned på näringsrika kulturståndorter.

7. *Stellaria crassifolia* Ehrh. Sommaren 1920 gjorde jag på den sanka sydstranden av Jurmo ett fynd av *St. crassifolia* v. *brevifolia* (Rafn.), vilken var ny för Finlands flora (se Meddel. 47, ss. 65—66). Sistförflutna sommar (6. VII. 1921) anträffade jag i en skuggig klibbalkärrskog på öns sydsida huvudarten, ny för Ab (bestämningen godkänd av dr Harald Lindberg). I Lindbergs Enumeratio fr. år 1901 upptages *α paludosa* (Laest.) Fr. såsom den enda i Finland förekommande formen av *St. crassifolia* Ehrh.; denna *α paludosa* torde rätteligen böra anses som typen för Ehrharts art och behandlas av mig som synonym till densamma.

St. crassifolia är hos oss (liksom i Sverige) en nordlig växt, vilken hittills saknats i de naturhistoriska provinserna Al, Ab, N, St, Ta, Tb, Sa, Ka, Kl och Kb. Fyndplatsen på Jurmo i Åbolands yttersta söder är sålunda helt isolerad och artens förekomst därstädes, fjärran från dess egentliga utbredningsområde, så pass märklig, att en kort beskrivning av lokalen torde vara på sin plats. Växten förekommer alldeles invid det ställe, där *Carex canescens* × *stellulata* finnes, och ståndorten är av enahanda beskaffenhet som den för nämnda hybrid beskrivna, varjämte vegetationen visar en därmed i det stora hela analog sammansättning (jfr. Meddel. 47, ss. 95—98). Synnerligen sparsamt — blott en liten koloni — förekommer *St. crassifolia* tillsammans med *Carex stellulata* (st cp), *C. Oederi* (st pc), *Cerastium vulgare* (sp), *Epilobium palustre* (sp), *Galium palustre* (st cp), *Juncus alpinus* (cp—st cp), *Lycopus europaeus* (st pc), *Menyanthes trifoliata* (cp, något nödvuxen), *Ranunculus flammula* v. *radicans* Nolte (st cp), *Rhamnus Frangula* (3—5 cm höga plantor, sp) och *Viola palustris* (sp) samt *Climacium dendroides* (sp—st cp), *Mnium hornum* (st pc) och *Mn. cinclidioides* (st cp).

Fynden av *St. crassifolia* och dess v. *brevifolia* på Jurmo äro däruti intressanta, att ön utgör den inom Östersjöbäckenet nordligaste lokalen (59° 49′,5 n. br.) för den sydliga v. *brevifolia* och samtidigt den sydligaste utposten i vårt land för den nordliga huvudarten.

8. *Viola canina* L. × *V. Riviniana* Rchb. Av denna hybrid (det. Harald Lindberg) insamlade jag 1 ex. i lövängsmarkerna nära Nystarholm i Långviksområdet. Hybriden växte i skuggan av en risig klibbal tillsammans med *Adoxa moschatellina*. Stamarterna förefunnos spridda i det närmaste grannskapet.

9. *Fragaria viridis* Duchesne. Björkö; den växer här rikligt och i kraftiga exemplar på krönet av en torr, stenig ängsbacke.

10. *Alchemilla minor* Huds. Denna hos oss ytterst sällsynta art (det. Harald Lindberg) påträffade jag 1. VI. 1921 i en mindre, tämligen riklig koloni i Långviksområdet (N-stranden, ungefär halvvägs mellan Svedjedal och Nystarholm). Tidigare är *A. minor* tagen blott på tvenne ställen i landet, nämligen i St, Birkkala, och Ka, Jääskis. En närmare redogörelse för Korpofyndplatsen torde därför vara befogad.

Lokalen utgöres av ett mot S exponerat, ca 50 m² stort område av en tidtals betad, örtrik gräsmark strax ovan den egentliga strandzonen (fyndplatsens centrum befinner sig ca 15 m från vattenbrynet och 80 cm över havets nivå vid medelvattenstånd). Mosstäcket ± framträdande, sammansatt av *Climacium dendroides*, *Bryum roseum* (pcc), *Pohlia nutans*, *Hylocomium squarrosum*, *Thuidium recognitum*, *Dicranum Bonjeani* och (st cp) *Brachythecium albicans* (de två sistnämnda godhetsfullt bestämda av prof. V. F. Brotherus). Av örter och gräs observerades bl. a.:

Agrostis vulgaris
Alchemilla pastoralis
Carex contigua
Euphrasia curta (spars.)
Hieracium pilosella (coll.)
Hypericum quadrang.
Lathyrus pratensis
Linum catharticum
Nardus stricta
Plantago lanceolata
Potentilla erecta
Primula veris
Pteris aquilina (enstaka)
Spiraea Filipendula
Trifolium pratense (spars.)
Triodia decumbens
Veronica officinalis
Gentiana uliginosa (närmast stranden).

Exemplaren från Ka, Jääskis, äro habituellt ytterst lika Korpo-exemplaren, medan individerna från St, Birkkala, äro mycket större och kraftigare (vuxna på »trädgårdslinda» enl. etiketten i H. M. F.).

Utbredningen inom Korpo socken av de olika *Alchemilla*-arterna är tillsvidare blott ofullständigt känd. Utom *A. minor* äro inom socknen hittills anträffade blott *A. plicata* Bus. (A. Ren-

v a l l, 1900, H. M. F.), *A. pastoralis* Bus., *A. filicaulis* Bus. och *A. pubescens* Lam. De tre sistnämnda arterna insamlade av mig; bestämningarna godkända av dr H a r a l d L i n d b e r g.

11. *Epilobium roseum* Schreb. Redan 1914 anträffade jag denna art i prästgårdens trädgård, där den fortfarande växer rikligt i ett skuggigt dike. Senaste sommar insamlade jag exemplar av arten, och har dr H a r a l d L i n d b e r g godkänt min bestämning.

12. *Taraxaca.* Bland det material av ifrågavarande släkte jag sommaren 1921 insamlat i Korpo befinner sig den vackra *Taraxacum litorale* Raunk. (det. H a r a l d L i n d b e r g). Flerstädes anträffades på lägre, ± grusiga havsstränder *T. balticum* Dahlst. (vidit H a r a l d L i n d b e r g). Utom dessa två äro från socknen blott att nämna *T. intermedium* Raunk. (*T. tenebricans* Dahlst) och *T. lætum* Dahlst., båda av dr L i n d b e r g godhetsfullt bestämda.

Antalet av år 1921 anträffade, för Korpo socken nya *plantae vasculares* stiger till 38, i vilket tal ingå 24 arter och underarter, 6 varieteter och former samt 8 hybrider.

Maisteri T. J. H i n t i k k a: **Eräästä tammen (Quercus pedunculata Ehrh.) kasvupaikasta Kaukolassa (Ik).**

Tammen levenemisestä Itä-Suomessa ovat tarkimmat ja yksityiskohtaisimmat tiedot A. T h e s l e f f i n[1] v. 1895 toimittamassa julkaisussa, jossa on etupäässä kiinnitetty huomio Viipurin lahden rantamien tammistoihin sekä laadittu yhteenveto kaikista varhaisemmista tiedoista, jotka koskevat tammen levenemistä mainitussa maamme osassa.[2] Pääasiassa nämä tiedot ovat olleet H j. H j e l t i n[3] lähteinä, kun hän Conspectus-teoksessa on

[1] T h e s l e f f, A., Eken i Östra Finland. Forstför. Medd. XII, 1895, s. 99—186.

[2] Tiedot perustuvat m. m. arkistoissa säilytettyihin karttaselityksiin, E. N y l a n d e r i n, A. J. M a l m b e r g i n, (M e l a n), E. V. B l o m i n y. m. havaintoihin. Ne ovat selostetut, paitsi T h e s l e f f i n julkaisussa myös H j. H j e l t i n Conspectuksessa (vert. seur.).

[3] H j e l t, H j., Conspectus Florae Fennicae. Vol. II Dicotyledoneae. Pars. 1. Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica 21, 1901—1902. Tammesta s. 60—70.

selvittänyt tammen levenemistä kasvimaakunnissa Ka ja Ik. Lisätiedoituksia tältä alueelta on H j e l t illä ollut vielä käytettävänään T h. S æ l a n in antama, Virolahdella kasvavia tammia koskeva, sekä H a r a l d L i n d b e r g in tiedot m. m. Kuolemajärvellä ja Kivennavalla niinikään luonnonvaraisina kasvavista tammista. Viimeksimainittu tutkija on sitäpaitsi löytänyt tammen subfossiileja jäännöksiä tulvahiekkakerroksesta Sakkolasta, Suvannon luota (60° 42′) [1], mikä löytö on riittävä todistamaan, että tammea on aikaisemmin kasvanut luonnonvaraisena Vuoksen alueella. Vielä on K. J. V a l l e [2] maininnut maisteri J. M. Saastamoisen ilmoittaneen, että kaksi nuorta tammipuuta kasvaa jonkun verran pohjoiseen Räisälän kirkolta, ja arvelee Valle niiden jollain tavoin kylväytyneen muutaman kilometrin päässä olevista istutuksista. Kun tammet kerran ovat nuoria yksilöjä, on tämä otaksuma kylläkin oikeutettu, vaikkakin kasvupaikkaa ei ole lähemmin tutkittu.

Kun eräillä yksityisillä kasvitieteellisillä demonstrationeilla tulin selvittäneeksi m. m. jalojen puulajien levenemistä maassamme, ilmoitti ylioppilas V ä i n ö P e s s i tammia kasvavan Kaukolan pitäjän Uskinsaaren Ovaskan talon maalla. Epäilin tätä tiedonantoa, mutta kun saamani, kasvupaikkaa koskevat tiedot tuntuivat luotettavilta, ja kun tällä kohtaa Vuoksen pohjoisen suuhaaran varrella tietääkseni ei ollut, kaikista kirjallisuudessa esiintyvistä tiedoista päättäen, kukaan retkeilijä joutunut liikkumaan, poikkesin omakohtaisesti paikalla viime kesäkuussa (1921), selvittääkseni kysymystä, ovatko kyseissä luonnonvaraiset vaiko villiintyneet tammet.

Tuloksena oli, että pienehkö tammiryhmä, eri-ikäisiä yksilöjä, kasvaa lähellä yllämainittua taloa, jota kirjoissa kuulutaan myös

[1] L i n d b e r g, H a r a l d, Suomen Suoviljelysyhdistyksen vuosikirja 1898 s. 98—157; Luettelo Suomen soista löydetyistä kasvijätteistä. Ibidem, 1903, s. 185. — Kasvillisuuden kehitystä valaisevia subfossiilisia kasvilöytöjä. Suomen kartasto 1910. Teksti I. Karttalehti N:o 20, s. 66—67. — Phytopaläontologische Beobachtungen als Belege für postglaciale Klimaschwankungen in Finnland, teoksessa: Postglaciale Klimaveränderungen etc. Stockholm, 1910, s. 183.

[2] V a l l e, K. J., Jalot lehtipuut Vuoksen seuduilla, varsinkin Jääskessä. Luonnon Ystävä 1918 s. 91.

kutsuttavan Vainion taloksi. Kasvupaikka on Vuoksen pohjoisen suuhaaran saarella, Uskinsaarella, varsin lähellä Hiitolan-Raasulin rataa, Kaarlahden asemalta noin $3\,^1/_2$ km päässä, niinikään lähellä (noin 150 m päässä) Kirstsalmen (taloudellisessa kartassa Osasalmeksi nimitetyn salmen) ylivievää rautatiepengermää. Paikan maantieteellinen leveys on 61° 5′ 15″ p. l. ja pituus Helsingin meridianin mukaan hieman vajaa 5° i. p. (4° 59′ 55″).[1]

Tammet kasvavat etelään päin viettävällä rinteellä, Kirstsalmen kaakkoisrannalla sijaitsevan, pitkähkön, koillis-lounais-suuntaisen moreeniharjanteen eteläisimmässä kärjessä. Moreeniharjanteessa pistää esiin maanpintaan useissa paikoissa kiinteä vuoriperä, joka läheisen rautatieleikkauksen seinämistä päättäen on punertavaa migmatiittigraniittia. Myöskin sen mäkirinteen, jossa tammet kasvavat, yläosa on kiinteää kalliota, alempana on moreeni kivistä, osittain alkujaan, osittain siitä syystä, että alempana notkossa sijaitsevaa peltoa raivatessa nähtävästi on kiviä siitä poistettu reunamille. Mullaskerrosta on kuitenkin alempana rinteellä paksulti.

Kuva 1.
Kaukolan Uskinsaaren tammia. Rinteellä alempana olevat tammi-ryhmät NW-puolelta.

Tammia on kaikkiansa 8 runkopuuta, joista yksi on nähtävästi yhteenkasvaneista kantovesoista muodostunut, sekä lisäksi on vielä pensasmainen tammiryhmä hiukan loitompana näistä puumaisista, selvästi kolmeen ryhmään järjestyneistä puista.

[1] Kasvupaikka siis miltei täsmälleen yhtä kaukana pohjoisessa kuin se tammi tai tammet, jotka on luonnonvaraisina aikaisemmin ilmoitettu kasvavan Etelä-Hämeessä Kalvolassa (vert. H j e l t l. c. s. 64. T h e s l e f f l. c. s. 100).

Ylimmän, lähellä kallion päällystää olevan, iältään vanhimman tammen päärunko oli poikkisahattu.[1] Kannon puuosa, josta kuori oli poiskarissut, oli noin 50 cm läpimitaten (noin 30 cm korkeudelta maasta lukien, sen keskusta lahonnut). Vuosilustoja voi vielä osittain eroittaa ja niistä päättäen oli puu ollut ainakin toistasataa vuotta vanha. Jälellejäänyt runko on saanut kannosta pintaosaansa lahoa, ja noin rinnankorkeudella se mutkistuu etelään päin kääntyen muodostuen vinoksi ja haaroittuvaksi; mutkan kohdassa se on kovin paksuuntunut ja pöhöttynyt. Tämä ryhmä on nähtävästi vanhin; mitään selviä kanto- ja runkovesoja ei siinä ole, ja nuorennoksen puutteeseen on nähtävästi syynä se, että maaperä on kallio- ja kiviperäistä. — Noin kymmenen metrin päässä alempana rinteellä, vertikalisesti laskien parisen metriä alempana on 3 puuta, joiden välistä on 2 runkoa kaadettu. Toinen kannoista on vanha ja laho (siitä on nähtävissä vain 2 kuoretonta, terävää tynkää, joiden välimatka toisistaan noin 10 cm päässä maasta oli 26 cm).

Ylinnä tämä ryhmässä oleva oli noin 5 m korkea, rinnankorkeusympärysmitta 52 cm. Sen vieressä oleva oli rinnankorkeudelta ympärimitaten 91—92 cm, $^1/_2$ m korkeudelta maasta 103—104 cm. Sen runko haaroittuu jo 2 m korkeudelta ja voimakkain haara, mutkainen sekin, n. 6 m korkeudella haaroittuu uudelleen. Tämä yksilö on puista korkein, pituus arviolta toistakymmentä metriä. Kolmas ryhmästä jälelle jäänyt tammi on n. 2 $^1/_2$ m suurimmasta itään; sen rinnankorkeusläpimitta 86 cm. Se on melkein yhtä pitkä kuin edellinen, jonka kanssa se muutoin näyttää yhtäaikaiselta, ja haarautuu se noin runsaasti 3 $^1/_2$ m korkeudessa; rungossa ylempänä on tikkojen hakkaamia haavoja.

Talvitien ja pellon välissä kasvoi n. 5—6 m päässä edellisestä ryhmästä neljä runkoa, joista kaksi yhteenkasvettuneet. Kaikki niin lähellä toisiaan, että tekevät kantovesojen vaikutuksen.

Keskimmäisen yhteenkasvanut osa on $^1/_2$ m korkeudella noin 1 m ympärimitaten; rinnankorkeudella ovat haarojen läpimitat:

[1] Talon emännän Valpuri Ovaskan ilmoituksen mukaan on puista hakattu ainakin tämä runko joitakuita vuosia ennen Hiitolan—Raasulin radan rakentamista, siis noin kymmenkunta vuotta sitten.

20 ja 12 cm. Läntisin on samalla korkeudella läpimitaten 11 cm ja itäisin 14 cm.

Loitompana näistä, samaisen talvitien varrella on vielä matalaa tammipensaikkoa, jossa en voinut todeta mitään kantoja tai merkkejä niistä. Kivikkoa ja kiviä, jotka ovat nähtävästi peltoa raivattaessa pientareelle siirretyt ja mahdollista on, että tällä kohtaa on aikaisemmin kasvanut tammia. Vesaikko tekee kaikin puolin kantovesojen vaikutuksen.

Mainittakoon vielä siitä seikasta, että nämä tammet, paikkakuntalaisten kertoman mukaan, säilyttävät talvisin lehtensä, karistaen ne vasta talven kuluessa ja seuraavan kasvukauden alkaessa. Saman havainnon on Thesleff (l. c. s. 31—32, kuva 2) tehnyt eräästä Piikaniemellä (lähellä Säiniötä) kasvavasta tammesta. Hjelt (l. c. s. 70) pitää tätä muotoa muunnoksena *Quercus pedunculata* var. *hiemalis* Stev. Tämä Kaukolan tammien ominaisuus, joissa en muuten mitään *Q. sessiliflora*'n ominaisuuksia voinut todeta, ei merkitse ratkaisevasti puoleen tai toiseen kysymystä niiden luonnonvaraisuudesta, sillä mainita sopii, että Itä-Suomeen levinnyt tammikanta, kuten Harald Lindbergin[1] Johanneksen Suvisaaresta löytämä *Quercus pedunculata* var. *heterophylla* Loud. muunnos osoittaa, ei ole yhtenäinen, vaan selvästi sekaeliöstö, jossa on erilaisia pikkumuotoja ja mahdollisesti myöskin mukautumia tavattavissa.

Rinteen pohjoisosasta on metsä hakattu pois, ja sijalla on ahomainen törmä. Tammien kanssa ovat metsikön muodostavina koivu ja mänty. Alikasvillisuutena: *Melampyrum nemorosum* (runs.), *Fragaria vesca* (runs.), *Lathyrus silvestris* (useita ryhmiä eri paikoissa; nähtävästi täältä käsin levinnyt ratavarteen yhteen kohti; lähikilometreillä Käkisalmeen tai Kaarlahteen päin en huomannut sitä ratavallikasvina), *Melampyrum pratense* (us. paik.), *Trifolium medium*, *Campanula persicifolia*, *Calamagrostis arundinacea*, *Convallaria polygonatum* (ylempänä rinteellä), *Pteris aquilina*, *Orobus vernus*, *Galium boreale*, *Geranium silvaticum*, *Hypochoeris maculata*, *Hypericum perforatum*, *Aegopodium podag-*

[1] Lindberg, Harald, Medd. Soc. pro. F. Fl. Fenn. XXII s. 76. Vrt. myös Hjelt (l. c. s. 70).

raria (sterilinä), *Galium verum* (ster.), *Heracleum sphondylium*, *Dactylis glomerata*, *Hieracium umbellatum* (ster.), *Pimpinella saxifraga*, *Lathyrus pratensis*, *Vaccinium vitis idaea*, *Knautia arvensis* (ster.), *Chrysanthemum leucanthemum*, *Vaccinium myrtillus*, *Rubus idaeus* (taimia ylimmän tammen juurella), *Melica nutans*, *Centaurea jacea* (parisen yksilöä nupulla), *Scrophularia nodosa* (muutamia yks.), *Stellaria graminea*, *Rubus saxatilis* (eteläosassa), *Solidago virgaurea* (vähän), *Carex digitata*, *Trifolium repens*, *Luzula campestris*, *Viola canina*, *Veronica officinalis*, *Aëra flexuosa*, *Chaerophyllum silvestris*, *Brunella vulgaris*, *Ranunculus polyanthemos*, *Poa*-vesoja (sterilejä), muutamia *Salix caprea*'n, petäjän, katajan ja lepän taimia sekä alimman tammiryhmän juurella jokunen matala *Rhamnus frangula*.

Kasvillisuuden yleisestä leimasta, samoinkuin paikalla esiintyvistä kasvilajeistakin voidaan päättää, että paikka on aikaisemmin ollut rehevämmän kasvillisuuden peittämää.

Mäen päällä, osaksi kalliolla kasvoivat, paitsi *Sedum telephium* (runs.), *Calamagrostis arundinacea* (runs.), *Fragaria vesca* (runs.), *Calamagrostis epigeios* (jonkun verran), *Rumex acetosa*, *Lychnis viscaria*, *Carex digitata*, *Convallaria majalis*, *Arabis* sp. (kukkinut ja vallan kuihtunut), *Potentilla argentea*, *P. norvegica* (pari kpl.), *Rumex domesticus* (sterilejä), *Galium mollugo*, *Hypochoeris maculata*, *Calluna vulgaris*, *Hieracium pilosella* (coll.), *Festuca rubra*, *Aera flexuosa*, *Poa* sp. (sterilejä) sekä kallion raoissa rehevinä *Woodsia ilvensis* sekä *Polypodium vulgare*.

Rinteen alaosan nurmikkoon on läheisestä viljelyksestä siirtynyt useita selviä antropokooreja tai viljeltyjä lajeja: *Galium mollugo*, *Brunella vulgaris*, *Poa pratensis*, *Alchimilla-*, *Taraxacum-* ja *Hieracium*-lajeja, *Phleum pratense*, *Trifolium repens*, *Tr. hybridum*, *Tr. agrarium* (muutamia kpl.), jotka esiintyvät myös ylempänä rinteelläkin.

Pohjoisempana olevalta rinteeltä merkitsin muistiin seuraavat lajit: *Pteris aquilina*, *Calamagrostis arundinacea*, *Lathyrus pratensis*, *Antennaria dioica*, *Trifolium medium*, *Hieracium pilosella* (coll.), *Fragaria vesca* (kaikkia runsaasti), *Trifolium pratense*, *Hieracium umbellatum*, *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis idaea*, *Campanula persicifolia*, *Lychnis viscaria*, *Ranunculus polyanthemos*,

Aera flexuosa, *Hypochoeris maculata*, *Festuca rubra*, *Dianthus deltoides*, *Campanula patula*, rauduskoivun ja katajan taimia, leppä-pensaita laidassa; tiellä: *Phleum pratense*, *Arabis suecica*, *Veronica verna*.

Kysymykseen, ovatko tammet luonnonvaraisia, viittaa mielestäni myönteisesti paikan mäkilehtomainen kasvillisuus. Vaikkakin useat sen edustajista ovat antropokooreja, ovat useat, leiman antavimmat luonteenomaisia seudun mäkilehtokasveja. Myös ilmoitetaan talossa, joka sijaitsee vastapäisellä kummulla, noin parin sadan metrin päässä, »asuvan ensimmäisen polven», s. o. peltojen, joiden vierellä tammet kasvavat, olevan siis tämän tiedonannon mukaan viljelykselle raivattuja tammiryhmän ollessa jo varttuneina. Mahdollista on, että kirkon- ja verokirjojen sekä isojakokarttojen selityksien avulla voitaisiin saada paikan aikaisemmasta viljelys- ja asutushistoriasta lähemmin selvyyttä m. m. onko mahdollisesti ennen isonvihan aikaa paikka ollut asuttu. Mitään asumuksien jätteitä tällä harjanteella ei ollut tai tietoja niistä ollut tunnettu. Mahdollisuutta, että tammet olisivat kyseenalaiselle paikalle joutuneet ihmiskäden toimesta, kylvön tai istutuksen kautta, on tietenkin vaikeata kategorisesti kieltää, sillä jo kivikauden aikana ovat Vuoksen rantamat olleet asutut. Mutta tällaista olettamusta vastaan on ennenkaikkea huomautettava, että ylinnä kummulla oleva, samalla vanhin puu on vallan kallioperässä, miltei kiinni kiinteässä vuoriperässä, ja keskimäisen ryhmän kasvupaikkakin on kivikkoinen. Tuntuu sangen oudolta, miksi juuri nämä kohdat olisi valittu rinteellä, jossa soveliaampiakin kohtia olisi ollut tarjolla, kylvö- tai vielä vähemmän istutuspaikoiksi.

Edelleen, kun verrataan, millaisissa paikoissa lähistössä kasvavat jalot lehtipuut kasvavat, on huomautettava, että vallan läheisessä ympäristössä, muutamien satojen metrien päässä lounaaseen päin tammien kasvupaikasta, Vuoksen lahdelmaan pistävällä Vainionniemellä, Ovaskan talon toisella puolen, on lehmuksia, jotka kasvavat samanluontoisissa kasvupaikoissa, toiset kallion reunamassa, jopa niiden kolossa, toiset louhikossa. Niitä on siellä ainakin kahdessa eri paikassa. Toisessa, lähempänä niemen kärkeä olevassa ryhmässä on 3 suurempaa runkoa, sekä

toistakymmentä pientä vesaa ympärillä, suurimmat rungot kasvaen kiinteän kallion kupeessa, noin kymmenisen metriä korkeammalla Vuoksen nykyistä pintaa. Suurin runko oli rinnankorkeudella ympärimitaten n. 90 cm ja miltei yhtä paksu on niinikään toisessa, muutamien kymmenien metrien päässä kasvava, 4 haaraisessa ryhmässä vahvin runko. Tämäkin pyreikkö kasvoi etelärinteellä, kallion kupeessa, ei varsin Vuoksenrannalla, vaan korkeammalla Vuoksen pintaa. Lähimmästä ympäristön kasvistosta merkitty muistiin: *Galium boreale*, *Trifolium medium*, *Melampyrum nemorosum*, *Carex digitata*, *Athyrium filix mas*, ja kalliolla *Sedum telephium*, *S. acre*. Mikäli silmämäärin voi asiaa arvostella, ovat nämä lehmukset likipitäen samalla korkeudella Vuoksen pinnasta kuin kyseenalaiset tammetkin. Muu mielipide kuin että nämä lehmukset olisivat muunlaisia kuin luonnonvaraisia, tässä suhteessa samanlaisia kuin muut Vuoksen pohjoisen suuhaaran rantamilla useissa paikoin kasvavat lehmukset, joiden runsaslukuisesta esiintymisestä jo Malmberg (Mela)[1] ja J. Lindén[2] ovat huomauttaneet, ei ole hyväksyttävissä. Ne ovat, samoinkuin tammetkin, säilyneet täällä hävitykseltä niissä kohdin, jotka on katsottu viljelykseen sopimattomiksi; ehkä on niitä, harvinaisempina puulajeina, säästetty jonkun verran myöskin halkohakkauksissa, ja laiduntamiselta ovat ne ainakin viimeisinä aikoina säilyneet ollessaan aidattuina. Näitä lehmuksia tuskin voidaan ryhtyä väittämään ihmisen siirtämiksi ja kasvattamiksi, ja, katsoen kasvupaikkojen samanlaiseen luontoon ja asemaan, voidaan samaa sanoa kyseenalaisista tammistakin.

Millään tavoin hyväksyttävältä ei näytä otaksuma, että linnut tai oravat olisivat kuljettaneet tänne tammen pähkinöitä läheisistä kulttuuritammista. Tietääkseni on lähinnä tammi-istutuksia vain Käkisalmessa, jonne on linnuntietä toista penikulmaa, eikä tällä

[1] Malmberg, A. J., Förteckning öfver Karelska näsets kärlväxter. Notiser Sällsk. F. Fl. Fenn. Förk. IX, ny ser. VI, 1868 s. 312.

[2] Lindén, John, Anteckningar om växtligheten i Södra Karelen. Ibid. XVI, 1891 s. 151—152.

välillä tunneta tammia.[1] Lähimmässä, noin 8—9 km päässä olevassa Kaukolan kirkonkylässä ei ole yliopp. Pessin ilmoituksen mukaan tammi-istutuksia. Välimatkat läheisiin tammiviljelyksiin siis niin pitkät, että zoophilinen leviäminen näistä näyttää mitä suurimmassa määrässä kyseenalaiselta. Todennäköisempää on kaikkien edellä esitettyjen syiden nojalla, että tammet ovat täällä olleet alun perin luonnonvaraisia ja itsenäisesti ja sikäli kuin mahdollista on ollut, levinneet rinteellä, muodostaen nykyään ryhmänä esiintyvän tammikon. Ihmisen toimesta on niitä ajoittain hakattu, jolloin ne kantovesojen avulla tai myös terhoista ovat päässeet uudistumaan mikä seikka selittää niiden selvän eri-ikäisyyden.

Edellyttäen, että Kaukolan Uskinsaarella kasvavat tammet, johon mielestäni edellä esitetyt seikat viittaavat, ovat luonnonvaraisia, rohkenen vielä samassa yhteydessä kosketella kysymystä mistä päin voidaan olettaa tammen joutuneen tänne erillään muista Itä-Suomen resenteistä löytöpaikoista olevaan kasvupaikkaansa. Subfossiileja käsittelevät tutkimukset, joita Vuoksen alueella on toistaiseksi suoritettu, ovat siksi harvalukuiset, satunnaisiin näytteihin perustuvat, ettei niiden nojalla voida, ei edes siinä määrin kuin Lounais-Suomen tammialueilla tehtyjen subfossiililöytöjen perustalla, sanoa tammen esiintymisrunsaudesta täällä postglasialisilla aikakausilla puoleen tai toiseen. Inostrantseffin[2] tutkimat, — de Geerin[3] mukaan Litorinakauden jälkipuoliskolla ja Ailion[4] mukaan ajalta ennen Laa-

[1] Ainoat kirjallisuudessa esitetyt tiedot kulttuuritammista näissä seuduissa ovat Thesleffin (l. c. s. 150—151) mainitsemat. Näiden mukaan on istutettuja tammia Kavantsaaressa (5 isoa tammea) sekä m. m. Jääskessä, Heinjoella, Sakkolassa, Pyhäjärvellä, Käkisalmessa, Jaakkimassa, Sortavalassa, Valamossa ja Impilahdella.

[2] Иностранцевъ, А. А., Доисторическій человѣкъ каменнаго вѣка побережья Ладожскаго озера 1882, s. 18—22.

[3] de Geer, Gerard, Om kvartära nivåförändringar vid Finska viken. Geologiska Föreningens i Stockholm Förhandlingar 1893 s. 538; 1894 s. 653.

[4] Ailio, J. E., Über Strandbildungen des Litorina Meeres auf der Insel Mantsinsaari. Fennia XIV, 2, 1897, s. 38.

tokan transgressiota (ennen v. 2500 e. Kr.), jonka transgression aikana jo on ollut kivikautista asutusta Vuoksen ympäristössä — hänen mielipiteensä mukaan kivikauden aikana syntyneet tammijäännösten kerrokset, jotka paljastuivat Laatokan (Säässyn) kanavaa kaivettaessa, osoittavat, että ainakin etelämpänä Laatokan rantamalla on tammi ollut, ehkä juuri Litorina- ja Ancyluskaudella yleisempi kuin nyt.[1] Kun tähän vielä yhdistetään L i n d b e r g in edellä mainittu tammen subfossiililöytö Sakkolasta, Vuoksen rantamalta, voidaan, ottaen huomioon geologiset esitykset ja todistelut meren pinnan vaihteluista ynnä vesistöjen kehityssuhteista postglasialisina aikoina näissä seuduissa, pitää todennäköisenä, että tammella on ollut mahdollisuus levitä Suomen kaakkoisosaan kahta eri tietä, Karjalan kannaksen ja Suomenlahden että myöskin Laatokan puoleista rantamaa pitkin sekä Suomenlahden että myöskin Laatokan etelä- ja kaakkoispuolisista kasvupaikoista.

Aikaisemmin nähtävästi laajempien ja useampien salmien rannalle, joiden kautta Vuoksen nykyinen pohjoinen laskureitti on Laatokan yhteydessä ollut, on tammi lähinnä kaakosta käsin tänne Vuoksen rantamalle voinut siirtyä. Levenemisteiden tarkempaa selvittelyä varten vaaditaan kuitenkin vielä tälläkin epäilemättä mielenkiintoisella alueella Kaakkois-Suomessa runsaasti täydentäviä sekä kasvistollisia että myöskin fytopaleontologisia tutkimuksia, jotka on yhdistettävä seutua peittäneen meren ynnä vielä Laatokan vedenpinnan vaihteluja sekä vesistöjen muodostumista koskeviin tutkimuksiin, ennen kuin päteviä tuloksia voidaan saavuttaa.

Joka tapauksessa on todettava, että tammi, kuten useat muutkin harvinaisehkot putkilokasvit, esiintyvät runsaslukuisempina Suomenlahden puolella, kun taas toiset lajit karakterisoi-

[1] Sen häviämiseen tai vähenemiseen on monin paikoin ihminen ollut syynä. I n o s t r a n t s e f f i n mukaan (l. c.) on esihistoriallisena aikana ihminen käyttänyt tammea ensi sijassa talousesineittensä valmistamiseen m. m. veneiksi. Tammipuun käyttöä aikaisempina aikoina valaisevia tietoja ja vielä selvityksiä tammen hävityksestä entisen Venäjän keisarikunnan eri osissa on T h e s l e f f i n (l. c.) julkaisussa.

vat Vuoksen lehtojen kasvillisuuden. Cajanderin[1] pääpiirteittäin esittämää Kaakkois-Suomen lehtoalueitten jakoa eri keskuksiin tammen resenttinenkin löytyminen Vuoksen lehtokeskuksessa ei suinkaan muuta, sillä, mikäli retkeilyillä näissä seuduissa ja Suomenlahden puolella olen voinut todeta, m. m. mäkilehtojen ja rantojen kasvillisuus on näissä molemmissa eri lehtokeskuksissa varsin erilaista.

Student Håkan Lindberg: **Bidrag till kännedomen om åländska ögruppens skalbaggsfauna** (anmäld den 4 december 1920).

Nedanföljande förteckning innehåller viktigare skalbaggsfynd, gjorda dels under den entomologiska studieresa jag i sällskap med min far, dr Harald Lindberg, och min bror, stud. P. H. Lindberg, sommaren 1919 företog till Åland[2], dels fynd från en dylik resa sommaren 1922, då min far likaså deltog i en del exkursioner.

Bland de insamlade arterna befinna sig några inom Fennoskandia orientalis icke tidigare påträffade. Dessutom anträffades en stor mängd skalbaggar, vilka icke hittills varit kända från provinsen Åland (Al). I Catalogus Coleopterorum faunae fennicae (1900) förtecknar J. Sahlberg hela det östfennoskandiska områdets skalbaggar och lämnar uppgifter om dessas förekomst i olika provinser. Från Al anföras i nämnda katalog 763 arter. Sedan år 1900 har emellertid denna provins besökts av flere av våra entomologer, vilka därstädes gjort mera eller mindre omfattande insamlingar. Även dessa ha här beaktats. I föreliggande förteckning upptagas sålunda:

1: för östfennoskandiska området nya arter (betecknade med **);

2: inom provinsen Al. — enl. Sahlbergs Catalogus — icke tidigare påträfrade arter (betecknade med *)[3];

[1] Cajander, A. K., Viljavan maa-alan jakaantuminen Suomessa. Metsätaloud. Aikakauskirja — Forst. Tidskrift, laajempi painos, 1916, s. 51—58; Metsänhoidon perusteet I. Porvoo, s. 483—489.

[2] Jmfr. Medd. Soc. F. Fl. f. 47 p. 8.

[3] Då en art av denna kategori även av annan person anträffats på Åland, lämnas därom uppgifter. Dessa stöda sig uteslutande på exemplar förvarade på Universitetets i Helsingfors Entomologiska Museum.

3: för den åländska faunan karakteristiska arter;

4: särskilda inom det östfennoskandiska området sällsynta arter.

Inalles insamlades av oss ca 1,100 olika skalbaggsarter. Antalet förtecknade nykomlingar till provinsen Ålands fauna uppgår till 500. Det östfennoskandiska området tillföres 17 nya arter. Uppgifter om de flesta av dessa sistnämnda ha av mig redan publicerats. [1]

I förteckningen användas följande förkortningar:

Al. (Åland)
Finstr. (Finström)
Ham. (Hammarland)
Jom. (Jommala)
Leml. (Lemland)
Lumparl. (Lumparland)
Saltv. (Saltvik)
U. F. S. (Universitetets finländska samling)

Axels. (W. M. Linnaniemi-Axelson)
Bonsd. (E. v. Bonsdorff)
Fors. (R. Forsius)
Gottb. (G. Gottberg)
Ingel. (H. Ingelius)
J. Sahlb. (J. Sahlberg)
Leinb. (A. Leinberg)
Mäkl. (F. W. Mäklin)
Nordstr. (Å. Nordström)
Popp. (B. Poppius)
Reut. (O. M. el. E. Reuter)
Siev. (R. Sievers)
Tengstr. (J. M. J. af Tengström)
Weurl. (M. W. Weurlander).

I förteckningen följes huvudsakligen den av Reitter (i Catalogus Coleopterorum Europae 1906) använda nomenklaturen. För fynden från 1919 äro endast dagen och månaden angivna, medan dessa uppgifter hänförande sig till 1922 års fynd efterföljas av årtal.

Till min far, som ständigt med största intresse följt mina entomologiska studier och även nu hjälpt mig med bestämningar, särskilt av kritiska arter, frambär jag ett varmt tack.

Carabidae.

**Carabus nitens* L. Ekerö 20. 7.

**Leistus rufescens* F. Ham. 3. 8.

**Nebria Gyllenhali* Schönh. 1 ex. funnet på klippig strand vid Käringsund på Ekerö 18. 6. 1922.

**Notiophilus hypocrita* Putz. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv. — Al. (Bonsd.); Geta (Popp.).

[1] Jmfr. bl. a. Medd. F. Fl. f. 47 p. 35.

***Dyschirius salinus* Schaum. Funnen i flere exx. på en långgrund, vid högvatten översvämmad havsstrand NW om Ramsholmen i Jom. Arten förekom tillsammans med *Bembidium minimum* och *Bledius diota* på bara fläckar på den av lerblandad sand bildade stranden. 15. 6., 24. 6. 1922.

**D. politus* Dej. Jom. 4. 7.

***D. Lüdersi* Wagner (Entom. Mitt. IV p. 304, 1915). Flertalet exx., som hos oss ansetts vara *aeneus* Dej., tillhöra denna nyligen beskrivna art. Av i Coll. Lindberg förvarade 70 exx. visade sig blott ett (Ekerö, Finbo, 16. 6. 1922) höra till den verkliga *aeneus*, medan resten är den nya arten. Denna är allmän på Åland; funnen i följ. socknar: Ekerö 1919, 1922; Jom. 1919, 1922; Finstr.; Saltv. — *D. Lüdersi* är nära besläktad med *aeneus* och *salinus*. Från den förra skiljer den sig bl. a. genom följande kännetecken: pannan är försedd med en tydlig längsköl; halsskölden är tydligt längre och bredast på mitten (aldrig bredast bakom mitten ss. hos *aeneus*); täckvingarna äro mera äggformigt rundade, strimmorna på desamma finare punkterade; vid basen av den tredje punktstrimman på sidan om porpunkten finnes en liten men tydlig knöl (ss. hos *salinus*); baktill på täckvingarna finnas två porpunkter. Från *salinus* åtskiljes *Lüdersi* lätt bl. a. på grund av pannans byggnad samt kortare och bredare kroppsform.

**Bembidium varium* Ol. 1 ex. Ekerö, Skagen 21. 7.

**B. lampros* Hbst. var. *14-striatum* Thoms. Jom. 24. 6. 1922.

**B. minimum* F. Insamlad i stor mängd på havsstrand NW om Ramsholmen i Jom. 15. 6., 24. 6. 1922.

**B. Mannerheimi* Sahlb. Ekerö 18. 7. — Föglö (Fors.).

**Trechus rubens* F. Jom. 4. 7. — Geta (Montell); Jom., Föglö (Fors.).

Chlaenius tristis Schall. Ekerö 17. 7., 2 exx. invid Käringsund. — Al. (Palmén).

**Badister bipustulatus* F. Finstr. 29. 7. — Mariehamn (Popp.); Finstr., Saltv. (Fors.).

**B. peltatus* Panz. 1 ex. funnet vid sållning av uppfluten tång på sandstrand på Ekerö, Degersand 21. 6. 1922.

**Ophonus puncticollis* Payk. 1 ex. Saltv., Kvarnbo; juni.

O. brevicollis Serv. Mycket allm. Jom.; Saltv. — Från flere lokaler i U. F. S.

**Harpalus luteicornis* Duft. Jom.; Saltv.

**Amara similata* Gyll. Saltv. 1. 7. — Ekerö, Finstr. (Fors.).

Calathus fuscipes Goeze. Mycket allmän. Ham.; Jom.; Saltv. — Flere lokaler.

**C. erratus* Sahlb. Jom. 6. 7. — Flere lokaler.

**Agonum obscurum* Hbst. Finstr. 29. 7. — Geta (Popp.); Föglö; Finstr. (Fors.).

**A. quadripunctatum* Deg. Ekerö 18. 7. — Ekerö (Fors.).

**A. dolens* Sahlb. Ekerö 15. 7.

**A. versutum* Gyll. Geta, Bolstaholms träsk 29. 6. 1922.

**A. viduum* Panz. Ekerö; Ham.; Saltv. — Finstr. (Fors.).

**A.* var. *moestum* Duft. Ekerö 17. 7.

**A. fuliginosum* Panz. Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Geta (Popp.); Föglö, Jom. (Fors.).

**A. Thoreyi* Dej. var. *puellum* Dej. Geta, Bolstaholms träsk; 29. 6. 1922.

**Lebia cyanocephala* L. Jom. 18. 7. — Föglö (Fors.).

Metablethus foveatus Geoffr. 3 exx. på en torr ängsbacke vid Borgboda träsk, Saltv. 30. 6 och 2. 7. — Al. (Bonsd.); Jom. Mäkl.).

Dromius quadrimaculatus L. Saltv. 9. 7. — Jom. (H. Snellman).

Haliplidae. [1]

Haliplus variegatus Sturm. Ekerö, Storby, i en större vattensamling invid Tullhuset samt i några smärre mellan detta och Käringsund; Finstr.

**H. obliquus* F. Ekerö, Skagen 22. 7. Ett fåtal exx. bland strandstenar i havsvatten. — Föglö (Nordstr.).

[1] Direktör G. Falkenström har i Entom. Tidskr. (1922 s. 62) publicerat resultat av en bearbetning av en liten kollektion på Åland sommaren 1919 av mig insamlade vattenskalbaggar (tillhörande familjerna *Haliplidae, Dytiscidae* och *Hydrophilidae*). Denna samling uppställde jag för läroverksadjunkten E. Sellmans räkning, men kom den efter dennes död i Centralanstaltens för Jordbruksförsök ägo.

**H. flavicollis* Sturm. Allm. i havsvatten. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Geta (Popp.); Föglö (Nordstr.).

**H. Heydeni* Wehncke. På ett fåtal platser i Saltv. och på Möckelö i Jom. — Jom., Sund (Fors.).

H. fulvicollis Er. Ekerö; Finstr.; Saltv.

**H. immaculatus* Gerh. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. Ofta i saltvatten.

Dytiscidae.

**Hygrotus inaequalis* F. Ekerö; Ham.; Saltv. — Al. (Levander); Geta (Popp.); Finstr. (Gottb.).

**Coelambus impressopunctatus* var. *lineellus* Gyll. Tillsammans med huvudformen. Ekerö; Finstr.; Sund.

**C. Marklini* Gyll. Denna sällsynta art påträffades på Finbo holme N om Ekerö i stor mängd i grunda vattensamlingar på berggrund; 23. 7. 1919, 16. 6. 1922. Var. **pallens* Aubé iakttogs tillsammans med huvudformen. Arten synes vara vitt utbredd på öarna i Östersjön. Först upptäckt på Öland, har den senare påträffats på Åland. Inom Fennoskandia är den dessutom känd från Lappland. Övriga fyndorter ligga i Sibirien, Ryssland, Estland, Ostpreussen och på Pyreneerna.

**Bidessus geminus* F. Invid havsstränder. Ställvis funnen i stor mängd. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Geta.

**B. hamulatus* Gyll. Tagen i stort antal i ett grunt avloppsdike i svagt salt vatten tillsammans med föreg. art. Jomaludden på Skarpnåtö, Ham. 25. 7. Alla påträffade exemplar tillhöra huvudformen, medan de av Kniephof (Deutsch. Ent. Z. 1913 s. 184) urskilda aberrationerna icke anträffades. Dessa äro dock funna i övriga delar av det östfennoskandiska faunaområdet.

B. unistriatus Illig. I sött vatten. Ekerö. Ett ex. tillhör var. **grossepunctatus* Vorbr.

Hydroporus griseostriatus De G. Allm. i vattensamlingar på klippor vid havsstränder på Ekerö. — Flere lok. — Falkenström har (Ent. Tidskr. 1922 p. 15) påvisat, att De Geers typexemplar tillhöra den senare av Helliesen beskrivna *maritimus*. Åt den tidigare ss. huvudform uppfattade, i fjäll-

trakter förekommande formen har förstnämnde författare givit namnet var. *multilineatus*.

H. depressus F. Allm. i såväl sött som salt vatten. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

***H. bilineatus* Sturm. 6 exx. funna i en starrbevuxen vattensamling invid Kastelholm, Sund 27. 6.

**H. oblongus* Steph. 2 exx. anträffades 24. 6. 1919 i ett kärr N om Godby, Finstr. I stor mängd insamlades arten 30. 6. 1922 i en vattensamling på den sanka stranden av Godby träsk.

**H. halensis* F. Ett fåtal exx. funna i ett avloppsdike till Borgboda träsk i Saltv. 30. 6., 9. 7. och 1. 8.

**H. dorsalis* F. Ekerö 1922.

**H. scalesianus* Steph. Ekerö, »fladorna» 16. 7., 20. 7.; Finstr., Godby träsk 30. 6. 1922. — Al. (Ingel.); Finstr. (Fors).

**H. glabriusculus* Aubé. Några exx. i en vattensamling på stranden av Godby träsk, Finstr. 30. 6. 1922.

H. piceus Steph. Ekerö, Torp 20. 6. 1922; Finstr., Godby 30. 6. 1922. Vid vartdera tillfället påträffades blott 1 ex.

H. tataricus Lec. 3 exx. invid Godby träsk i Finstr. — I likhet med föreg. art icke anträffad i de sydvästliga delarna av Finlands fastland.

H. pubescens Gyll. Mycket allmän i olika slags vatten på Åland; anträffad inom alla socknar på ögruppens fastland.

H. discretus Fairm. Funnen i ett ringa antal exx. Ekerö; Ham. — Sund (Fors.).

**H. mennonius* Nik. Ekerö 17. 7.; Jom. 8. 7.

**Noterus crassicornis* Müll. Geta; Saltv.; Sund.

**N. clavicornis* De G. 1 ex. funnet i en vattensamling invid Tullhuset i Storby på Ekerö 18. 6. 1922.

**Agabus striolatus* Gyll. 1 ex. Ekerö, Storby 16. 7.

**A. Erichsoni* Gemgr. Finstr., Svartsmara 27. 6. 1922.

A. subtilis Er. Funnen i enstaka exx. Ekerö; Finstr.

A. chalconotus Panz. Mycket allm. i smärre vattensamlingar. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr. — Från flere lok. i U. F. S.

A. paludosus F. I ett dike invid Nävsby, Ham. 3. 8. — Al. (Siev.); Finstr. (Veurl.).

**A. uliginosus* L. Ett ringa antal exx. Finstr.; Saltv.; Sund.

A. congener Payk. Hos denna art är skulpturen hos ♀♀ varierande. Dock äger ett mycket övervägande antal av inom det östfennoskandiska faunaområdet funna exemplar av detta kön ss. ♂ glatta täckvingar. De på Åland funna ♀♀ äga däremot alla mycket matta täckvingar. I det stora material från olika delar av nämnda område jag undersökt av arten finnas liknande exemplar endast från Hogland (Siev.) och Nyland (Mäkl.). Arten påträffades på Åland i följande socknar: ♂♂: Ekerö 15, 17, 22. 7.; Sund 27. 6.; ♀♀ (matta): Ekerö 15, 16. 7.; Jom. 8. 7.; Finstr. 3, 30. 7.; Sund 27. 7.

**A. unguicularis* Thoms. 1 ex. påträffat i en liten vattensamling på den sanka stranden av Godby träsk, Finstr. 30. 6. 1922.

**A. biguttulus* Thoms. 5 exx. Ekerö 20. 7.; Finstr. 30. 7. 1919, 30. 6. 1922.

**A. Sturmi* Gyll. Ekerö. — Finstr. (Veurl.).

**A. serricornis* Payk. Av denna nordliga art påträffades 1 ex. i Borgboda träsk i Saltvik 29. 6.

**A. labiatus* Brahm. Arten påträffades i stor mängd på Finbo holme N om Ekerö, där den förekom i grunda vattensamlingar på berggrund. Ekerö samt 1 ex. i Finstr. — Jom. (Frey).

**Ilybius obscurus* Marsh. Finstr.; Saltv.

**I. angustior* Gyll. Finstr. 3. 7.

**Ptatambus maculatus* L. Ham., Äppelö 25. 7.

**Rantus exoletus* Forst. Allm. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**Colymbetes striatus* L. Ekerö; Finstr.

**Grophoderes bilineatus* De G. 1 ex. Saltv. 29. 6.

**G. zonatus* Hoppe. 2 exx. Sund 27. 6.

Hydaticus seminiger De G. Ett ex. påträffades invid Finströms kyrka 30. 6.; ett annat i Borgboda träsk, Saltv. 29. 6. Dessutom erhölls 1 ex. i Geta, Bolstaholms träsk 29. 6. 1922. — Al. (Juslin).

Gyrinidae.

**Gyrinus distinctus* Aubé. Denna art, som tidigare endast påträffats i Karislojo av förf., togs i ett fåtal exx. i Gesterby-tjärnan i Sund 27. 6. Dessutom anträffades enstaka exx. i Saltv. 22. 6. o. 25. 7.

**G. opacus* Sahlb. Ekerö 19. 7., 18. 7. 1919, 16. 6. 1922. — Ekerö (Frey).

Staphylinidae.

**Phloeocharis subtilissima* Mannh. Ekerö; Ham.; Saltv.

**Megarthrus depressus* Payk. Ekerö; Saltv.

**M. denticollis* Beck. Saltv.

**Anthobium ophthalmicum* Payk. 1 ex. Saltv. 2. 7.

Acrolocha sulculus Steph. Finstr. 2. 8. — Kumlinge (Vikström).

**Phyllodrepa salicis* Gyll. Saltv. 20. 6.

**P. ioptera* Steph. Sund 27. 6. 19; Finstr. 28. 6. 1922.

**P. pygmaea* Gyll. Ekerö, »fladorna» 16. 7.; Finstr., Godby 2. 8.

**Omalium riparium* Thoms. På sandiga havsstränder. Tagen i mängd på Degersand vid Storby och vid Skeppsvik, Ekerö.

**O. exiguum* Gyll. Saltv.

**O. caesum* Grav. Saltv.; Sund. — Al. (Axels.).

**Phloeonomus lapponicus* Zett. Ekerö; Ham.; Jom.

**P. pusillus* Grav. Ekerö; Ham.; Jom.; Saltv.

**Deliphrum tectum* Payk. Jom.; Finstr.; Saltv.

**Lathrimaeum atrocephalum* Gyll. Finstr. 29. 7.

**Geodromicus plagiatus* F. Bland fuktig tång på sandstrand. Degersand, Ekerö 21. 6. 1922.

**Trogophloeus bilineatus* Steph. Jom. 4. 7.; Saltv. 9. 7. o. 11. 7.

**T. rivularis* Motsch. Ekerö; Jom.; Saltv.

**Oxytelus sculptus* Grav. Jom.; Finstr.; Saltv.

**Platystethus cornutus* Grav. var. *alutaceus* Thoms. 1 ex. funnet vid Ekerö, Storby, 18. 6. 1922, sannolikt på havsstrand.

**Bledius tricornis* Hbst. Anträffad i tre exx. på bara fläckar på av lerblandad sand bildad havsstrand NW om Ramsholmen i Jom., 15. 6., 24. 6. 1922.

**Bledius diota* Schiödte (Nat. Tidskr. III R. 4. B., 146). Funnen i ganska stor mängd på samma lokal som föreg., 15. 6., 24. 6. 1922. — I Reitters Catal. Col. Eur. 1906 m. fl. arbeten upptages denna art ss. synonym till *tricornis* Hbst. Detta är emellertid alldeles oriktigt, ty den står *bicornis* Germ., som hänföres till en skild artgrupp, mycket nära. Från denna sistnämnda skiljer sig *diota* bl. a. genom följande kännetecken: täck-

vingarna äro finare, glesare och i synnerhet baktill svagare punkterade, deras färg är liksom benens blekt brungul; halssköldens framhörn äro icke framåtriktade utan rätvinkliga; hornen på huvudet hos ♂ äro spetsigare och längre; storleken är mindre. Tidigare har arten med säkerhet varit känd endast från Danmark, där den anträffats såväl vid stranden av havet som av sjöar inne i landet (J o h. P. J o h a n s e n, Danmarks Rovbiller 1914, p. 539). De inom vårt område tidigare funna (Nystad, S ö d e r m a n) ss. *bicornis* angivna (H e l l é n, Medd. F. Fl. f. 44, p. 118) exx. tillhöra ävenledes arten *diota*. Möjligen är denna art identisk med *hinnulus* Er., beskriven från mellersta Ryssland.

**B. fracticornis* Payk. Ekerö; Jom.; Saltv.

**B. talpa* Gyll. Ekerö 16. 7.

**B. arenarius* Payk. På sandig havsstrand vid Skeppsvik, Ekerö 17. 7.

**Stenus bipunctatus* Er. 1 ex., Ekerö 18. 6. 1922.

**S. proditor* Er. Finstr.; Saltv.

**S. incrassatus* Er. På havsstränder; Ekerö; Ham.; Jom.

**S. nitens* Steph. Ekerö; Finstr.; Geta; Saltv.

**S. scabriculus* J. Sahlb. 1 ex., Finstr., Godby 30. 6. 1922.

**S. opticus* Grav. Finstr., Godby träsk 1919, 1922.

**S. formicetorum* Mann. På havsstränder. Ekerö, Storby 18. 6. 1922, Degersand i stor mängd 14. 7. 1913; Jom., Möckelö 14. 6. 1922.

**S. cicindeloides* Schall. Jom.; Finstr.; Geta; Saltv.; Sund.

**S. bifoveolatus* Gyll. Ett fåtal exx. vid »fladorna», Ekerö 16. 7. 1919, 1 ex. vid Storby 18. 6. 1922.

**Astenus angustatus* Payk. Finstr. 27. 7.

**Latrobium rufipenne* Gyll. I gungflyträsk. Finstr., Godby 24. 6., 18. 7.; Saltv., Borgboda 29. 6.; Sund, Gesterby-tjärnan 27. 6.

**L. boreale* Hochh. Ekerö, Finbo 17. 6. 1922.

**Othius melanocephalus* Grav. 1 ex. funnet i skog strax S om Mariehamn, Jom. 26. 6. 1922.

**O. myrmecophilus* Kiesw. Ham.; Finstr.; Sund.

**Cafius xantholoma* Grav. Ej sällsynt under tång på Degersand, Ekerö; 21. 6. 1922. — Sund (Frey).

**Philonthus splendens* F. Ham., Skarpnåtö. — Finstr. (Gottb.).

**P. chalceus* Steph. Saltv.

**P. atratus* Grav. Finstr.; Saltv.

**P. albipes* Grav. Ekerö; Saltv.

**P. corvinus* Er. Allm. på gungfly. Bl. a. togs arten i stor mängd i Godby träsk 24. 6., 18. 7. o. 2. 8. 1919 och 30. 6. 1922 samt i Borgboda träsk 29. 6. o. 7. 7.

**P. ventralis* Grav. Ekerö 21. 7.

**P. nigrita* Grav. Ekerö; Finstr.; Geta; Saltv. — Brändö (Wikström).

**P. puella* Nordm. Finstr., Ännäs 3. 7.

Staphylinus ophthalmicus Scop. 1 ex. funnet på Bergö i Finstr. 27. 6. 1922.

**Quedius brevis* Er. Ham., Skarpnåtö 26. 6.

**Q. fuliginosus* Grav. Finstr., Godby 24. 6.

Q. umbrinus Er. Funnen i mycket stor mängd under uppfluten tång på Ekerö, Degersand, Signilsskär och Finby. — Al. (Siev.).

**Heterothops quadripunctula* Grav. Ekerö, Finbo 16. 6. 1922.

**Mycetoporus longicornis* Mäkl. Finstr.

**Bryocharis cingulata* Mann. Finstr., Godby 24. 6.

**Tachyporus nitidulus* F. Allm. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**T. pulchellus* Mann. Finstr.; Saltv.

**T. transversalis* Grav. Finstr.; Sund.

**T. tersus* Er. Jom. Dalkarby 4. 7., Mariehamn 7. 7.

**T. abdominalis* F. Saltv. 27. 6.

**Tachinus flavipes* F. Saltv.; Sund.

**T. laticollis* Grav. Ekerö; Jom.

**Hypocyptus laeviusculus* Mann. Ekerö; Jom.; Saltv.; Sund.

**H. seminulum* Er. Jom.

**Myllaena intermedia* Er. Finstr.; Sund.

**Placusa depressa* Mäkl. Jom. 4. 7.

**P. atrata* Sahlb. Jom. 4. 7.

**Leptusa haemorrhoidalis* Heer. Ham.; Saltv.

**L. ruficollis* Er. Finstr., Bastö 27. 7.

**Atheta* (*Pelurga*) *luridipennis* Mann. Saltv. 9. 7.

**A.* (*Metaxya*) *elongatula* Grav. Ekerö; Jom.; Saltv.

**A. (*Halobrecta*) *flavipes* Thoms. Funnen i stor mängd under uppfluten tång på Degersand, Ekerö 14. 7.

*A. (*Plataraea*) *brunnea* F. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

*A. (*Liogluta*) *microptera* Thoms. Sund 27. 6.

*A. (*L.*) *nitidula* Kr. Ham.; Jom.; Saltv.; Sund.

*A. (*Thinobaena*) *vestita* Grav. Funnen talrikt under tång på Degersand, Ekerö 14. 7. 1919 och 21. 6. 1922 samt på Möckelö i Jom. 14. 6. 1922.

*A. (*Dimetrota*) *intermedia* Thoms. Ekerö, Skagen 22. 7.

*A. (*D.*) *picipennis* Mann. Saltv., Hjortöholmen 22. 6.

*A. (*D.*) *setigera* Sharp. Bl. a. tagen i mängd i hästexkrementer på Hjortöholmen (Saltv.) 22. 6. Ekerö; Ham.; Saltv.

*A. (*D.*) *nigripes* Thoms. Ekerö; Saltv.

*A. (*Badura*) *macrocera* Thoms. Ham.; Saltv.

*A. (*Datomicra*) *zosterae* Thoms. Ekerö 18. 6. 1922.

*A. (*Coprothassa*) *melanaria* Mann. Saltv.

*A. (*Acrotona*) *pygmaea* Grav. Funnen i stor mängd på Degersand (Ekerö) 14. 7.

*A. (*A.*) *aterrima* Grav. Ekerö, Skagen 21. 7.

*A. (*A.*) *fungi* var. *orbata* Er. Jom.; Saltv. Hjortöholmen, i hästexkrementer 22. 6.

*A. (*A.*) *subsinnata* Er. Ekerö, Skagen 21. 7.

*A. (*Amisella*) *analis* Grav. Jom.; Finstr.; Saltv.

**Notothecta flavipes* Grav. Ekerö; Jom.; Saltv.; Sund.

**N. anceps* Er. Jom.; Finstr.

**Schistoglossa viduata* Er. Finstr., Godby 30. 6. 1922; Saltv. 30. 6.; Sund 29. 6.

**Phloeopora testacea* Mann. Ham., Skarpnåtö 26. 7.; Jom. Möckelö 6. 7.

**Ocalea badia* Er. 1 ex. funnet på Ekerö, Skagen 22. 7.

**O. plicata* Steph. Ekerö, allm. under tång på havsstrand. Jom., Möckelö.

**Ocyusa maura* Er. Finstr., Godby träsk 30. 6. 1922.

**Oxypoda lividipennis* Mann. Jom.; Saltv.

**O. sericea* Heer. Saltv., Hjortöholmen 22. 6.

**O. haemorrhoa* Mannh. Saltv. 28. 6.

**Thiasophila angulata* Er. Ekerö, Skagen 22. 7.; Saltv. 28. 6.

**Aleochara morion* Grav. I hästspillning på Hjortöholmen, Saltv. 21. 6. o. 22. 6. samt vid Kvarnbo i samma socken 28. 6.

**A. tristis* Grav. 1 ex. i närheten av Sunds kyrka, 29. 6.; ett annat på Ekerö 19. 7.

**A. lanuginosa* Grav. 2 exx. Ham., Skarpnåtö 26. 7.; Saltv., Kvarnbo 28. 6. — Finstr. (Hellén).

**A. diversa* J. Sahlb. Saltv. 21. 6. 1 ex.

**A. bilineata* Gyll. Ekerö 21. 7.; Jom. 5. 7.

**A. verna* Say. Några exx. i koexkrementer och förmultnad tång. Degersand, Ekerö 21. 6. 1922.

**A. bipustulata* L. Ekerö; Ham.; Jom.; Saltv.

Pselaphidae.

**Trimium brevicorne* Reich. Finstr., Björkö 29. 7.

**Euplectus karsteni* Reich. Finstr., Björkö 29. 7.

**Bibloporus bicolor* Denny. Finstr., Björkö 29. 7.

**Brachygluta fossulata* Reich. Saltv. 25. 6.

**Bryaxis longicornis* Leach. Finstr. 24. 6.; Saltv. 25. 6.

Scydmaenidae.

**Stenichnus scutellaris* Müll. 2 exx. funna i Saltv. 2. 7 och 11. 7.

**Scydmaenus tarsatus* Müll. Saltv. 11. 7.

Silphidae.

**Catops morio* F. 1 ex. Finstr. 30. 7. — Jom. (H. Snellman).

**Colon fusculum* Er. 1 ex. Jom.

**C. viennense* Hbst. 1 ex. Jom., Mariehamn.

**Thanatophilus sinuatus* F. Ekerö.

Liodidae.

**Liodes dubia* var. *obesa* Schmidt. Ekerö; Finstr.; Saltv. — Al. (Tengstr., Siev.).

**L. ovalis* Schmidt. Jom., Saltv. — Al. (Reut.).

**Cyrtusa subtestacea* Gyll. Finstr.; Saltv.

**Agathidium atrum* Payk. 1 ex. Finstr., Björkö 29. 7. — Geta (Popp.).

**A. laevigatum* Er. 1 ex. Finstr., Björkö 29. 7.

Clambidae.

**Clambus pubesceus* Redt. Saltv.

Corylophidae.

**Orthoperus atomus* Gyll. Ekerö; Finstr.; Saltv.; Sund.

Trichopterygidae.

**Ptenidium punctatum* Gyll. Ekerö. 1 ex., antagligen under uppfluten tång, 14. 7.

**Trichopteryx intermedia* Gillm. Ekerö, under uppfluten tång. — Ekerö; Sund (Frey).

**T. sericans* Heer. I hästspillning. Saltv., Hjortöholmen 22. 6.

Scaphidiidae.

**Scaphosoma agaricinum* L. Ekerö; Ham.; Saltv.

**S. assimile* Er. Ham., Äppelö 25. 7.

Histeridae.

**Cylistosoma lineare* Er. Jom.; Saltv.

**Hister cadaverinus* Jom., Mariehamn 8. 7.

**H. bissexstriatus* Jom.; Saltv. — Finstr. (Gottb.).

**Paromalus parallelopipedus* Hbst. Ham.; Jom.; Saltv.

**Saprinus rugifrons* Payk. Funnen i stor mängd under uppfluten bråte på Degersand, Ekerö 14. 7. 1919 och 21. 6. 1922.

**Plegaderus caesus* Hbst. 1 ex. funnet genom sållning av ekbark på Bastö, Finstr. 27. 7.

Hydrophilidae.

**Helophorus nubilus* F. Ekerö, Degersand, tätt intill strandbrädden 21. 6. 1922; Saltv. 30. 6.; Sund 27. 6.

**H. aquaticus* var. *aequalis* Thoms. Alla på Åland anträffade exx. av arten tillhöra denna var. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.

**H. griseus* Hbst. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**H. strigifrons* Thoms. Saltv.

**H. nanus* Sturm. Finstr. 3. 7. — Sund (Fors.).

**Hydrochus elongatus* Schaller. Ekerö; Saltv.

Berosus spinosus Stev. Allm. i vattensamlingar strax invid havsstränder. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr. — Fr. flere lok. (U.F.S.).

**Hydrophilus caraboides* L. 1 ex. funnet i ett avloppsdike till Borgboda träsk i Saltv. 29. 6. — Jom. (H. Snellman).

**Philydrus melanocephalus* Ol. I salt- eller brackvatten. Funnen i Mariehamn, Jom., i stor mängd 8. 7. Dessutom togs ett ex. vid Kastelholm, Sund 27. 6. — Finstr. (Gottb.).

**P. coarctatus* Gredl. Sällsyntare än övriga arter inom släktet. Dock tagen i flere exx. i Godby träsk i Finstr. Dessutom i Ekerö, Geta och Saltv.

**P. frontalis* Er. Ekerö; Finstr.; Geta; Saltv.

***P. fuscipennis* Thoms. Denna för vårt lands fauna nya art, vilken står den följande mycket nära, anträffades i sött vatten, huvudsakligast i det inre av Ålands fastland. Sålunda förekom den talrikt i Godby träsk i Finstr. Dessutom i Ekerö och Saltv.

**P. Sahlbergi* Fauv. I vattensamlingar på klippor invid havsstrand, särskilt på utskär. Arten påträffades endast på Ekerö, men förekom där i mycket stor mängd. — Al. (Siev.). — Såsom redan tidigare, var jag även sommaren 1922 i tillfälle att iakttaga denna och föregående arts förekomst i naturen. Härigenom kom jag till den uppfattning, till vilken även ett noggrant studium av de morfologiska karaktärerna bör föra, att arterna *fuscipennis* och *Sahlbergi* äro mycket väl skilda. Denna åsikt företrädes även av Falkenström (Entom. Tidskr. 1922 p. 66). Nyligen har emellertid Hellén (jmfr. Medd. F. Fl. f. 47 p. 37) med stöd av en uppgift i ett katalogverk av dr Jakobson i Petersburg — som väl knappast ens sett arten *Sahlbergi* — utförligt motiverat sin uppfattning, att denna bör identifieras med *fuscipennis*.

**P. bicolor* F. I vattensamlingar invid grunda, leriga havsstränder. Bl. a. funnen vid Ämnäs i Finstr. 3. 7. Ham.; Finstr.

**P. testaceus* F. I sött vatten. Jom.; Finstr.; Saltv.

**Cymbiodyta marginella* F. I sött vatten. Funnen i ett flertal exx. i Godby träsk, Finstr., samt i ett fåtal i Borgboda träsk, Saltv., och i Geta i Bolstaholms träsk.

Laccobius biguttatus Gerh. (= *bipunctatus* Bed. non F.). Förekommer jämnsides med den vanliga arten *minutus* L., men mycket sällsyntare. Olika lokaler i trakten kring Ekerö-Storby.

**L. nigriceps* Thoms. 5 exx. Finstr. 29. 7.; Saltv. 29. 6., 1. 8.

**L. decorus* Gyll. Mycket allm. såväl i salt vatten som i brackvattensgölar vid grunda stränder. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr. — Geta (Popp.).

**Limnebius truncatellus* Thunbg. Ham.; Finstr.; Saltv.

**L. truncatulus* Thoms. Finstr.; Saltv.

Cercyon littoralis Gyll. Allm. på sandiga havsstränder. Ekerö; Jom. — Jom. (Frey).

C. depressus Steph. 1 ex. funnet på Degersand på södra stranden av Ekerö 14. 7. — Jom. (Frey).

**C. lateralis* Marsh. Jom.; Saltv.; Sund.

**C. nigriceps* Marsh. Saltv.

Cantharidae.

**Pyropterus affinis* Payk. Ekerö 21. 7. — Finstr. (Weurl.); Föglö (Fors.).

**Cantharis nigricans* Müll. Endast funnen i två exx.; Finstr. 30. 7. 1919; Jom. 14. 6. 1922.

C. figurata Mann. Allmän på Åland. 3 exx. anträffade av ab. **luteata* Schilsky; Finstr. 2. 7. 1919, 30. 6. 1922; Geta 29. 7. 1922.

**Absidia rufotestacea* Letzn. 2 exx. Saltv., Toböle 2. 7. — Föglö (Fors.).

**Rhagonycha elongata* Fall. Ekerö; Jom.; Saltv.

**R. atra* L. Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Geta (Montell, Weurl.); Föglö (Fors.).

Silis ruficollis F. 1 ex. erhållet under håvning på en lummig ängsbacke mellan Kvarnbo och Kubböle i Saltv. 28. 6. — Al. (Siev.).

**Malthinus biguttulus* Payk. Ekerö; Jom.; Saltv. — Finstr. (Weurl.); Jom. (Fors.).

**M. flaveolus* Payk. Ham.; Finstr.; Jom.

**Malthodes mysticus* Kiesw. Endast ♀♀. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.

**M. crassicornis* Mäkl. En ♀ funnen i Saltv. 25. 6.

**M. brevicollis* Payk. Huvudsakligast ♀♀. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv. — Föglö; Ham. (Fors.).

**M. maurus* Cast. 2 ♀♀ funna i Saltv. 20. 6. o. 29. 6. — Ekerö (Frey); Ham. (Fors.).

**M. atomus* Thoms. Endast ♀♀. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Föglö; Ham. (Fors.).

**Drilus concolor* Ahr. 1 ♂ anträffad vid håvning på torr ängsbacke, huvudsakligen bevuxen med *Helianthemum*, på Bastö i Finstr. 28. 6. 1922. — Ett i U. F. S. förvarat, till *Trichoceble floralis* Gyll. bestämt exemplar, härstammande från Åland, tillhör ävenledes denna art. *T. floralis* utgår från vår fauna.

Dasytes coeruleus De G. 1 ex. funnet invid Kvarnbo i Saltv. 1. 7. 1919, ett annat togs vid Bolstaholm i Geta 29. 6. 1922. — Al. (J. Sahlb.).

**Haplocnemus nigricornis* F. 4 exx. på tall; Finbo, Ekerö 17. 6. 1922. 1 ex. vid Mariehamn, Jom. 23. 6. 1922.

Ostomidae.

Thymalus limbatus F. 3 exx. funna på en *Polyporus*-art på Ekerö, Skagen 21. 7.

Nitidulidae.

**Brachypterus glaber* Steph. Ställvis mycket allm. på *Urtica dioica*. Saltv., Kvarnbo; Sund, Kastelholm.

**Heterostomus pulicarius* L. Ekerö; Saltv.

**Epuraea terminalis* Mann. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.

**E. variegata* Hbst. Ekerö, Skagen 22. 7.

**E. longula* Er. Saltv., Kvarnbo 9. 7.

**E. pusilla* Illig. Finstr.; Saltv. — Al. (Mäkl., Axels.).

**E. oblonga* Hbst. Ekerö, Storby 16. 7.

**E. thoracica* Tourn. Jom. 4. 7. — Geta (Popp.).

**E. laeviuscula* Gyll. Ekerö, mellan Storby och Skeppsvik 18. 7.

**Omosiphora limbata* Oliv. Jom.; Saltv.

**Nitidula rufipes* L. 1 ex. på död säl, Möckelö, Jom. 6. 7.

**Meligethes coracinus* Sturm. Täml. allm. Ekerö; Finstr.; Saltv.

**M. corvinus* Er. 1 ex. funnet i Saltv., Kvarnbo 20. 6.

**M. subrugosus* Gyll. Funnen i enstaka exx. Ekerö; Jom.; Saltv.

***M. erythropus* Gyll. Ett fåtal exx. Saltv. 25. 6. o. 11. 7.; Sund 27. 6.

**Thalycra fervida* Oliv. 1 ex. Saltv. 11. 7.

**Pocadius ferrugineus* F. Ham., Äppelö 25. 7. — Finstr. (Weurl.).

**Cychramus 4-punctatus* Hbst. 1 ex. Sund 30. 6.

**Glischrochilus Olivieri* Bed. Saltv. 22. 6.

**Pityophagus ferrugineus* L. Saltv. 25. 6. — Al. (Axels.); Jom. (H. Snellman).

**Rhizophagus depressus* F. Jom. 4. 7.

**R. ferrugineus* Payk. Saltv. — Al. (Axels.).

**R. bipustulatus* F. Saltv.

**R. parvulus* Payk. Jom.; Saltv.

Cucujidae.

**Monotoma conicicollis* Guér. Ekerö 21. 7. — Ekerö (Fors.); Sund (Frey).

**M. quadridentata* Thoms. Saltv. 22. 6.

**M. longicollis* Gyll. 1 ex. funnet på Ekerö, Skagen 21. 7.

**Laemophloeus alternans* Er. Saltv., Germundö 11. 7.

**Hypocoprus quadricollis* Reitt. I hästspillning påträffades ett fåtal exx. på Hjortölholmen i Saltv. 22. 6. De i universitetets inhemska samling förvarade exemplaren, som bestämts till *lathridioides* Motsch., tillhöra denna art (jmfr. Hellén, Medd. Soc. F. Fl. f. 47, p. 36).

Cryptophagidae.

**Telmatophilus caricis* Oliv. Ekerö, »fladorna» 16. 7. — Jom., Finstr. (Fors.).

**T. typhae* Fall. Finstr., Godby träsk 24. 6.

**Micrambe abietis* Payk. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv. — Ekerö; Ham.; Finstr.; Föglö (Fors.); Jom.; Sund (Frey).

**Cryptophagus dentatus* Hbst. Finstr.; Saltv. — Jom. (Frey).

**C. badius* Strm. Ham.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Sund (Fors.).

**C. setulosus* Sturm. Saltv. 25. 6.

**Caenoscelis ferruginea* Sahlb. Ham., Skarpnåtö 26. 7.

***Atomaria bella* Reitt. Funnen i Kvarnbo, Saltvik 28. 7.

**A. *fuscata* Schönh. Ekerö; Saltv. — Ekerö (Leinb.); Ham. (Frey).

**A. *Zetterstedti* Zett. Finstr.; Saltv.; Sund. — Sund (Frey).

***A. *clavigera* Gnglb. Enstaka ex. i Saltv., Kvarnbo.

**A. *fuscipes* Payk. Ekerö; Jom.; Geta; Saltv. — Jom.; Sund (Fors.).

**A. *pusilla* Payk. Saltv. 11. 7.

**A. *ruficornis* Marsh. Ekerö; Geta; Saltv.

**Ephistemus globulus* Payk. Saltv. 11. 7.

Phalacridae.

**Olibrus bicolor* F. Ekerö; Ham.; Finstr.; Saltv.; Sund.

Stilbus testaceus Panz. 2 exx. Ekerö, Skagen 23. 7. 1919 och Finbo 17. 6. 1922.

Lathridiidae.

**Enicmus hirtus* Gyll. Ekerö; Ham.; Finstr.

**E. rugosus* Hbst. Ekerö; Finstr.; Saltv. — Kumlinge (Wikström).

**E. transversus* Oliv. Jom.; Saltv.; Sund. — Ham.; Sund; Föglö (Fors.); Finstr. (Frey).

Corticaria impressa Oliv. Mycket allm. under uppfluten tång på havsstränder. Ekerö; Jom.

**C. abietum* Matsch. Jom.; Saltv.

**C. foveola* Beck. Tagen i flere exx., Ekerö 21. 7.

**C. ferruginea* Marsch. Jom., Möckelö 15. 6. 1922.

**Melanophthalma transversalis* Gyll. Ekerö; Jom.; Saltv. — Finstr. (Weurl.).

Mycetophagidae.

**Mycetophagus multipunctatus* F. 1 ex. taget i Sund 29. 6.

**M. populi* F. Flere exx. funna på Hjortöholmen i Saltv. 21. 6. — Al. (Palmén).

**Litargus connexus* Geoffr. Ham.; Saltv. — Finstr. (Gottb.).

**Typhea stercorea* L. 1 ex. funnet på Ekerö 16. 7. — Finstr. (Hellén).

Sphindidae.

**Sphindus dubius* Gyll. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv. — Föglö (Fors.).

**Aspidophorus orbiculatus* Gyll. Ekerö; Saltv.

Cisidae.

**Cis comptus* Gyll. Ekerö; Saltv. — Ham.; Sund (Fors.).

**C. jacquemarti* Mell. Ekerö; Ham.; Jom.; Saltv.

**C.* var. *glabratus* Mell. Ekerö; Finstr. — Ekerö (Frey).

**C. bidentatus* Oliv. Ekerö; Ham.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**C. festivus* Gyll. Jom., Mariehamn 7. 7.

**Rhopalodontus fronticornis* Panz. Ekerö.

**Ennearthron affine* Gyll. Ekerö; Saltv. — Ham.; Föglö (Fors.); Sund (Frey).

**E. cornutum* Gyll. Saltv. — Föglö (Fors.).

**Octotemnus glabriculus* Gyll. Ekerö; Ham.; Finstr.; Saltv. — Finstr. (Fors.).

***O. mandibularis* Gyll. Funnen i ett fåtal exx. i en *Polyporus*-art på björk. Ekerö, Skeppsvik och Skagen.

Colydiidae.

**Synchita humeralis* F. Jom., Ramsholmen 7. 7.

**Orthocerus clavicornis* L. Jom., Dalkarby 5. 7.; Sund 30. 6.

**Myrmecoxenus subterraneus* Chevr. Jom., Mariehamn 8. 7. — Jom.; Sund (Fors.); Ham. (Frey).

**Cerylon ferrugineum* Steph. Ekerö; Ham.; Sund.

**C. deplanatum* Gyll. Ham., Skarpnåtö 26. 7. — Föglö (Fors.).

Endomychidae.

**Sphaerosoma pilosum* Panz. 1 ex. Saltv. 29. 6.

**Endomychus coccineus* L. Finstr.; Saltv. — Ham.; Föglö (Fors.).

Coccinellidae.

**Aphidecta obliterata* L. Saltv., Kvarnbo 10. 7. — Saltv. (Frey); Sund (Fors.).

**Coccinella 5-punctata* L. Ekerö; Saltv.

**Mysia oblongoguttata* L. Ekerö; Sund 27. 6. — Geta (Montell); Finstr. (Weurl.); Jom. (Frey); Kökar (Fors.).

**Myrrha 18-guttata* L. Ekerö, Degersand 14. 7. 1919; Jom. 24. 6. 1922.

**Chilocoris renipustulata* Scriba. Saltv. 1. 8.

**Pullus haemorrhoidalis* Hbst. Saltv. — Jom.; Sund (Frey).

**P. auritus* Thoms. Ham., Äppelö 25. 7. 1919; Finstr. 27. 6. 1922.

***P. ater* Kugel. 1 ex. funnet på Ekerö 14. 7.

**P. suturalis* Thunb. Ekerö; Ham.; Jom. — Finstr. (Fors.); Sund (Frey).

**Scymnus nigrinus* Kugel. Jom.; Saltv. 9. 7. — Ekerö (Frey); Finstr.; Ham.; Sund (Fors.).

Helodidae.

**Cyphon Paykulli* Guér. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Finstr. (Frey).

Heteroceridae.

**Heterocerus fusculus* Kiesw. Ekerö; Jom.; Saltv. — Finstr. (Frey).

**H. obsoletus* Curt. 2 exx. fångade i flykten under afton 7. 7., Jom., Sviby. 2 andra exx. påträffade i Godby träsk, Finstr. — Finstr. (Frey).

Dermestidae.

**Megatoma undata* L. Jom. 4. 7.

Byrrhidae.

**Byrrhus pustulatus* Forst. Jom. 4. 7. o. 7. 7. — Geta (Weurl.); Finstr. (Gottb.).

Elateridae.

**Limonius minutus* L. Ett ex. funnet på Ramsholmen, Jom. 7. 7. — Geta (Montell).

Athous haemorrhoidalis F. Allm. Jom.; Saltv.; Sund. — Flere lok.

Eucnemidae.

**Dirrhagus pygmaeus* F. 1 ex. funnet på Bastö i Finstr. 28. 6. 1922.

Trixagus dermestoides L. Allmännare än följ. — Jom. (Tengstr.); Al. (J. Sahlb.); Kumlinge (Wikström).

**T. carinifrons* Bonv. Jom.; Saltv. — Finstr. (Fors.).

Ptinidae.

**Ptinus rufipes* Oliv. Allm. i lundar. Hanen mycket säll-

syntare än honan. Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv. — Al. (Palmén); Jom. (Frey).

**P. pilosus* Müll. Saltv.; Sund.

**P. subpilosus* Strm. Ekerö; Finstr. — Ham.; Sund (Frey).

**P. dubius* Strm. Ett ex. funnet i Sund 27. 6., ett annat på Finbo i Ekerö 17. 6. 1922.

**P. raptor* Strm. Saltv. 21. 6.

Anobiidae.

***Dryophilus pusillus* Gyll. 2 exx. tagna i Jom. 4. 7., det ena vid Gölby, det andra vid kyrkobyn. Dessutom påträffades 1 ex. i närheten av Ämnäs i Finstr. 3. 7. Ett ex. påträffades i en grankotte, de övriga erhöllos genom håvning på ängsmarker.

**Ernobius nigrinus* Sturm. Möckelö, Jom., 1 ex. 14. 6. 1922.

E. longicornis Sturm. Jom.; Saltv.; Sund. — Al. (v. Essen).

**E. angusticollis* Ratz. Saltv. 10. 7.

**E. abietinus* Gyll. 1 ex. funnet i Sund 27. 6.

**E. abietis* F. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**Anobium striatum* Oliv. Jom.; Saltv. — Jom. (Fors.); Finstr. (Fors., Frey).

**A. rufipes* F. Ekerö; Jom.; Ham.; Saltv. — Ekerö (Frey).

**A. Thomsoni* Kr. Jom. 24. 6. 1922.

**A. nitidum* Hbst. Funnen i ett ringa antal exx. i gamla askstammar. Ham., Äppelö 24. o. 25. 7.

Oedemeridae.

**Calopus serraticornis* L. Ett ex. funnet vid Krybacka i Saltv. 21. 6. — Finstr. (Gottb.).

**Oedemera lurida* Marsh. Ekerö, Storby 15. 7. 1919 och 20. 6. 1922. Skeppsvik 18. 7. — Ekerö (Frey).

Pythidae.

**Sphaeriestes castaneus* Panz. Ett ex. anträffat på tall på Finbo, Ekerö 17. 6. 1922.

Anticidae.

**Anticus floralis* L. Ett ex funnet i Kvarnbo i Saltv. 11. 7.

**A. flavipes* Panz. Allm. på sandiga havsstränder. Ekerö; Ham.; Jom. — Finstr. (Fors., Frey); Föglö (Fors).

Mordellidae.

**Mordellistena parvula* Gyll. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**Anaspis marginicollis* nom. nov. (= *lateralis* Gyll., nec Auct.).[1] Med detta namn avses den art, som Gyllenhal beskrivit under namn av *lateralis* (Insecta Suecica 1810, IV s. 615). Under denna benämning har formen i fråga sedermera gått hos oss. I senaste tid har man dock identifierat densamma med *frontalis* ab. *lateralis* Fabr. Sistnämnda aberration är emellertid, frånsett färgen på halsskölden, fullkomligt lik huvudformen och har intet att göra med den form, som här kallats *marginicollis*, vilken är en väl skild art. Huruvida Fabricius med sin *lateralis* (System. Entom., 1792, I, 2, s. 114) avsett samma art som Gyllenhal eller en färgform av *frontalis* är icke möjligt att endast efter beskrivningen avgöra. Det är väl dock riktigast att, såsom mellaneuropeiska författare gjort, antaga att Fabricius med formen från Holstein avsett sistnämnda färgform. Bland *Anaspis* från Mellaneuropa i coll. Lindberg finnas flere exemplar av *frontalis*-färgformen, men icke Gyllenhals art, som troligen har en nordlig utbredning. Då namnet *lateralis* således med all sannolikhet givits åt en aberration av *frontalis*, har jag ansett det riktigt att giva åt den i Norden vanliga gyllenhalska formen ett nytt namn. I en senare uppsats skall frågan om denna intressanta art utförligare behandlas.

A. marginicollis hör till undersläktet *Anaspis* s. str.; den skiljes från *frontalis* bl. a. på grund av följande kännetecken.

---

[1] *Anaspis* (subgen. *Anaspis* s. str.) *marginicollis* nom. nov. (= *lateralis* Gyll., nec Auct.). Länge 2,7—3,5 mm. Schwarz, Unterseite des Kopfes, Antennenbasis, Vorderbrust, Vorderbeine, oft auch Mittelbeine, und die Seiten des Halsschildes mehr weniger gelbrot gefärbt. Beim ♂ hat das 3. Sternit 2 lange, fast gerade Anhänge (Fig. 1), auf dem 4. mangeln solche. Die nach hinten gerichteten Haare auf den Flügeldecken sitzen gleich vor den Querstreifen, welche einander nicht so nahe stehen wie bei der Art *frontalis* L. Bei der letztgenannten Art gehen die Haare von der Mitte der von den Streifen gebildeten Querfelder aus (Fig. 4). Süd- und Mittel-Finnland; Schweden.

Storleken är betydligt mindre. ♂ hos den nybenämnda arten bär på 3. sternitet 2 långa och nästan raka bihang (fig. 1); bihangen hos *frontalis* äro kortare och i spetsen starkt inåtböjda (fig. 2). Med tillhjälp av stark förstoring kunna de ifrågavarande arterna lätt åtskiljas tack vare olikheter i strukturen på täckvingarna. Hos *marginicollis* utgå de talrika bakåt-

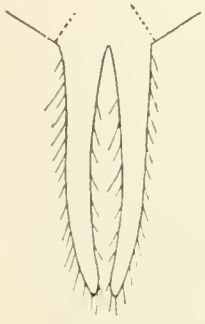

Fig. 1.

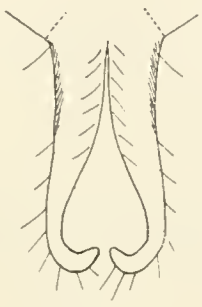

Fig. 2.

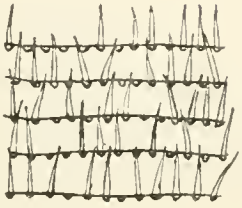

Fig. 3.

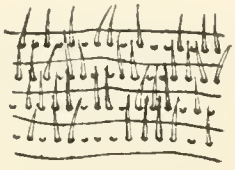

Fig. 4.

Fig. 1. Bihang på 3. bakkroppssegmentet hos ♂ till *A. marginicollis* m.
Fig. 2. Detsamma hos *A. frontalis* L.
Fig. 3. Skulpturen på täckvingarna hos *A. marginicollis* m.
Fig. 4. Densamma hos *A. frontalis* L.

riktade håren tätt framom tvärstrimmorna (fig. 3), vilka löpa på ett något större avstånd från varandra än hos *frontalis*. Hos denna art utgå håren däremot från mitten av de av tvärstrimmorna bildade tvärfälten (fig. 4). Slutligen synes den nya arten alltid hava halsskölden mer eller mindre gulrödfärgad, vilket hos oss mycket sällan är fallet med *frontalis* (ab. *lateralis* Fabr.; inom vårt område veterligen funnen blott i ett exemplar, Lojo 1923, Harald Lindberg). Från en närstående sydlig art, *pulicaria* Costa [1], med vilken *marginicollis* uppvisar stora överensstämmelser (bl. a. strukturen på täckvingarna), skiljer den sig genom saknaden av bihang på 4. sternitet och den m. el. m. utbredda gulröda färgen på halsskölden.

[1] Fynd av arten *pulicaria* Costa från vårt område anmäles av Hellén (Medd. F. Fl. f. 46 s. 129). De av honom bestämda, i U. F. S. inställda exemplaren tillhöra emellertid *frontalis* L. och *rufilabris* Gyll. *A. pulicaria* torde sålunda utgå ur faunan.

A. marginicollis äger en vidsträckt utbredning inom det östfennoskandiska faunaområdet. Exemplar i U. F. S. utvisa, att den är funnen i de flesta provinser till mellersta Österbotten. Sannolikt är den även utbredd över stora delar av Skandinavien. Fynd av arten gjordes av min far och mig sommaren 1922 i Huddinge invid Stockholm. På Åland är den tagen i Saltv. 21. 6., 25. 6., 29. 6.

A. flava L. Mycket allm. Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Flere lok.

Melandryidae.

**Hallomenus axillaris* Illig. Saltv. 9. 7. o. 11. 7. — Al. (Axels.).

**Orchesia minor* Walk. Möckelö, Jom. 14. 6. 1922.

**Abdera flexuosa* Payk. Ekerö, Skeppsvik, i en torr gran 18. 7.

Alleculidae.

Gonodera murina L. Flerstädes allm. Erhålles genom håvning om aftonen på ängsbackar. — Flere lok.

Tenebrionidae.

**Opatrum riparium* Scriba. Jom.; Saltv.

Crypticus quisquilius L. 1 ex. funnet på Ekerö, Storby 17. 7.

**Boletophagus reticulatus* Illig. Ekerö; Ham.; Finstr.; Sund.

**Hypophloeus linearis* F. Ham., Skarpnåtö 26. 7.

Cerambycidae.

**Spondylis buprestoides* L. Saltv. 17. 7.

**Leptura virens* L. Ekerö; Finstr.; Saltv. — Leml. (Fors.); Lumparl.; Jom. (Frey).

**L. maculicornis* De G. Saltv. 2. 7.

**L. sexmaculata* L. Jom., Möckelö 14. 6. 1922.

**Asemum striatum* L. Jom. 4. 7. — Al. (Axels.); Finstr. (Weurl., Fors.).

**Notorrhina muricata* Dalm. 2 exx. funna på stammen av en gammal fura vid Degersand, Ekerö 14. 7.

Clytus arietis L. 8 exx. funna på *Laserpitium*-blomställningar på Äppelö, Ham. 24. o. 25. 7. — Al. (Bonsd.).

**Monochamus galloprovincialis* Oliv. Saltv. 9. 7. — Ham. (Fors.).

**Acanthocinus aedilis* L. Ekerö; Saltv.

**Pogonochaerus fasciculatus* De G. Saltv. 20. o. 25. 6. — Finstr. (Gottb.); Kumlinge (Wikström); Ham. (Nordstr.); Sund (Fors.).

**P. decoratus* Fairm. Ekerö, Finbo 17. 6. 1922 och Degersand 21. 6. 22; Jom. 15. 6. 1922.

**Saperda carcharias* L. Storby, Ekerö 18. 7. — Ekerö (Reut.).

**S. scalaris* L. Bergö, Finstr. 29. 7.

**Tetrops praeusta* L. Sviby, Jom. 7. 7.; Finstr., Bastö 28. 7. 1922.

Chrysomelidae.

**Macroplea mutica* Fabr. 1 ex. funnet vid Kastelholm, Sund 27. 6. — Geta (Popp.); Finstr. (Frey).

**Donacia crassipes* F. Ham.; Geta.; Saltv. — Geta (Weurl.); Ham. (Fors., Frey).

**D. impressa* Payk. Allm. i Borgboda och Toböle träsken, Saltv. — Dessutom vid Möckelö, Jom.; Sund; Ekerö (Fors.); Ham. (Frey).

**D. bicolora* Zschach. Funnen i mängd i Dalkarby träsk, Jom. 5. 7.

**D. marginata* Hoppe. 1. ex. funnet i Toböle träsk, Saltv. 2. 7. — Ham. (Fors., Frey).

**D. thalassina* Germ. Jom.; Finstr.; Geta; Saltv.; Sund. — Geta (Weurl.); Ham. (Frey); Saltv. (Fors.).

**D. vulgaris* Zschach. Jom.; Geta; Saltv. — Al. (Weurl.); Ham.; Finstr. (Fors.).

**Plateumaris sericea* L. Geta, Bolstaholm 29. 6. 1922; Saltv. 2. 7. — Finstr. (Weurl.).

**P. brachata* Scop. Funnen i stor mängd vid Germundö ström, Saltv. 21. 6. och på Björkö i Finstr. 27. 6. 1922.

**Crioceris merdigera* L. Ekerö; Finstr. — Finstr. (Fors., Frey); Ekerö (Fors.).

Cryptocephalus bilineatus L. Ställvis mycket allm. på torra gräsbevuxna lokaler. Ekerö; Finstr.; Saltv. — Flere lokaler.

**C. labiatus* L. Tagen i stor mängd på Signilsskär, Ekerö 20. 7. — Al. (Axels.); Ham. (Frey, Fors.).

**C. exiguus* Schmeid. Finstr.; Saltv. — Al. (Siev.); Finstr. (Fors.); Sund (Frey).

**Gastroidea polygoni* L. Jom.; Finstr.; Saltv. — Finstr. (Weurl., Fors.); Sund; Ham. (Frey).

**Chrysomela marginata* L. Ekerö 14. 7.

C. analis L. Funnen flerstädes i ganska stort antal. Jom.; Finstr.; Saltv. — Al. (Tengstr., L. Strandberg); Finstr. (Gottb.).

C. hyperici Forst. Mycket allm. Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.

**C. polita* L. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv., Sund. — Finstr. (Weurl.); Ham. (Frey); Jom.; Sund (Fors.). — De åländska exemplaren utmärka sig i motsats till de på fastlandet funna genom kopparröd halssköld; de tillhöra den form, som synbarligen är den allmänna i Mellan- och Västeuropa. De utländska exemplar, härstammande från Sverige, Frankrike, Österrike och Ungern, jag undersökt äga alla detta kännetecken. Denna form har även betraktats ss. artens huvudform (jmfr. t. ex. E r i c h s o n-W e i s e, Naturgeschichte d. Insekt. Deutschlands, del. 1, avdeln. 6, 1884). Från fastlandet kända exemplar äga blå- eller grönfärgad halssköld och tillhöra former med sannolikt ostligare utbredning, medan den s. k. huvudformen inkommit till vårt faunaområde från väster.

**Phytodecta viminalis* L. Ekerö; Ham.; Jom.; Saltv.

**P. 5-punctatus* F. Finstr.; Saltv.; Sund. — Ekerö; Ham. (Fors.); Sund (Frey).

**P. pallidus* L. Ekerö; Ham.; Jom. — Finstr. (Gottb.).

**Phyllodecta vulgatissimus* L. Saltv. 20. 6.

**P. laticollis* Suffr. Ham.; Saltv. — Föglö (Fors.).

**P. atrovirens* Comel. Saltv. 29. 6.

Hydrothassa aucta F. Ställvis allm. på *Ranunculus acer*, Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Flere lokaler. — Ab. *glabra* Hbst., vilken allmänt förekommer på Finlands fastland — på *Caltha palustris* — anträffades icke på Åland.

**H. marginella* L. Jom.; Geta; Saltv. — Geta (Montell); Ekerö (Fors.).

**Plagiodera versicolor* Laich. Saltv. — Finstr. (Weurl.).

**Melasoma tremulae* F. Saltv. 20. 6.

**Phyllobrotica 4-maculata* L. Finstr.; Saltv. — Jom. (Fors.); Finstr. (Frey).

**Lochmaea capreae* L. Finstr.; Saltv.; — Jom.; Finstr.; Sund (Fors., Frey).

**L. suturalis* Thoms. Jom. 15. 6. 1922; Sund 27. 6. 1919.

**Galerucella viburni* Payk. Ett fåtal exx. vid Vikarna, Ekerö 21. 7.

**G. lineola* F. Finstr.; Saltv.; Sund. — Geta (Montell); Finstr. (Frey).

**G. calmariensis* L. Ekerö; Ham.; Finstr.; — Geta (Montell); Finstr. (Fors.).

**G. pusilla* Duft. 2 exx. funna på Äppelö, Ham. 25. 7. — Finstr. (Fors.).

**Galeruca tanaceti* L. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Finstr. (Weurl.); Leml.; Jom. (Fors.); Geta (Frey).

**G. pomonae* Scop. Ekerö 13. 7.

**G. laticollis* Sahlb. Tagen i stor mängd på *Thalictrum flavum* på Björkö, Finstr. 29. 7. — Jom. (Fors.).

**Hippuriphila Modeeri* L. Fladorna, Ekerö 16. 7. — Al.

**Mantura chrysanthemi* Koch. Ekerö; Jom.; Geta; Saltv.; Sund. — Finstr. (Gottb.); Brändö (Wikström).

**M. rustica* L. Saltv. 26. 6.

**Chaetocnema concinna* Marsh. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv. — Finstr.; Sund; Föglö (Fors.).

**C. Sahlbergi* Gyll. Ekerö; Ham.; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Jom.; Ham. (Fors.); Kumlinge (Wikström).

**Psylliodes napi* F. Saltv.

***P. cuprea* Koch. var. *isatidis* Hkgtr. Funnen i ett fåtal exx. på *Isatis tinctoria* på Gåsskär invid Degersand, Ekerö 14. 7.

**Haltica palustris* Wse. Ekerö; Finstr.; Saltv. — Finstr. (Fors., Frey).

**Phyllotreta exclamationis* Thunb. 1 ex. funnet i Kvarnbo, Saltv. 11. 7. — Sund (Fors., Frey).

**P. flexuosa* Illig. Saltv. — Finstr. (Fors.); Sund (Frey).

**P. sinuata* Steph. Jom.; Finstr.; Saltv. — Jom.; Ham. (Frey); Sund (Fors.).

**P. undulata* Kutsell. Ekerö; Finstr.; Saltv.; Sund. — Finstr. (Weurl., Fors.); Sund (Frey).

**P. nemorum* L. Finstr. 29. 7. — Finstr. (Gottb., Fors.).

**P. atra* F. Saltv.; Sund. — Sund (Frey).

**Longitarsus brunneus* Duft. Sund 27. 6. — Finstr. (Fors., Frey).

**L. luridus* Scop. Ekerö; Ham.; Jom.; Saltv. — Leml.; Finstr. (Fors.); Sund (Weurl.).

**L. curtus* All. Ekerö; Ham.

**L. pratensis* Panz. Ej. sälls. Finstr.; Saltv. — Al. (Tengstr.).

**L. succineus* Fondr. Ekerö; Saltv.; Sund. — Leml.; Jom.; Föglö (Fors.).

**Cassida sanguinosa* Suffr. Jom.; Saltv.

**C. nebulosa* L. Jom.; Saltv. — Jom.; Finstr.; Ham. (Frey); Sund (Frey).

**C. flaveola* Thunb. Jom.; Finstr.; Sund. — Ham.; Jom. (Frey); Finstr. (Fors.).

Lariidae.

**Laria atomaria* L. Funnen i stor mängd på Lindholmen i Toböle träsk, Saltv. 2. 7. 1919, samt i några exx i Geta, Bolstaholm 29. 6. 1922.

Curculionidae.

**Anthribus variegatus* Geoffr. Ekerö; Jom.; Geta; Saltv. — Finstr. (Fors.).

**Otiorrhynchus raucus* F. Tagen i Kvarnbo, Saltv. 28. 6.; på Sunds kyrkogård 29. 6.; vid Storby på Ekerö 18. 6. 1922.

**O. singularis* L. 1 ex. taget på kyrkogården i Jom. 4. 7.

Phyllobius viridicollis F. Ställvis mycket allm. Jom.; Saltv.; Sund. — Flere lokaler.

***Polydrosus cervinus* L. Tagen i ett flertal exx. på Hjortöholmen, Saltv. 21. 6. 1919; dessutom i Geta 29. 6. 1922 och i Finstr. 27. 6. 22. — Sahlberg upptager (Cat. col. faun. fenn.) *cervinus* från vårt områdes flesta provinser. Alla exemplar — utom de åländska — tillhöra emellertid arten *pilosus* Gredl.

Strophosomus melanogrammus Forst. Mycket allm. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Flere lokaler.

**Sitona tibialis* Hbst. Ekerö; Finstr.; Sund. — Finstr. (Weurl.).

**S. puncticollis* Steph. Jom.; Finstr.; Saltv. — Al. (Siev.).

**S. flavescens* Marsh. Jom.; Saltv. — Al. (Weurl.); Kökar (Fors.).

**S. hispidulus* F. Jom.; Finstr. — Al. (Reut.).

**S. crinitus* Hbst. Finstr.; Saltv.; Sund. — Jom.; Sund; Föglö (Fors.).

**Trachyphloeus bifoveolatus* Beck. Jom.; Finstr.; Geta; Saltv.; Sund. — Al. (Reut.); Finstr.; Sund (Frey.); Föglö; Kökar (Fors.).

**T. aristatus* Gyll. 1 ex. taget på begravningsplatsen i Sund 30. 6.

**Cneorrhinus plagiatus* Schall. Funnen i ett fåtal exx. på *Cirsium arvense*, Degersand, Ekerö 14. 7.

**Hylobius pinastri* Gyll. Saltv. 21. 6. — Geta (Montell); Sund (Fors.).

**Trachodes hispidus* L. Ekerö 23. 7.; Saltv. 27. 6.

**Phytonomus adspersus* F. Ekerö; Finstr. — Finstr. (Frey).

**P. arator* L. Ekerö; Finstr.; Saltv.

**Pissodes validirostris* Gyll. Funnen i enstaka exx. i Ekerö, Jom. och Saltv. — Finstr. (Frey); Sund (Fors.).

**P. harcyniae* Hbst. Ett fåtal exx. tagna som puppor, Germundö, Saltv. 11. 7.

**Notaris aethiops* F. Allm. i Borgboda träsk, Saltv. — Al. (Reut.); Sund (Weurl.); Finstr. (Gottb., Frey); Saltv. (Fors.).

**Dorytomus tortrix* L. 1 ex. funnet på Ekerö 14. 7. — Ekerö, Saltv. (Fors.).

**D. taeniatus* F. Finstr. 29. 7. — Saltv. (Frey).

**D. metanophthalmus* Payk. Ekerö 21. 7.

**D. salicis* Walt. Finstr. 29. 7.; Saltv. 1. 8.

**Tanysphyrus lemnae* Payk. Finstr.; Jom.; Saltv.

**Anoplus plantaris* Naez. Ekerö; Jom.; Saltv.

**Bagous limosus* Gyll. 1 ex. på en lerig sank yta mellan Storby och Käringsund på Ekerö 18. 6. 1922; ett annat på Finbo holme N om Ekerö 16. 6. 1922.

**Bagous frit* Hbst. Funnen i enstaka exx. på Ekerö och i Finstr. — Finstr. (Fors.).

**B. lutulosus* Gyll. 3 exx. funna på Ekerö, 15. 7. 1919, 23. 7. 1919 och 16. 6. 1922.

**B. lutosus* Gyll. 5 exx. vid Käringsund, Ekerö 17. 7. 1919 och 18. 6. 1922. — Ham. (Frey).

**B. glabrirostis* Hbst. Käringsund, Ekerö 17. 7.

**B. nigritarsis* Thoms. Borgboda träsk 29. 6. — Ham. (Fors.); Saltv. (Frey).

**Cryptorrhynchus lapathi* L. Ekerö 15. 7., 21. 7.

***Coeliodes ruber* Marsh. Allm. på ek på Äppelö, Ham. Tagen 24 och 25. 7. Dessutom funnen på Bergö, Finstr. 27. 7.

C. dryados Gmel. Funnen på Äppelö, Ham. 25. 7. — Al. (Siev.); ex. har försvunnit fr. U. F. S.

**Scleropterus serratus* Germ. Funnen vid Dalkarby träsk, i Mariehamn och vid Torp i Jom. — Al. (Tengstr.).

**Rhytidosoma globulus* Hbst. Saltv.

**Rhinonchus bruchoides* Hbst. Jom. 24. 6. 1922.

**Phytobius canaliculatus* Fahrs. Ekerö; Saltv.; Sund. — Ham. (Fors.).

**P. 4-tuberculatus* F. Ekerö; Jom. — Jom. (Fors.); Finstr. (Frey).

**Ceutorrhynchus troglodytes* F. Allm. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Al. (Tengstr., Mäkl., J. Sahlb.); Sund (Fors.).

**C. quercicola* Payk. Ett ex. funnet i Sund 30. 6.

**C. rugulosus* Hbst. Allm. invid Kvarnbo, Saltv.

**C. fennicus* Faust. Ekerö; Jom.; Finstr. — Kökar (Fors.).

***C. atomus* Bah. Några exx. insamlades på Gåsskär invid Degersand, Ekerö 14. 7. Ett antal exx. anträffades dessutom på skäret Långörn vid norra kusten av Ekerö 23. 7.

**C. sulcicollis* Payk. Funnen i mängd på Gåsskär, Ekerö 14. 7.; Saltv. 20. 6., 21. 6. — Jom.; Leml. (Fors.).

**C. contractus* Marsh. Ekerö; Finstr.; Saltv. — Al. (Reut.). — Ekerö; Ham.; Finstr. (Fors.).

**C. hirtulus* Germ. Endast 1 ex. funnet i Sund 27. 6.

Tapinotus sellatus F. 1 ex. taget invid Godby träsk i Finstr. 24. 6. 1919, ett annat vid Bolstaholms träsk i Geta 29. 6. 1922. — Finstr. (Fors.).

**Anthonomus varians* Payk. Flere exx. Jom. 15. 6., 24. 6. 1922; 1 ex. Saltv. 11. 7.

**A. rubi* Hbst. Endast funnen på Ekerö, Finbo, Gåsskär och skäret Långörn, men där påträffad i mängd. — Al. (Reut.); Kökar (Fors.).

**A. pedicularius* L. Ekerö, Skagen 20. 7.; Finstr., Björkö 27. 6. 1922.

**Balaninus nucum* L. På Björkö i Finstr. anträffades 1 ex. 27. 6. 1922. — Finstr. (Stenius).

**Tychius polylineatus* Germ. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv. — Al. (Reut.); Ham.; Sund (Fors.).

**T. tomentosus* Hbst. Mycket allm. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund. — Flere lokaler.

Sibinia signata Gyll. Funnen i 3 exx.: Björnhuvud, Ekerö 14. 7.; Strömma, Saltv. 2. 7. samt Borgboda, Saltv. 9. 7. — Finstr. (Gottb.); Jom. (H. Snellman).

**Orchestes testaceus* Müll. Ekerö; Jom.; Finstr. — Al. (Reut.); Finstr. (Weurl.); Jom.; Leml. (Frey); Kökar (Fors.).

**O.* var. *pubescens* Stev. Ekerö 16. 7. — Ham. (Frey); Sund (Fors., Frey).

**O. stigma* Germ. Finstr.; Saltv.

**Gymnetron pascuorum* Gyll. Ekerö 17. 6. 1922, 23. 7.; Saltv. 1. 8. — Al. (C. Sahlb.); Kökar (Fors.).

Cionus fraxini De G. Allm. Ekerö; Ham.; Finstr.; Saltv.; — Al. (Tengstr., J. Sahlb., Reut.); Finstr. (Fors., Frey).

**Magdalis frontalis* Gyll. Jom.; Saltv. — Ekerö (Fors.).

**M. duplicatus* Germ. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**M. carbonaria* L. Saltv. 24. 6. — Jom. (Frey).

**Apion cerdo* Gerst. Ekerö; Jom.; Saltv. — Kökar (Reut.); Ham.; Jom.; Sund (Fors.).

**A. urticarium* Hbst. Jom. 5. 7. — Al. (Reut.).

**A. seniculum* Kirb. Saltv. — Ham.; Sund (Fors.).

**A. frumentarium* Payk. Ekerö; Jom.; Saltv.; Sund. — Al.

**A.* var. *cruentatum* Waltl. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.

***A. aestivum* Germ. Funnen i ett fåtal exx. på olika platser. Ekerö 16. och 23. 7.; Ham. 25. 7.; Finstr. 27. och 29. 7.

**A. marchicum* Hbst. Ekerö; Ham.; Saltv.; Sund.

***A. pisi* F. 3 exx. funna på Bastö i Finstr. 27. 7. 1919 och 28. 6. 1922. Denna art anföres av J. Sahlb. (Cat. Col. fenn.) från Finland ; dock äro exemplaren i U. F. S. felaktigt bestämda.

**A. simile* Kirb. Ekerö, Jom.; Finstr.; Saltv.

**Rhynchites cupreus* L. Ekerö; Saltv.

Ipidae.

**Eccoptogaster Ratzeburgi* Jans. Jom.; Finstr.; Sund.

**E. intricatus* Ratzeb. Funnen i ett fåtal exx. på Bastö i Finstr. på ek, 27. 7.

**Phthorophloeus spinulosus* Rey. Jom., 1 ex. 15. 6. 1922.

**Hylesinus crenatus* F. Ställvis funnen i stor mängd på ask. Ham., Äppelö 24. 7.; Jom., Ramsholmen 7. 7., Finstr., Bastö 27. 7.

**H. fraxini* Panz. Funnen talrikt på Äppelö, Ham. 25. 7. och på Bastö, Finstr. 27. 7.

**Polygraphus polygraphus* L. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.

**Hylastes ater* Payk. Ekerö; Jom.; Saltv. — Al. (Axels.); Ham.; Föglö (Fors.).

**H.* var. *brunneus* Er. Saltv.

**H. palliatus* Gyll. Ekerö; Jom. — Leml.; Sund (Fors.).

**Crypturgus pusillus* Gyll. Jom. — Lumparl. (Fors.).

**Cryphalus tiliae* Panz. Funnen på lind i stor mängd på Lindholmen i Toböle träsk, Saltv. 2. 7.

**C. abietis* Ratz. 1 ex. togs på Möckelö i Jom. 14. 6. 1922.

**Pityophthorus fennicus* Egg. Jom.; Finstr.; Saltv. — Finstr. (Weurl.).

**Dryocoetes coryli* Perr. 1 ex. funnet på Ramsholmen, Jom. 7. 7.

**Xyloterus lineatus* Oliv. Ekerö; Jom. — Jom.; Finstr.; Lumparl. (Fors.).

Scarabaeidae.

**Aphodius nitidulus* F. Anträffad i stor mängd i koexkrementer på Degersand på Ekerö 21. 6. 1922. 1 ex. funnet i närheten av Kvarnbo i Saltv. 25. 6.

**A. borealis* Gyll. Ställvis påträffad i stor mängd. Ekerö; Jom.; Finstr.; Saltv.; Sund.

**A. inquinatus* F. Geta, Bolstaholm 29. 6. 1922.

**A. plagiatus* Gyll. Ekerö, Storby 18. 6. 1922; Jom., vid Möckelö 15. 6. 1922.

Mötet den 21 oktober 1921.

Behandlades särskilda frågor, vilka stodo i sammanhang med Sällskapets hundraårsdag den 1 instundande november.

Sällskapets 100-årsdag den 1 november 1921.

Redogörelse afgifven af Sällskapets ordförande
Docenten Alvar Palmgren.

Den 1 november 1821 stiftades i Åbo »Sällskapet för Finsk Zoologie och Botanik», sedan den 2 juni 1829 Societas pro Fauna et Flora Fennica, af Professorn i Oekonomi och Naturalhistoria Carl Reinhold Sahlberg, Inspektor Musei Johan Magnus af Tengström, Philosophie doktorn Matthias Kalm, Philosophie magistern Fredric Gabriel Sanmark samt studenterne Frans Johan Rabbe, Alexander von Nordmann, Fredrik Wilhelm Brummer, Adolph Wilhelm Wegelius, Adolph Wilhelm Dammert samt Carl Sigfrid Matthias Tams.

Att högtidlighålla sekelminnet samlades Societas pro Fauna et Flora Fennica den 1 november 1921.

Till sekeldagen hade Sällskapet utgifvit trenne tomer (tomerna 48–50) af skriftserien »Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica». Tomen 48 (559 sidor) är af zoologiskt innehåll, tomen 49 (748 sidor) af botaniskt. Tomen 50 (279 sidor) inrymmer Sällskapets historia från dagen för dess stiftelse intill sekeldagen. Den är på uppdrag af Sällskapet tecknad af dess ledamot sedan 1870, Professorn Fil. dr Fredrik Elfving.

I anledning af det stundande jubileet hade Sällskapet den 1 oktober 1921 till hedersledamöter kallat följande forskare i utlandet:

Lektorn Sigfrid Almquist, Stockholm,
Professorn Dr Christoffer Aurivillius,
Stockholm,

Stadtbaurath Dr Theodor Becker, Liegnitz,
Professorn Dr Hugo Conwentz, Berlin,
Professorn Dr Oscar Drude, Dresden,
Professorn Dr Geza Horvàth, Budapest,
Professorn Dr Eugen Warming, Köpenhamn,
Professorn Dr Richard Wettstein, Wien,
Professorn Dr Johan Nordal Fischer Wille, Kristiania,
Professorn Dr Friedrich Zschokke, Basel.

Till korresponderande ledamöter kallades samma dag:

Professorn Dr Mario Bezzi, Torino,
Dr Fru Astrid Cleve-Euler, Stockholm,
Professorn Dr Friedrich Dahl, Berlin,
Professorn Dr Ludwig Diels, Berlin,
Mr. J. W. Edwards, London,
Herr P. Esben-Petersen, Silkeborg (Danmark),
Kontraktsprosten Johan Oskar Hagström, Vester-Emtervik (Sverige),
Professorn Dr Jens Holmboe, Bergen,
Professorn Dr Einar Lönnberg, Stockholm,
Dr Carl Georg Johan Petersen, Köpenhamn,
University Lecturer on Botany Arthur George Tansley, Cambridge,
Professorn Dr Albert Tullgren, Stockholm,
Professorn Dr Alexander Zahlbruckner, Wien.

Den 21 oktober nämndes till hedersledamöter nedannämnde förtjänte landsmän:

Professorn Dr Fredrik Emil Wolmar Elfving,
Senatorn Dr Alfred Oswald Kairamo,
Rektorn Johan Israel Axel Arrhenius,
Byråchefen Dr Oskar Frithiof Nordqvist,
Provinsialläkaren Ernst Evald Bergroth.

Sekeldagen kl. 9 på morgonen samlades Sällskapets medlemmar på Helsingfors kyrkogård att hedra minnet af här jordade stiftares samt bortgångne ledande medlemmars minne. Å Sällskapets vägnar nedlades af dess äldste hedersledamot Professorn Fil. dr V. F. Brotherus friska enriskransar å de grifter, som gömma

stoftet af Matthias Kalm, Frans Johan Rabbe, Fredric Gabriel Sanmark, Adolph Wilhelm Wegelius, Johan Axel Palmén, Ragnar Hult, Adolf Moberg, Anders Thiodolf Sælan, Johan Petter Norrlin, Johan Reinhold Sahlberg, Sextus Otto Lindberg.

Å Sällskapets vägnar nedlades sekeldagen å Yläne kyrkogård en krans på stiftaren Carl Reinhold Sahlbergs graf. Å kyrkogården i Pargas nedlades en krans på Johan Magnus af Tengströms graf, i Kymmene på Alexander von Nordmanns, i Willmanstrand på Adolph Wilhelm Dammerts och Carl Sigfrid Matthias Tams grafvar, i Geta på Fredrik Wilhelm Brummers, i St Karins på Odo Morannal Reuters graf.

Klockan 2 på dagen samlades Sällskapet till minnesfest i Universitetets Solennitetssal.

Pelarna på bägge sidor katedern buro enriskransar, omramande stiftarnas namn. Enrisgirlander, blommande växter och vimplar i de nordiska ländernas färger prydde salen.

Till minnesfesten hade inbjudits:

Republikens President,

Cheferna för de utländska legationerna,

De tvenne f. d. Riksföreståndarna Generalen Friherre Gustaf Mannerheim och Senatorn Pehr Evind Svinhufvud, Friherre Rabbe Axel Wrede, Statsrådet Johan Richard Danielson-Kalmari och Professorn Robert Fredrik Hermanson,

Statsministern och Statsrådets öfriga ledamöter samt Justitiekanslern,

Högsta Domstolens och Högsta Förvaltningsdomstolens presidenter och öfriga ledamöter,

Riksdagens talman och vicetalmän samt tvenne representanter för enhvar af Riksdagens grupper,

Biskopen i Borgå stift,

Landshöfdingen i Nylands län,

Representanter för landets krigsmakt och skyddskåren,

Representanter för de centrala ämbetsverken och inrättningarna samt för Helsingfors stad,

Representanter för Helsingfors Universitet, Tekniska Hög-

skolan, Åbo Akademi och Turun Suomalainen Yliopisto äfvensom representanter för Universitetets och Tekniska Högskolans studentkårer,

Representanter för särskilda samfund och föreningar, för litteraturen, musiken och de bildande konsterna,

Representanter för näringslifvet i landet,

Ättlingar till Sällskapets stiftare samt ättlingar och anhöriga till dess ledande män under olika tider, vidare vänner och gynnare af Sällskapets sträfvanden samt representanter för tidningspressen.

De inbjudnas antal var 400, damerna inberäknade.

Af Sällskapets ledamöter i hufvudstaden och landsorten närvoro ca 160, ett flertal med damer.

Meddelande om sekelfesten hade jämväl gjorts samtliga korresponderande vetenskapliga sällskap och institutioner i utlandet äfvensom samtliga utländska hedersledamöter och korresponderande ledamöter.

Högtidligheten inleddes med Sibelius tondikt Finlandia, under mästarens ledning utförd af Helsingfors stadsorkester.

Härpå hembar Sällskapets ordförande Docenten Alvar Palmgren i följande ord Sällskapets hyllning till de gångna hundra årens arbete:

Republikens Herr President, Universitetets Herr Kansler, mina Damer och Herrar!

I dag för hundra år sedan sammankommo i Åbo hos professorn i Oekonomie och Naturalhistoria Carl Reinhold Sahlberg några för naturvetenskapens studium nitälskande män att lägga råd. Tanken hade vaknat att genom en sammanslutning söka åstadkomma en möjligast fullständig samling af hemlandets djur- och växtarter, det nödvändiga men felande underlaget för ett framgångsrikt studium af fäderneslandets djur- och växtvärld. Man ville, skrifver Sahlberg, knyta »ett brödraband, för att under gemensamma bemödanden, med ungdomens varma nit och kraftiga verksamhet i förening med lärarens längre erfarenhet, sammanbringa och uppställa en samling af Finlands organiska naturalster och att sålunda anskaffa nödiga materialier till en i framtiden blifvande Finsk Fauna och Flora». — Samlade voro, förutom Professor Sahlberg: Inspektor Musei sedermera professorn i zoologi och botanik Johan Magnus af Tengström; Filosofie Doktorn Matthias Kalm, senare professor i medicin; Filosofie Magistern, senare Öfverläkaren Filo-

sofie och Medicine Doktorn Fredric Gabriel Sanmark, samt studerandene Frans Johan Rabbe, senare Filosofie och Medicine Doktor, medicinalkamrerare; Alexander von Nordmann, den senare så ryktbare zoologen; Fredrik Wilhelm Brummer, Filosofie Doktor och possessionat; Adolph Wilhelm Wegelius, Filosofie Doktor och universitetskamrerare; Adolph Wilhelm Dammert, Filosofie och Medicine Doktor, provinsialläkare, samt sedermera sjukhusläkaren Carl Sigfrid Matthias Tams.

Så stiftades under namn af »Sällskap för Finsk Zoologie och Botanik» det samfund, som, sedan den 2 juni 1829 bärande namnet »Societas pro Fauna et Flora Fennica», i dag som Finlands äldsta vetenskapliga samfund blickar tillbaka på en hundraårig verksamhet. Det var samma år som Adolf Ivar Arwidsson med Åbo Morgonblad gjorde det första försöket att i Finland upprätthålla en politisk tidning, året innan Runeberg, Lönnrot och Snellman som studenter inskrefvos vid Åbo Akademi. Det blef ett sjudande lif. Som Sahlberg skrifver: »Ett företag, föranledt af den dubbla kärleken, nemligen för vetenskap och fosterjord, berömvärdt till sitt ursprung och uppmuntrande under dess utförande, kunde ej annat än, såvidt i öfrigt omständigheterna medgåfvo, lyckas». — Åbo brand, förlusten i ett slag af alla samlingar och anteckningar, bringar för ett ögonblick sällskapet att vackla. Men efter halftannat år, den 2 mars 1829, tages arbetet upp i Helsingfors. Stadgar antagas den 2 juni och så står Sällskapet åter fullständigt organiseradt. Stadgarnas första paragraf bjuder: »Sällskapets Ändamål skall vara, att anlägga och bilda ett Finskt Museum Naturale, och att sammanbringa nödige materialier till en i möjligaste måtto fullständig Fauna et Flora Fennica».

Det naturvetenskapliga sällskapets mål var fastslaget. Det var ej en slumpens eller ungdomens ingifvelse detta, att år 1821 bygga ett samfund på programmet af samlande, med en Fauna och Flora Fennica hägrande som målet. Det var gifvet med logisk, med historisk följdriktighet af den dåtida naturvetenskapens väsen, af den vetenskapliga nivån i det egna landet. Tiden var samlandets, urskiljandets, beskrifvandets, systematiserandets tid, allt ännu bärande vittne om naturvetenskapernas nydanare, om Linné. Till arbete i detta syfte, att för den egna forskningen och världsvetenskapen afslöja Finlands djur- och växtvärld, kallades fäderneslandets studerande, vetenskapsidkare och medborgare.

Sitt antagna mål har Sällskapet i hundra år förblifvit troget. Det biologiska vetandet har undergått de mest genomgripande omhvälfningar, fördjupats, nydanats. Nya, tidigare ej anade uppgifter hafva rests äfven för vårt samfund. Synranden står vidgad, men Sällskapets första mål, vid sidan af nya, står ännu af tiden orubbadt, skall med

historisk, med logisk rätt det göra, så länge vetenskap i detta land odlas. Utredandet och utforskandet af djur- och växtformerna, lifvets yttre former, deras systematiska karaktär, deras konstruktion, deras utbredning, lagarna för deras sammanlefnad i naturen, skall alltid sysselsätta naturforskningen som något grundläggande, med ständigt nya perspektiv, fördjupad blick för lifvets väsen. Den systematiskt mer minutiösa kännedomen om djur- och växtformerna gäller ej mera blott dem själfva, deras fastslående, bokförande i vetandets bok. Den kräfves alltmer som ett nödigt underlag af naturvetenskapernas i systematikens spår nyvuxna discipliner: den jämförande anatomin och morfologin, utvecklingsmekaniken, ärftlighetsforskningen — med ett ord af vetandets sträfvan att utforska principerna för den lefvande varelsens konstruktion, lagarna för lifvet, själfva lefvandet. — Ligger det ej något af lifvets innersta väsen däri, att det varit mäktigt denna oändliga mångfald af former? Kräfver ej människoanden att lära känna dessa naturens alster? Men bortom detta, eller framom detta: utforskandet af det egna landets djur- och växtvärld, likasom studiet af dess historia, dess språk, dess litteratur och konst, vår speciella arfvedel, skall alltid stå som en fosterländsk gärning, förpliktande såsom ett led i värnandet af landets rätt till kulturlif.

Detta är ej tillfället att söka gifva en bild af vårt Sällskaps verksamhet. Den är tecknad till Sällskapets 50-årsdag af dess ordförande vid en brydsam tidpunkt, Professorn A d o l f M o b e r g, 25 år senare af dess märkesmän J o h a n A x e l P a l m é n och J o h a n P e t t e r N o r r l i n. Dess hundraåriga verksamhet har fått en lysande tecknare i den nuvarande innehafvaren af lärostolen i botanik vid detta Universitet, Professorn F r e d r i k E l f v i n g. I denna minnesskrift ber jag Sällskapets och naturforskningens vänner söka vårt samfunds hyllningsgärd till de gångna hundra årens arbete, i denna historiska minnesskrift och i de vetenskapliga tomer Sällskapet i dag med understöd af stat och samhälle framlägger.

Dock! En flyktig blick på den biologiska foskningens uppgift i vårt land hundra år tillbaka i tiden och i detta nu må här ej vara oss förment. En gärd af rättvisa mot Sällskapets stiftare och arbetarna under de gångna hundra åren!

Naturvetenskapen söker nyckeln till lifvets gåta. Den skrider framåt olika vägar, vägarna förgrenas, nya trampas upp, alla löpa de slutligen samman. Vid 1820-talets början arbetade den biologiska forskningen ännu i Linnés spår. En människoålder var knappast förgången, sedan Linné genom Systema Naturae gifvit artbegreppet klarare innebörd, genom den binära nomenklaturen skarpare yttre form. Jordens kända växtvärld omfattade blott ca 50,000 arter mot mer än 200,000 i detta nu; dess djurvärld kanske samma antal mot mer än 500,000 i dag. — Med de 24 klasserna hade Linné lagt grunden till en

objektiv systematik i botaniken, funnit en grundval för det ständigt växande materialets ordnande. Men redan för Linné hägrar ett nytt system. Sexualsystemet hade fördelat växterna på grundvalen af endast ett par blommans delar. För forskningen framstod som det naturliga idealet att se djuren och växterna ordnade efter deras likheter öfver hufvud. Så växte upp den vanskliga, ännu ej och med visshet aldrig fullt fullbordade uppgiften att dana det system, som kallats det naturliga, att på basen af ingående studier af grundlinjerna för den yttre och inre organisationen finna de väsentliga, för organismernas väsen bärande karaktärerna i organisationen — dem på basen hvaraf likhetssystemet kunde byggas upp. Med namnet Jussieu och året 1789 är för botaniken denna sträfvans första säkra grepp sammanknutet; zoologen binder dess första framsteg vid Linné, dess seger vid Frankrikes störste zoolog, Cuvier. Den ingående kännedomen om de enskilda arterna utgör åter här grundförutsättningen, såsom de enskilda historiska dokumenten och deras kritiska studium för historikern. Med den alltmer utvidgade artkännedomen skrider systemet framåt i utformning och fasthet. För den biologiska forskningen har det naturliga systemets utmejsling allt sedan 1700-talets senaste decennier varit en ledande uppgift. Utvecklingstanken är framsprungen ur dess sådd, är dess naturliga konsekvens; den jämförande anatomin och morfologin, mer än annat 1800-talets tongifvande discipliner, äro dess förutsättningar.

1800-talets första år ser en ny biologisk disciplin växa fram. Alexander v. Humboldt inför det tropiska Sydamerikas mäktiga vegetation, Göran Wahlenberg i Sveriges Lappmark, skåda jordens växtlighet lagbunden, utvecklad i strängaste harmoni med rådande klimatologiska och fysiska förhållanden. Botaniken går att söka lagarna för växternas fördelning på jorden. Växtgeografin hade trädt fram som ny vetenskap, men till Finland var den ännu ej kommen.

Det var vid denna tid, Societas pro Fauna et Flora Fennica blef till. En växtanatomi, en histologi gafs i egentlig mening knappast; protoplasmat, bäraren af cellens lif, skulle upptäckas först ett tiotal år senare. Växtfysiologins tid var ännu icke kommen, utvecklingstankens seger ännu aflägsen. Och den naturvetenskapliga nivån i det egna landet? Några nämnvärda naturvetenskapliga samlingar funnos ej vid Åbo Akademi. Den naturvetenskapliga litteraturen var den mest blygsamma, i flere stycken föråldrad. Först år 1811 hade den biologiska vetenskapen funnit stöd i en särskild professur i Oekonomie och Naturalhistoria. Allt intill 1809 hade Finlands fauna och flora funnit beaktande närmast blott som en underordnad del af Sveriges rikes. Lösryckandet från Sverige hvälfver med ens ansvaret för utredandet af landets fauna och flora på dess egen, därför oförberedda

forskning. Grundvalen för det fortsatta studiet af växternas och djurens förekomst och utbredning i landet inskränker sig till Linnés, Liljeblads och Wahlenbergs svenska verk, därtill några, mest föråldrade verk af landets egna män: Kalms Flora Fennica af 1765 och några andra. Härtill de biologiska uppgifterna i de för det ekonomiska tidehvarfvets disputationslitteratur så utmärkande trakt- och sockenbeskrifningarna. Detta var allt! Af högre växter, i detta nu urskilda till ett antal af mer än 1,200, kände man blott inemot 600; om deras utbredning förelåg knappast någon vetskap. Med hänsyn till kryptogamerna var kännedomen den mest bristfälliga, måhända ett hundratal arter utredda mot ca 6,000 i denna dag. För landets djurvärld kunde liknande siffror nämnas. Naturvetenskapernas studium i vårt land vid förra seklets början stod ej i nivå med tidens fordringar.

För Professor Sahlbergs sällskap förestod sålunda att af intet bygga upp ett zoologiskt och botaniskt museum, att skrida till klarläggande af landets föga eller alls ej kända djur- och växtvärld. Sällskapets första lif bär nogsamt spår af dess uppgift, af den vetenskapliga nivån i landet. Sammanträdena upptagas af förevisning af anmärkningsvärda djur och växter, af redogörelser öfver samlingarnas tillväxt m. m.; vetenskapliga utläggningar och diskussioner tillhöra en senare tid. — En märklig uppblomstring inträder mot seklets midt med William Nylander, den sedan så ryktbare forskaren. Nylander skänker verksamheten inom Sällskapet mer vetenskapligt djup. Landets utforskande skall göras kändt och tillgängligt, ej minst för utlandets lärda värld. Från och med år 1848 utgifvas »Notiser ur Sällskapets förhandlingar», i allt 14 band. År 1876 fördelas den litterära verksamheten på tvenne publikationsserier, »Meddelanden utgifna af Societas pro Fauna et Flora Fennica» samt »Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica». Af den förra har intill denna dag utkommit 46 häften, af den senare 50 tomer.

Botaniskt utgör året 1859 ett märkesår. Då utger Nylander jämte Sällskapets nyss bortgångne hedersledamot Professorn Anders Thiodolf Sælan första upplagan af »Herbarium Musei Fennici», en sammanställning af landets kända växtarter med uppgift om förekomst med hänsyn till landets naturhistoriska områden, då afgränsade till ett antal af 14, senare 29. Klarare och utförligare än något annat land det förmår uppvisa, ger det florans karaktär i landets skilda delar — ännu i dag för vår växtgeografi och floristik, ja äfven vår djurgeografi, en säker grundval! — Växternas studium har helt naturligt inledts med de högre grupperna. Vid seklets midt leder Nylander det in på de lägre växternas, kryptogamernas, närmast lafvarnas, mindre lätt tillgängliga fält. På mossornas område banar senare Sextus Otto Lindberg med aldrig svikande säkerhet

väg. På bägges gärning hvilar i dag en vetenskaplig verksamhet, som på kryptogamforskningens område ställer vårt land i främsta ledet. — Kort efter seklets midt, efter det schweizaren Alphonse de Candolle sammanfattat den då 50-åriga växtgeografins ledande idéer, införes denna vetenskapsgren hos oss af Johan Petter Norrlin för att af honom — vid sidan af österrikaren Anton Kerner — ledas in i nya spår. Ur den finska ödemarksnaturen, ur de stora viddernas enformiga och därför lättare öfverskådade växtvärld hämtar Norrlin väckelsen till ett studium, ej såsom tidigare blott af arternas fördelning i stora drag, utan fastmer af växtlighetens sammansättning och natur på de särskilda slagen af mark, den enskilda s. k. ståndorten. Det är ur detta Kerners och Norrlins, senare Ragnar Hults, frö den s. k. ekologiska växtgeografin vuxit upp, i detta nu under dansken Eugen Warmings erkända ledning sysselsättande det kanske största antalet botanister i alla delar af världen.

I betydelsefulla stycken hvilar vår zoologiska forskning alltfort på den grund, som lagts af Carl Reinhold Sahlberg med »Insecta fennica». Stiftarens sonson John Sahlberg, Odo Morannal Reuter, senare Bertel Poppius bryta nya stigar, elda unga krafter. Finland kan i dag nämna sin insektvärld som en af de bäst kända. — Magnus v. Wright och Evert Julius Bonsdorff rikta forskningen på landets fågelvärld. I deras spår stiger Johan Axel Palmén fram, idérik, med den store forskarens inspiration famnande vida delar af den ornitologiska forskningen, för en länge omhuldad världsvetenskap öppnande nya banor, som den förste sökande och finnande flyttfåglarnas vägar. — Ett kulturfolks vetenskap måste i dag famna vetandets hela vidd. Största förutsättningar att i världsvetandet göra ett inlägg, har den dock, där den anknyter vid specifika lokala eller nationella förutsättningar. Finlands vida kuster, dess oräknade sjöar har varit oss en ledning. På utforskandet af vattnens djurvärld är under det senaste kvartseklet en lifsgärning nedlagd, en gärning med spirande skott.

Så har Societas pro Fauna et Flora Fennica fullföljt och fördjupat sitt första arbetsprogram, ett finskt Museum Naturale samt en Fauna och Flora Fennica. Dess arbetsmål har från första stund knutit det samman med landets Universitet. År 1858 gifves denna samhörighet en fastare form, i det Sällskapet enligt öfverenskommelse öfverlämnar sina samlingar, då förefintliga och i en framtid tillkommande, till Universitetet, som öfvertager ansvaret för deras vård.

Men blickom tillbaka till tiden före förra seklets midt! Mot 1830-talet, med mikroskopets utveckling, går forskningen att uppdaga de lefvande organismernas finare struktur, och växtanatomin samt djurhistologin, efter ett stillastående på mer än 150 år, gå att gifva den biologiska forskningen en ny grund, öppnande ändlösa vidder för bio-

logiskt tänkande. I anatomins spår växer fysiologin till en allt mer bärande disciplin inom forskningen. År 1859 med Darwin bryter utvecklingstanken segrande igenom. Den systematiska vetenskapen främst, men så äfven samtliga öfriga discipliner, finna en ny innebörd, en ny bakgrund. Det naturliga systemet blir ett verkligt släktskapssystem, ej blott en mänsklig konstruktion, dess mål skapandet af en utvecklingstafla för den lefvande naturen. År 1865 finner en katolsk munk dittills okända lagar för ärftligheten, matematiskt klara, men för den i utvecklingstankens spår rastlöst arbetande naturforskningen ej omedelbart fattbara. Vid sekelskiftet vinna Mendels läror genklang; ärftlighetsforskningen fjättrar allt flere forskare, dess vinningar, i mångt mer djupgående än tidigare någon naturvetenskaplig idés, ställer naturforskningen inför en af dess helt säkert största epoker.

För dessa nya strömningar inom det biologiska vetandet, för deras vetenskapliga bärvidd, har Societas pro Fauna et Flora Fennica ej förblifvit främmande; mången af Sällskapets medlemmar har väsentligen egnat dem sin forskning. Inom vetenskapen gå de olika grenarna, ju längre utvecklingen skrider framåt, allt mera ihop. Studiet af de enskilda systematiska formerna inskränker sig icke längre till yttre detaljer; anatomiska, fysiologiska, genetiska karaktärer dana deras väsen, blifva redskap för den beskrifvande och ordnande forskaren, som i gengäld med större säkerhet än förr lämnar den allmänna vetenskapen dess systematiskt fixerade arbetsmaterial. För Societas pro Fauna et Flora Fennica står det klart, att en naturvetenskaplig gärning ej må ensidigt fjättras vid den ena eller andra begränsade disciplinen, vare denna för tiden än så ledande, att ett alltför långt gånget specialiserande vedervågar blickens klarhet för den historiska och logiska basen för den vidare utvecklingen framåt. Så har Societas pro Fauna et Flora Fennica på sitt sista årsmöte före denna sekeldag beslutat att för framtiden vara ett sällskap för fäderneslandets zoologiska och botaniska forskning i hela dess vidd. Dess namn, nu famnande blott en enskild gren af biologiskt arbete, skall stå som en minnesvård öfver ett märkligt skede af uppblomstring i den finska naturforskningens historia, som ett namn, minnande om vetenskapens skuld till det egna landet.

Societas pro Fauna et Flora Fennica har vuxit fram ur en ringa början. Blott småningom hafva dess arbetsresultat trädt fram. Dess stiftelse skedde i en stund, då hopplös domning hvilade öfver landet. Dess första decennier tillhöra en tid, då Zakrevskis och furst Menschikoffs hand låg tung öfver samhället, en stillastående tid, en tid af likgiltighet och småsinne. 1840-talet låter för Sällskapet gryningen af en ny tid hägra i verkligt vetenskaplig verksamhet. Man varsnar Nylanders in i framtiden spanande ande, men där bakom skönjes dyningen af nationens uppvaknande, samling till medveten verksamhet.

Universitetets jubelfest år 1840, Castréns forskningar bland stammarna på Nord-Rysslands och Sibiriens tundror, väckelseropen i Snellmans Saima, Runebergs Fänrik Stål, — mot bakgrunden däraf träder Nylanders gestalt fram i fosterlandets kulturhistoria. Nylander har gjort Societas pro Fauna et Flora Fennica till en faktor i landets kulturlif. Då han 1863 för alltid lämnar sitt hemland, då har en ny tid gått in. Som historikern, som blickar 11 årtionden tillbaka, skrifver: »Lönnrots Kalevala och Runebergs Fänrik Stål, den finska rörelsens uppväckande med Snellmans maningsrop, det ekonomiska livets framarsch i v. Haartmans reformer, vårt historiska medvetandes framträdande i Topelius' berättelser: alla krafter stodo där friska, unga, redo för genombrottet, vår inre självständighets genombrott under Alexander II». — Också i Societas pro Fauna et Flora Fennica träda de unga krafterna fram: Johan Axel Palmén, Johan Petter Norrlin, Petter Adolf Karsten, John Sahlberg, Odo Morannal Reuter.

I sin gärning har Societas pro Fauna et Flora Fennica byggt på de kulturella förutsättningarna i landet; dess verksamhet har med det allmänna framåtskridandet vunnit i styrka. Det arbete, som i Sällskapet utförts, har dock äfven varit en länk i landets arbete för häfdandet af dess vetenskapliga, dess kulturella ställning. Sällskapet har därför i dag, vid den första stora milstolpen af dess verksamhet, vågat vända sig till landet, riksdag och regering, vetenskapliga institutioner, lärda och litterära samfund, medborgare, i förhoppning om deltagande i dess sekelminne.

Men vi tycka oss förnimma den frågan. Hvilket är då måttet af Societas pro Fauna et Flora Fennica's inlägg i fosterlandets kulturarbete? Dess gärning skall mätas mot bakgrunden af det samtida naturvetenskapliga arbetet ute i världen, mot bakgrunden af landets vetenskapliga inlägg öfver hufvud. Om arbetets vidd tillkommer ej oss att döma. Vi hänvisa till Universitetets finska zoologiska och botaniska museum, till Sällskapets skrifter, dess bibliotek, uppvuxet genom skriftutbyte med mer än 350 lärda Samfund i alla delar af jorden, jämte Universitetets bibliotek det litterära underlaget för zoologisk och botanisk forskning i landet. Må kommande tid mäta arbetets vidd! I dag må det ej förgätas: hvad i vårt land på zoologiskt och botaniskt fält verkats, det har väsentligen utförts inom detta samfund eller af forskare, som i sin ungdom värmts af kärlek till fosterlandets djur- och växtvärld. Förgätas må ej, att i namn af detta samfund zoologisk och botanisk vetenskap tidigare än någon annan forskningsgren i detta land varit mäktig koncentration i ett vetenskapligt samfund.

Så samlas Societas pro Fauna et Flora Fennica i dag i denna vetenskapens höga, minnesrika sal att bringa gångna hundra års arbete sin vördnadsfulla hyllning.

I, som för hundra år sedan med framsynt blick byggden grunden

för Fosterlandets zoologiska och botaniska utforskande, för Finlands biologiska forskning, Sällskapets stiftare — tagen vår hyllning!

Ett tack till alla de bortgångna, som brutit banorna för Sällskapets verksamhet, för många att här nämnas!

Vi böja oss i vördnad för fäderneslandets natur, inspirationens källa för faunans och florans män. Till naturen vädjar och skall ytterst all naturforskning vädja. Societas pro Fauna et Flora Fennica kan icke begå denna högtidsdag utan en vädjan till kulturen för naturens rätt, dess höghet, dess helgd.

Societas pro Fauna et Flora Fennica samlas efter hundraårigt arbete. Må krafter gifvas att förvalta dess arf. Full af hot är tiden, varslen för kulturen allvarstunga. Men i tidens töcken, — oss förunnas, hvad våra föregångare i hundra år förmenats, det manande medvetandet af yttre frihet. Till kamp för dess bestånd är tidens maning, en kamp där den egna forskningen väger tungt som insats!

De senaste hundra årens naturforskning har skådat ett bevingadt framåtskridande. Under vetandets höga himmel, ständigt nya vidder! Naturforskaren står hänryckt spörjande, hvad kommande hundra år skola vittna om lifvets historia. Mån I, annalkande tids biologer, se infriade de löften, som för oss stiga bakom synranden i vetenskapens förklarade land! Kommande generationer i Societas pro Fauna et Flora Fennica! Mån I skåda fäderneslandets växt- och djurvärld i möjlig fulländning tecknad; träde dess byggnad fram i ljuset af lagar, dem vi blott sökt. I, som hundra år härefter bilden detta Samfund! Tagen vår hälsning genom det skiljande seklet! Fören den vidare till dem, som allt framgent skola samlas i namn af Finlands zoologiska och botaniska forskning!

Efter natt och dimmor, stige lifvets sol allt högre öfver Finlands framtid!

På talet följde Sibelius symboliska tondikt Nattlig ridt och soluppgång, också denna utförd under kompositörens ledning af Helsingfors stadsorkester.

Sällskapets sekreterare, Docenten Kaarlo Linkola hälsade så de till högtidligheten inbjudna med följande ord:

Kunnioitettavat kutsuvieraat!

Vaatimattomana, syrjässä pysytellen, on Societas pro Fauna et Flora Fennica 100 vuotta uurastanut omilla erikoisaloillaan. Vasta tänään, vuosisataispäivänään, Seuramme ensi kerran pyrkii lähemmin esittäytymään nykyaikaiselle suurelle yleisöllemme. Tähän esiintymiseen Seura on katsonut itsellään olevan sekä oikeuksia että velvolliruuksia. Oikeuksia varsinkin sikäli, että Seuramme, mittaillessaan suusen merkkipäivänsä lähetessä jäljelle jäänyttä vuosisataistaivalta, on

voinut tilillensä merkitä varovaisenkin arvion mukaan melko paljon, paljon etenkin senjohdosta, että Seuralla on ollut onni lukea piiriinsä monta, nyt vainajina lepäävää jaloa miestä, jotka vilpittömin ponnistuksin ovat Seuran ja isänmaan hyväksi ahkeroineet ja jäävittömästi tunnustettuja tuloksia aikaansaaneet. Velvollisuuksia julkiseen esiintymiseen tänä päivänä tuntuu Seurallamme olevan sikäli, että nyt on sopiva hetki kohottaa edeltäjäpolvien saavutuksia niille kuuluvaan kunniaan. Velvollisuuksia myöskin siinä suhteessa, että päivä, joka nyt on käsillä, on meikäläisissä oloissa epäilemättä varsin huomattava sivistyshistoriallinen muistopäivä. Tasan vuosisata on näet tänään vierähtänyt ajasta, jolloin maamme tieteellinen elämä ensi kerran omaksui sen yhteistyön muodon, yhdistysmuodon, jonka puitteissa se sittemmin on valtavasti kehittynyt ja kauneimmat satonsa niittänyt.

Vakuutettuna siitä, että Suomen kulttuuriyleisö oivaltaa ensimäisen tieteellisen seuramme syntyhetken sivistysvaiheeksi, jonka muisto on yleisen muistelon arvoinen, on se tieteellinen seuramme, jonka osalle oli määrätty esikoisena syntyä, rohjennut vuosisataisjuhlaansa kutsua edustajia maamme julkisen elämän eri aloilta.

Tasavallan Herra Presidentti, Tasavallan Hallitus, Eduskunnan puhemiehet ja eduskuntaryhmien edustajat, Korkein oikeus, Korkein hallinto-oikeus ja isänmaan puolustusvoimain korkeimmat päälliköt! Societas pro Fauna et Flora Fennica pyytää lausua Teidät, joiden käsiin ylin valta ja tärkeimpäin asiain johto on maassamme uskottu, lämpimästi tervetulleeksi tähän tieteelliseen työn juhlaan. Osanottoanne juhlapäivämme viettoon pidämme ilmauksena arvonannosta ja suopeudesta ei ainoastaan Seuraamme vaan koko kotimaista tiedettämme kohtaan. Ja tälle suopeudelle osaamme antaa mitä suurimman arvon. Kiitämme huomaavaisuudestanne. Kiitämme samalla niitä monia valistusmielisiä henkilöitä, jotka vuosikymmenien varrella ovat määräävässä asemassa ollen vaikuttaneet tieteellisten seurojen tukemiseksi valtion taholta. Vereksimmässä muistissa on meillä se suuri, kaukonäköisesti annettu avustus, jonka kautta Hallitus ja Eduskunta vuosi sitten pelastivat meidän, kuten monen muunkin tieteellisen seuran uhkaavasta lamaannustilasta.

Ulkovaltojen diplomaattiset edustajat! Toivotamme Teidät tervetulleiksi juhlaan tutustumaan siihen sivistyselämämme puoleen, jonka tuttavuuteen tilaisuus Teitä maassamme harvemmin kutsuu. Vakuuttakoon tämä juhla Teitä, hyvät herrat, ja Teidän kauttanne niin hyvin suuria kuin pieniä sivistyskansoja siitä, että Suomen kansa kaikista vaikeuksista huolimatta on halunnut olla ja tulee olemaan voimiensa mukaisesti osallisena kansojen yhteistä tiedonpääomaa kartuttamassa.

Erikoisen läheisiksi tunnemme vieraistamme Helsingin Yliopiston kanslerin, rehtorin ja opettajat sekä Teknillisen Korkeakoulun, Turun

Akademian ja Turun Suomalaisen Yliopiston edustajat, samaten sen lukuisan joukon muita tieteellisen elämämme huomatuimpia edustajia, jotka meillä on kunnia nähdä täällä kokoontuneina. Osanottonne tähän juhlatilaisuuteen elävöittää mielessä niitä läheisiä, hyviä suhteita, jotka ovat vallinneet yliopiston ja muiden tieteellisten laitosten ja seurojen sekä meidän Seuramme välillä. Käsi kädessä on uurastettu, sama isänmaallinen tarkoitusperä johtotähtenä.

Hiippakuntamme piispan, pääkaupunkimme kirjallisen ja taiteellisen elämän samaten kuin valtaisen yhteiskuntamahtimme sanomalehdistön edustajat näemme juhlassamme sydämellisin tuntein. Siksi monet ovat kosketuskohdat työaloillamme ja siksi suureksi arvostamme merkityksenne.

Kiitollisin mielin ovat Seuramme jäsenet huomanneet juhlaan saapuneiksi monet niistä jalomielisistä kansalaisista, joiden antama taloudellinen tuki on tehnyt Seuralle mahdolliseksi ottaa tämä merkkipäivä vastaan toimenpitein, joihin kunnioitus manaanmajoille menneittein jäsenten tuloksekasta työtä kohtaan on tuntunut sitä velvoittavan. Samalla kun Seura kiittää Teitä osanotosta juhlaan, se esittää hartaimmat kiitoksensa saamastaan auliista avusta. Anteliaisuutenne muisto elää pysyvästi niissä paksuissa juhlanidoksissa, joiden ensi kappaleet näinä päivinä joutuvat ahkerien käyttäjiensä käsiin.

Seuran perustajien ja Seuran myöhempien merkkimiesten omaiset! Te, joita verensiteet liittävät niihin manaanmaille muuttaneihin, joille Societas pro Fauna et Flora Fennica on saavutuksistaan suurimmassa kiitollisuuden velassa, te olette kutsuvieraista kalleimmat. Teidän huomaavaisuutenne juhlatilaisuuttamme kohtaan yhä lämmittää sitä läheistä suhdetta, jossa toimivin osa Seuramme jäsenistöä jatkuvasti elää, kokoelmien ja kirjallisten lähteiden välityksellä, niiden suurien vainajien kanssa, jotka aikoinaan loivat pääosan niistä tuloksista, joista nyt katsomme olevamme oikeutetut ylpeilemään.

Erikoisen syvästi kunnioittavan juhlakutsun Seuramme on omistanut niille kansalaisille, jotka uusimman historiamme myrskyissä ovat tukipylväinä seisten torjuneet yhteiskuntamme luhistumisen. Ottakaa vastaan kenraali Mannerheim, valtioneuvos Danielson-Kalmari ja professori Hermanson syvin kunnioituksemme ja ihaileva kiitoksemme! Valitamme että ent. valtionhoitaja Svinhufvud ja vapaaherra Rabbe Axel Wrede ovat olleet estetyt kutsuamme noudattamasta.

Arvoisat kutsuvieraat!

Tilaisuudessa sellaisessa kuin tämä juhla on, hakeutuu ajatus aivan itsestään arvioimaan sen työn merkitystä, joka on suoritettuna jäljelle jäänyt. Kun tällaiseen arvosteluun asianomaisen itsensä taholta ryhdytään, on tietenkin tarjona vaara, että arvio ylittää objektiivisuuden tai se mahdollisuus, että liika-arvion pelossa mitta jää vajaaksi. Sal-

littanee silti joku sana erinäisistä puolista Societas pro Fauna et Flora Fennican saavutusten merkityksessä.

Suurin osa siitä työstä, joka Seurassa on aikojen kuluessa tehty, on ollut vaikutteiltaan aatteellista. Tiedon itsensä vuoksi, ilman hyötytarkoituksia, se on suoritettu; hyvin paljon on aikaansaatu nuorekkaasti palavan keräilijäinnon johdattamana. Ja tulokset ovat samaten etupäässä henkisten arvojen mittapuulla mitattavissa. Tämän loistavan yleisön edessä ei tarvitse näiden arvojen pohtimiseen monta sanaa hukata. Havainnollisesti astuu jokaisen silmien eteen työntulosten aatteellinen merkitys heti, kun ajatus hetkeksikin pysähtyy kysymyksen eteen: entäs jos tehty olisi tekemättä. Terra incognita'a tai terra fere incognita'a olisi Suomi eläin- ja kasvitieteellisessä suhteessa. Nyt sensijaan ne 37,000 painettua sivua, jotka Societas pro Fauna et Flora Fennica on vuosikymmenien varrella julkaissut ja ne keräelmät, joita sen toimesta on kokoon aherrettu, ovat meille itsellemme koko luonnonhistoriallisen Suomen, Suur-Suomen, biologisen tietämyksen aarreaitta ja ne ovat korvaamaton tiedonlähde myös niille lukuisille muiden maiden tiedemiehille, jotka tukimustensa varrella tuontuostakin kaipaavat vertailuaineistoa ja muita tietoja maastamme.

Mutta! Aineellinen aikamme ja varsinkin pienet, taloudellisesti ahtaat olot kyselevät kernaasti ja pakostakin myös hyötyä, käytännöllistä hyötyä siitä, mitä tehdään. Kuinka on tältä kannalta arvosteltava Societas pro Fauna et Flora Fennican merkitystä?

On aatteellisillakin arvoilla käytännöllinen hyötynsä, vieläpä varsin moninainen. Etenkin nykyisissä, kehittyneissä ja monipuolisissa oloissa on aatteellisella ja hyötypuolisella, samaten kuin teoreettisella ja käytännöllisellä niin paljon kosketuskohtia, niiden vuorosuhde niin jokapuolinen, että melkein kaikki aatteellinen jossain muodossa palvelee myös käytännöllistä elämää. Tieto on valtaa. Ja nykyinen kulttuuri-ihminen tarvitsee ja kyselee tietoja milloin miltäkin alalta. Suomen elävästä luonnosta niitä hänelle antaa lähinnä Societas pro Fauna et Flora Fennican suorittama työ.

Mutta seuramme piirissä tehty työ on jo pitemmän aikaa tuottanut suoranaisempaakin hyötyä käytännölle. Siitä voisivat kenties lähinnä kertoa useat käytännöllistieteelliset yhdistykset ja laitokset, joiden edustajia meillä on ilo nähdä juhlassa. Pohjaahan nuoren metsätieteemme kaunis, taloudellista elämää hyödyttävä kukoistus melkoiselta osalta Seurassamme suoritettuun kasvimaantieteelliseen tutkimustyöhön. Suoviljelysalalla tarpeellisiksi havaitut tutkimukset käyttävät paljon sitä tietoaineistoa, jota Societas pro Fauna et Flora Fennica on vuosien vieriessä koonnut. Vilkkaasti toimiva kalatalousteteellinen tutkimus olisi varmaan tuontuostakin umpikujassa, ellei sillä olisi tarjona sitä kalastoamme koskevaa tietomäärää, joka jo ennestään

on tallella. Ja tuhohyönteistiede ja kasvipatologia saisivat meillä paraikaa alotella aakkosista, jollei tarpeellista laji- ja levenemisselvittelyä olisi jo suoritettuna olemassa. On epäilemättä vain ajan kysymys, milloin kotimainen eläin- ja etenkin kasvitieteellinen tietoaineisto tulee hyvin tuntuvaksi hyödyksi monilla muillakin käytännöllistieteellisillä ja kenties puhtaasti käytännöllisilläkin aloilla. Kasvi- ja eläintieteellisten tukimusten hyöty kasvaa varsinkin sitä mukaa, kuin opimme entistä enemmän järjestämään talouselämän maamme eri seuduissa luonnon tarjoamien edellytysten mukaisesti.

Societas pro Fauna et Flora Fennican toiminnan käytännöllistä hyötyä pohtiessa ei tietenkään saa jättää huomiota vaille sitä merkitystä, mikä Seuralla samoinkuin muilla tieteellisillä seuroillamme on eliminä, jotka edustavat isänmaatamme ulospäin. Puhutaan paljon ja hyvällä syyllä maamme tunnetuksi tekemisestä ulkomailla. Omalla alallaan on Societas pro Fauna et Flora Fennica hoitanut tätä tutustuttamista määrässä, josta vain Seuran omassa piirissä on todellistä käsitystä. Julkaisujen vaihto 350 tieteellisen seuran ja laitoksen kanssa maapallon kaikilla äärillä, aina Havaijisaaria ja Costarica'a myöten, ei ole voinut olla jälkiä jättämättä maamme arvioimisessa muualla maailmassa. Ne kirjalähetykset, jotka Seuramme kirjavarastosta vuosittain kulkevat kaikkeen maailmaan, muistuttavat joka vuosi tuhansille tutkijoille pienestä kansastamme ja sen osallisuudesta kansojen perheen yhteisissä puolueettomissa pyrkimyksissä. Niinpä onkin varmaa, että eritoten eläin- ja kasvitieteilijäin parissa muualla maailmassa ovat Suomen nimi ja Suomen tiede tunnetummat kuin useimmissa muissa sivistyspiireissä. Ja tämä tuntemus on ollut ja on oleva koko maallemme arvaamattomaksi hyödyksi. Tarvitsemme välttämättä niitä meille lämmintä mielialaa henkiviä keskuksia, joita tieteemme ja maamme muukalaiset ystävät omassa piirissään muodostavat.

On tuntunut sopivalta tässä tilaisuudessa erikoisesti korostaa hyötypuolta siinä työssä, jota Societas pro Fauna et Flora Fennica edustaa. Sovelletun biologian palveleminen ja maamme edustus muiden sivistyskansojen joukossa on siinä pääasia.

Seuramme aikaansaamia tuloksia taloudelliselta kannalta arvioitaessa sallittanee sentään vielä painostaa sitäkin seikkaa, että suuri osa, kenties pääosa työstä on ollut kansantaloudellisesti erittäin halpaa, vähiä kustannuksia vaativaa. Etenkin ainesten keruu on yleisesti suoritettu virkistystyönä vuodenaikana, jonka lukuisat muut henkisen työn tekijät katsovat tarvitsevansa enemmän tai vähemmän tuottamattomaan lepäilemiseen. Varsinkin faunistit ja floristit lepäävät sekä kesäisin että talvisinkin antautuneina leipätyönsä lomassa hetkiseksi tieteellisiin harrastuksiinsa. Tämän työn parissa saatu virkistys näyttää olevan niin suuri, että se ylläpitää voimia vanhanakin. Ja

niinpä Seuralla on monasti ollut ja on paraikaakin onni lukea työteliäimpien jäsentensä joukkoon useita harmaahapsisia vanhuksia. Heille ja useimmille muille Seuran piirissä työskenteleville on Seuran tarkoitusperien hyväksi aherrettu työ yleensä aivan palkatonta. Ainoa mitä palkkioksi yhteiskunnalta pyydetään on se, että hyviksi havaittujen tutkimusten painatus tehtäisiin mahdolliseksi. Tämä pyyntö on epäilemättä katsottava hyvin kohtuulliseksi.

Juhlayleisön lukuisuus tässä tilaisuudessa ilman muuta osoittaa, että Suomen kulttuuriyleisö arvostaa tieteellistä työtä ja tänä päivänä erityisesti sitä työtä, jonka juhliva 100-vuotias Seuramme on ensimmäisellä vuosisataistaipaleellaan suorittanut. Tämä arvonanto merkitsee Seuralle paljon. Sillä ei ainoastaan yksilöt vaan myös yksilöryhmät kaipaavat silloin tällöin ystävällistä tunnustusta työstä, jonka tietävät voimiensa mukaan tunnollisesti tehneensä. Societas pro Fauna et Flora Fennicalle on se suopeus ja arvonanto, jota kutsuvieraamme ovat tänään osoittaneet, oleva voimia terästävä kannustus Seuran nyt lähtiessä ponnistamaan eteenpäin Suomen elävän luonnon yhä tarkemmaksi tutkimiseksi.

Härpå framfördes till Sällskapet, dels i form af adresser, dels i form af tal, lyckönskningar från nedannämnda vetenskapliga och litterära institutioner och samfund samt medborgerliga sammanslutningar:

Helsingfors Universitet genom Rektor Professor I. A. Heikel:

Societati Pro Fauna et Flora Fennica
festum seculare celebranti ex animo gratulatur
Universitas Helsingforsiensis.

Magnus Tibi illuxit dies, quo Tecum gaudemus, namque, e gremio Universitatis nata, progrediente aetate matri almae summo fuisti adiumento et honori. Animos et adulescentium et senum excitavisti ad studia assidua cognitionis plantarum et animalium, ubicumque in patria nostra crescunt et versantur. Quaecumque sub tutela sunt Florae et Fauni in silvis et agris, in montibus et vallibus, in aëris et aquae regionibus, quae surgunt, adolescunt, florent, quae volitant, natant, serpunt, currunt, omnia a tuis sociis investigata et descripta sunt.

Omnes res, quas collegerunt, Universitati muneri dederunt, ut magnam partem thesaurorum Musei Zoologici et Musei Botanici Societati pro fauna et flora fennica debeat.

Prima cum esses apud nos scientiarum societas, aliis societatibus, quae postea ortae sunt multae, exemplar fuisti lucidum.

Neque labores tui patriae nostrae finibus circumscripti sunt, sed omnes regiones, quae simili natura cum hac terra conexae sunt, perscrutata es et quodam modo nostras fecisti.

Atque tantas scientiae materias comparavisti, ut etiam exterarum nationum viros doctos earum participes faceres, qui vicissim quae a nobis acceperunt suis compensaverunt. Ita scientiae amicitiaeque vinculis nos cum gentibus ubique terrarum viventibus iunxisti.

Magna igitur sunt tua de rerum naturae doctrina, de universitate, de patria merita. Ob quae omnia gratias Tibi agimus sinceras optamusque, ut per novum saeculum, sicut praeteritis temporibus, virorum et rerum gestarum gloria vigeas et floreas.

Nomine Universitatis Helsingforsiensis
Ivar A. Heikel
h. t. Rector.

Prolatum Kal. Nov. a. MCMXXI.

Tekniska Högskolan genom Rektor Professor A. L. Hjelmman och Prorektor Professor J. Castrén, varvid den förre yttrade:

»Pro Fauna et Flora Fennica»-seuran arv. Herra Puheenjohtaja! Seuranne juhlapäivänä tuomme Teknillisen korkeakoulun kunnioittavimmat tervehdykset!

Epäitsekäs, isänmaan parhaaksi suoritettu palvelus saa aina historian merkitsemien tekojen joukossa kunniasijan. Seuranne kuluneen vuosisadan varrella suorittama työ on ollut tämänlaatuista, ja sen vuoksi se ansaitsee kansamme kiitoksen ja kunnioituksen. Maamme eläimistöön ja kasvistoon kohdistuvalla tutkimustyöllään, luonnonhistoriallisilla kokoelmillaan ja varsinkin arvokkailla julkaisuillaan, jotka ovat levinneet kaikkien sivistysmaiden tieteellisiin piireihin ja vieneet viestejä meillä suoritetusta tieteellisestä työstä, on Seura tehokkaasti ottanut osaa niiden kulttuuriarvojen luomiseen, joita itsenäiseltä sivistyskansalta ei saata puuttua.

Men det af Sällskapet utförda arbetet har icke blott utgjort en vetenskapens vinning, som gifvit vårt folk ett kulturens kännemärke, utan det har jämväl skapat grundvalen för framgångsrik forskning i eget land inom särskilda praktiskt-vetenskapliga discipliner, vilkas odling närmast afser landets ekonomiska välfärd och förkofran. Härigenom har Sällskapet gjort sig förtjänt af förståelse och tacksamhet äfven från de mest vidsträckta kretsar af vårt folk.

Vi tillönska Sällskapet riklig framgång under dess fortsatta verksamhet!

Åbo Akademi genom Rektor Professor S. Johansson:

1821 1/11 1921
Societas pro Fauna et Flora Fennica

I hägnet av Pehr Brahes akademi, Finlands älsta lärdomshärd, stiftades för hundra år sedan Finlands älsta ännu levande och verkande,

fria vetenskapliga förening. Den föddes i en tid, full av groende framtidsfrön, präglad av den på en gång vemodiga och löftesrika övergången mellan tvänne i vårt lands historia vitt olika utvecklingsskeden. Efter ofärdens fullbordan, efter folkets resignation inför förlusten av det som varit, hade en gryende framtidsförtröstan och en ny, nationell hänförelse begynt vakna till liv. Landet gick efter många bistra öden mot en hundraårig fredlig historia. Där lågo arbetsfälten öppna och väntande, i både andens och naturens riken. Och de, som då voro landets hopp, gingo till de nya värven med ungdomens beslutsamhet och verksamhetslust. De, vilkas forskarhåg och samlarflit vid denna tid sökte sig en organisation i »Sällskapet för finsk zoologi och botanik», ha sedan dess gått till vila i den jord, vars levande skatter de ägnade sin kärleksfulla omsorg. Sällskapet har, under sitt nya, nu vida frejdade namn »Societas pro Fauna et Flora Fennica», överlevat både dem och deras efterföljare i flera led, vilkas hembygdskärlek och upptäckarglädje sett sina rika frukter växa och förkovras i dess sköte.

Endast Sällskapets första barndom förflöt i födelsestaden. I trogen samverkan med den gamla akademien, landets högsta kulturhärd, följde det henne till den nya hemort, där Sällskapet ännu i dag står vid hennes sida och efter en hundraårig ärorik gärning alltjämt lika ungdomsfriskt spanar mot nya arbetsfält. Men i den gamla Aurastaden lever hågkomsten av framfarna tider, och Åboromantikens bleknade glans lyser vid hundraårsminnet upp på nytt. Nu bringar den unga, i Åbo återuppstådna akademien det gamla, av Åbo akademiker grundlagda sällskapet på dess sekeldag sin hyllning.

På Åbo Akademis vägnar
Severin Johansson

Turun Suomalaisen Yliopisto genom Rektor Professor A. H. Virkkunen och Prorektor Professor J. I. Liro, af hvilka den förre yttrade:

Turun Suomalainen Yliopisto pyytää satavuotispäivänä lausua kunnioittavan tervehdyksensä ja onnittelunsa Suomen vanhimmalle tieteelliselle seuralle. Osotteena siitä, että Turun alkava suomalainen korkeakoulu ymmärtää arvioida sen tieteellisen tutkimuksen merkityksen, jossa Societas pro Fauna et Flora Fennica jo vuosisadan ajat niin loistavalla tavalla on ollut mukana, voinee pitää sitä, että yliopistoon perustettujen ensimäisten oppituolien joukossa ovat edustettuina ne tieteenalat, joiden edistäminen on tämän seuran päämääränä. Ja aivan erityisenä velvoituksena Turun suomalaisella yliopistolla pitää korkealla sitä tutkimusta, joka myöskin on pro Fauna et Flora seuran, tulee kaikkina aikoina olemaan se, että yliopistolle Sahlbergin kokoelmien omistajana on suota ilo ja kunnia laitoksiinsa liittää se suuriarvoinen tieteellinen perintö, minkä tämän seuran perustaja ja hänen

mainehikkaat jälkeläisensä useammassa sukupolvessa jälkimaailman talletettavaksi ja kartutettavaksi ovat jättäneet.

Ottakaa vastaan Turun Suomalaisen Yliopiston kunnioittavat onnittelut!

Finska Vetenskaps-Societeten genom dess ordförande Professor C. v. Bonsdorff och t. f. sekreterare Professor E. Lindelöf:

Till Societas pro Fauna et Flora Fennica

Vid en tidpunkt, då den vetenskapliga odlingen vid Åbo Akademi begynte taga ny fart efter den vila, som 1808—1809 års politiska omvälvningar förorsakat, och då särskilt inom den yngre generationen en känsla av finländsk patriotism och nationellt självmedvetande började få makt över sinnena, förenade sig ett antal unge män under ledning av sina lärare, professorerne C. R. Sahlberg och J. M. af Tengström, om att bilda ett lärt sällskap i syfte att befordra studiet av Finlands djur- och växtvärld samt att insamla materialier till en finländsk Fauna och Flora. Det var ett vetenskapligt, men på samma gång ett fosterländskt syftemål, som låg till grund för denna förening, bland vars medlemmar och funktionärer påträffas jämväl flere av våra främste män på den humanistiska odlingens område. De svårigheter och hinder, som mötte detta de unges förbund, voro för visso många; erinras må blott om Åbo brand, som förstörde frukten av sexårigt intensivt samlarnit. Men med trägen flit och seg uthållighet, uppburna av kärlek till naturens studium och fosterländsk odling, blevo hindren övervunna, och i dag, på hundrade årsdagen av sin instiftelse, kan Societas pro Fauna et Flora Fennica, det äldsta av våra lärda samfund, blicka tillbaka på en framgångsrik verksamhet, vars frukter framstå i en synnerligen noggrann och omfattande utforskning av vårt lands djur- och växtvärld, i en rik vetenskaplig litteratur, i stora naturhistoriska samlingar och vidsträckta förbindelser med vetenskapliga samfund i olika världsdelar.

Finska Vetenskapssocieteten har från början av sin tillvaro stått i närmaste förbindelse med Societas pro Fauna et Flora Fennica. I dess grundläggning togo medlemmar av detta samfund del, och från de första tiderna till den stund som är har Vetenskapssocieteten haft förmånen att bland sina ledamöter räkna de ledande männen i Societas pro Fauna et Flora Fennica, av vilka särskilt må framhållas C. R. Sahlberg, A. v. Nordmann, A. Moberg, W. Nylander, S. O. Lindberg, P. A. Karsten, Th. Saelan, J. A. Palmén, J. P. Norrlin, O. M. Reuter, J. R. Sahlberg, m. fl. De första lärda meddelanden, som utgåvos av Societas pro Fauna et Flora Fennica, ingingo bland Vetenskapssocietetens publikationer, och sedan Societas pro Fauna et Flora Fennica begynte utgiva egna publikationsserier hava dessa så att säga gått i

jämnbredd med Vetenskapssocietetens naturvetenskapliga avhandlingar. Å denna högtidsdag, då Finlands naturhistoriker fira hundrade årsdagen av instiftelsen av det lärda samfund, som utgjort och utgör ett föreningsband dem emellan, har således Finska Vetenskapssocieteten särskild anledning att framföra sina vördsamma lyckönskningar och att tillönska Societas pro Fauna et Flora Fennica fortsatta framgångar i dess strävande att befrämja, fullkomna och sprida kunskapen om Finlands djur- och växtvärld.

På Finska Vetenskapssocietetens vägnar:

Carl v. Bondsdorff
ordförande

Ernst Lindelöf
t. f. sekreterare

Suomalainen Tiedeakatemia genom dess viceordförande Professor A. K. Cajander och sekreterare Professor G. Komppa:

Societas pro Fauna et Flora Fennica

Suomalainen Tiedeakatemia pyytää Societas pro Fauna et Flora Fennicalle saada esiintuoda kunnioittavan tervehdyksensä satavuotispäivänä.

Vanhimpana Suomen tieteellisistä seuroista oli Societas pro Fauna et Flora Fennican osalle tullut tienraivaajan vaivaloinen mutta kunniakas tehtävä. Viime vuosisadan alkupuolella vallinneissa vaatimattomissa oloissa seura Carl Reinhold Sahlbergin johdolla herätti aikalaisten harrastusta tieteelliseen työhön, nimenomaan juuri sillä alalla, joka alkavalle tieteelliselle toiminnalle oli luonnollisin ja missä tuloksia oli helpoimmin saavutettavissa, nimittäin kotoisen kasvi- ja eläinkunnan tutkimiseen. Vuosien vaihtuessa tehtävä laajeni ja tutkimustyö syveni. Kasvien ja eläinten keräilyn sekä uusien lajien löytämisen oltua alkuaikoina pääasiana heräsi harrastus maantieteellisiin kysymyksiin: lajien levenemiseen ja tämän syiden selvittelyyn; William Nylander ohjasi silloin toimintaa. Esille tuli uusia kysymyksiä: Suomen luonnonhistoriallinen alue osana Skandinaaviasta laajemmassa merkityksessä ja Suomen luonnonhistoriallisen alueen jakaantuminen luontaisiin ala-alueisiin. Samanaikuisesti tutkimus suuntautui yksityisistä kasvilajeista n. s. kasviyhdyskuntiin sekä kasvupaikkoihin, joilla nämät esiintyvät ja niiden levenemiseen Suomen alueella; tämän tutkimustoiminnan taitavana johtajana oli lähes puolen vuosisadan ajan Johan Petter Norrlin. Jo 1840-luvulla oli maassamme päässyt alkuun itsenäinen lajiselvittely Fredrik Nylanderin alotteesta; se saavutti suurimman voittonsa Norrlinin Hieracium-tutkimuksissa 1880-luvulta alkaen ja laajeni Alfred Oswald Kairamon johdolla luknitiin eri kasviryhmiin. Viimemainittu suuntasi huomion myöskin tärkeihin biologis-ekologisiin kysymyksiin, varsinkin Kuollan niemimaan tutkimisen yhteydessä. Johan Axel Palménin johdolla voittivat suuret maantieteelliset ja ekologiset kysymykset entistä enemmän jalan-

sijaa seuran eläintieteellisissäkin tutkimuksissa. Ohjelmaansa yhä laajentaen ja syventäen on seura, olojen kehitystä noudattaen, Fauna- ja Flora-seurasta muuttumassa yleiseksi kasvi- ja eläintieteelliseksi seuraksi, tehtäviinsä sisällyttäen kasvi- ja eläintieteen kaikki pääalat.

Vuosisadan kuluessa on Societas pro Fauna et Flora Fennican rinnalle muodostunut lukuisia muita tieteellisiä seuroja, jotka, mikä välittömästi mikä välillisesti siitä esimerkkiä ottaen, ovat ryhtyneet toimimaan kotimaisen tutkimuksen työmaalla. Yhäti elinvoimaisena ja nuorekkaan kehityskykyisenä on Societas pro Fauna et Flora Fennica kuitenkin näiden rinnalla kilpailun kestänyt, kooten yhä suuremman, hartaan työntekijäjoukon piiriinsä.

Suomalainen Tiedeakatemia toivottaa Societas pro Fauna et Flora Fennicalle pitkää, jatkuvasti menestyksellistä toimintaa kotimaisen luonnonhistoriallisen tieteen palveluksessa, Suomen Valtakunnan kunniaksi.

Suomalainen Tiedeakatemia

A. K. Cajander
Akatemian varapuheenjohtaja

Gust. Komppa
Akatemian sihteeri

Finska kyrkohistoriska samfundet genom dess ordförande Biskop J. Gummerus:

Suomen vanhimmalle tieteelliselle seuralle pyytää myöskin Suomen Kirkkohistoriallinen Seura esiintuoda onnittelunsa.

Fauna- et Flora-seura syntyi aikana, jolloin ihmisten harrastukset eivät vielä olleet niin erikoistuneet kuin myöhemmin ja jolloin sille, jota tiede innostutti, ei mikään inhimillinen ollut vierasta. Siksipä tapaamme sen perustajain ja työntekijäin joukossa kauan aikaa muiden muassa huomattavia kirkon miehiä: vastaisia arkkipiispoja sekä piispoja ja lukuisia maalaispappeja, joista useampi kuin yksi Utsjoen Jaakko Fellmanin lailla luonnontutkimuksesta löysi elämälleen henkistä sisällystä erämaan lamauttavassa yksitoikkoisuudessa. Myöhemmin on työnjaon ja keskityksen välttämättömyydestä johtunut, että persoonalliset yhdyssiteet eri tieteenhaarojen viljelijäin kesken eivät voi olla yhtä likeisiä kuin ennen. Mutta pohjalla on tietoisuudessa säilyvä tunne kaiken vakavan tutkimustyön sisäisestä yhteenkuuluvaisuudesta ja lopullisten päämäärien yhteydestä, ja siinä mielessä pyydämme mekin tällä hetkellä olla mukana juhlassanne.

Fauna- ja Flora-seuran tähänastiset saavutukset ja nykyinen tila ovat rohkaisevana ja innostuttavana esimerkkinä nuoremmille järjestöille, sellaisille kuin meidän, jotka vielä ovat elämänsä ja toimintansa alkutaipaleella. Me näemme siitä, mikä merkitys on sillä, että aate saa luoduksi itselleen työmuodon ja järjestön, joka antaa hajallaan oleville työvoimille yhteisen johdon, kokoaa pienetkin korret yhteiseen kekoon ja tekee mahdolliseksi yhteisvoimin suorittaa suurisuuntai-

siakin tehtäviä tieteen, kulttuurin ja isänmaan hyväksi. Satavuotiaana lähtee Fauna- ja Flora-seura nuorekkaampana ja elinvoimaisempana kuin alkaessaan uudelle elämänsä taipaleelle, emmekä voi muuta uskoa kuin että ne uudet olosuhteet, joihin isänmaamme on päässyt, tulevat avaamaan sillekin työlle, jota Seuranne edustaa, uusia, arvaamattomia mahdollisuuksia.

Crescat occulto sicut arbor aevo!

Meteorologiska Centralanstalten genom dess direktor Professor G. Melander:

Valtion Meteorologinen Keskuslaitos pyytää tänä Societas pro Fauna et Flora Fennican muistopäivänä saada lausua vilpittömän ilonsa ja kunnioituksensa siitä suuresta ja väsymättömästä työstä, jonka tämä seura vuosisadan kuluessa on niin menestyksellisesti suorittanut, tehden maamme faunan ja floran tunnetuiksi kaikissa sivistysmaissa.

Meteorologisella Keskuslaitoksella on erityinen syy nyt muistaa Societas pro Fauna et Flora Fennican satavuotista toimintaa, sillä historia näyttää, että meteorologinen tutkimus Suomessa on saanut alkunsa samasta lähteestä, josta maamme eläintieteellinen ja kasvitieteellinen tutkimuskin ovat kotoisin.

Vapaus-aika Ruotsissa oli luonnontieteitten kevätkukoistuskausi. Carl v. Linné herätti halua mitä tarkimmin tutkia valtakunnan kasvistoa ja eläimistöä, mutta tätä työtä ei voitu suorittaa tieteellisellä tarkkuudella ottamatta huomioon niitä ilmastollisia oloja, joissa maamme eläimet ja kasvit kehittyivät. Valtakunnan faunan ja floran tutkiminen johti siten välttämättömästi klimatologisiin tutkimuksiin. Ei siis riipu vaan sattumasta, vaan luonnollisesta tieteitten kehityksestä, että sama henkilö Carl v. Linné, joka antoi luonnonhistorian tutkimukselle Ruotsissa voimakkaimman herätyksen, myöskin oli alotteen tekijä Suomen klimatologian alalla. Hänen kehoituksestaan alkoi näet professori Johan Leche v. 1750 tehdä ensimäisiä säännöllisiä meteorologisia havaintoja Turussa.

Tästä ajasta alkaen ovat luonnonhistorialliset ja meteorologiset tutkimukset käyneet käsikädessä täydentäen toisiaan. Enemmän yksityisestä yhteisestä alotteesta kehittyi aikojen kuluessa toiselta puolen Societas pro Fauna et Flora Fennica ja toiselta puolen Meteorologinen Keskuslaitos. Varhaisemman yhteisen kehityksen muistot eivät tämän kautta suinkaan ole häipyneet vaan päinvastoin on yhä syntynyt uusia yhdyssiteitä. Varmana siitä, että sama isänmaallinen henki ja tieteellinen harrastus, joka menneen vuosisadan kuluessa on vallinnut Societas pro Fauna et Flora Fennican toiminnassa, myöskin nyt alkavan toisen vuosisadan aikana tulee olemaan Seuralle ominainen, toivottaa Valtion Meteorologinen Keskuslaitos Teidän seurallenne onnea ja menestystä tuleviakin aikoja varten.

Arkeologiska Kommissionen genom Statsarkeologen O. Hj. Appelgren-Kivalo:

Muinaistieteellisen Toimikunnan puolesta on minulla kunnia tänään esiintuoda Toimikunnan onnittelun Societas pro Fauna et Flora Fennicalle Seuran 100-vuotisen kunniakkaan toiminnan johdosta.

Entisajan roomalainen ajattelija sanoi kerran että kaikki tieteet ovat ikäänkuin jonkun sisäisen siteen kautta toisiinsa yhdistetyt. Ja nämät sanat pitävät vielä tänäkin päivänä paikkansa, sillä vaikka vuosituhansia on kulunut siitä ajasta, kun ne lausuttiin, voimme tänä päivänä sanoa että niinkin etäällä toisistaan olevilla tieteillä, kuin eläin- ja kasvitiede yhdeltä puolen ja muinaistiede toiselta puolen, on paljon keskinäistä yhteyttä. Sama kehitysoppiin perustuva vertaileva tutkimusmetodi, joka on uudestaan luonut mainitut luonnontieteet ja niille antanut uudet, ennen aavistamattomat mahdollisuudet selittää organisen maailman syntyä ja sen muotojen kehitystä, on näistä tieteistä lainattuna ja inhimillisen käsiteollisuuden tuotteisiin sovellettuna tehnyt muinaistieteelle mahdolliseksi valaista ihmiskunnan aineellista kehitystä asteettain ammoisista ajoista aina meidän päiviimme asti.

Mutta arkeologian kosketukset mainittuihin tieteisiin eivät rajoitu ainoastaan periaatteellisiin kysymyksiin. Suomen muinaistutkijat ovat Societas pro Fauna et Flora Fennican piiriin kuuluvilta luonnontutkijoilta vuosien kuluessa usein saaneet apua sellaisten kasvi- ja eläinjätteiden määräämisessä, jotka ovat löytyneet esihistoriallisista asumuksista ja haudoista tai kivikautisten muinaisjätteiden ohella geologisista maakerrostumista. Tästä suuriarvoisesta avustuksesta pyytää Muinaistieteellinen Toimikunta tässä julkisesti saada lausua kiitoksensa ja toivottaa Societas pro Fauna et Flora Fennicalle jatkuvaa onnea ja menestystä niiden tarkoitusperien saavuttamiseksi, mitkä Seura on ohjelmaansa ottanut.

Hydrografiska byrån genom dess direktor Professor A. E. Blomqvist:

Herr Ordförande, Mitt Herrskap! — Hydrografiska byrån, som vid sina undersökningar av de hydrografiska förhållandena i Finlands färskvatten ofta varit i tillfälle att inhämta värdefulla råd och nya impulser av Sällskapets specialundersökningar över floran och faunan i våra inlandsvatten, får härmed vördsamt frambära sitt varma tack för Sällskapets vänliga inbjudan att närvara vid dagens fest och ber tillika att få förena sig i de många hjärtliga lyckönskningar, som på denna högtidsdag här framförts till Sällskapet.

Finska Litteratursällskapet genom dess viceordförande Professor K. Grotenfelt:

Arvoisa juhlayleisö! — Pro fauna et flora fennica-seuran täyttäessä 100 vuotta lausun sille Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran lämpimän tervehdyksen. Voidaan ehkä arvella, että seurojen työalat eivät saata niitä läheisiin kosketuksiin toistensa kanssa, ja tunnustettava on, että niin on osaksi asian laita. Mutta kuitenkaan nämä seurat eivät voi olla vieraita toisilleen. Molempien harrastus kohdistuu sittenkin samaan päämäärään: isänmaan tuntemiseen. Pro fauna et flora fennica oli, kuten jo monesti on sanottu, Suomessa ensimmäinen tieteellinen seura, joka tehtäväksensä otti Suomen maan ja sen luonnon tutkimisen. Jo siitä syystä sopii meidän siihen maamme tieteelliseen elämään nähden sovittaa Kalevalan laulajan sanat: »La'un hiihit, latvat taitoit, Oksat karsit, tien osoitit, Siitäpä nyt tie menevi, Ura uusi urkenevi.» Mutta luulenpa meidän uskaltavan väittää enemmänkin. Maamme omaperäinen tutkiminen, silloin kuin siihen 100 vuotta sitten ryhdyttiin, ei suinkaan ollut tärkeä vain tieteellisessä katsannossa, se oli suurimmassa määrässä myös kansallinen ja isänmaallinen tehtävä. Yhtä vähän meidän päivinä, kuin ennenkään, ja vielä vähemmän, voi mikään kansa ilman omintakeista henkistä pääomaa nousta vapaiden ja täysikäisten kansojen joukkoon Tämmöiseen omintakeiseen sivistystyöhön Pro fauna et flora fennica-seuran perustaminen kehoitti kaikkia henkisiä voimia maassamme. Ja niinpä voimmekin nyt tässä riemujuhlassa todeta, että Suomen kansa äsken on saanut itsenäisyytensä Europan kansojen kesken tunnustetuksi. — Lausun Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puolesta juhlijalle kiitoksemme siitä, mitä se aikaansaanut, sekä parhaimmat onnentoivotuksemme tulevaisuuteen nähden.

Finska Läkaresällskapet genom dess ordförande Professor T. W. Tallqvist:

Till Societas pro Fauna et Flora Fennica
1. XI. 1821 — 1. XI. 1921.

Då Finska Läkaresällskapet frambär Societas pro Fauna et Flora Fennica sin hyllning på denna dess stora högtidsdag, sker det med samma känslor av vördnad, med vilka man nalkas en kär anförvant, som aktad och ärad begår en märkesdag.

Gemensamhet i minnen och framfarna öden, livliga personliga förbindelser och frändskap i syftemål hava bundit starka band av samkänsla mellan de båda samfunden. Många av de namn dagens minne frammanar, träda oss till mötes även i Finska Läkaresällskapets annaler.

Av den ungdomliga skara, som denna dag för hundra år sedan samlades hos professor Carl Reinhold Sahlberg och stiftade Societas pro Fauna et Flora Fennica, återfinna vi senare flertalet som utövare av läkarens kall. När Finska Läkaresällskapet 14 år senare började sin verksamhet, blev den om Societas pro Fauna et Flora Fennica så högt

förtjänte Frans Johan Rabbe Läkaresällskapets förste sekreterare och dess starka stöd under en lång följd av år. Och så har det fortgått intill den dag som är. Under god grannsämja och livlig inbördes kontakt hava Societas pro Fauna et Flora Fennica och Finska Läkaresällskapet sida vid sida arbetat på den biologiska vetenskapens vida fält.

Fosterjorden, som de så högt älskade, har redan länge vilat över dem, vilka med ungdomligt mod och i ljus framtidstro lade grunden till Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Besjälade av samma anda av hängivenhet för uppgiftens storhet och skönhet skola nya generationer trofast vårda det dyrbara arvet från hänsovna släktled och bära det vidare mot nya tider och nya segrar.

I denna förhoppning hembär Finska Läkaresällskapet sin vörnadsfulla lyckönskan till en ärorik hundraårig verksamhet.

För Finska Läkaresällskapet.

T. W. Tallqvist. E. Qvarnström.

Pedagogiska föreningen genom dess ordförande Professor W. Ruin:

Pedagogiska föreningen i Finland bringar genom mig det jubilerande Sällskapet sin aktningsfullaste hälsning och lyckönskan. Societas pro Fauna et Flora Fennica — för vem av oss dyker ej det namnet fram ur hans tidigaste skolreminiscenser! Intet vetenskapligt samfund har ju, särskilt inom skolvärlden kunnat vara populärare. Som en ström av friskhet och hälsa har dess verksamhet försports vida omkring; upptänd vetenskaplig låg i och med de första egna rönen i hembygdens förtroliga miljö har varit dess sfär bland de unga. Väl gäller som skolbildningens ögonmärke humaniteten, men att själva humaniteten blott där når sin rätta glans och fullhet, där den i sin varma intressesfär, utöver människosläktet, inbegriper växter och djur, *det* är den fosterländska tradition, som, främst tack vare detta sällskap, hos oss blivit till. Kärlek till naturen har varit Sällskapets livsnerv, som redan skänkt det ett sekel, dess första. Kärlek till naturen skall ock vara och förbliva hela vår kulturs livsnerv, och den skall tvärs genom de svåraste kriser, som ännu kunna förestå, föra denna kultur jämt föryngrad fram mot nya sekel.

Finska Jaktföreningen genom dess ordförande Arkitekten E. Fabritius:

Högt ärade Herr Ordförande! — Enligt uppdrag av Finska Jaktföreningen åligger mig det hedrande uppdraget att till Societas pro Fauna et Flora Fennica framföra Finska Jaktföreningens hjärtligaste lyckönskningar med anledning av hundraårig arbetsdag på ett betydelsefullt verksamhetsfält; och i sanning, i dessa tider av krassaste

materialism och trångsynt egoism, då en mängd av de ideella strävanden, vilkas förverkligande väsentligen bidraga till ett allmänt kulturellt framåtskridande, ringaktas eller åsidosättas av vidsträckta folklager i vårt land, och då förståelse för betydelsen av ett nödvändigt och tillfredsställande naturskydd, främst för den del av fosterlandets naturvärld, som ligger Finska Jaktföreningen närmast om hjärtat — vårt jaktbara vilda — hos dessa samma folklager så gott som fullständigt saknas, kan en av Societas pro Fauna et Flora Fennica målmedvetet bedriven naturskyddsverksamhet bliva av en betydelse, vars bärvidd nu icke kan överskådas.

En sällsam tillfällighet fogar att nu då Societas pro Fauna et Flora Fennica begynner sitt andra arbetssekel ett tillfälle erbjudes detsamma att vid fullföljandet av ett av dess ideella syftemål — naturskyddet — hos alla landets naturvänner, vetenskapsmän såväl som laici, resa sig ett tacksamhetens och erkänslans minnesmärke genom att med all makt söka förhindra en i tidningspressen aviserad, beramad sänkning av Äyräpää sjöar och därmed undan förintelse rädda en av landets få brännpunkter för ett koncentrerat fågelliv.

Finska Jaktföreningen, som djärves hysa den fasta förhoppningen, att det skall lyckas Societas pro Fauna et Flora Fennica — vilket förvisso kommer att taga ställning till denna för vårt lands fågelvärld onekligen viktiga fråga, — att bringa detta spörsmål till en lycklig lösning, får härmed tillönska Societas pro Fauna et Flora Fennica en seklerlång framtid av fortsatt framgångsrik verksamhet på dess vetenskapligt och kulturellt så viktiga arbetsfält.

Finska fornminnesföreningen genom dess viceordförande Docenten U. T. Sirelius:

Kunnioitettava Herra Puheenjohtaja. — Societas pro Fauna et Flora Fennican ja Suomen muinaismuistoyhdistyksen toimialat eivät ole toisilleen niin vieraita kuin ehkä ensi silmäyksellä saattaisi näyttää. Paitsi yhteistä työmenetelmää, n. s. typologista metodia, jonka muinaistutkimus on saanut luonnonhistorialliselta tutkimukselta, yhdistävät niitä monet tutkijanimet, joista kuuluisimpia ovat Carl von Linné, Rudolf Virchow ja Elias Lönnrot. Me toteamme, että lahjakkaita luonnontutkijoita, joilla on ollut kehittynyt isänmaallinen mieli, rakkaus omaan kansaan ja maahan on johtanut myös oman kansan entisyyden selvittämistä johtaviin tutkimustöihin. Toivon Suomen muinaismuistoyhdistyksen nimessä, että tälläisiä isänmaallista mieltä lämmittäviä ja kohottavia tutkijapersonallisuuksia edelleenkin nousisi yhdyssillaksi meidän tutkimusalaimme välille.

Folkupplysnings-sällskapet genom dess ordförande Docenten Z. Castrén:

Liittymällä juhlimaan maamme vanhimman tieteellisen seuran muistopäivää Kansanvalistusseura tahtoo puolestaan tunnustaa sen merkityksen, mikä tieteellisellä tutkimustyöllä on. Tällä työllä on arvoa myöskin siihen katsoen, että se antaa henkistä pohjaa ja sisällystä yleiselle valistustoimelle. Etenkin sellainen tutkimustyö, joka, kuten Societas pro Fauna et Flora Fennican, kohdistuu sivistyksellisesti niin olennaiseen alaan kuin oman maan elävään luontoon, on ollut suuriarvoista ja herättävää niihinkin harrastuksiin nähden, joita Kansanvalistusseura pitää ominaan. Myöskin kansanvalistustyön edistyksen kannalta on lausuttava kiitokset nyt juhlivalle seuralle ja onnitellen toivotettava sen jatkuvalle työlle menestystä.

Finska Historiska Samfundet genom dess ordförande Fil. dr J. G. Rinne:

Suomen Historiallinen Seura kunnioittaa Societas pro Fauna et Flora Fennica-seuran suuriarvoista työtä Suomen luonnon ja sen kehityshistorian valaisemiseksi pyytäen saada lausua syvimmät onnittelunsa seuran satavuotisen olemassa olon johdosta. Luonto on se pohja, jolta ihmiselämä versoo, se ympäristö, joka antaa sen kehitykselle erikoisilmiönsä ja muotonsa. Luonnon kehityksen selvittäminen on tärkeä edellytys kansan sivistyselämän ja sen erikoisominaisuuksien ymmärtämiseen. Suomen Historiallinen Seura, jonka työ kohdistuu viimeksimainitulle alalle, lausuu kiitollisuutensa niistä tuloksista, jotka Societas pro Fauna et Flora Fennica on saavuttanut ja tarjonnut isänmaan sivistyshistoriallisen tutkimuksenkin käytettäviksi sekä toivoo onnea ja menestystä seuran työn jatkamiselle.

Finska Forstföreningen genom dess ordförande Forstrådet K. Lindberg:

Finska Forstföreningen hembär med anledning av sekelminet till landets äldsta vetenskapliga sammanslutning sin vördnadsfulla hyllning och tillönskar samfundet fortsatt framgångsrik verksamhet, vårt land till heder och den vetenskapliga forskningen till gagn.

Finsk-ugriska Sällskapet samt A Magyar Tudományos Akadémia genom Professor E. N. Setälä:

Kaksi tervehdystä on minulla kunnia tuoda Pro Fauna et Flora Fennica seuralle sen juhlapäivänä.

Toinen näistä tervehdyksistä tulee tieteen palatsista Tonavan rannalta, suomen kielen kanssa sukua olevaa kieltä puhuvan Unkarin kansan tiedeakatemialta, tieteelliseltä laitokselta, joka käsittää piiriinsä kaikki tieteet, senkin, joka on Teidän seuranne erikoisalana. Unkarin Tiedeakatemia »A Magyar Tudományos Akadémia» lähettää Pro Fauna et Flora Fennica seuralle sen täyttäessä 100 vuotta lämpimimmät onnittelunsa toivoen eteenkin päin menestystä seuran työlle

Suomen luonnon tutkimuksessa ja osallisuudessa kansainväliseen tutkimukseen.

Toinen tervehdys tulee kotimaasta. Suomalais-ugrilainen Seura pyytää saada tänä päivänä onnitella Societas pro Fauna et Flora Fennica'a sen saavuttaman satavuotispäivän, sen satavuotisen tieteen palveluksessa suorittaman työn sekä erittäinkin sen kotimaan luonnon tutkimuksessa saavuttamien ansioiden johdosta.

Varsin erilaiselta näyttää seurojemme työala ja toiminta. Teidän tehtävänne on luonnon, meidän inhimillisen kulttuurin tutkimus.

Erilaisuus on ainoasti näennäinen. Kaikki inhimillinen kulttuuri riippuu luonnon edellytyksistä, ja kaikki kulttuuri on olennaisesti luonnon käyttämistä ihmisen hyväksi. Luonnon historia on mitä läheisimmässä yhteydessä inhimillisen kulttuurin historian kanssa. Erittäin kasvit ja eläimet, nuo, jotka ihmiselle antavat ravinnon, lämmön, enimmiten asunnonkin, ja suuren määrän työaseita, ovat inhimillisen kulttuurin mitä tärkeimpiä tekijöitä. Jos tiedämme, mitä eläimiä ja kasveja ihminen vanhoina aikoina on tuntenut, mitä kesyttänyt ja kasvattanut, silloin tiedämme melkoisen paljon hänen historiastaan, hänen asuma-alastaan, hänen kulttuuristaan.

Tuodessani Suomalais-ugrilaisen Seuran onnittelun satavuotiaalle seurallenne lausun sen toivomuksen, että luonnon- ja kulttuuritieteet yhteisesti ovat työskentelevät isänmaamme luonnon ja kulttuurin kaikinpuoliseksi selvittämiseksi.

Nationalekonomiska föreningen genom dess sekreterare Fil. dr L. Harmaja:

Herra Puheenjohtaja! — Saadessani esittää Kansantaloudellisen Yhdistyksen tervehdyksen eläin- ja kasvitieteilijäin seuran satavuotisjuhlassa pyydän johtaa mieleen varhaisempia aikoja, joiden vallitessa yliopiston oeconomian opettajat luennoissaan ja tutkimuksissaan käsittelivät sekä luonnontieteellisiä että kansantaloudellisia kysymyksiä. Kehitys on sittemmin kulkenut erikoistumisen merkeissä, mutta näiden tieteenhaarojen etäännyttyäkin toisistaan, on yhteisenä piirteenä, joka vieläkin viittaa vanhaan sukulaisuuteen, säilynyt se, että nämä tieteet, samalla kuin tyydyttävät ihmishengen tiedonkaipuuta, myös palvelevat käytännöllisiä tarkoituksia. Menneisyyden muistoihin ja nykyhetken yhdensuuntaisiin päämääriin vedoten lausun mainehikkaalle Seuralle Yhdistyksemme hartaimman onnentoivotuksen vastaiselle taipaleelle.

Svenska litteratursällskapet i Finland genom dess ordförande Professor M. G. Schybergson:

På Svenska Litteratursällskapets i Finland vägnar får jag till Sällskapet Pro Fauna et Flora Fennica på dess hundraårsdag framföra en varm hälsning och lyckönskan. Svenska Litteratursällskapet och

Societas Pro Fauna et Flora Fennica ha visserligen olika verksamhetsområden. Svenska Litteratursällskapet söker belysa den svenska kulturens i Finland hävder; Societas Pro Fauna et Flora Fennica har ägnat sig åt att nitiskt och i detalj genomforska Finlands naturliv. Men gemensam för båda är kärleken till fosterlandet, vars naturförhållanden och andliga utveckling stå i nära förbindelse med varandra. Det arbete Societas Pro Fauna et Flora Fennicas ihärdiga arbetare utfört har alltid av Svenska Litteratursällskapet i Finland högt skattats och vi önska Sällskapet Pro Fauna et Flora Fennica fortsatt rik framgång i dess omfattande och fruktbringande verksamhet.

Turistföreningen i Finland genom dess ordförande Professor Th. Homén:

Det sekellånga, hängivna och väldiga arbete, som Sällskapet pro Fauna et Flora Fennica utfört vetenskapen till fromma och till ökande av kännedomen om vårt land och dess natur, fyller oss alla med stolt glädje. Även Turistföreningen i Finland vill på denna Sällskapets högtidsdag bringa det sin hyllning. Kulturmänniskan njuter och stärkes av att få skåda naturens skönhet och lära känna dess lagbundenhet, men huru ofta har icke kulturen även stört helgjutenheten, harmonin i naturen. I vetenskapligt hänseende är det dock av vikt att kunna följa med huru vegetationen utvecklar sig och långsamt förändras, där intet ingrepp från människans sida sker. Då det därför snart måste bli verklighet av frågan om avskiljande av lämpliga områden i landet till fridlysta nationalparker, då hoppas också vår anspråkslösa förening få glädjen att samarbeta med Edert ärorika Sällskap. Herr Ordförande, emottag för Edert i hela den vetenskapliga världen kända och högt aktade Sällskap vår hyllning.

Fiskeriföreningen i Finland genom dess ordförande Överforstmästaren Bernh. Ericsson:

Suomen Kalastusyhdistyksen puolesta pyydän sen valittuna edustajana lausua Societas pro Fauna et Flora Fennica seuralle sen viettäessä 100 vuotisjuhlaansa yhdistyksen vilpittömän onnittelun ja kunnioituksen ilmaisun. Societas pro Fauna et Flora Fennican aikakauskirjoissa löytyy useita julkaisuja, jotka koskevat niiden luonnonlakien selvittämistä, joista järkiperäisen kalanviljelyksen menestyminen on riippuvainen ja joista yhdistyksemme toiminnalle on ollut huomattavaa hyötyä.

Suomen Kalastusyhdistys toivoo että Societas pro Fauna et Flora Fennica edelleen saa rauhassa jatkaa hyödyllistä toimintaansa maamme hyväksi, faunan ja floran tutkimiseksi.

Finska Kemistsamfundet genom dess ordförande Docenten G. J. Östling:

Herr Ordförande, Herr Sekreterare! — Jag ber att från Finska Kemistsamfundet—Suomen Kemistiseura få till Edert illustra Sällskap framföra en varm lyckönskan och ett tack för inbjudan till denna ståtliga minnesfest. Det oförtrutna arbete Edert Sällskap nedlagt på utforskandet av vårt lands fauna och flora och de värdefulla och omfattande resultat, som härvid uppnåtts, väcka beundran och glädje. Med förvissningen om en framtida lyckosam utveckling för Edert Sällskap ber jag att få uttala förhoppning om ett angenämt och fruktbringande samarbete i våra gemensamma bemödanden att tyda skriften i naturens stora och fängslande bok.

Från Finska Mosskulturföreningen öfverlämnade dess ordförande Landtbruksrådet G. E. af Hällström en på de bägge inhemska språken affattad adress af följande innehåll:

På Societas Pro Fauna et Flora Fennica-sällskapets 100-årsdag anhåller även Finska Mosskulturföreningen att få framföra sin hälsning och lyckönskan.

Mosskulturföreningens på direkta praktiska resultat inriktade verksamhet för befrämjandet av våra torvmarkers allsidiga tillgodogörande kan ju synas stå helt på sidan om det av Fauna et Flora-sällskapet företrädda naturvetenskapliga forskningsarbetet, men föreningen har i själva verket en alldeles särskild anledning att städse med tacksamhet ihågkomma det högt ärade Sällskapet. Den för Mosskulturföreningens hela verksamhet grundväsentliga betydelsen av en noggrann kännedom om våra torvmarkers uppkomst, utveckling och byggnad måste nämligen i väsentlig grad stöda sig på botaniskt vetande, som genom Sällskapets nu med heder tilländalupna 100-åriga verksamhet starkt utvecklats och fördjupats. Mosskulturföreningens botaniska arbetskrafter hava också alla inom det nu jubilerande Sällskapet vunnit skolning och vyer, vilka blivit till stort gagn för deras verksamhet inom Mosskulturföreningen.

För det värdefulla stöd Societas Pro Fauna et Flora Fennica sålunda blivit för Mosskulturföreningens verksamhet, uttrycker föreningen härmed sin vördnadsfulla tacksamhet, under förhoppning om att föreningen allt framgent i lika hög grad som hittills måtte bli i tillfälle att draga fördel av det sekelgamla Sällskapets fruktbringande verksamhet.

På Finska Mosskulturföreningens vägnar:

Emil af Hällström. E. A. Malm.

Helsingfors, den 1 november 1921.

Från Geografiska Sällskapet i Finland öfverlämnade dess ordförande Professor J. J. Sederholm en likaledes på landets bägge språk affattad adress af följande innehåll:

Till Societas pro Fauna et Flora Fennica!

På Edert berömda samfunds hundraårsdag ber Geografiska Sällskapet i Finland att få till Eder framföra sina aktningsfulla lyckönskningar.

Vi hava så mycket mera orsak att med glädje och stolthet följa Edert Sällskaps framgångsrika verksamhet, som de samfund, genom vilkas sammanslagning vårt eget sällskap uppkommit, grundats av män som utgått ur Eder krets, den ene en zoolog och djurgeograf, den andre en växtgeograf. Från Edert samfund hava de geografiska sällskapen i vårt land sålunda fått sina vetenskapliga metoder i arv, och i dem har, likasom sedan ett sekel skett inom Edert ärevördiga samfund, forskare av olika språkgrupper i enigt samarbete verkat för det gemensamma fosterlandets utforskande. I Societas pro Fauna et Flora Fennica har även först idén uppkommit om en utvidgning av vår vetenskaps arbetsområde till ett större Finland, omfattande hela den östra delen av Fennoskandia. Denna tanke har vårt sällskap, där namnet Fennoskandia skapats, upptagit och sökt vidare utbygga.

Edert samfund, som troget följt och bevarat traditionerna från den store Linnés lärjungars tid, har genom sitt trägna och insiktsfulla arbete gjort Finland till en av de i naturhistoriskt hänseende bäst kända delarna av jordklotet. Om än på det stora arbetsfältet ännu mycket återstår att göra, till exempel att fullfölja det geniala uppslag, den av båda våra samfund saknade J. A. Palmén väckt om utforskande av fåglarnas flyttningsvägar, är det som Ni redan gjort ägnat att fylla varje finländsk naturforskares och varje fosterlandsväns hjärta med stolthet.

Må Eder verksamhet länge, och under ännu lyckligare auspicier än hittills, fortfara till gagn för Finland och vetenskapen.

Societas pro Fauna et Flora Fennica!
Felix faustaque vivas,
Concordia crescas
Semperque floreas!

Å Geografiska Sällskapets i Finland vägnar
J. J. Sederholm

Suomalainen lääkäriseura Duodecim genom dess ordförande Professor J. J. Karvonen:

Societas pro Fauna et Flora Fennica
1821—1/XI—1921

Aina aikojen alusta ovat luonnontutkimus ja lääketiede kulkeneet käsikädessä. Usein yhä vieläkin sama tutkija viljelee molempain näiden tieteiden työmaata. Siksipä Suomalainen lääkäriseura Duodecim tuntee tarpeen kunnioittavimmin julkituoda parhaat onnitte-

lunsa ja hartaimman kiitollisuutensa niistä suuriarvoisista tuloksista, joita Societas pro Fauna et Flora Fennica on satavuotisena toimintakautenaan saavuttanut.

Seuran onnitteluihin liittyy varma vakaumus siitä, että Societas pro Fauna et Flora Fennican uuttera, uhrautuva työ on kantava uusia täysiä hedelmiä tieteen kaunistukseksi ja isänmaan kunniaksi.

Nyfilologiska föreningen genom dess ordförande Professor A. G. Wallensköld:

La Société Néo-philologique de Helsingfors a, elle aussi, eu l'honneur d'être invitée à se faire représenter à la fête solennelle du centenaire de la Societas pro Fauna et Flora Fennica. Notre modeste société vous adresse à cette occasion, par mon intermédiaire, ses félicitations très respectueuses et très sincères. Bien que nos deux sociétés travaillent dans des domaines entièrement différents, notre but suprême commun et notre lien sacré est la recherche scientifique de la vérité. La Société Néo-philologique de Helsingfors, qui, n'ayant encore atteint que le tiers de votre âge, lève vers vous ses regards avec respect et vénération, vous souhaite de tout cœur encore bon nombre de siècles d'une activité aussi utile et aussi prospère que celle dont vous avez fait preuve durant le siècle qui s'est écoulé depuis votre fondation si mémorable.

Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistys genom Lektor K. H. Enwald:

Arvoisa Herra Puheenjohtaja. — Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistyksen puolesta pyydän esittää Societas pro Fauna et Flora Fennicalle kunnioittavimmat terveiset. Ne henkilöt, jotka ovat seuramme perustaneet ja sen toimihenkilöinä olleet, ovat kaikki Societas pro Fauna et Flora Fennican jäseniä. He ovat opintoaikanaan täällä Societas pro Fauna et Flora Fennican kokouksissa saaneet herätteitä, jotka ovat kehittäneet rakkauden Suomen luontoon ja sen tutkimiseen. Ja kun he sitten ovat siirtyneet kauas Savon perukoille, on sama rakkaus liittänyt heidät siellä yhteen yhteisten harrastusten ajamista varten. Näin ollen voimme sanoa, että Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistys on ikäänkuin Societas pro Fauna et Flora Fennican tytärseura. Seuramme tahtoo sen johdosta lausua Societas pro Fauna et Flora Fennicalle sen riemujuhlassa kunnioittavimmat kiitoksensa.

Suomalainen Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura Vanamo genom dess ordförande Professor J. I. Liro:

Kun Societas pro Fauna et Flora Fennica tänään viettää satavuotispäivänsä suurta riemujuhlaa, pyytää Suomalainen Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura Vanamo täten saada esiintuoda sydämellisen on-

nentoivotuksensa. Jokainen Vanamolainen yhtyy tänään täysin rinnoin koko muun valistuneen Suomen kanssa siihen vilpittömään toivomukseen, että Fauna et Flora-Seura saisi yhtä suurella menestyksellä kuin tähänkin asti edelleen toimia sillä alalla, jonka se on itselleen valinnut, kunniaksi Seuralle itselleen, onneksi isänmaalle ja hyödyksi ihmiskunnalle.

Svenska Folkskolans Vänner genom föreningens sekreterare Lektor E. Pontán:

Föreningen Svenska Folkskolans Vänner önskar på denna högtidsdag få framförd en aktningsfull hälsning till Finlands naturhistoriker, med tacksam erkänsla framhållande betydelsen av deras gärning även för det fria folkbildningsarbetet i vårt land.

Finska Forstsamfundet och Forstvetenskapliga försöksanstalten genom Fil. dr O. Heikinheimo:

Niihin lukuisiin onnentoivotuksiin, jotka Societas pro Fauna et Flora Fennica saa osakseen 100-vuotispäivänään, pyytävät kauttani saada yhtyä myöskin Suomen Metsätieteellinen Seura ja Metsätieteellinen Koelaitos, jotka suhteellisesti lyhyen olemassaolonsa aikana ovat täysin tulleet käsittämään sen suuren ja uraauurtavan työn merkityksen, jonka nyt juhliva seura on suorittanut kotimaisen tieteellisen tutkimuksen alalla.

Lantbruksvetenskapliga samfundet i Finland genom dess viceordförande Docenten E. Cajander:

Societas pro Fauna et Flora Fennicalle, sen 100-vuotispäivänä, pyytää Suomen Maataloustieteellinen Seura, kiitollisena suuremmoisesta esimerkistä, lausua kunnioittavimman tervehdyksensä ja parhaat onnittelunsa sekä toivottaa Societas pro Fauna et Flora Fennicalle jatkuvaa menestystä omaksumansa tutkimustyön alalla, tutkimuksen, jonka tuloksia myöskin Suomen maatalous ja suomalainen maataloudellinen tutkimustoiminta on niin runsaassa määrin voinut hyväkseen käyttää.

Centralutskottet för hembygdsforskningen i Finland genom dess ordförande Professor J. E. Rosberg:

Centralutskottet för hembygdsforskning känner sig manat att på denna dag frambära till Societas pro Fauna et Flora Fennica sitt tack för den föregångarverksamhet även på hembygdsforskningens fält, för så vitt det gäller hembygdens växt- och djurvärld, Societeten i ett sekel utövat samt för den direkta hjälp hembygdsforskningsföreningarna haft av Societetens utsända stipendiater, vilka icke blott i bygden spritt intresse för naturstudium utan även genom sitt föredöme lett hembygdsforskningens ofta rätt oskolade adepter i använ-

dande av rationella och vetenskapligt kritiska metoder. Å sin sida har den unga hembygdsforskningen i någon ringa mån hjälpt Societeten i dess för fosterlandet så viktiga gärning genom att utdela stipendier för undersökningar, som falla inom Societetens arbetsfält, eller genom att i bygden väcka intresset för Societetens arbetsuppgifter. Centralutskottet vågar hoppas, att denna samverkan även i framtiden skall kunna fortgå, det viktiga arbete, som dessa sammanslutningar har sig anförtrott, till gagn och vidare förkovran.

Från Geologiska föreningen öfverlämnade dess ordförande Bärgsingeniör O. Trüstedt en på de bägge inhemska språken affattad adress af följande innehåll:

Till Societas pro Fauna et Flora Fennica.

På hundrade årsdagen av Edert ärevördiga sällskaps stiftande ber Geologiska föreningen i Finland, ett av våra yngsta vetenskapliga samfund, att få ansluta sig till raden av lyckönskande.

I vårt land finnes blott i ringa grad den anledning till samarbete, som i andra länder förenar geologer och naturhistoriker. Av fossila organismer har man först under de senaste åren funnit några säkra rester. Den grund, på vilken djur- och växtvärlden bygger och bor, är ju emellertid föremål för vårt studium, och redan därför hava vi med det största intresse följt de utomordentligt framgångsrika strävanden för höjandet av kännedomen om fosterlandets flora och fauna, som Edert sällskap under det gångna seklet utvecklat. I han icke blott främjat vetenskapen och gagnat fosterlandet, utan även satt ett lysande föredöme för våra övriga vetenskapliga samfund.

Å Geologiska föreningens vägnar

O. Trüstedt.
Ordförande

Martti Saxén.
Sekreterare

Entomologiska Klubben genom dess ordförande Dr R. Forsius:

Societas pro Fauna et Flora Fennica kan i dag med stolthet blicka tillbaka på sin sekellånga verksamhet. Dess omfattande och målmedvetna arbete för utforskandet av den finländska faunan och floran kan icke nog högt uppskattas. Det utgör en nödvändig länk i det arbete som skänkt vårt land en plats bland kulturnationerna. På naturvetenskapernas område har Finland icke allenast tagit, det har också givit. Och härför hava vi främst att tacka Societas pro Fauna et Flora Fennica. Dess omfattande publikationer äro spridda långt utanför landets gränser, och icke få av dem, som uppburit Sällskapets verksamhet, hava gjort sig ett namn, väl känt över hela den civiliserade världen.

Entomologiska Klubben förenar sig med dem, som i dag bringa

Sällskapet sin hyllning. Jämte det föreningen framför sina vördsammaste lyckönskningar och i den finländska entomologins namn främst tackar för det arbete Sällskapet utfört till denna specialvetenskaps fromma, önskar densamma uttala den fasta förhoppning, att Sällskapets framtida verksamhet skall vinna den förståelse och det understöd dess fosterländska arbete förvisso förtjänar. Om så bleve fallet, skall dess framtid helt säkert bliva än mer fruktbringande, ty vi, som stå Sällskapets verksamhet nära, veta, att Sällskapet fortfarande är sällsynt livskraftigt och förstår att stolta traditioner förplikta.

Från Svenska Lyceets i Helsingfors elever öfverlämnade lyceisterna R. Johansson, H. Nordberg och P. Lindholm en adress af följande lydelse:

På Societas pro Fauna et Flora Fennica 100-årsdag
den 1 november 1921.

Till dem, som med tacksamhet böra minnas vad Fauna- och Flora-sällskapet under sin 100-åriga tillvaro verkat, hör även ungdomen vid landets högre läroverk.

Redan tidigt uppmanade Sällskapet alla, såväl äldre som yngre, att bistå detsamma i dess strävanden. Genom Sällskapets inflytande har intresset för naturens studium hållits vid liv och spritt sig även till ungdomen. Därom vittna de många namn på skolelever, dem Sällskapets mötesprotokoll nämna bland samlare av naturalster. Därom vittna de talrika små naturalhistoriska föreningar, som uppstått bland läroverkens mognare ungdom med Fauna- och Flora-sällskapet som förebild. Och kanske allra starkast vittnar därom att flere av Sällskapets egna verksammaste medlemmar varit kända för sina naturforskarintressen och -strävanden redan innan de lämnat skolstadiet bakom sig.

För de unga, som ej av tvång, men av fri vilja letts till samlande och iakttagande ute i naturen, utgör detta ett av skolårens ljusaste minnen, liksom det åt mången givit det enda tillfället i hans liv till personlig beröring med den vetenskapliga forskningen och en försmak av dess rena fröjder.

Också genom att sända sina skrifter till många högre läroverks bibliotek har Sällskapet gjort sig förtjänt av skolungdomens tacksamhet.

Eleverna vid Svenska Lyceum i Helsingfors, som i Sällskapets ordförande hälsa en f. d. elev vid deras eget läroverk, bedja att få till Sällskapet överlämna en samling av 135 vargminnen, upptecknade av dem enligt äldre personers berättelser såsom ett litet bidrag till vargens psykologi och sätt att uppträda och såsom belysande »samlivet» mellan vargar och människor i forna bistra vargtider.

Tillika få vi meddela att vårt läroverk med tillstånd av Skolstyrelsen ur sina samlingar överlåter såsom gåva åt Sällskapet ett inhemskt botaniskt exsiccat-verk, som hittills saknats i Botaniska museet.

På elevernas vid Svenska lyceum i Helsingfors vägnar.

Pehr Lindholm Harald Nordberg Runar Johansson.

Den af Svenska Lyceets elever framförda hälsningen emottogs med lifliga applåder.

Sedan dessa välönskningar framförts, meddelade Docenten Dr H. Federley, att till sekeldagen anländt adresser, hälsningsskrifvelser och telegram från 85 vetenskapliga samfund och institutioner äfvensom från ett stort antal enskilda forskare i utlandet. Det stora antalet gjorde det nödvändigt att uppskjuta hälsningarnas uppläsande till mötet den 3 november. För den uppmärksamhet utlandets lärda värld låtit komma Sällskapet till del uttalade Dr Federley ett varmt tack.

För de vid sekelfesten framförda välönskningarna frambar så ordföranden Sällskapets tack i följande ord:

Societas pro Fauna et Flora Fennica har på denna högtidsdag haft glädjen få emottaga välönskningar från landets högskolor, lärda och litterära samfund och institutioner, föreningar, ja äfven den lärda skolans ungdom, ur hvars krets Sällskapet skall framgå föryngradt. Medvetet om välönskningarnas förpliktelse, med blicken riktad mot den nya dagens arbete, frambär Societas pro Fauna et Flora Fennica ett djupt kändt tack.

Orkestern uppstämde Vårt land, och sekelfesten var afslutad.

På aftonen kl. 9 e. m. samlades Sällskapets medlemmar med damer, i allt ca 150 personer, i Societetshusets festsal. Representerade voro alla generationer, bort till den, som för mer än 50 år sedan trädde in i Sällskapet. Inbjudna voro Universitetets Kansler och Rektor, Sällskapets Hedersledamöter, donatorer jämte ett antal öfriga personer, hvilka på ett eller annat sätt främjat Sällskapets verksamhet, samtliga med damer.

Professor Fredr. Elfving talade till fosterlandet:

I denna aftonstund för etthundra år sedan sutto några unga studenter tillsamman i en anspråkslös studerkammare i Åbo — det var då en okänd sed att sitta tillsamman ute. De hade icke ro att gå hem hvar till sitt, deras sinnen voro alldeles upptagna af det som de

tidigare på eftermiddagen varit med om. Tanken att bilda en förening för finsk zoologi och botanik hade en tid legat i luften. Nu hade Professor Sahlberg tagit hand om den, han hade samlat dem hemma hos sig, och man hade kommit öfverens om att bilda en sådan förening.

Det var konstiga tider. Landet hade nyss blifvit lösrifvet från Sveriges rike, som under många sekler varit dess stöd. Nu skulle man lita till den gamle arffienden, ryssen. Allt var så besynnerligt, det fanns ingenting att trygga sig till, och framtiden var helt dunkel.

Men denna tanke att skapa ett nytt inhemskt museum, den gaf dem en framtidsuppgift, ett museum af annat slag än Akademiens med dess lejon och papegojor, ett museum, där alla Finlands djur och växter skulle finnas. De skulle sätta in all sin kraft, och snart skulle detta museum stå färdigt. I den rökiga lilla studerkammaren vid skenet af det enda talgljuset byggde de unga studenterna upp de vackraste luftslott.

Det var en lifskraftig tanke som här blifvit född, ty detta var begynnelsen till Finlands första vetenskapliga sällskap. Finländska vetenskapsmän hade ju tidigare tillhört och arbetat i vetenskapliga samfund, men de voro svenska. Nu skapades här ett inhemskt samfund.

Djupt rotad i människonaturen är denna samma sträfvan att utforska det okända och uppdaga något nytt som kännetecknar det vetenskapliga arbetet. Likaså begäret att härför sammansluta sig med andra. Det var icke en tillfällighet att denna första sammanslutning tog till sitt utforskande just fosterlandets lefvande natur. Ty till denna allmänt mänskliga sträfvan kom här känslan att detta nya som man ville utreda var ens eget. Det var icke som på många andra områden frågan om några allmänt giltiga sanningar, utan om något som man kunde kalla sitt och som ingen annan kunde klargöra än de som i detta landet byggde och bodde. Detta samfund växte upp på fosterländsk grund, därur har det hämtat sin kraft, i kärlek till fosterlandet har det arbetat. Det står icke skrifvet i dess protokoll eller i dess skrifter, men på denna minnenas dag böra vi ödmjukt och tacksamt vittna om att Sällskapets verk varit ett arbete i fosterlandets tjänst under det sekel som gått.

Huru annorlunda ter sig icke fosterlandet nu mot förr? Hur har icke odlingen ökats, välståndet stigit, bildningen utbredts. Hvem hade för hundra år sen kunnat drömma om den ljusglans och prakt i hvilken vi fira vår minnesfest? Hvem hade kunnat drömma om att Finland skulle sägas vara ett självständigt rike? Och dock, hur osäkert synes ej allt? Vi känna att fosterlandet skälfver och veta icke om det är i segeryrsel eller i sårfeber. Men det veta vi att lömska krafter verka i försåt både i naturen och i samhället. Där fordom vackra skogar växte, har kärrmarken trängt säkert fram: de gamla träden ha dött bort, de nya som vuxit upp föra en ömklig tillvaro, och den

sorgliga försumpningen fortskrider. På samma sätt ha dolda krafter uti folksjälen begynt sträfva att förstöra hvad stort och vackert seklen uppfört och göra allt jämnstruket, tarfligt.

Hvad skola *vi* göra? Hvad skall en framtid säga om *oss* och vårt verk? Hvilka äro de framtidstankar för hvilka fosterlandet skall tacka *oss*? Det svaret ger först eftervärlden. För oss äldre ter sig framtiden dunkel, men det är inom Er, I unge, som den ligger, om ock än förborgad. Vi minnas alla den gamle Sigfrid Aronii ord då han, efter att förgäfves hafva sökt i stjärnorna läsa Finlands öde, i en blink ser det i ynglingens öga:

Mitt land! I dina söners vakt,
i dina unga hjärtans makt,
har Herren all Din framtid lagt,
och där står Finlands öde.

Och manande ljuda för oss skaldens ord:

Rätt framför makt, och framför rätten plikt,
och mer än plikt den kärlek som försakar,
den starka tro som öfvervinner världen,
den som har mod att dö och mod att lefva,
då intet synes värdt att lefva för.
Det folk som bar hvad detta folket bar,
står oförstörbart på vår aska kvar.

Gud bevare fosterlandet. Vare det i denna stund vår stilla bön till den Försyn som länkar världens öden.

Öfverdirektören Professor A. K. Cajander talade till Sällskapets traditioner (talet icke upptecknadt af talaren).

Docenten U. Saalas talade till Sällskapets medlemmar i landsorten:

Olen saanut mieluisaksi tehtäväkseni lausua teidät tervetulleiksi tähän yhteiseen muistojuhlaamme, johon olette saapuneet iloksemme maamme kaikilta kulmilta, ainapa kaukaisilta Lapin perukoilta saakka.

Te elätte tuolla maasendulla tavallansa sangen yksinäisinä, erillään luonnontutkijapiireistä. Siellä on työ monessa suhteessa paljon vaikeampaa kuin täällä pääkaupungissa. Sieltä puuttuu vanhat, suuret kokoelmat, sieltä puuttuu laboratooriot, sieltä puuttuu kunnolliset kirjastot ja ennen muuta — sieltä puuttuu tieteellinen ilmapiiri.

Ei ole senvuoksi kumma jos siellä moni sellainenkin, joka ennen on innolla luonnontieteitä harrastanut, vähitellen on väsähtänyt. — Mutta sittenkin: huolimatta näistä puutteista, huolimatta näistä vaikeuksista, on teitä ilahduttavan monta, jotka olette uskollisina pysyneet. Siitä saamme täällä pääkaupungissa yhtenään eläviä todistuksia, — niinhyvin seuramme kokouksissa kuin museoissa ja aikakaus-

kirjojemme toimituksissa. Alinomaanhan virtailee teiltä sieltä maaseudulta tänne keskustaan luonnonesineitä, tiedonantoja, kirjoituksia, jopa laajoja julkaisujakin, jotka osoittavat, miten uurasta työtä te siellä olette tehneet. — Ovatpa monet maailmanmainetta saavuttaneet teokset maaseudulta käsin lähteneet. Ei tarvitse tämän todistamiseksi muuta kuin viitata esim. Karstenin ja Hirnin teoksiin. Ja maaseutujäsenenhän kokoonpanema on myöskin valtavin julkaisu, mikä seuramme »Actoissa» koskaan on ilmestynyt: Hjeltin »Conspectus florae fennicae». — Ja te kaikki muut. Paljon ja arvokasta olette te sieltä maalta käsin kantaneet yhteiseen kekoomme, suuri on se osuus, mikä teillä on ollut Suomen faunan ja flooran selvittelemisessä.

Teidän joukossanne ovat mitä erilaisimmat ammatit ja toimialat edustettuna: teidän joukossanne on opettajia, on lääkäreitä, on metsänhoitajia, insinöörejä, liikemiehiä, asemapäälliköitä j. n. e.; mutta kaikkia teitä yhdistää sama palava rakkaus isänmaamme luontoon, rakkaus joka kaikki esteet, kaikki vaikeudet voittaa.

Ja vaikka teiltä siellä maaseudulla paljon puuttuu, — onhan teillä sittenkin jotakin, jota meillä pääkaupunkilaisilla ei ole ainakaan samassa määrässä kuin teillä. Teillä on luonanne, välittömässä läheisyydessänne luonnonystävän paras innostaja, paras opettaja: *luonto itse*. Se kannustaa teitä työhön, se antaa teille voimia, se antaa elämällenne sisällystä.

Ja ehkä juuri tämä luonnon läheisyys on vaikuttanut sen, että eläin- ja kasvitieteen alalla — niin luulen — sittenkin enemmän kuin useimpien muitten tieteitten aloilla, maaseutulaiset ovat olleet suoranaisesti tavalla tai toisella mukana tieteellisessä työssä.

Mutta teidän työnne merkitys ei ole arvioitava yksin sen perusteella, mitä te sieltä käsin lähetätte tänne pääkaupungin suuriin museoihin ja julkaisusarjoihin. Te olette omilla paikkakunnillanne luonnontieteellisten harrastusten ylläpitäjiä ja vaalijoita. Monet teistä ovat luoneet kotipaikkakunnillanne kunnioitettavia yksityiskokoelmia ja koulukokoelmia, jopa olette olleet mukana pystyttämässä kokonaisen maakuntamuseonkin, sellaisen kuin Kuopion museo. Näiden kaikkien merkitys ei ole vähäiseksi arvosteltava. Sillä ensiksi ne palvelevat tiedettä olemalla apuna faunamme ja flooramme selvittelyssä; ja toiseksi niillä on suuri tehtävä tulevien luonnontutkijoiden kasvattamisessa. Tieteellisten lisävoimien hankkijoina on varsinkin niillä teistä, jotka opettajina toimitte, tärkeä työ suoritettavana. Opastamalla ja innostamalla oppilaitanne teillä usein on tässä suhteessa aivan ratkaiseva merkitys. Sillä tunnettuahan on, että useimmat ne henkilöt, jotka enimmin ovat edistäneet kasvistomme ja eläimistömme tuntemista, ovat jo varhain, koulupoikina, joutuneet luonnon lumoihin. Teidän jalona tehtävänänne on siis kasvattaa ja lähettää tänne yliopistoomme jo valmiita luonnontutkija-alkuja.

Mutta samalla kuin te niin sanoakseni välitätte luonnontieteitä alhaalta ylöspäin, välitätte te niitä myöskin ylhäältä alaspäin. Teillä on, ehkä enemmän kuin muilla, tilaisuutta levittää yhteisiä saavutuksia, luonnon tuntemusta, luonnontieteiden tuloksia laajoihin piireihin, maamme joka kolkkaan. — Ja vasta kun tämäkin työ on suoritettu lepäävät tieteemme sillä vankalla järkkymättömällä kansallisella pohjalla, jolla niiden tulee levätä!

Professor E. R e u t e r talade till de inbjudna:

Högtärade Församling! Det är glädjande, att se så talrika medlemmar af Societas pro Fauna et Flora Fennica församlade till fest på denna sekeldag, särskildt glädjande, att så många representanter äfven för äldre generationer infunnit sig. Flere af dessa hafva visserligen icke under senare tider tagit aktiv del i Sällskapets verksamhet, men de hafva i sina ungdomsdagar med intresse och kärlek omfattat dess sträfvanden. Att de nu kommit tillstädes, vittnar att detta intresse allt ännu fortlefver hos dem.

Är sålunda redan detta talrika deltagande en källa till fägnad, så förhöjes denna än yttermera genom att Sällskapet förunnats förmånen att här närvarande se ett antal högt värderade gäster, delvis tillhörande Sällskapet och i detsamma intagande en uppmärksammad och aktad ställning, dels stående utanför dess krets, men till hvilka alla Societas pro Fauna et Flora Fennica på ett eller annat sätt står i tacksamhetsskuld. Genom dessa ärade gästers närvaro skänkes detta festliga samkväm därjämte en solennare prägel och ökad glans.

Mitt Herrskap! Mig har uppdragits värfvet att på Societas pro Fauna et Flora Fennica's vägnar hälsa dessa gäster välkomna. Först och främst ber jag då att få rikta en vördsam välkomsthälsning till Universitetets högt aktade Herr Kansler, Statsrådet Anders Donner, själf en gammal medlem i Sällskapet, äfvensom till Rektor magnificus, Professor Ivar Heikel. Mellan Universitetet och Societas pro Fauna et Flora Fennica hafva sedan gammalt bestått intima relationer. Genom ömsesidig öfverenskommelse har å ena sidan Societas förbundit sig att till Universitetets zoologiska och botaniska museer öfverlåta sina naturaliesamlingar, medan å andra sidan Universitetet välvilligt åtagit sig upplåtandet af lokal för samt vården af dessa samlingar. Till Eder, mina Herrar, de främste representanterna för den institution, i hvars hägn dessa dyrbara samlingar befinna sig, riktas härmed en tacksägelse för de förmåner Universitetet genom sagda öfverenskommelse bereder Sällskapet. Men det höfves därutöfver att till Statsrådet Donner och Professor Heikel frambära ett uppriktigt tack för den personliga förståelse och intresserade välvilja de visat gentemot de alltjämt ökade anspråk på utrymme och omvårdnad, som betingas af samlingarnas starka tillväxt.

Med beklagande konstaterar jag, att Professor Jean Sibelius icke varit i tillfälle att hörsamma vår kallelse till denna fest. Till honom såsom frånvarande riktas ett varmt tack för att han vid sekelfesten visat Sällskapet den stora hedern att personligen framföra sina tonskapelser, därigenom förlänande denna fest ett rikare innehåll, en högre lyftning, en stämningsmättad högtidlighet. Starka beröringspunkter finnas mellan hans härliga tonskapelse Finlandia och vårt Sällskaps ideella sträfvanden. I toner, burna af innerlig känsla, och i helgjuten harmoni hyllar mästaren Finlandia, detta Finlandia, hvars natur vårt Sällskap genom hela sin verksamhet egnat sin dyrkan, sin hyllning. Upplyftande ljödo dessa toner, mäktigt manande Sällskapets medlemmar att allt framgent i harmonisk samverkan arbeta för dess mål.

Till öfverarkitekt Hugo Lindberg står Sällskapet i tacksamhetsskuld för den välvilja han visat Sällskapet, främst genom att han på ett så verksamt sätt bidragit till stadsorkesterns medverkan vid festen.

Äfven arkitekt Gunnar Stenius äro vi tack skyldiga för det stora intresse och den osparda möda han nedlagt i festsalens smakfulla dekorering och för alla de praktiska omsorger, som kommit på hans anpart i egenskap af öfvermarskalk.

I alldeles särskildt hög grad känner sig Sällskapet förpliktadt att uttala ett djupt kändt tack till alla de varmhjärtade donatorer, såväl affärsfirmor som enskilda personer, hvilka genom förståelsefullt, frikostigt ekonomiskt understöd gjort det möjligt för Sällskapet att till sekeldagen utgifva trenne jubileumsskrifter samt att öfver hufvud kunna begå detta jubileum på ett solennt och Sällskapets sekelgamla traditioner värdigt sätt. Ett vördsamt tack frambäres såväl till de frånvarande som till de ärade herrar donatorer, hvilka vi hafva nöjet se närvarande i denna församling.

Slutligen återstår den angenäma plikten att hälsa välkomna Sällskapets ärade Herrar Hedersledamöter, hvilka hvar på sitt område, genom sin forskargärning och sin varma tillgifvenhet för Sällskapet, gjort sig högt förtjänta om detsamma samt i väsentlig mån bidragit till att göra Societas pro Fauna et Flora Fennica kändt och aktadt icke blott i hemlandet utan äfven inom vida kretsar i utlandets vetenskapliga värld. Societas pro Fauna et Flora Fennica bringar härmed Eder, dess ärade Herrar Hedersledamöter, sin vördsamma hyllning och sitt tack och vågar uttala förhoppningen, att allt framgent få komma i åtnjutande af samma värdefulla stöd och medverkan som hittills.

Ärade medlemmar af Societas pro Fauna et Flora Fennica! Jag ber Eder förena Er med mig i en tacksam, vördsam välkomsthälsning till våra ärade Herrar gäster och deras älskvärda damer!

Talet besvarades af Kansler Statsrådet A. Donner.

Docenten H. Federley frambar så de närvarandes tack till dem, som närmast burit arbetets tunga vid förberedelserna till sekeljubileet, härvid riktande sig till ordföranden Docenten A. Palmgren, fru Maida Palmgren och sekreteraren Docenten K. Linkola.

Generaldirektör R. Sievers bragte Sällskapet i följande ord en hälsning från de gamla medicinarna:

M. D. M. H.

För 50 år sedan stod jag med i den ynglingakrets, som vid Faunasällskapets femtioårsfest samlade sig kring de män, hvilka då med ära förde Sällskapets runor. Jag kan hälsa från dem alla. Den jovialiske ordföranden, Sextus Otto Lindberg, läkaren och bryologen, stänkte skämtets och gulddosans korn vida omkring. Thiodolf Sælan sköt glasögonen upp och fixerade lika skarpt och allvarligt såväl Lappvikens patienter som plantorna i Herbarium Musei fennici. Frans Johan Rabbe rörde sig sprittande omkring i de båda sällskap han stiftat, Faunasällskapet och Läkaresällskapet, sekreterare i det ena, redaktör i det andra. Axel Palmén slog fåglarnas flykt uti band och tankeflykt i sina hänförda elevers sinnen. Allvarligt, med tavastländskt lugn planlade Johan Petter Norrlin sina banbrytande växttopografiska forskningar och lärde sina exkurrenter att icke stirra på en enda planta. John Sahlberg rusade, såsom den tredje generationens man, med sänkt huvud och svängande håf över fosterlandets ängar och långt ut öfver dess gränser. Mårten Brenner trampade, styf och rak såsom ännu i dag, på lafvarna på Hoglands berg. Viktor Ferdinand Brotherus begynte då, försynt och tillbakadragen som alltid, slå sin lejonklo i fosterlandets, ja hela verldens mossor, och hans kollega i skoltrampets tjänst, Hjalmar Hjelt, arbetade på sitt betydelsefulla arbete Conspectus florae fennicae. Då började äfven den vackra, eldiga ynglingen Odo Morannal Reuter sina månghundrade publikationer på hemipteras systematik och redan då höjde vår högtskattade president vid denna 100-årsfest, Fredrik Elfving, löftesrikt sitt huvud högt öfver ungdomsskaran.

Jag minnes våra tjusande vandringar vid soluppgången på Ulrikasborgsbergen efter festerna på Floradagen. Vi gingo dit i äldre mönsterkamraters sällskap glada öfver att ha fått våra stipendier och brinnande af lust att utforska det vackra land, som i vårens ljus låg för våra fötter. Från studier i hem och museer längtade vi att få omsätta vårt vetande i dådkraftig handling, att under strapatser och försakelser rycka nya delar af vårt land inom vetandets gränser.

Han lärde sig, den unga exkurrenten, i denna krets att hålla hågen

varm för vetenskaplig forskning och idka studier för studiernas egen skull. Och skulle han, såsom det stundom skett, vika af från faunistens väg in på läkarens närbeslägtade bana, så kan han, såsom jag och många mina kolleger djupt erfarit, icke någonsin släcka gnistan från ungdomsstudierna i Faunasällskapet. Man lärde sig då observerandets konst, att gå med öppna ögon i naturen; af flygsättet kände man i en blink fågelns art; en blick öfver fältet, skogen, nejden gaf genast vid handen växtligheten på de olika ståndorterna. Den blifvande läkaren skärpte härigenom sitt öga för särskiljandet af detaljer; scharlakansfeberns, mässlingens, rubeolans exantem yppade sedan lättare sina säregenheter; vanan att upptäcka karakteristiska drag spårar lätt i den sjukes ansiktsuttryck själsdrag, som lätta diagnosens ställande; seden att låta blicken gå utåt klargör för läkaren den sjukes miljö, låter honom lättare öfverskåda stora sjuksalar, iakttaga omgifvande hygieniska missförhållanden, som kunnat leda till sjukdomens upprinnelse.

Det ligger, synes det mig, mycken likhet mellan den botaniske, zoologiske exkurrentens och den praktiske läkarens lif. Båda röra sig ute, i naturen, i lifvet, ofta under mödor och strapatser, i ur och skur, gå från fyndort till fyndort, besöka lidande och sjuka; båda med vida, osjälfviska mål i sikte, önskande lägga fosterlandets fauna och flora inom vetandets sfer, bringande hälsa och tröst där sjukdom och elände råda. Af båda fordras det sinne för naturvetenskaplig forskning, för ideella värden, men äfven förmåga af praktisk verksamhet, af kroppslig kraft och uthållighet.

Det bor därför hos de läkare, som tillsammans med zoologer och botanister begynt sina studier, en djup tacksamhet för den entusiasmens låga, som i Faunasällskapets krets värmt dem under ungdomsåren, och det lefver hos mig, som tyvärr svikit den rena naturvetenskapliga linjen, en säker visshet om att det starka intryck jag som yngling mottog i faunisternas leder blifvit för mig en städse framåtvisande ledstjärna under min långa läkarbana.

Jag är därför öfvertygad om, att de läkareämnen, som idag möjligen gömma sig i faunisternas leder, skola blifva besjälade af en likadan håg för vetenskaplig forskning och samma anda af hängifvenhet för uppgifternas storhet och skönhet, som i Fauna- och Flora-sällskapets krets tidigare kommit oss äldre läkaregenerationer till godo.

Öfverarkitekten Hugo Lindberg talade varmt och högstämt till naturen.

Professor Elfving, hvilken som ung student tagit del i Sällskapets 50-års fest, framförde den hälsning som vid detta tillfälle av sekreteraren, Rektor M. Brenner, öfversändts till 100-årsdagen och bad de unga i sin tur hälsa det släkte som efter

andra 50 år verkade inom Sällskapet. Tillika varnade talaren för den nationella självförverskattning, som förstorar betydelsen af det egna arbetet och skymmer blicken för förtjänsterna på andra håll.

Till sekeldagen hade, utom de vid festen i Universitetets solennitetssal framförda, anländt hälsningar från Samfundet Folkhälsan i svenska Finland och Finska Hushållningssällskapet samt särskilda medborgare äfvensom följande hälsningar från utlandet:

SVERIGE. Stockholm: Kungl. Svenska Vetenskapsakademien, Riksmuseets botaniska afdelning, Hortus Bergianus, Entomologiska föreningen, Svensk Botanisk Förening, Prof. Gunnar Andersson, Rektor Axel Arrhenius, Prof. Chr. Aurivillius, Dr Selim Birger, Dr Hugo Dahlstedt, Professor C. A. M. Lindman, Prof. Einar Lönnberg, Prof. Yngve Sjöstedt, Prof. Alb. Tullgren; Göteborg: Prof. L. A. Jägersköld; Lund: Mendelska Sällskapet, Prof. Otto Nordstedt, Prof. Svante Murbeck; Upsala: Kungl. Vetenskaps-Societeten, Upsala Universitets Bibliotek, Naturvetenskapliga studentsällskapet, Sodales Upsalienses Rutger Sernander, Vilhelm Arnell, Sven Ekman, Gunnar Samuelsson; Lidingö-Brevik: Dr Oscar Nordqvist; Skoghall: Dr Astrid Cleve-Euler; V. Emtervik: Kontraktsprosten J. O. Hagström.

DANMARK. København: Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Dansk Naturhistorisk Forening, Entomologisk Forening, Prof. C. H. Ostenfeld, Dr C. G. Johan Petersen, Prof. Eugen Warming; Hillerød: Prof. C. Wesenberg-Lund; Charlottenlund: Fru Eva Moltesen; Silkeborg: Herr P. Esben-Petersen; Gronland: Den Danske Arktiske Station Disko.

NORGE: Kristiania: Prof. J. N. F. Wille; Bergen: Bergens Museum, Prof. Jens Holmboe; Tromsö: Tromsö Museum; Trondhjem: Kongl. Norske Videnskabers Selskab.

ESTLAND. Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft; Prof. Guido Schneider.

LATVIA. Riga: Universitas Latviensis, Naturforscher-Verein, Lettiska bildningssällskapet.

TYSKLAND. Berlin: Preussische Akademie der Wissenschaften, Das Königliche Zoologische Museum, Gesellschaft Naturforschender Freunde; Berlin-Dahlem: Botanischer Verein der Provinz Brandenburg, Deutsches Entomologisches Museum, Der

Verein zur Förderung des deutschen Entomologischen Institutes, Prof. Adolf Engler, Prof. Ludwig Diels; Berlin-Schöneberg: Prof. Hugo Conwentz; Bautzen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft Isis; Bonn: Naturhistorischer Verein der preussischen Rheinlande und Westfalens, Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde; Breslau: Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur, Verein für schlesische Insectenkunde; Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft Isis, Prof. Oskar Drude; Erlangen: Physikalisch-medizinische Gesellschaft; Falkenhagen: Prof. Friedrich Dahl; Freiburg i. Breisgau: Naturforschende Gesellschaft; Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde; Göttingen: Gesellschaft der Wissenschaften; Hamburg: Das Zoologische Staatsinstitut und Zoologische Museum, Der Naturwissenschaftliche Verein; Helgoland: Staatliche Biologische Anstalt; Hirschberg i Schl.: Riesengebirgs-Verein; Karlsruhe: Naturwissenshaftlicher Verein; Kiel: Naturwissenschaftlicher Verein für Schleswig-Holstein; Königsberg i. Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft; Lübeck: Naturhistorisches Museum; Liegnitz: Stadtbaurath Dr Theodor Becker; Magdeburg: Museum für Natur- und Heimatkunde, Naturwissenschaftlicher Verein; Marburg in Hessen: Gesellschaft zur Beförderung der gesamten Naturwissenschaften; München: Bayerische Akademie der Wissenschaften; Nürnberg: Naturhistorische Gesellschaft; Thyrow: Deutsche Dendrologische Gesellschaft.

ÖSTERRIKE. Wien: Akademie der Wissenschaften, Zoologisch-botanische Gesellschaft, Prof. Alex. Zahlbruckner, Prof. R. Wettstein; Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark; Innsbruck: Naturwissenschaftlich-medizinischer Verein.

UNGERN. Budapest: Ungarische Entomologische Gesellschaft, Königl. Ungarische Entomologische Versuchsstation, Magyar nemzeti múzeum főigazgatósága, Redaktion der Ungarischen Botanischen Blätter, Dr Geza Horvàth.

ČECHO-SLOVAKIEN. Prag: Deutscher Naturwissenschaftlich-Medizinischer Verein für Böhmen »Lotos», Societas entomologica Čechoslovenica; Trencsin: Societas musealis Trenchiniensis.

SCHWEIZ. Basel: Naturforschende Gesellschaft, Schweizerische Botanische Gesellschaft, Prof. Friedrich Zschokke; Genève: Société de Physique et d'Histoire Naturelle, L'Institut botanique et l'Herbier Boissier de l'université, Société Zoologique suisse.

ENGLAND. London: Linnean Society, Mr J. W. Edwards; Cambridge: University Lecturer Arthur George Tansley.

FRANKRIKE. Paris: Société de Géographie; Cherbourg: Société Nationale des sciences naturelles et mathématiques.

BELGIEN. Bruxelles: Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique, Société Royale Zoologique et Malacologique de Belgique.
HOLLAND. Amsterdam: Koninklijke Akademie van Wetenschappen; Utrecht: Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.
ITALIEN. Roma: Instituto e orto botanico; Modena: Prof. Johannes Baptista De Toni; Napoli: Instituto Zoologico; Torino: Prof. Mario Bezzi; Triesta: Museo Civico di storia naturale.
SPANIEN. Zaragoza: Sociedad Iberica de Ciencias Naturales, Sociedad Entomológica de España.
PORTUGAL. Lisboa: Academia das Sciências.
FÖRENTA STATERNA. Washington: Smithsonian Institution; Connecticut, New Haven: The Connecticut Academy of Arts and Sciences; Philadelphia: American Philosophical Society; Urbana: University of Illinois, department of Zoology, Zoologiae Professores in Universitate Illinoiensium, Henry B. Ward.
ARGENTINA. La Plata: Museo, Universidad Nacional de La Plata.
OSTINDIEN. Calcutta: Asiatic Society of Bengal.
AUSTRALIEN. Sydney: The Australian Museum.

Mötet den 3 november 1921.

Ordföranden öppnade mötet med följande ord: »Medlemmar af Societas pro Fauna et Flora Fennica! Vårt Sällskap samlas till sitt första möte under dess andra sekel. Vårt Sällskaps första dag, dess stiftelses dag, gick ut i den fosterländska samlingens, hänförelsens tecken. Över dess första sekeldag har hvilat sammanhållningens, endräktens styrka. I en värld af split och hat hålle vetenskapens, sanningens ande vakt kring Societas pro Fauna et Flora Fennica! Lyse forskningens heliga låga dess framtida väg till gagn för vetande och fosterland!»

Dr R. Forsius och kustos R. Frey framlade å Entomologiska klubbens vägnar 3. häftet av dess publikation Notulae entomologicae, vilket vördsamt tillägnats Societas pro Fauna et Flora Fennica och utgivits till sekeldagen.

Professor A. Luther meddelade, att han sommaren 1921

vid Tvärminne zoologiska station anträffat den tidigare endast från en ostronbank vid Ostende kända hydroidpolypen *Protohydra leuckarti* (jämför Acta Soc. F. Fl. Fenn. 52, N:o 3).

Forstmästare J. Montell anmälde ett fynd av storlabben *(Catharacta skua)* från Enontekis.

Doktor I. Hortling förevisade en färgvarietet av *Urinator stellatus* (Brünn.), skjuten d. 4 okt. 1921 i Porkala, Nyland. Fågeln, en ♂, har hela undersidan rostfärgad; även halsens sidor och stjärten undertill äro svagt rostfärgade, övre delar med svagt rostfärgade fjäderbräm. Befinner sig i övergångsdräkt med en smal, brun sköld på framhalsen och är ljust punkterad kring näbbroten. Näbben ej uppåtböjd. I litteraturen finnes ej sådan färgvarietet av smålommen tidigare beskriven.

Student Håkan Lindberg: En för vårt faunaområde tidigare okänd knäppare, *Athous mutilatus* Rosenh., påträffades i juni månad 1921 av direktör Th. Grönblom på Runsala invid Åbo. Arten iakttogs på en ekstam i närheten av Choraei källa. —*A. mutilatus* äger en tämligen vidsträckt utbredning i västra och mellersta Europa, men synes allestädes förekomma sällsynt. Den påminner genom sin svarta färg om *A. niger* L. och *Agriotes aterrimus* L., men skiljes lätt genom halssköldens form, behåringen etc. Det förevisade exemplaret har av dir. Grönblom överlämnats till entomologiska museet.

Student Jarl Carpelan: **Callimorpha menetriesii Ev. återfunnen.** Den 8 juli 1913 (Meddelanden 40, sid. 47) infångades söder om Kuopio en för den europeiska lepidopterfaunan ny art, *Callimorpha menetriesii* Ev., som tidigare anträffats endast i mellersta Asien. Den 29 juni 1921 togs arten 5—6 mil NE om den tidigare fyndorten, nämligen av forststud. V. Sandström i Martonvaara kronopark av Polvijärvi socken i norra Karelen, ung. 1.5 km NE om Lipaslampi lilla skogssjö. Vid huggning av en s. k. kontrollinje genom kronoparken hände det, att i ett mycket stort och snårigt grankärr fjärilen fladdrade ned från toppen av en mindre gran, då trädet fälldes. Exemplaret, en ♀, var till följd av den regniga och kyliga väderleken mycket slött.

Vegetationen i trakten är mycket fattig. Av trädslag finnes granen så gott som överallt, därtill komma asp och björk samt på torrare ställen tall.

Amanuens W. Hellén: **Sju för Finland nya skalbaggar.**

1. *Philonthus finmarkicus* Münst. Flere ställen i finska och ryska Lappmarken.
2. *Quedius arcticus* Münst. Flere ställen i finska och ryska Lappmarken.
3. *Quedius microps* Grav. Viborg (E. Thuneberg).
4. *Carpophilus decipiens* Horn. Tammerfors (Th. Grönblom); H:fors (V. Karvonen och Å. Schoultz).
5. *Ptinus dubius* Sturm. Pargas (O. M. Reuter); Finström och Nystad (W. Hellén).
6. *Hylophilus nigrinus* Germ. Terijoki (V. Lampe).
7. *Exochomus flavipes* Thunb. Terijoki (V. Lampe).

Lektor Rolf Krogerus: **För Finlands fauna nya skalbaggar från Ladoga-Karelen och Karelska näset.**

1. *Dyschirius impunctipennis* Daws., av föredragaren tagen den 17 juli 1921 på en sandig strand av Ladoga vid Taipale i Metsäpirtti. Arten är tidigare funnen vid Svir utanför Finlands naturhistoriska område.
2. *Anthobium sorbi* Gyll., den 9 juli 1921 tagen av föredragaren på blommor i en lund inom Impilahti socken.
3. *Hylophilus (Pseudeuglenes) pentatomus* Thoms., tagen av föredragaren i ett honexemplar den 23 juli 1921 på en björkstubbe i Taubila park inom Pyhäjärvi socken. Arten är beskriven av Thomson år 1864 efter ett ex. från Småland. Ett andra ex. uppgives av J. Sahlberg vara taget år 1873 i Yläne (Meddelanden F. Fl. F. 1881), men har icke kunnat återfinnas. Hanen är obekant.
4. *Trachyphloeus spinimanus* Germ., tagen av R. Forsius den 21 juli 1921 i Rautu.
5. *Ceutorrhynchus (Sirocalus) pulvinatus* Gyll., tagen av föredragaren å torr mark i Metsäpirtti. Arten har tidigare uppgivits från Finland, men äro exemplaren felbestämda.

6. *Ceutorrhynchus (Sirocalus) hampei* Bris., tagen av föredragaren den 20 juli 1921 på *Berteroa incana* i Rautu.

7. *Ceutorrhynchus ignitus* Germ., tagen 20—22 juli 1921 av föredragaren samt R. Forsius och A. Wegelius på *Berteroa incana* i Rautu.

8. *Bagous glabrirostris* Hbst. v. *collignensis* Hbst., tagen av föredragaren och A. Wegelius den 26 juli 1921 på *Stratiotes aloides* invid Kexholm.

9. *Elleschus scanicus* Payk. v. *pallidesignatus* Gyll., tagen tillsammans med huvudarten av föredragaren och R. Forsius invid Kexholm.

10. *Apion spencei* Kirby, tagen av föredragaren den 8 juli 1921 på *Vicia cracca* i Impilahti. Tidigare uppgivna exemplar felbestämda.

Lehtori E. W. Suomalainen: **Suomelle uusi lintulaji, keltahempponen, Serinus canaria germanicus Laubmann.** Taiteilija M. Karppanen huomasi 8. VI. 1921 Kuopion pitäjän Haminalahdessa, asuntonsa lähellä olevassa metsikössä (»Heimolan petäikkö») oudon linnun korkean kuusen latvaoksilla laulelevan äänellä, joka muistutti vihreävarpusta. Lintu lauloi ahkerasti ja oleskeli aina korkeiden havupuiden latvuksissa sekä yleensä vihreävarpusten joukossa. Kerran kun Karppanen tapansa mukaan sai äänellään houkutelluksi peipposia, vihreävarpusia y. m. lintuja lähelleen, laski tuo outokin alas, mutta kuusen oksan toiselle puolen vähän piiloon. Kuitenkin K. sai tällöin todetuksi, että sillä on paksu nokka ja lennossa näkyy keltasta seljässä. — 26. VI. K. ampui linnun.

Näin talteensaatu yksilö näyttää olevan *Serinus canaria germanicus* Laubmann, nuorempi uroslintu, värit ovat jo kesäauringon vaikutuksesta vähän haalistuneet. Vaikka pesimistä ei huomattu, tuntuu todennäköiseltä että tämä harvinaisuus olisi voinut pesiäkin, siksi kauan se parhaaseen pesimisaikaan oleskeli paikkakunnalla. — Löytö on sangen huomattava sikäli, että koko Fenno-Skandiasta, Ruotsista, on vain kaksi epävarmaa tietoa. Tanskassakaan ei ole tätä lintua huomattu enempää kuin kaksi kertaa. Mutta jo Länsi-Preussissa se on

luonteenomainen laji, Pommerissa se ei ole harvinainen ja Brandenburgissa (esim. Berlinin tienoilla) se on yleinen (Hartert: »Die Vögel der paläarktischen Fauna» I, s. 83). Lukuisat havainnot, joita Saksassa on tehty n. 60:nä viime vuonna, osoittavat lajin olevan levenemässä pohjoiseen päin. Aiemmin oli se nim. tunnettu vain Saksan lounaisosista, ollen esim. Frankfurtin (a. M.) seuduilla yleinen. Voidaan olettaa, että nyt Suomesta löydetty yksilö oli myöskin noita levenemiseen taipuvaisia, se oli vain sattumalta jostakin syystä tullut asettuneeksi kovin kauas varsinaiselta nykyiseltä levenemisrajalta.

Ehdotan linnun suomenkieliseksi nimeksi »keltahempponen», vastaava ruotsinkielistä nimitystä »gulhämpling». — Karppanen on lahjoittanut löytönsä »Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistyksen» kokoelmiin.

Lehtori E. W. Suomalainen: **Mustarastas (Turdus merula L.) pesinyt Pohjois-Savossa.** Tiedot mustanrastaan pesimisestä Suomessa ovat sangen vähäiset. Niinpä »Suomen Luurankoisten» mukaan (siv. 79) on pesiä löydetty vain kahdesti, nim. Nurmijärvellä 1893 ja Tammelassa 1894. Pesimisaikaan on lisäksi lintuja nähty: »Haminalahdessa ja Puijolla kesällä 1852», muita epävarmempia mainitsematta. Näihin niukkoihin tietoihin on hyvin tervetullut lisä kouluneuvos ja kansanopistonjohtaja H j. Mikanderin tekemä havainto Kuopion pitäjän Koivumäeltä, jossa mustarastas huomattiin kesällä 1921. Seuraavat lainaukset hra Mikanderin kirjeestä lienevät paikallaan: »Mustarastas, jonka hyvin tunnen Soröstä, Tanskasta, v:lta 1903, lauleli iltaisin ja aamuisin Koivumäen kansanopiston puistossa koko alkukesän, vielä juhannuksena ja siitä vielä kolmisen viikkoa eteenpäin. Ajelin takaa laulajaa, mutta en päässyt niin lähelle että varmasti olisin sen saanut nähdäkseni, kun äkkiä huomasin naaraksen aivan ulkorakennuksen takana hätäilevän kissan läsnäoloa. Seurailin sitä sitten useampana päivänä pensaikossa suon varrella, mutta en ollut niin tarmokas, että olisin löytänyt pesää. Vaan että sillä oli pesä ja poikaset, siitä olin varma. Lintu tiuskutteli äänellä, joka oli aivan kuin se kimakka ääni, mikä syntyy taottaessa pajassa, ja perään tuli

sitten aina rastaan tavallinen räkätys lyhyesti. Pyrstöään viputti myös kuten rastas ainakin. Väri musta, nokka keltanen. Koiras, jota en saanut nähdä, lauloi mitä ihanimmin, pannen siihen myötäänsä erään kolmijaksoisen huiluäänen. Poikani, ylioppilas A a r n e M i k a n d e r, sanoi kuulleensa sen myöskin Kurkimäen luona. Se oli siinä tapauksessa toinen — matkaa Kurkimäelle on Koivumäeltä n. 8 km. Mahdollista on, että Koivumäelläkin oli kaksi laulajaa, siltä joskus kuulosti.»

Vaikkei siis hra M i k a n d e r in onnistunutkaan löytää pesää voimme kuitenkin pitää varmana, että mustarastas on pesinyt kesällä 1921 Kuopion pitäjän Koivumäellä ja ehkä myöskin Kurkimäellä samassa pitäjässä.

Forstmästare J u s t u s M o n t e l l: **Carex microstachyoides m. (C. dioica L. × heleonastes Ehrh.) hybr. n.**

Culmi 15—20 cm, robustiusculi, rigidi, basi arcuatuli, saturate glaucovirides. Folia infima parte vaginali atrogrisea. Rostrum rimosum.

Strån vid basen något bågböjda, tämligen grofva och styfva, 15—20 cm höga, mörkt blågröna. Basalslidor svartgrå. En del fruktgömmen med springa längs sprötet.

Efter att under flere somrar förgäfves hafva sökt bastarder mellan den i Muonio rätt allmänna *Carex heleonastes* Ehrh. och närstående arter, i främsta rummet *C. canescens* L. och *C. tenuiflora* Wg., hvilka ofta i stor ymnighet uppträda tillsammans med denna art, lyckades jag slutligen senaste sommar (1921) finna en bastard, i hvilken *C. heleonastes* utan tvifvel ingår. Den andra ingående arten var emellertid ingendera af de ofvan nämnda, utan *C. dioica* L.

Fyndet gjordes den 7 juli på Lompolovuoma mosse ej långt från Muonio kyrkoby. Bastarden förekom rätt ymnigt tillsammans med föräldrarna på sumpig mark rundt en större *Sphagnum*-tufva. Vegetationen bestod för öfrigt af *Carex canescens*, *C. chordorhiza*, *C. rostrata* v. *borealis*, *C. irrigua*, *Eriophorum alpinum*, *Equisetum palustre*, *Triglochin palustre* och *Pinguicula vulgaris* samt obetydligt mossor. På tufvan växte *Rubus chamaemorus*, *Andromeda polifolia*, *Oxycoccus microcarpus*, *Empetrum*

nigrum, *Myrtillus uliginosa*, *Salix myrtilloides*, *S. lapponum*, *S. phylicifolia* och *Betula nana*.

Bastarden, som helt naturligt starkt påminner om *C. microstachya* Ehrh. *(C. canescens* × *dioica)*, väckte genom sin mörka färg min uppmärksamhet, hvarför jag genast anställde en noggrann jämförelse mellan denna och de på platsen växande arterna. Därvid visade det sig, att såväl stråna och bladens som slidornas färg hos hybriden fullkomligt öfverensstämde med *C. heleonastes*, hvaremot färgen hos *C. canescens* var betydligt ljusare och äfven i öfrigt en annan. Vid undersökning med lupp fann jag vidare, att en del fruktgömmen voro försedda med en mer eller mindre tydlig springa längs sprötet, en karaktär som finnes hos *C. heleonastes*, men saknas hos *C. canescens*. Det står sålunda utom allt tvifvel, att *C. heleonastes* ingår i denna hybrid. *C. brunnescens* Poir., som ju äfven har en springa längs sprötet, kan naturligtvis ej tänkas ingå, då denna art utmärker sig genom sin ljusa, rent gröna färg. Den förekom dessutom alls icke på platsen eller ens i närheten.

Denna hybrid torde ej tidigare vara känd, men då den habituellt är förvillande lik *C. canescens* × *dioica*, och då stråna och bladens färg, som hos den lefvande växten är synnerligen starkt iögonenfallande, tyvärr inte lika tydligt framträder hos prässade exemplar, är det alls icke osannolikt, att en del af de herbarieexemplar, som gå under namnet *C. canescens* × *dioica*, tillhöra denna hybrid.

Med tanke på dess stora likhet med *C. microstachya* föreslår jag för denna hybrid namnet *Carex microstachyoides*.

Forstmästare Justus Montell: **Epilobium Bonsdorffii m. (E. hypericifolium Tausch.** × **montanum L.) hybr. n.**

Caulis valde ramosus. Folia petiolata, inaequaliter serrata. Flores pedunculati, magni, albi vel subrubescentes.

Starkt grenig. Blad skaftade, ojämnt sågade. Blommor stora, hvita eller svagt rödletta.

Våren 1919 erhöll jag af doktor A. von Bonsdorff på Nummela frön af ett stort antal inhemska och utländska växter, bl. a. *Epilobium hypericifolium* Tausch., hvilka jag samma vår

utsådde i min trädgård i Muonio. Jämte *E. hypericifolium*, af hvilken ett mycket stort antal plantor utvecklade sig, uppkommo äfven några individ af *E. montanum* L. Bägge arterna trifdes utmärkt och satte rikligt frukt. Fröna fördes af vinden till olika delar af trädgården, där följande vår talrika plantor utvecklades. Sommaren 1921 uppträdde bägge arterna i ännu större ymnighet än föregående år, och jämte dem ett stort och frodigt exemplar, som utan tvifvel uppkommit genom korsning mellan dessa arter.

Epilobium hypericifolium skiljer sig som kändt från *E. montanum* hufvudsakligen genom sina tydligt skaftade, fullkomligt helbräddade blad och sina större, till färgen hvita eller svagt rödletta blommor. Dessutom är bladformen, såvidt jag kunnat finna, något olika hos de bägge arterna. Bladen hos *E. montanum* tyckas nämligen oberoende af deras bredd, som ju varierar rätt betydligt, vara trubbigare eller kanske rättare mindre långspetsade än hos *E. hypericifolium*.

Det hybrida exemplaret är starkt grenigt. Dess blad äro af samma form som hos *E. hypericifolium*, men sågade, dock ej på långt när så starkt sågade som hos *E. montanum*. Några blad äro ställvis, isynnerhet närmare basen, helbräddade. Blommorna äro af samma storlek och färg som hos *E. hypericifolium*. Frösättningen svag.

E. hypericifolium, som till först anträffats på Donnersberg i Böhmen och veterligen ingenstädes har en allmännare utbredning, anses af en del författare blott vara en mutation af *E. montanum* — en högst anmärkningsvärd sådan i så fall! Den är vid kultur fullt konstant. Såväl de stora, hvita blommorna som de fullkomligt helbräddade bladen förblifva ständigt oförändrade.

Som en ringa gärd af tacksamhet har jag uppkallat denna hybrid efter doktor v o n B o n s d o r f f, vårt lands kanske mest intresserade odlare af vilda växter.

Student O l e E k l u n d: **Boletus luridus Schaeff. och Parmelia acetabulum (Neck.) Dub. från Ab, Korpo.** Under en utflykt till en ekdunge invid Strömma gård inom Långviksområdet den 13 augusti 1921 lade lektor E. W. E h r m a n och jag märke till en *Boletus*-art, vilken visade sig tillhöra *B. luridus* Schaeff.

(*Tubiporus* Karst.). Arten är ytterst sällsynt i vårt land, hos oss tidigare tagen blott en enda gång.[1] Hos P. A. Karsten: Mycologia Fennica, pars tertia, Basidiomycetes, s. 246, läses: »In qverceto in insula Koitta haud procul ab oppido Nådendal semel mense junio 1862 nobis visus». Tyvärr voro de exx. (växande i en grupp om 5 ind. invid roten av en större ek) vi anträffade mycket illa angripna av insektlarver, varför en konservering ej var möjlig.

Boletus luridus är utmärkt genom den gråaktigt bruna hatten, de rödgulskiftande pormynningarna och den upptill vackert gula (och ofta svagt nätådriga), nedtill rödbruna foten, vars finkorniga yta är len som sämsk. Porlagret blir vid tryck eller stöt nästan omedelbart mycket mörkt grönblått, och det gulaktiga köttet antager vid brytning hastigt en till en början klart himmelsblå färg, som småningom mörknar och blir oren. Svampen är en bland vårt lands giftigaste.

I samma ekdunge gjorde jag omkring en månad tidigare (14. VII. 1921) ett fynd av den särdeles vackra och sällsynta *Parmelia acetabulum* (Neck.) Dub., vilken 1875 av professor Fr. Elfving togs (som ny för landet) i Ab, Karuna. Angående lavens utbredning i Finland hänvisas till Häyréns uppsats i Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 44, s. 128.

Arten anträffades av mig på en gammal ek tämligen rikligt tillsammans med *Parmelia sulcata* (cp), *P. olivacea* (pc), *Physcia pulverulenta* (st pc) och *Anaptychia ciliaris* (cpp). Den var steril. Dr Ernst Häyrén har godhetsfullt bestämt densamma ävensom granskat och bestämt ett antal andra i denna nejd insamlade lavar. Jag ber att få uttala mitt tack härför. På samma ek växte bl. a. *Evernia prunastri*, *Ramalina fraxinea*, *R. farinacea*, *Calicium* sp., *Lepraria flava*, *Pertusaria amara*, *Cladonia* sp. (helt unga phyllocladier) m. fl. samt *Leucodon sciuroides* (pc) och ung *Stereodon cupressiformis* (pcc).

I detta sammanhang må ytterligare annoteras ett fynd av

[1] Sommaren 1922 (17. VII) iakttog jag ett ex. inom märgelgebitet vid Skofatt: Mjölknäs (Långviksomr.). Professor Elfving uppger sig hava som skolgosse iakttagit arten på Hirvensalo vid Åbo. Tillagt vid tryckningen.

Physcia aquila (Ach.) Nyl. på Aspö i Korpo södra skärgård. Arten växte (st pc) på en lodrät, mot ESE exponerad klippyta nära havet tillsammans med *Anaptychia ciliaris* v. *saxicola.*

Ännu kan omnämnas ett fynd av den sällsynta *Squamaria cartilaginea* (Westr.) (det. Edv. A. Wainio) i Långviksområdet på Steugholm (täml. vidsträckta, rikt fruktbärande exx. på en horisontal bergyta). Därjämte må anföras en lokal för den i sydligaste Finland sällsynta *Nephroma arcticum*, som (fertil) i ymnighet växer på Lempersjö på en mot NE vettande, beskuggad, starkt sluttande klippyta tills. med bl. a. *Peltigera aphthosa, P. polydactyla, Cladonia uncialis, Cl. silvatica, Stereocaulon paschale, Sphaerophorus coralloides, Cetraria islandica, C. aculeata* m. fl. samt mossor, såsom *Polytrichum commune, P. attenuatum!, Bartramia crispa, Hylocomium proliferum, Dicranum longifolium!* m. fl. (de med ! utmärkta äro bestämda av prof. V. F. Brotherus).

Rättelse. I min uppsats Vegetationen å Vidskär och Jurmo (Ab, Korpo), Medd. 47, ss. 178—215, har genom ett förbiseende *Isatis tinctoria* icke upptagits för Huvudskär i artförteckningen (sid. 212, kolumn. C). I stället för det vågräta strecket bör stå 1 +; därjämte bör följaktligen summa formarum för Huvudskär vara 152 i st. för 151. Vidare bör i artförteckningen å sid. 211 den antropochora *Atriplex patulum* vara utmärkt med ! Sid. 205, rad 3 uppifrån, står *Carex canescens* × *echinata;* bör hellre vara *Carex canescens* × *stellulata.*

Doktor Runar Forsius: **Hymenopterologiska notiser.**

Under en sommaren 1921 tillsammans med lektor Rolf Krogerus och lektor Axel Wegelius företagen entomologisk exkursionsresa till Karelska näset lyckades det mig att göra ett antal hymenopterfynd, som kunna påräkna intresse. Några av dessa arter äro för vår fauna nya eller bekräfta fynd, som av en eller annan anledning ansetts osäkra, andra äro ägnade att öka kännedomen om vissa sällsyntare arters utbredning i landet. Då exkursionen stördes av ogynnsam väderlek, är det all anledning att antaga, att Karelska näset fortfarande har att erbjuda mycket av intresse för hymenopterologer. Intresserade exkur-

renter uppmanas därför att vid tillfälle rikta sin uppmärksamhet på denna vår landbrygga till Mellaneuropa. Av Morawitz' anteckningar från gränstrakterna söder om Systerbäck framgår, att många sydliga arter med all sannolikhet kunna påträffas också i Finland. Jag önskar alldeles speciellt länka uppmärksamheten på gränssocknarna Metsäpirtti, Rautus, Mohla, Valkjärvi och Kivinebb, där enligt min tanke de rikaste fynden äro att vänta. Så snart de politiska förhållandena det medge, borde dessa trakter framom andra av Sällskapets exkurrenter beaktas.

Megachile bombycina Pall. Den 24. 7. 1921 fann jag i Pyhäjärvi (Vib. l.), Taubila, en ♀ av denna art på en liggande, murken björkstam. Ehuru honan tvenne gånger uppskrämdes, vid försök att med en håv infånga densamma, återvände den. Jag förmodar därför, att den hade sitt bo i stammen, som företedde hål av lämplig storlek i barken. Enligt vänligt meddelande av magister A. Pulkkinen har denne senaste sommar tagit några exemplar av arten i Metsäpirtti, Vaskela. Den är tidigare funnen blott trenne gånger i landet.

Dioxys tridentata Nyl. Denna art är tidigare från vårt land känd blott från Sakkola, där den av Nylander beskrivna hanen togs av Appelberg. En ♂ togs av mig 17. 7. 1921 i Metsäpirtti med slaghåv på en mager äng tätt intill dynerna vid Kirvesniemi by. Magister Pulkkinen har tagit 4 exx. i samma socken, Vaskela, 24. 6.—4. 7. 1921.

Andrena marginata F. (= *cetii* Schr.). Är tidigare från vårt land blott känd från Valkeala (L. Hjelt). Jag fann flere honor samma dag och på samma ställe som föregående art (på *Knautia* och *Thymus serpyllum*) samt dessutom trenne honor i Rautus, Leinikylä, på *Knautia* 21.—22. 7. 1921. Arten byggde på förstnämnda lokal i dynsanden, där denna av vegetationen (*Thymus* etc.) något fixerats.

A. nigriceps K. Arten omtalas av J. Sahlberg (Meddelanden 15, p. 173) från Karelska näset utan angivande av någon närmare fyndort. Då densamma saknats i U. F. M. har man tänkt sig möjligheten av att den varit felaktigt bestämd e. dyl. Emellertid har Sahlberg's uppgift vunnit en viss bekräftelse av tvenne fynd från senaste sommar. Jag fann en hona på blom-

mande bovete 20. 7. 21, och följande dag lyckades det mig att gräva fram en annan ur boet i ett sandigt landsvägsdike, båda i Rautus, Leinikylä.

A. tibialis K. Tidigare känd i ett ♂-exemplar från Sakkola (Grönblom). Jag fann tre ♂♂ i Metsäpirtti, Kirvesniemi, 17. 7. 1921, och i Rautus voro honorna till denna art allmänna på blommande bovete och byggde talrikt i banvallen mellan Rautu och Raasuli stationer, där också hanar rikligt sågos. Den flög också på *Calluna*, *Knautia* och *Thymus serpyllum*. På sistnämnda ställe eftersattes den ivrigt av rovflugan *Laphria flava*, som ofta sågs utsuga honor av biet.

A. argentata Sm. (= *proxima* Nyl.). Denna art förefaller att vara mycket allmännare i Finland än vad man tidigare antagit. Siewers tog arten på Hogland och Krogerus har insamlat den i Rautus, Valkjärvi och Mohla. Jag har funnit den i Lappvik, Tvärminne (talrikt), Pyhäjärvi (Vib. l.), Sakkola och Metsäpirtti (sparsamt) samt Rautus (talrikt).

Nomada argentata H.-S. (= *brevicornis* Mocs.). Detta snyltbi är nytt för Finlands fauna. Jag fann 17. 7. 1921 en hane och en hona i Metsäpirtti tillsammans med värddjuret *Andrena marginata* F.

Biastes truncatus Nyl. Snyltar hos *Rophites dentiventris* Nyl. Det synes mig som om denna art hörde till dem, som under de senaste årtiondena blivit alltmer sällsynta i vårt land. Under det den av tidigare finländska hymenopterologer, såsom Nylander, Westerlund, Sahlberg, m. fl., togs i talrika exemplar på ett flertal olika fyndorter, har den på senaste tid blott sällan blivit iakttagen. Jag fann tre exx. på sydsluttningen av en kulle i Raasuli by 20. 7. 1921.

Dufourea vulgaris Schck. Förekom rikligt i blommorna av *Leontodon autumnalis* vid landsvägen mellan Leinikylä och Rautus kyrkoby 21. 7. 1921. Såväl arten, som ock släktet, äro nya för vår fauna. Påpekas bör dock att Sahlberg's (l. c. p. 178) tolkning av Morawitz' uppgift »Ad margines viarum inter vicum Lewaschovo et oppidum Kexholm copiose occurrit» måhända är oriktig, och att möjligen Morawitz' fyndort kunde vara finländsk eller rentav sammanfalla med min, som också ligger på den av Morawitz uppgivna landsvägssträckan.

Dasypoda plumipes Pz. Har tidigare inom vårt naturhistoriska områdes gränser tagits av Günther i Petrosawodsk, men icke varit känd från Finlands politiska område. Jag fann en ♀ den 15. 7. 1921 i Kexholm stad på blommande *Centaurea jacea* och talrika exemplar av vartdera könet 16. 7. 1921 på *Leontodon autumnalis* i Sakkola nära gästgiveriet på en sandig trädesåker. Den flög också vid mulen väderlek, i likhet med flertalet *Bombus*-arter, men i motsats till övriga i Finland observerade bin.

Ceratocolus alatus Pz. Ny för vår fauna. En hane togs av mig 18. 7. 1921 i Metsäpirtti, Kirvesniemi, på *Pimpinella saxifraga*, tre honor den 19.—22. 7. 1921 i Rautus på *Berteroa incana* och en hona 24. 7. 1921 i Pyhäjärvi, Taubila, på samma växt. Dessutom togs av mig en hona tillhörande varieteten *basalis* Sm. på sistnämnda fyndort 22. 7. 1921. Dessutom har magister Pulkkinen meddelat mig, att han funnit såväl huvudformen som varieteten i ett flertal exemplar i Metsäpirtti, Vaskela, 26. 6.—3. 7. 1921.

Oxybelus bipunctatus Ol. Tidigare av Westerlund tagen i Impilahti. Förekom mycket talrikt i Metsäpirtti, Kirvesniemi, på blommande *Pimpinella saxifraga* vid randen av dynerna, där den byggde i den lösa dynsanden. Enstaka exemplar insamlades i Rautus på banvallen mellan Rautu och Raasuli stationer 20. 7. 1921.

O. mucronatus F. Tidigare känd från Salmis (Westerlund). En hane och en hona tillsammans med föregående art i Metsäpirtti, Kirvesniemi, 18. 7. 1921.

O. sericatus Gerst. En hona i Rautus, Leinikylä, 22. 7. 1921 med slaghåv på en sandig sluttning. Dessutom har jag tagit en hane 14. 7. 1918 i en sandtäkt vid epidemisjukhuset i Fredriksberg invid Helsingfors. Arten har tidigare sammanblandats med *O. mandibularis* F.

Dinetus pictus F. Tidigare från vårt land känd blott från Taipalsaari (Mäklin). Den 22. 7. 1921 fann jag sent på eftermiddagen vid en sandig väg på Taubila i Pyhäjärvi (Vib. l.) en hona av denna påfallande art grävande en håla i sanden. Enligt uppgifter i litteraturen torde arten i fråga till varje natt reda åt sig ett nytt sovgemak. Följande dag insamlade jag tvenne

hanar och tvenne honor på samma ställe. Arten föreföll att förekomma talrikt på fyndorten, men höggradigt ogynnsam väderlek avbröt vidare insamling.

Mellinius sabulosus F. Denna i Mellaneuropa allmänna art har tidigare icke blivit observerad i vårt land. Jag fann 29. 7. 1921 en hona vid Raasuli by i Rautus och den 22 i samma månad en annan hona på blommande bovete i Leinikylä i samma socken.

Psammophila affinis K. Av denna för vårt lands fauna nya art har magister P u l k k i n e n funnit några exemplar i Metsäpirtti, Vaskela, i början av juli 1921.

Pachylomma buccatum Breb. En hona 17. 7. 1921 i Metsäpirtti nära Taipale vid en brant strandvall. Arten torde leva parasitiskt hos myror. Vårt lands brachonider äro hittills så gott som helt försummade. Jag har dock velat omnämna detta fynd, då artens systematiska ställning och biologi äro anmärkningsvärda. Släktet *Pachylomma* bildar nämligen en skild underfamilj av *Brachonidae*, *Pachylommatinae*, eller borde kanhända rättare bilda en skild familj bland parasitsteklerna.

Hybothorax graffi Ratz. Vad jag yttrat om *Brachonidae* gäller också gruppen *Chalcididae* i vårt land. Jag har önskat nämna också detta fynd främst på grund av det intresse arten erbjuder. Den lever parasitiskt på larven av *Myrmeleon formicarius* och är ansedd att vara ytterligt sällsynt (funnen blott på få fyndorter i Tyskland och Frankrike). Den är den enda arten inom sitt släkte och tillför vår fauna likaledes ett nytt tribus, *Haltichellini*. I vårt land är den kanhända ingen större sällsynthet. Jag fann ett ex. 22. 8. 1920 på en sandig backe i Helsinge, Malm, samt talrika exx. 26. 7. 1921 på dynsanden vid stranden av Ladoga söder om Kexholm.

Maisteri I l m a r i V ä l i k a n g a s: **Die Funde von Circus macrourus (Gm.) in Finnland.**

A. F r ü h e r i n d e r L i t e r a t u r n i c h t e r w ä h n t e F u n d e.

1. Am 29. April 1921 wurde ein Exemplar dieser Art von Herrn Agronom G. Holmberg in Kyrkslätt, Bobäck (etwas westlich von Helsingfors) erlegt. Der Vogel ist ein typisches, altes Männ-

chen, nach der eingehenden Beschreibung von Jägerskjöld & Kolthoff (Nordens Fåglar, 2. Aufl., S. 158) zu beurteilen wenigstens 5-jährig. — Beim Identifizieren der einander sehr ähnlichen *Circus*-Arten haben sich bekanntlich die Zahlen- und Lageverhältnisse der charakteristischen Verengungen an der Innen- und Aussenfahne der grossen Schwingen als sehr brauchbar erwiesen. Als Unterschied von *Circus pygargus* L. erwähnen Jägerskjöld & Kolthoff (l. c.) und Reichenow (Die Vögel etc., 1913, S. 383) u. a., dass die Verengung der Innenfahne der ersten Schwinge bei *C. macrourus* mit den Enden der Handdecken zusammenfällt oder höchstens 12 mm (distalwärts) davon liegt. Die entsprechende Verengung der Aussenfahne der zweiten Schwinge liegt nach Hartert (Die Vögel d. paläarct. Fauna, 1914, S. 1144) hinten (distalwärts) oder an dem Ende der Handdecken. Bei unserem Vogel lag die erstgenannte Verengung 9.5—10 mm, die der Aussenfahne der zweiten Schwinge 5 mm distal von den Enden der Handdecken, also zeigte sich eine gute Übereinstimmung mit den Literaturangaben. Die Körperlänge war c. 450, die der Flügel 348 mm. Hartert (l. c.) führt als Flügellänge des Männchens 340, Jägerskjöld & Kolthoff 325—350 mm an. — Das in Frage stehende Exemplar ist dem Zool. Museum der Universität geschenkt worden.

2. Prof. Dr. L. Jägerskjöld in Göteborg, Schweden, hat nach eigner brieflicher Mitteilung im Mai 1917 ein ausgestopftes junges Männchen von *C. macrourus* bei einem Forstwachtmeister Björnberg angetroffen. Dieser, dem die Art unbekannt war, hatte das Exemplar in Finnland, in Moisio, Kirchspiel Elimäki, am 1. August 1894 erlegt, wo er damals in Diensten des Barons Otto Wrede stand. Der Vogel wurde für das Museum Göteborg eingekauft, Prof. Jägerskjöld hat aber gütigst das Exemplar unserem Museum als Tauschobjekt überliefert.

3. Unter dem Namen *Falco cineraceus* Mont. [= *Circus pygargus* (L.)] ist seit dem Jahre 1847 ein junges, weibliches *Circus*-Exemplar als einziger Repräsentant dieser Art in der finnischen Vogelsammlung der Universität aufbewahrt worden. Der Vogel ist am 10. Mai 1847 auf der Insel Mjölö, unweit von Helsingfors, erlegt und in der Literatur zuerst von M. von Wright (Noti-

ser ur Sällskapets pro Fauna & Flora Fennica Förhandlingar, 1847, S. 305) erwähnt worden. Nachdem die Identität der Art schon vor Jahren bezweifelt worden ist, hat eine nähere Untersuchung (zuerst E. W. Suomalainen) erwiesen, dass es sich um *Circus macrourus* (Gm.) handelt. Es ist ein junges, wahrscheinlich 2-jähriges Exemplar, mit einer Flügellänge von c. 360 mm. Der Abstand der Verengung der Innenfahne der ersten Schwinge ist 10—11 mm, derjenige der Aussenfahne der zweiten Schwinge 7 mm distal von den Enden der Handdecken.

B. Früher bekannte Funde.

1. Ein altes Männchen, erlegt in Helsingfors $^5/_5$ 1842, aufbewahrt im Zoologischen Museum. Wird in der Literatur zuerst von Wright (Finlands Fåglar I, 1859, S. 467) erwähnt.

2. Ein altes Männchen, erlegt in Helsingfors (Sandvik) beim Verzehren einer Ratte am 7. Mai 1858 (nach der Etikette und den Museumskatalogen; Wright, l. c., und nach ihm Mela—Kivirikko dagegen führen den 8. Mai als Datum an), aufbewahrt im Zool. Museum.

3. Ein Exemplar ist nach Mela—Kivirikko (Suomen luurankoiset, Vertebrata fennica, 1909, S. 201) im Kirchspiel Kyrkslätt (W von Helsingfors) am 5. Oktober 1890 erlegt worden. Dieselbe Angabe wird von J. A. Palmén (in Nordens Fåglar, 2. Aufl., S. 1597) vorbehaltlos wiedergegeben. Ich habe weder in der Literatur noch im Vogelarchiv J. A. Palméns noch in den Journalen und Katalogen des Zoologischen Museums irgend eine genauere Angabe über den Fall finden können. Nach mündlicher Mitteilung von Dr. Kivirikko ist es auch ihm nicht mehr möglich zu ermitteln, woher die Angabe im »Suomen Luurankoiset» ursprünglich stammt. Nun findet sich aber in der »Finnischen Vogelsammlung» des Zool. Museums ein ausgestopftes Exemplar, zwar ohne Etikette, jedoch im Zettelkatalog der genannten Sammlung sowie im laufenden Journal derselben als Nr. 2808 aufgeführt, also sicherlich als finnischer Vogel betrachtet. Die Nummer gibt zwar keinen sicheren Anhalt für eine genauere Zeitbestimmung, wann der Vogel wahrscheinlich den Sammlungen einverleibt worden, da die Katalogisierung nicht von Anfang an laufend fortgeführt worden ist, aber deutet doch ungefähr

auf die Zeit um 1880—1900 hin. Die Annahme liegt somit nahe, dass der im Museum befindliche Vogel gerade das in Kyrkslätt erlegte Exemplar ist. Sicher lässt sich die Frage z. Zt. nicht entscheiden.

4. Ein junger Vogel, im Zool. Museum aufbewahrt. Nach der Etikette und den Museumskatalogen ist er am 13. August 1895 in Porkkala (Kirchspiel Kyrkslätt), an der Südküste Finnlands, westlich von Helsingfors, von K. Lindholm erlegt worden. K i v i r i k k o (Mela—Kivirikko, l. c., S. 201) und nach ihm z. B. P a l m g r e n (Helsingforstraktens Fågelfauna, Acta Soc. pro Fauna & Flora Fennica, 38, 1914, S. 119) sprechen irrtümlich von z w e i entsprechenden Funden, bez. vom 12. und 14. August. Es handelt sich hier jedoch nur um e i n e n Fund, das geht sowohl aus der ersten, den Fund behandelnden Literaturangabe (Signatur »H—g», in »Tidskrift för Jägare och Fiskare», 1895, S. 184) wie aus den Museumsnotizen hervor. Auch die Palmén'sche Datierung, 12.—14. August, in »Nordens Fåglar» (l. c.) ist wohl so zu verstehen, dass das exakte Datum ihm nicht bekannt war, nicht so, dass es sich um zwei Exemplare handelte.

5. Ein altes Männchen, aufbewahrt im Museum zu Kuopio, erlegt im Kirchspiel Maaninka (nördlich von Kuopio, Landschaft Nord-Sawo) am 20. Mai 1898 von H. Hahl.

6. Ein junges Weibchen, aufbewahrt in der Sammlung der Gemischtschule in Riihimäki, erlegt am 20. September 1920 in Tervakoski, etwas südlich von der Stadt Tavastehus (M e r i k a l l i o, Medd. Soc. pro Fauna & Flora Fennica 47, 1921, S. 47).

Ausserdem findet sich in der Literatur eine Angabe über ein erlegtes Exemplar aus der Gegend von Lowisa (I v e r u s, »Blek kärrhök (*Circus pallidus* Sykes)? skjuten i Lovisa trakten», Sporten, III, 1883, S. 75). Aus dem Titel ist ersichtlich, dass der Verfasser selbst unsicher über die Zugehörigkeit des Vogels zu dieser Art war. Da über die weiteren Schicksale des Exemplars nichts bekannt ist, muss die Angabe ausser Acht gelassen werden.

Insgesamt sind also 9 Exemplare mit Sicherheit in Finnland erlegt worden. Von diesen sind 7 Stück im Zoologischen Museum der Universität Helsingfors aufbewahrt (falls Nr 3, wie vermutet

wurde, identisch mit dem Exemplare von 1890 ist). Das Material ist zwar sehr klein, einige zusammenfassende Bemerkungen über Fundzeit und -ort dürften jedoch am Platze sein. — Fünf Exemplare sind im April—Mai, also während des Frühjahrszuges, zwei im September—Oktober, zur Zeit des Herbstzuges, geschossen worden. Die zwei übrigen, vom bez. 1. VIII. 1894 und 13. VIII.

Fig. 1. Die Funde von *Circus macrourus* in Finnland.

1895, sind nicht ausgeprägte Zugindividuen. Ihre Erlegung fällt mehr in die Zeit des allgemeinen Herumstreifens junger Raubvögel; beide Exemplare sind auch jung (Männchen). Es sind keinerlei Beobachtungen vorhanden, die auf Nisten der Art in Finnland hindeuten.

Die Fundorte sind auf der beiliegenden Karte angegeben. Es fällt auf, dass die meisten Funde auf ein recht kleines Gebiet

an der Südküste Finnlands und nördlich davon beschränkt sind. Sechs Funde sind nämlich an der Küstenstrecke Helsingfors—Kyrkslätt gemacht, ein etwas nördlich und ein nordöstlich davon. Nur ein Fundort, Maaninka, liegt weit entfernt, c. 63° 10′ n. Br., jedoch in derselben Richtung NNO vom Gebiete der übrigen Fundorte. In Anbetracht der geringen Totalanzahl der Funde wäre es denkbar, dass jene Gruppierung ein Zufall wäre oder auf der Nähe eines Kulturzentrums, der Hauptstadt, beruhen könnte, wodurch eventuelle Funde leichter bekannt werden können. Die letztgenannte Möglichkeit ist natürlich nicht ausser Acht zu lassen, würde aber in ungefähr ebenso hohem Grade z. B. für die südwestlichen und südöstlichen Teile des Landes gelten, ganz besonders in Anbetracht der recht auffallenden Erscheinung und der relativ leichten Wahrnehmung der *Circus*-Arten überhaupt, die ja bekanntlich vorwiegend Bewohner waldloser, offener Gegenden sind. Es scheint mir daher, dass die auffallende Gruppierung der Funde in Finnland am nächsten durch Einwanderung geradlinig vom Süden her zu erklären wäre, längs der auch von manchen anderen Vögeln benutzten Zugstrasse, die den Finnischen Meerbusen an der schmalsten Stelle, unweit der Mündung, überkreuzt.

Bekanntlich ist *Circus macrourus* in Europa eine überwiegend südöstliche Art, die sich nach Hartert (l. c., S. 1143) als regelmässige Brutvögel von Rumänien (Dobrudscha) durch Süd- und Mittel-Russland in unregelmässiger Anzahl bis in die früheren Ostseeprovinzen findet. Nach Loudon-Lisden (Vorläuf. Verzeichnis d. Vögel d. russ. Ostseeprovinzen Estland, Livland und Kurland, Ann. du Mus. Zool. de l'Acad. Imp. d. Sciences de St.-Pétersbourg, Tom. XIV. 1909, S. 16) ist die Art in der Tat ein unregelmässig auftretender Nistvogel sowohl in Kur- und Livland als Estland. Östlicher, im Gouvernement St.Petersburg, wurde sie nach Büchner (Die Vögel des St. Petersburger Gouvernements, Beitr. z. Kenntniss d. Russ. Reiches etc., 3, Petersburg, 1886) gar nicht, nach Bianchi (Liste des oiseaux du gouvern. de St.-Pétersbourg, Ann. du Musée Zool. de l'Acad. Imp. d. Sciences de St.-Pétersbourg, 1907, Tom. XII, n. 1) später zufällig, nicht aber nistend beobachtet. Die Linie quer

über den Finnischen Meerbusen ungefähr in der geogr. Länge von Helsingfors ist somit vielleicht eine direkte Fortsetzung der Zugrichtung der in den jetzigen baltischen Republiken nistenden Steppenweihen, wodurch ein wiederholtes zufälliges Auftreten der Art in Finnland gerade in den in Frage stehenden Gegenden erklärlich ist.

Zusatz während der Korrektur. Nach brieflicher Mitteilung des Präparators und Tiermalers M. Karppanen in Haminalahti ist ein neuer Fund von Anfang Mai 1923 aus Vilppula (NO von Tammerfors, ca 62° n. Br.) zu notieren. Der betr. Vogel, ein Männchen, wurde von Herrn Eero Lampo erlegt und Herrn Karppanen zur Konservierung zugesandt. Dieser Fund spricht nicht gegen die Annahme des obenerwähnten Einwanderungsweges, wenn ihm andrerseits, da vom Inneren des Landes, keine grössere Beweiskraft in positivem Sinne zugemessen werden kann.

Mötet den 3 december 1921.

Painettavaksi ilmoitettiin: 1) E. A. Vainio, Lichenographia Fennica II; 2) E. V. Suomalainen, Kokemäenjoen laakson ja läheisen merenrannikon linnusto.

Doktor Ernst Häyrén föredrog över föroreningen och strandvegetationen i Helsingfors hamnområde (Bidr. känn. Finl. Nat. o. Folk 80, N:o 3, 1921; Svensk Bot. Tidskr. 17, 1923, s. 62).

Doktor Harald Lindberg förevisade exx. av *Carex contigua* och *C. Pairaei*, därvid redogörande för dessa arters kännemärken och utbredning (jfr Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 40, s. 43, 1914).

Herr Adolf Metzger redogjorde för ett fynd av ett fullständigt skelett av subfossil delfin (*Phocaena* sp.) i litorina-lera på Karsby gård i Tenala, Regio aboënsis. — Jämväl demonstrerade herr Metzger en kindtand av mammut, funnen i morän i Esbo, Nyland.

Doktor Ed. A. Vainio: »Le musée de botanique à Helsingfors a fait paraître sous la direction du professeur Fr. Elfving la suite des exsiccates de Norrlin et Nylander, sous le titre »Nylander & Norrlin, Herbarium Lichenum Fenniae, Continuatio (1921)», distribué en 20 exemplaires contenant les numéros 451—807, recueillis principalement par J. P. Norrlin. Les déterminations ont été faites en grande partie par W. Nylander. D'ailleurs, M. le docteur K. Linkola et quelques jeunes botanistes ont été mes collaborateurs pour préparer cet ouvrage.»

Intendent, mag. Rolf Palmgren gav en kort framställning av gråhägerns, *Ardea cinerea* L., invandringshistoria i Finland. Sedan förra hälften av det gångna seklet ha enstaka kringströvande individer flera gånger anträffats här och var i landets södra delar, från Åland i W till Sermaks vid Svir i E. En del av dessa äldre uppgifter ger vid handen, att fågeln med största sannolikhet häckat å observationsorten. Först de tvenne senaste åren möta oss likväl fullt övertygande häckuppgifter. Ett hägernäste med 5 ruvade ägg anträffades i juni 1920 i Töfsala skärgård och plundrades, och i juni 1921 överkoms av kapten Kainuvaara tvenne ungar i ett hägerbo vid Vuoksen nära Kexholm, varvid ungarna, sedan föräldrarna arkebuserats, medtogos till hemkasärnen, för att senare på min anhållan föräras till Högholmens djurgård. Vi böra alltså numera räkna med gråhägern som en inhemsk häckfågel. Invasionen har synbarligen ägt rum från tvenne (event. tre) håll, från Sverige (Baltikum) och Ryssland. — Föredragaren uttalade sin indignerade protest över den förstörelselusta, varom de ovan anförda plundringarna bära vittne, samt anhöll, att Sällskapet ville genom en i dagspressen införd framställning uttala sitt bestämda förkastande av sällsynta och anmärkningsvärda fåglars förföljande. Härtill biföll Sällskapet.

Tillika meddelade herr R. Palmgren, att ett ex. av kungsfiskaren *(Alcedo ispida)* iakttagits den 30 aug. 1921 i Marseviken invid utloppet av Pickala å i Sjundeå av eleven vid Nya svenska läroverket i Helsingfors M. Chr. Ehrström. — Lyceist Ehrström hade jämväl under hela juni månad 1921 hört kärrhönan *(Ortygometra porzana)* vid Ruojärvi sjö invid Ruovesi prästgård.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Anthemis arvensis × tinctoria (A. adulterina Wallr.).** Mainittua sekalajia, jota ei ole tähän saakka Suomessa tavattu, löysin elok. 1921 Ik:ssa Sakkulan pitäjässä lähellä Karosenmäkeä niityllä, missä sitä kasvoi kantalajiensa seurassa saran reunalla vain 3 yksilöä. Kantalajeista esiintyi *Anthemis arvensis* sp ja *A. tinctoria* pc. — Kuten näyttämistäni yksilöistä huomataan, ovat ne pienikasvuisia: 9, 13 ja 16 cm korkeita, eivätkä täysin pystyjä, muistuttaen siis kasvultaan enemmän *A. arvensis*'ta kuin *A. tinctoria*'a, mikä on isompikasvuinen. Mikä eniten pistää silmiin, on kuitenkin laitakukkien intermediäärinen rikinkeltainen väri, mikä esiintyy tummemmissa ja vaaleammissa vivahduksissa. Mykeröiden uloimmat kehtosuomut eivät ole läheskään niin tylppiä eivätkä sisimmät lopultakaan päistään niin taaskäänteisiä kuin edellisellä lajilla. Suomujen keskiosassa kulkee selvempi vihreä viiru kuin jälkimäisellä lajilla. Mykeröt ovat suhteellisesti pitempiperäisiä kuin edellisellä, mutta varren haaroitustapa, samoinkuin lehtien koko ja muoto, muistuttaa sentään pikemmin edellistä lajia. — Mainittua sekalajia on kaikkialla maailmassa vain kovin harvoin tavattu, Keski-Euroopassa silti muutaman kerran.

Lehtori E. W. Suomalainen: **Linnustostamme poistettava laji, pienempi suohaukka, Circus pygargus (L.).**

Revisoidessani v. 1905 »Suomalaisen Lintukokoelman» lintuja, kiinnitti siinä huomiota eräs suohaukka, jonka etiketissä on yllämainittu nimi — *Circus cineraceus* Mont. — ja löytöpaikka ja -aika: Mjölö, Helsingfors 10. V. 1847, V. Falck. Epäilin jo silloin, ettei lajimääräys ollut oikea, vaan että kysymyksessä olisi toinen laji, *Circus macrourus* Gmel. (syn. *Circus swainsoni* Smith). Tämä olettamus onkin nyt osoittautunut osuneen oikeaan. Erehdys on nähtävästi aiheutunut huonosta täyttämisestä, minkä kautta kysymyksessä olevan yksilön pyrstö on huomattavasti lyhyt, joten siipien kärjet ulottuvat pyrstön kärkeen kuten oikealla *pygargus*-lajilla, ja lisäksi on linnun alkuperäisesti huomattavasti tummempi väri haalistunut, saaden jonkunlaisen yhtäläisyyden aikaan viimeksimainitun lajin kanssa. Mutta muuten on näiden suohaukkalajien paras tuntomerkki,

1:sen käsisulan sisähöydyn pykälä, joka *macrourus*-lajilla on jokseenkin käsisulkien peitinhöyhenten tasalla, eikä niin korkealla (lähempänä sulan kärkeä) kuin *pygargus*-lajilla, kysymyksessä olevalla yksilöllä hyvin selvään edellisen, s. o. 2—3 cm käsisulkien kärkien etupuolella. Väristä y. m. päättäen on yksilö nuorempi, ehkä vain vuoden vanha ♂.

Katson olevan syytä edelliseen nojaten ehdottaa, että pienempi suohaukka (*Circus pygargus* L.) poistettaisiin Suomen lintujen luettelosta.

Student Olof Fortelius: **Några växtfynd från Kuusamo.**

A. Följande 10 för provinsen Ks nya arter anträffades:

Sparganium simplex. 1) Kitka, Akanlahti, nära gården med samma namn; 2) Kyrkobyn, Kuusamojärvi mellan sjukhuset och prästgården; 3) Kyrkobyn, Kolvankijoki.

Alisma plantago. Juuma, på stranden av Juumajärvi, mitt emot gårdarna. På samma ställe såg jag även *Alopecurus fulvus*, som är ganska sällsynt i Ks.

Butomus umbellatus. Kolvankijoki fq. Av mag. Pesola anträffad i Kuolajärvi (Medd. 44, pag. 231), varför dess förekomst i Kuusamo var att förvänta.

Salix repens. 1) Kitka Akanlahti, på stranden av Ylikitka i närheten av stocktransportinrättningen; 2) nedanför Vasaravaara, vid Hietalampi (Edv. af Hällström).

Urtica urens. 1) Prästgården, 2 exx. invid en husvägg; 2) apoteksträdgården, varest den förekommit en längre tid.

Viola epipsila × *palustris.* På stranden av Kuusamojärvi sparsamt, växande bland föräldrarna. Lokalen befinner sig ungefär 300 m från prästgården mot Vilitasalmi. *V. palustris* observerades endast på denna lokal.

Thymus serpyllum. Den bredbladiga formen. 1) Juuma, Jäkälävuoma, på en klippbrant; 2) Paanajärvi, Kauppila, på en strandklippa invid Oulankajoki, ungefär 100 m från gästgiveriet mot Paanajärvi, ymnigt. — På samma lokal förekommo bl. a. följande växter: *Poa alpina, Triticum violaceum, Cerastium alpinum* v. *lanatum, Erysimum hieraciifolium, Geranium pratense, Astragalus alpinus, Oxytropis *sordida, Vicia*

sepium, Vicia cracca, Fragaria vesca, Alchimilla glomerulans, Ribes rubrum och *Saxifraga nivalis.*

Galium triflorum. Nedanför Vasaravaara på samma ställe som *Salix repens* (Edv. af Hällström).

Campanula patula. Kyrkobyn på odlad äng.

Matricaria discoidea. Allmän i kyrkobyn; tyckes sprida sig. På gårdsplaner vid Aikkila, Riekki och Suoraniemi.

B. Andra intressantare växtfynd från Ks.

Pteris aquilina. Syvälampi, 6 km från kyrkobyn, invid landsvägen till Kitka, cpp.

Carex paradoxa. 1) På stranden av Syvälampi; 2) nedanför Valtavaara vid Fiikuslampi.

Urtica dioica f. *glabrescens.* Juuma, Jäkälävuoma, vid en vattensamling 10 exx.

Stellaria palustris. Förekom i ett 50-tal exx. på en liten holme i Kuusamojärvi mitt emot prästgården.

Rhamnus frangula. Syvälampi. På samma lokal förekommo i stor mängd *Rosa cinnamomea* och *Prunus padus.*

Peucedanum palustre. Tavajärvi, Riekki, vid Riekinjärvi.

Saxifraga hirculus. Cop. i ett kärr mellan Tavajärvi och Riekki.

Pyrola media. Valtavaara och Nuorunen. Båda lokalerna befinna sig ovanför trädgränsen.

Primula stricta. 1) Paanajärvi, strand nedanför Takalo p; 2) Paanajärvi, Rajala, st fq.

*Gnaphalium *norvegicum.* 1) Invid landsvägen mellan Nissinvaara och Aikkila st fq; 2) mellan Rukatunturi och Valtavaara; 3) fq på Valtavaaras sydsluttning i fuktig skog.

Petasites frigidus. Kyrkobyn, Torankijärvis utlopp i Kuusamojärvi.

Mulgedium alpinum. 1) Valtavaaras sydsluttning tillsammans med *Gnaphalium *norvegicum* och *Saussurea alpina;* 2) Nuorunen i regio subalpina fq.

Student Kurt-Erik Sundström föredrog över fågellivet i de olika regionerna i Ekenäs skärgård samt inlämnade berättelse över **Ornitologiska exkursioner i Ekenäs skärgård sommaren 1921,** varur meddelas följande:

Larus canus L. Häckar, utom i yttre skärgården och havsbandet, även uti Tvärminneträsk. På de höga *Carex stricta*-tuvorna hade denna sommar 5 à 6 par rett sina bon. Den 22. V. ruvades äggen; 21. VI. sågos tvenne nysskläckta dunungar.

L. ridibundus L. Förutom i Tvärminneträsk häckar arten i det grunda, av *Scirpus* och *Carex* nästan igenvuxna Harparskogträsk, där jag 11. VI. räknade ca. 200 individer.

Nyroca ferina L. I Flyet, en vassrik vik E om Ekenäs, iakttogs 25. V. en ♀; enligt meddelande av byggmästare Sanngrén skulle där ha funnits fyra par »rönackor». Den 14. VI. sågs ♀ jämte 5 dunungar i Sommaröträsk på Skåldölandet.

Fulica atra L. Häckar i vassrika vikar vid Ekenäs skärgårds innersta saltvattenled. Enligt meddelande av byggmästare Sanngrén skulle sothönsen ha bosatt sig i Flyet för ca. 10 år sedan. Den 17. V. fanns där ett bo med 2 ägg. Vidare antecknades arten under häckningstiden från Trollböleviken, Ramsholmen (invid Ekenäs stad; ungar sågos i aug.), Grop, Totall och Edeviken (på Degerölandets N-sida, nära Jomalvik gård). År 1920 skulle den enligt meddelande av dr. Aschan ha häckat vid Gullö.

Aquila clanga Pall. eller *A. pomarina* Br. Då jag 11. VI. befann mig på en skogsstig N om Harparskogträsk, kom en rovfågel seglande över trädtopparna. Den gjorde en lov över mig, visande sin typiska *Aquila*-silhuett, och satte sig i en grantopp på ca. 40 m håll för att skärskåda mig, synbarligen av nyfikenhet. I kikaren urskilde jag tydligt de fjäderbeklädda tarserna och vingarnas regelbundna vitaktiga pärlfläckar; det var en skrikörn. Strax därpå kom en likadan fågel förbiflygande, och båda försvunno. Om ock *A. clanga* och *A. pomarina* till dräkten mycket likna varandra, tror jag mig likväl av storleken att döma våga uttala den förmodan, att fåglarna tillhörde *A. clanga*.

Oriolus oriolus L. Ängholmen: 14. VI. ♂ sjöng. Tidigare antecknad av Kranck: ett par uppehöll sig 12. VI. 1908 invid Ekenäs stad på Ramsholmen och i Hagen.

Carpodacus erythrinus Pall. Under försommaren 1921 uppehöll sig ett par vid Tvärminne zool. stat. Iakttogs även på Nothamn: 30. V.—1. VI. ♂ sjöng.

Lullula arborea L. Häckar sparsamt i områdets västligare delar. Lappvik station: 19. V. ♂ sjöng. Tvärminne-ö: 20.—22. V. ♂ sjöng, 21. och 23. VI. ♂ sjöng, 18. VII. tvenne kullar, bestående av ♀ + 5 flygga ungar. Hästö-Busö: 8. VI. ♂ sjöng. Nära Harparskogträsk: 11. VI. ♂ sjöng. Torsö: 17. VI. sjungande ♂ jämte ♀ med 4 (el. 5) flygga ungar. Nära Tvärminneträsk: 27. VI. ♂ sjöng. I västra Nyland är arten förut känd endast från flyttningstiden; Ekenäs: 25. III. (ett vingskadat ex. togs levande) och 27. III. (flere exx. iaktt.) år 1907 (Kranck).

Phylloscopus sibilator Bechst. Anträffades på fyra ställen inom området: Tvärminne-ö 3 ♂♂ sjöngo under försommaren; Labbsbacka 25. V. ♂ sjöng; Raseborg 26. V. ♂ sjöng; Elgö, Orrholmen 14. VI. ♂ sjöng.

Doktor Runar Forsius: **Cecidologische Beiträge II** (N:ris 1—3 in Medd. 47, S. 51—53, veröffentlicht).

4. *Andricus foecundatrix* Htg. f. (agama) *quercus-gemmae* L. In Meddelanden Vol. 20, S. 60, hat Hisinger Gallen von dieser Art aus dem Garten in Fagervik an *Quercus ilicifolia* Vang. erwähnt. J. Sahlberg wollte dieselben mit der von ihm erwähnten *Andricus inflator* Htg identificieren. Ich habe die von Hisinger gezeigten Gegenstände im Mus. Ent. in Helsingfors gesehen und halte dieselben nicht für Gallen, sondern nur für unentwickelte, getrocknete Eicheln. Jedenfalls haben sie mit der echten *Andricus foecundatrix* Htg nichts zu tun. Die Gallen dieser Art wurden zuerst von Dr Harald Lindberg in Lojo, Jalassaari, gesehen (cf Notulae Entomologicae Vol. I, S. 29) und von Rektor R. Krogerus und Stud. Håkan Lindberg von demselben Fundorte mir freundlichst zugesandt. Es waren die leicht kenntlichen »Eichenrosen», die an *Quercus pedunculata* Ehrh. gesammelt wurden. Sie sind etwa 10—15 mm, aus stark vergrösserten Knospenschuppen gebildet, zapfenartig, einem Hopfenkätzchen ähnlich und als reif eine rosettenartig ausgebreitetes Gebilde darstellend. Die kleine Innengalle ist holzig, einkammerig und fällt zur Zeit der Reife aus der zurückbleibenden Hülle heraus. Imago im ersten Frühling des 2. oder 3. Jahres. — Die Gallen der sexuellen Generation sind etwa 2 mm hoch,

zugespitzt eiförmig, anfänglich grün, später braun, durch weissliche abstehende Behaarung rauh und kommen an den Blütenkätzchen zwischen den Staubfäden vor. Imago im Juni des 1. Jahres. Diese Gallen wurden in Finland bisher nicht beobachtet. Imagines dieser beiden Formen wurden bisher nicht gesammelt. Hoffentlich werden sie bald in den südwestlichsten Gegenden Finlands angetroffen sein.

5. *Neuroterus quercus-baccarum* L. f. (agama) *lenticularis* Ol. Im hiesigen Museum Entomologicum sind einige Eichenblätter mit Gallen von dieser Art aufbewahrt, die von Prof. Dr. O. M. Reuter schon am 7. 8. 1895 in Pargas, Lenholmen, gesammelt worden sind. Das Vorkommen von dieser Art in Finland war bisher meines Wissens jedoch nicht erwähnt. Die Gallen entwickeln sich auf der Blattunterseite. Sie sind etwa 4—6 mm im Durchmesser, blass, linsenförmig zusammengedrückt, mit scharfem, flach aufgedrücktem Rande und von da bis zur Mitte allmählich stumpf kegelförmig erhaben, mit kurzen rotbraunen Sternhaaren bedeckt. Die Unterseite (d. h. die gegen die Blattfläche gerichtete Seite) ist flach, kahl, schwach radiär gefurcht und am Rande weiss gefleckt. Die Gallen erscheinen im Spätsommer, sie fallen im Herbste ab und erreichen auf der Erde einen grösseren Umfang und eine bikonvexe Gestalt. Imago in Deutschland im März des folgenden Jahres. Bei uns in Finland vermutlich erst Mitte Mai.

Die Gallen der sexuellen Generation wurden bei uns bisher noch nicht beobachtet. Sie sind weinbeerenartig und finden sich an Blättern, Kätzchen oder selten an jungen Trieben. Im ersten Falle sind sie das Blatt durchwachsend, oben nur scheibenförmig, unten fast kugelig hervorragend, etwa 1 cm im Durchmesser, grün, beinahe durchscheinend, sehr saftig, kahl oder mit einigen kurzen Häärchen besetzt; Wand dick; Larvenkammer einzeln ohne Innengalle. An den Kätzchen sind die Gallen bedeutend kleiner und meist rotbackig. Erscheint in Deutschland im Mai, reift und ergiebt Imagines im Juni desselben Jahres. In Finland vermutlich etwas später. Die Imagines beider Formen sind bisher aus Finland nicht bekannt. Die Naturfreunde, die in den südwestlichsten Gegenden Finlands exkurrieren, werden darum hier-

mit aufgefordert, die Aufmerksamheit auf die Eichengallen und deren Erzeuger zu richten, und reife Gallen oder erzogene Gallentiere dem Verfasser dieser Zeilen oder dem Museum Entomologicum in Helsingfors zu überweisen.

6. *Diplolepis divisa* Htg. (f. agama). Gallen dieser Art wurden am 19. 8. 1895 im Kirchspiele Pargas, Lenholmen, von Prof. O. M. Reuter gesammelt. Sie sind etwa 4 mm hoch, quer eiförmig, erst gelblichweiss, später bräunlichgelb, fast glanzlos, kahl und glatt oder bisweilen schwach höckerig. Die Wandung ist dünn, aber hart, Larvenkammer einzeln, verhältnismässig gross. Imago in Deutschland im Oktober oder November des ersten Jahres, bei uns also vermutlich in Oktober. Die Art ist im mittleren Europa verbreitet. So viel ich weiss, ist sie für Fennoskandia neu. Imagines wurden bei uns nicht gesammelt. Die forma sexualis ist bisher unbekannt.

7. *Diplolepis longiventris* Htg. Ich habe diese Art aus der Umgegend von Helsingfors erwähnt. Sie ist jedoch in Finland verhältnismässig weit verbreitet. Nach mündlichen Mitteilungen von Studd. N. Kanerva und A. Nordman sind die Gallen dieser Art in der Umgegend von Åbo nicht selten. H. Bastman hat dieselben in Nyland, Hästö, gesammelt, und ich fand sie im vergangenen Sommer im Kirchspiele Rautu, Leinikylä. Die Gallen kommen bisweilen auch blattoberseits vor. Als Parasit wurde in Finland *Torymus abdominalis* Boh. festgestellt (Helsinge und Rautu).

8. *Cynips* (*Rhodites*) *rosarum* Gir. Am 10. 8. 1919 fand ich die Gallen dieser Art im Kirchspiele Esbo, Grankulla. Die Zucht ergab nur Parasiten, besonders *Periclistus caninae* Htg. Die Gallen sind gewöhnlich etwa 4—6 mm gross, kugelig, mit wenigen dornartigen etwa 5 mm langen Fortsätzen, einkammerig, dünnwandig, grün oder rotbackig, nur an einem Punkt mit der Blattfläche verwachsen. Von Parasiten bewohnte Gallen sind gewöhnlich bedeutend grösser, bis über 20 mm gross, mit zahlreichen Dornfortsätzen, dickwandig und vielkammerig. Imagines im Juni oder Juli des zweiten Jahres. Mittel- und Südeuropa.

9. *Cynips* (*Rh.*) *eglanteriae* Htg. Die Gallen wurden in den Kirchspielen Lojo, Karislojo und Helsinge 1912—1920 von mir

gesammelt. Ferner habe ich Gallen aus Lappvik, Tvärminne Zoologiska Station (am 6. 9. 1912 von Helmi Bastman gesammelt) gesehen. Die Gallen sind etwa 3—6 mm im Durchmesser, an den Rosenblättern nur in einem Punkt befestigt, kugelig, dünnwandig, einkammerig, als jung grün oder rotbackig, als älter braun, glatt und kahl, meist blattunterseits. Bisweilen findet man die Gallen auch an Blattstielen, Kelchblättern, Dornen u. s. w. befestigt. Wie bei der vorigen Art, werden die Gallen oft von *Periclistus caninae* Htg. verunstaltet. Ich erhielt bei Zuchtversuchen nur Parasiten. Imago im Juni des zweiten Jahres.

10. *Aulax jaceae* Schnk. Aus eingetragenen Fruchtköpfen von *Centaurea jacea* L., die ich am 11. 9. 1921 im Kirchspiele Vichtis sammelte, erhielt ich einige Wochen später bei Zimmerzucht zwei Imagines dieser Art. Die Fruchtköpfe von *C. jacea* sind gewöhnlich äusserlich anscheinend normal. Die vergallten Achenen sind jedoch holzig verhärtet und vergrössert. Wenn besonders viele verunstaltete Achenen in einem Fruchtkopfe vorhanden sind, werden diese bisweilen vergrössert und auffallend hart. Gleichzeitig mit *Aulax* erschienen zahlreiche Stücke von den Chalcididen *Eurytoma curta* Westw. und *Habrolepis dentifer* Ths. (det. Ruschka), die jedoch vermutlich beide in einer kleinen Trypetide schmarotzten.

Rektor M. Brenner: **Några Atriplex- och Chenopodium-former.**

Under senaste sommar fästes min uppmärksamhet vid ett *Atriplex hastatum*-bestånd, hvarur några grenar med smala, helbräddade blad framstucko. Beståndet var sammansatt af två slags växter, den förhärskande *A. hastatum* med breda, triangulära, tandade blad och utbredda grenar, och en annan, smalbladig form med dels triangulärt äggrunda, dels äggrunda eller äggrundt lancettlika, helbräddade och gröna blad samt uppstigande grenar. Vid jämförelse med Universitetets *Atriplex*-samling har denna senare form befunnits vara ny för samlingen, vid efterforskning åter uti tysk floristisk litteratur, hvaribland Ascherson & Graebners Synopsis, igenkänts som *A. hastatum γ microtheca* Schum. 2. *integrifolium* Beck uti Reichenbachs

Icones XXIV p. 130. Utom genom sina små, tandade fruktfoder karakteriseras växten särskildt genom tunna, icke mjöliga, gröna och fullkomligt helbräddade blad, till formen triangulärt äggrunda eller äggrunda eller äggrundt aflånga eller spjutlikt lancettlika med tvär, rundad eller småningom afsmalnande viggliк bas, med eller utan korta, spetsiga, rätt utstående, sällan svagt framåtriktade basflikar, de nedra bladen bredare och rundspetsade, de öfversta smalare och mer smalspetsade, men stundom påfallande likformiga på samma exemplar. Stammen är mycket spenslig, stundom upprät, stundom upplöst i uppstigande grenar. Fyndorten för denna form befinner sig på Brennebo i Ingå socken af Nyland, där den ursprungliga suprasalina, ler- och stenhafsstranden genom påfyllning med hafstång, sand, lera och af vågorna uppkastadt bottenslam, allt från samma strand, under de senaste åren småningom höjts öfver sin tidigare nivå.

I sällskap med *Atriplex* förekomma här *Polygonum aviculare*, *Galium palustre*, *Capsella bursa pastoris*, *Galeopsis bifida*, *Matricaria discoidea* och *inodora* samt under alarna *Melampyrum nemorosum*.

Vid ofvannämnda genomgående af Universitetets inhemska *Atriplex*-samling fann jag ett för mig obekant *Atriplex*-namn, *A. oblongifolium* W. Kit., hvilket jag i första ögonblicket sammanställde med ofvannämnda fynd, men dock snart fann vara ett nyss infördt namn för en gammal bekant, nämligen Th. Sælans f. *salina erecta* och f. *salina prostrata* af *A. patulum* i Herb. Musei Fenn., 1859, eller f. *halophila* med f. *erecta* och f. *procumbens* i H. M. F., 1889, jämte några *A. patulum*-exemplar från Hvita hafvets väst- och nordkuster.

Enligt uppgifter i den floristiska litteraturen har det emellertid framgått, att *A. oblongifolium* W. & Kit. förekommer på jordvallar, vägar, torra kullar, vägkanter, åkrar, grusplatser, vinberg och steniga branter och från det Pontiska floraområdet, där den uppgifves vara allmän, med småningom aftagande frekvens sträcker sig genom Ungern, Balkanhalfön, Friaul i nordöstra Italien, öfra och nedra Österrike, Mähren, Böhmen, Sachsen och Thüringen norr om Bayern[1] ända till Basel, Rhein-

[1] Såsom adventiv anträffad i München och i trakten af Nürnberg.

Pfalz och Koblenz i väster samt till Magdeburg vid Elbe, Krossen vid Oder i Brandenburg, sydost om Frankfurt och Landsberg vid Warthe nordost därom, samt Thorn och Schwetz vid Weichsel i Väst-Preussens sydliga hörn i norr. I Holland och hela det nordvästtyska låglandet saknas den. Alltså en i hög grad kontinental utbredning, skarpt kontrasterande mot den utprägladt marina förekomsten af den fennoskandinaviska formen, med undantag dock för Danmark, där enligt i Langes danska Flora meddelad beskrifning den centraleuropeiska arten torde förekomma.

Genom utbredning och förekomst skarpt skilda, äro ifrågavarande två växter i morfologiskt hänseende icke mindre olika hvarandra. Enligt exemplar från Jekaterinoslav i södra Ryssland, Schemnitz i Ungern, Dresden och Aschersleben i Tyskland samt beskrifningar på *A. oblongifolium* W. & Kit. från Central-Europa är denna en hög (3 à 10 dm), styft upprät ruderat- och ogräsväxt med styft uppräta eller snedt uppåtriktade, i toppen lutande grenar, bredt triangulära eller smalare äggrundt triangulära, glatta och ojämnt groftandade nedra samt smalt äggrundt lancettlika eller jämnbredt lancettlika öfra blad, då däremot den marina strandväxten f. *halophila* Sæl af *A. patulum*, för att anföra Sælans diagnos i Sällskapets pro F. et Fl. F. Notiser, häft. 4, s. 59, för *salina erecta* och *prostrata*, är upprät, låg (6 à 15 cm hög), grågrön, med aflångt äggrunda, något köttiga blad, ett och annat med en framåtriktad tand vid basen, eller nedliggande, vanligen rödfärgad, med blad som hos föregående, men smalare och mycket köttigare. Den förra trifves helst i jäslera, den senare i sand.

Såsom af Herb. Musei Fenn. framgår, förekommer den hos oss endast längs Finska och Bottniska vikarnas kuster och på Åland, från Borgå i öster till Wasa i norr, hvarjämte den anträffats på ett par ställen af den ingermanländska kusten, äfvensom på Hvita hafvets västra strand samt på ön Kildin och vid Karlbunden och Neiden vid Ishafvet. Öfriga vid Hvita hafvets västkust tagna och i Universitetets samlingar befintliga exemplar tillhöra *A. patulum*, med undantag för exemplar från Kantalaks och Umba samt Pojjaur i Imandra lappmark, som genom hög

och grof växt, uppräta grenar och ojämnt groftandade blad närma sig *A. oblongifolium*. Såvidt man af de pressade museiexemplaren kan döma, tillhöra de finländska s. k. *A. oblongifolium*-exemplaren tre former, alla små, späda hafsstrandsväxter, nämligen *A. patulum* f. *erecta* (Huds.) med små hvälfda kvadratformiga fruktfoder, *A. patulum* f. *crassa* Mert. & Koch med äggrunda, smalspetsiga fruktfoder, och *A. Babingtonii* (Woods) med tjocka, spröda blad, blomknippen i bladvecken och rutformiga, till midten hopvuxna och broskartade fruktfoder. Af f. *erecta* finnas exemplar från Tvärminne, Luvia Säbbskär, Ulfsby Räfsö, Hvittisbofjärd Jouhikari, Sastmola och Wasa Abborön på Finlands kust samt från Kem och Knäsä vid Hvita hafvet, och Kildin, Varanger Karlbunden och Neiden vid Ishafvet, alltså från Östersjöns och Bottniska vikens öppnare hafsstränder samt Hvita hafvets och Ishafvets kuster; af f. *crassa* däremot från Finska vikens, Åbolands och Ålands skärgårdars mera skyddade stränder, såsom Borgå Sköldvik och vid Kardrag, Norsö i Helsinge, Korpo, och på Åland Sund Bomarsund och Klixörn, Saltvik Haraldsbyholm och Hammarland Äppelö, samt vid Hvita hafvet från Umba på Kola-halfön; af *A. Babingtonii* åter från Tytterskär i Finska vikens östra del, senare tagen på Hangö Tulludden.

Så när som på de osäkra exemplaren från Lapp. Imandrae synes alltså *A. oblongifolium* W. & Kit. ej kunna räknas till den finländska floran. Intressant vore dock att få lära känna dess utbredning i vårt östra grannland.

Bland fynd från senaste sommar må ännu en hittills obeaktad *Chenopodium*-form omnämnas, nämligen *Ch. polyspermum* var. *controversans* n. var., foliis inter se contrariis, ovatis vel obovatis —spathiformibus, apice leviter emarginatis distinctum, a f. *obcordato* Schur foliis difformibus, alteris leviter, nullis autem profunde emarginatis divergens.

Den anträffades i flere exemplar af min son Alf på en morotsbänk bland *Stellaria media* på Svartbäck i Ingå. För många år sedan togs den typiska formen med rundtoppade, äggrunda blad i samma trädgård, denna var. *controversans* åter af A. J. Malmberg på Tyväsaari i Björkösund söder om Viborg.

Rektor M. Brenner: **Hieraciologiska meddelanden.** 7. Nya tillägg till södra Finlands *Hieracium*-flora.

Såsom komplettering till tidigare hieraciologiska meddelanden från södra Finland följer här nedan ett antal nya fynd under de senaste 13 åren sedan det senaste bidraget i häftet 34 af Sällskapets Meddelanden publicerades. Allmännare kända, öfverallt i södra Finland mycket allmänna former angifvas ej, om ock fyndorterna vore nya. Då fyndorterna nästan uteslutande finnas i Ingå socken i västra Nyland, utsättes icke denna sockens namn. Beteckningarna Acta och Medd. afse Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica Acta och Meddelanden med deras volym- och pagina-nummer.

Archieracia.

H. Friesii Hrtm. Helsingfors Sandholmen, strandklippa.

H. floccimarginatum Brenn. Acta 25, 7. Brennebo, berg.

H. cuspidifolium Brenn. Acta 25, 6. var. *breviusculum* Brenn. Medd. 37, 37, foliis brevibus, ovato-lanceolatis vel anguste-lanceolatis—linearibus. Brennebo, berg.

H. linifolium Sael. var. *confertifolium* Brenn. Medd. 18, 88. Orslandet, Bjurs, strandklippa.

H. vulgatum Fr. var. *subulatum* Brenn. Medd. 18, 93. Brennebo, skogsbacke. — var. *laeteviride* Brenn. l. c. 95. Vesterkulla.

H. radiosum Brenn. l. c. Brennebo, skogsbacke.

H. versifolium Brenn. l. c. 116. Helsingfors Sandholmen, torr backe.

H. scapiforme Brenn. l. c. 117. Brennebo, gångstig.

H. dilucidum Brenn. Acta 9, 23. Vesterkulla, lund.

H. diaphanoides Lindeb. Brennebo, barrskog; Svenvik, äng. — var. *tenebrosum* (Norrl.). Svenvik, äng.

H. internatum Brenn. Acta 16, 6. Fagervik, backe vid ån.

H. umbricola Sael. Brennebo, fuktigt berg.

H. angusticeps Brenn. Medd. 18, 107. Brennebo. — var. *glandulosior*, involucris pedicellisque glandulosis ad *H. praetenerum* Almqu. vergens. Vesterkulla, blandskogsbacke.

H. furvicolor Brenn. l. c. 108. Helsingfors Busholmen, berg.

H. laciniaefolium Brenn. l. c. 109. Svartbäck, björkskog.

H. galbeum Brenn. l. c. 113. Vesterkulla, barrskog.

H. galbanum Dahlst. Brennebo, gräsbacke; Haga, granskog.

H. pachyphyllum Brenn. l. c. 115. Storö Kristenholm. Widar Brenner.

H. caesiiceps Brenn. l. c. 118. Utanåker Råbro, torr tallbacke. — f. ad *H. angulatum* Brenn. Acta 16, 13 vergens. Haga, granskog.

H. limbatum Brenn. l. c. 25, 15. Vesterkulla, barrskog.

H. triangulare Almqu. Vesterkulla, barrskog. — f. ad *H. limbatum* vergens. Vesterkulla, barrskog.

H. patale Norrl. Helsingfors Busholmen, torr backe.

Piloselloidea.

H. lamprochaetum Brenn. Acta 13, 29. Brennebo, ängsbacke.

H. arctatum Brenn. Medd. 33, 86, Acta 12, 6. Vesterkulla, beteshage; Svenvik, ängsbacke.

H. suomense Norrl. Haga, åkerdike.

H. griseum Norrl. Rövass, ängsbacke.

H. incrassatum Norrl. Helsingfors Sandholmen, torr backe.

H. pycnochaetum Brenn. Acta 12, 10. Helsingfors Sandholmen, torr backe.

H. septentrionale Norrl. var. *abrasum*, caule esetoso. Svartbäck, björkskog.

H. fennicum Norrl. Helsingfors Sandholmen, torr backe; Haga, tallbacke.

H. salebricola Brenn. Acta 12, 19. Svenvik, äng.

H. valdeglandulosum Brenn. l. c. 25, 32. Svenvik, äng.

H. conglobatum Brenn. l. c. 12, 22. f. *parcisetum* Brenn. l. c. 13, 36. Svartbäck, åkerkant i våt äng.

H. suecicum Fr. var. *valdepilosum* N. P., Brenn. l. c. 12, 28. Svenvik, ängsbacke. — var. *medians* Brenn. l. c. 12, 29. Svenvik, äng.

H. piceiceps Brenn. l. c. 30. Vesterkulla, beteshage.

H. pilosella L.

H. tenuirhizodes Brenn. Acta 25, 11. Haga, åkerkant.

H. felinum Brenn. l. c. 14. Haga, åkerkant.

H. sphaeroideum Brenn. l. c. 17. Svartbäck, gammalt byggnadsgrus på telegrafbergets topp.

H. farinicolor Brenn. l. c. 29. Vesterkulla, torr backe.

H. impallescens Norrl. Svartbäck, torr backe.

H. pubiceps Brenn. l. c. 32. Helsingfors Busholmen, gräsmark på berg.

H. mollipes Norrl. var. *angustius* Norrl. Svartbäck, stenig björkbacke.

H. salebratum Norrl. Svartbäck, stenig björkskog; Brennebo, torr tallbacke.

H. leptoglossum. Sat humile—elatum, angustifolium; stolones elongati, graciles, dense tomentosi villosique foliolis mediocribus, lingulatis, subaequilongis—decrescentibus; folia tenuia, obscure viridia, longipetiolata, exteriora obovato-oblonga—lingulata, subacuta, interiora anguste lanceolata, acuta, integerrima repandave, parce setosa, subtus albi—cinereo-virentia, leviter tomentosa—floccosa, parce albipilosa; pedunculi graciles, erecti, superne nutantes, 8—40 cm alti, virescentes, subtomentosi, parce—sat dense nigro-glandulosi albique tenuisetosi glandulis tenellis, sub involucro cinereo-tomentosi, glandulis densis setisque nigris immixtis; capitula minora, angustiflora, radiantia ligulis estriatis; involucra nigro-virentia, 8—10 mm alta tubo subcylindrico, dense nigroglandulosa, tenui-floccosa; squamae angustae, subulatae, acutae, apicem versus densius glandulosae obscurioresque, vix marginatae. — A *H. heteradenio* Brenn. Acta 13, 46, foliis angustioribus, ligulis angustis estriatis glandulisque in pedunculis aequalibus diversum. Brennebo, barrskog.

H. fissilingua. Sat humile, angustifolium; stolones breves, graciles, dense albo-tomentosi villosique, foliolis parvis, lingulatis, subaequilongis; folia sat firma, obscure viridia, sat longe petiolata, lingulata, obtusa vel breviter apiculata vel lingulato-lanceolata, acuta, integerrima parce setosa, subtus cinereo-virentia, leviter tomentosa parceque albipilosa nervis distinctis; pedunculi graciles, erecti, 9—14 cm alti, virescentes, subtomentosi, parceglandulosi setis longis nigricantibus raris immixtis, vel superne fuscescentes, densius tomentosi glandulosique; capi-

t u l a majora, remote longiradiantia ligulis profunde laceratis subestriatis; i n v o l u c r a nigro-virentia, 9—12 mm alta, crassa, tubo globoso, dense nigro-longiglandulosoque, ad basim nigrisetosa, supra basin vix floccosa; s q u a m a e sat late subulatae, subacutae, ad apicem usque vestitae, vix marginatae. *H. fimbriati* var. *exiliori* Brenn. Acta 25, 50 proximum. Brennebo, torr tallbacke.

H. aridicola Norrl. Barö, torr backe.

H. subconvexum Brenn. l. c. 50. Brennebo, torr tallbacke.

H. subprasinatum Norrl. Svartbäck, stenig björkbacke.

H. longiglandulosum Brenn. l. c. 53. Fagervik Vesterby, väg a n t i tallskog.

H. interrogans Brenn. l. c. 54. Vesterkulla, stenbacke.

H. megadenium Brenn. l. c. 13, 50. Nötö, lund vid Blindsund.

H. prasinatum Norrl. Svartbäck, torr backe.

H. lenifoliatum Brenn. l. c. 13, 51. Svartbäck, ljungbacke.

H. contrarium (Norrl.) Brenn. l. c. 25, 74. Stor-Ramsö, gräsbevuxen hafsstrand.

H. heliomorphum. Sat humile; s t o l o n e s breves, canotomentosi, villosi, foliolis mediocribus, obovatis, aequalibus; f o l i a mollia, petiolata, laete griseo-viridia, obovata vel obovato-lanceolata apice rotundato vel breviter acuta, integerrima, parce longipilosa, subtus virescentia vel canotomentosa pilis albis ad costam densis; p e d u n c u l i 6—8, deflorati 20 cm alti, erecti, graciles, canotomentosi, basi virente, inferne longi-albovillosi, superne glandulis inaequalibus, sub involucro densis, setisque rarioribus vestiti; c a p i t u l a majora, lucide citrina, longiradiantia, ligulis angustis remotis, evittatis vel subevittatis, stria brevi rubra signatis; i n v o l u c r a obscure griseo-virescentia, 10—12 mm alta, crassiuscula tubo late cylindrico, floccosa, pilis obscuris nigripedibus dense obtecta, eglandulosa; s q u a m a e anguste subulatae, acutissimae, laeviter viridimarginatae, ad apicem usque vestitae. Capitulis majoribus, ligulis angustis estriatis, involucris latioribus squamis non rufescentibus foliisque latioribus a *H. contrario* (Norrl.) distinctum. Haga, gles tallskog.

H. laetivillosum Brenn. l. c. 75. Brennebo, tallbacke. — var. *senescens*, planta spatiosa, stolonibus longissimis villis densis

longissimis incanis, capitulis angustifloris ligulis rufovittatis. Svartbäck, vägkant i blandskog.

H. ursinum Brenn. l. c. 12, 46. var. *densivillosum* Brenn. l. c. 25, 77. Brennebo, väg.

H. auricula × *ursinum*. Kyrkslätt Ingels, bland gråal.

H. subcoalescens. Differt a *H. coalescente* Norrl. pedunculis esetosis involucroque cylindrico, squamis apice vix coloratis, inferioribus immarginatis. Svartbäck, väg i blandskog.

Mötet den 4 februari 1922.

Rektor Rolf Krogerus förevisade en för Finland ny skalbaggsart, *Agrilus roberti* Chevr., tagen år 1915 av mag. E. Lindqvist vid Munksnäs invid Helsingfors. Arten förekommer i Mellan-Europa samt i Skandinavien. Larven lever företrädesvis i asp.

Doktor Ivar Hortling: **Ovanligt små storspovägg.**

Under en exkursion den 8 maj 1921 togs av mag. Erik Pipping en kull spovägg i Ladugårdsviken invid Helsingfors. Äggen förärades av honom till Brändö svenska samskola, där jag såg dem och fann dem ovanligt små — storleken påminde om småspovägg. Mag. Pipping anställde jämte en yngre ornitolog jämförelser i universitetets samlingar mellan dessa ägg och spovägg i samlingarna och trodde fortfarande, att äggen voro storspovägg. Angående bofyndet må följande meddelas. Såvitt mag. P. kunde erinra sig, hade boet befunnit sig i skuren vass. Fågeln hade smugit sig bort ur boet, dock så att den röjde boplatsen, men inte låtit höra av sig vidare. Kullen bestod av tre ägg, som uppvisa följande mått: 60.2 × 45; 59.8 × 44.5 och 56.8 × 43.8 mm.

Enligt Naumann, Naturgesch., IX. s. 148, mäta storspoväggen i medeltal 67.5 × 46.9 mm, de största 75.5 × 47.5 och 63 × 49.5 mm, de minsta 60 × 45.5 och 68 × 43.9 mm. Enligt Nordens Fåglar s. 286 variera måtten mellan 62—75 i längd och 44—51 i

tjocklek. Enligt Friderich, Natur-Gesch., s. 625, äro minimimåtten 62 och 44 mm. De båda mindre äggen (i synnerhet det minsta) i ifrågavarande kull uppnå således ej tillnärmelsevis de anförda minimimåtten för arten. För jämförelses skull må här anföras mått på småspovägg enligt uppgifter i litteraturen: Naum. a. a. s. 157 uppger som genomsnittsmått 57.8 × 40.5 mm, de största 62 × 43 och 57 × 44, de minsta 54.2 × 37.8 och 56 × 37.3 mm. Enligt Friderich a. a. s. 627: medeltal 58.2 × 41.2, max. 61.6 × 44.4, min. 55.3 × 40.2 mm. Nordens Fågl. uppge längd 52—64 mm, tjocklek 37—44 mm. Ungefär inom nämnda gränser hålla sig spoväggen även i andra för mig tillgängliga litterära källor.

Dessa jämförelser ge vid handen, att de tre ifrågavarande äggen med avseende på längden överensstämma med småspovens ägg mera än med den större artens, tjockleken överstiger däremot betydligt småspoväggens tjocklek, särskilt om man tager deras ringa längd i betraktande. Deras bukighet bevisar, att de äro storspovägg. Detsamma framgår av skalets grövre kornighet — småspoväggen äro glattare liksom äggen av *Limosa*-arterna — och av fläckarnas jämna anordning över hela ägget.

Att fågeln smög sig undan utan att vidare visa sig, är förklarligt, då man tager i betraktande att äggens antal var endast 3 och kullen sålunda måhända inte ens fulltalig. Vid något längre framskridet stadium av ruvningen har jag funnit storspoven ytterst aggressiv, varvid både ♀ och ♂ varit påfallande djärva och högljudda.

Enligt Nordens Fågl. (s. 287) är småspoven hemmastadd i vårt land mot söder ända till sträckan Torneå—Ladoga, d. v. s. i de delar av landet, där storspoven saknas. Antagandet att småspoven skulle häckat i Ladugårdsviken invid Helsingfors är sålunda föga sannolikt, om än fågeln observerats där. För övrigt föreligga inga säkra meddelanden om tiden för småspovens uppträdande därstädes. Även tidpunkten för bofyndet, den 8 maj, tyder på att det är fråga om storspov. Jag har funnit bon just i förra hälften av maj; vid exkursionen den 8 maj hade hittats även andra storspovsbon än det med de små äggen. — Småspoven torde anlända senare än storspoven. Så sköt jag ett ex. av *Numenius phaeopus* den 30. IV. 19 på Lill-Träskö i Ingå; den

5. V. 21 sträckte en flock över Porkala åt E, den 13. V. likaså, den 15. V. likaså; den 14. V. rastade 15 st. på en kobbe invid Mac Elliot. Storspoven anländer i förra hälften av april, så t. ex. 6. IV. 16 Sjundeå 2 st., 11. IV. 20, 27 st. rastande på iskant i Pickala viken, 12. IV. 21, 3 st. i Ladugårdsviken.

Den ifrågavarande kullen uppvisar sålunda de minsta storspovägg som finnas omnämnda i litteraturen.

Intendent, mag. R. Palmgren framhöll med anledning av förenämnda meddelande, att tandläkar Ernst Wasenius, barnfödd på Vik, uppgivit att i hans ungdom även småspoven någon gång på sommaren anträffats på den sanka maden och troligen även där häckat. Det synes därför möjligt, att även nu ifrågavarande äggkull tillhört en småspov.

Metsänhoitaja Ilmari Hildén: **Lisätietoja Räisälän seudun lintu- ja imettäväisfaunasta.**

Oleskellessani v. 1921 syyskuusta joulukuuhun Myllypellolla (lk) Räisälän pitäjän itäosassa, tein siellä joukon eläintieteellisiä havaintoja, ja tahdon tässä esittää niistä muutamia lisäyksenä v. 1917 julkaisemiini tutkielmiin »Räisälän seudun linnusto» (Medd. af Soc. F. Fl. Fenn. 44, 1917—1918, siv. 82—96) ja »Tietoja Räisälässä esiintyvistä imettäväisistä» (Ibid., siv. 96—100).

Aves. Anorthura troglodytes L. Metsänhoitaja T. Herpman'in ilmoituksen mukaan näki hän yhden kpl. Taubilan kartanon metsässä Pyhäjärven ja Räisälän pitäjien rajamailla lokakuun 1:sen päivän tienoissa 1921.

Fringilla montifringilla L. 4. XI. 21 näin Myllypellon kylässä 2 kpl.

Corvus cornix L. Myllypellon kylän luona näin 19. XI. 21 suuressa varisparvessa yhden valkoisen yksilön.

Corvus monedula L. Taubilan tilanhoitajan agronomi Lehtosen ilmotuksen mukaan pesii pieni naakkayhteiskunta Taubilan kartanon luona olevassa metsikössä onttoihin haapoihin. Että naakat pesivät onttoihin puihin, lienee maassamme verrat-

tain harvinaista. Ainakaan ei kirjallisuudessa tietääkseni tavata tiedonantoja kuin kahdesta tällaisesta tapauksesta. Finnilä mainitsee kirjoituksessaan »Om förekomsten av Corvus monedula i Vasa-trakten» (Meddel. af Soc. pro Fauna et Flora Fenn. H. 40, 1913—1914), että muutamia pareja pesi Vanhassa Vaasassa haapoihin, ja Rolf Palmgren tutkimuksessaan »Till kännedomen om fågelfaunan i Hvittis samt angränsande delar af Kumo socken och Kauvatsa kapell» (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 40, N:o 1, 1915) kirjottaa: »Häckar i mängd i Hvittis kyrka, men även fåtaligt på byggnadsvindar, i hålkar samt uti ihåliga asp- och pilträd i närheten». — Syksymmällä naakat ruuanhaussa kiertelevät pitkin Pyhäjärven ja Räisälän pitäjiä.

Corvus corax L. Useitten luotettavien henkilöiden ilmotuksen mukaan nähtiin syksyllä 1920 muutamia kertoja Taubilan metsässä Pyhäjärven ja Räisälän pitäjien rajamailla valkoinen korppi. Korppi on muuten verrattain yleinen lintu Räisälän itäosissa.

Picus canus (Gmel.). 18. XI. 21 nähtiin 1 kpl. Myllypellolla.

Dendrocopus leuconotus (Bechst.). Yhden kpl. näin 3. X. 21 ja 8. XI. 21 Myllypellolla.

Tinnunculus tinnunculus (L.). Vielä niin myöhään kuin 10. XI. 21 näin yhden kpl. Myllypellolla.

Syrnium aluco (L.). Agronomi Lehtosen tiedonannon mukaan on kissapöllö verrattain yleinen Pyhäjärvellä; useita pesiä on löydetty ontoissa puissa ja monta kpl. on ammuttu parin viimeisen vuoden kuluessa.

Mammalia. Mus agrarius Pall. 13. XII. 21 sain kiinni yhden kpl. eräältä pellolta lyhteiden alta Myllypellolla. Sitten vuoden 1917, jolloin Räisälän kirkonkylässä pyydystin toistakymmentä peltohiirtä, ei lajia ole tavattu Suomessa.

Mus minutus Pall. Myllypellolla pyydystin 6. ja 13. XII. 21 kaurasarraimesta ja pelloilta lyhteiden alta parikymmentä vaivaishiirtä; joukossa oli sekä täyskasvuisia että poikasia. »Suomen Luurankoisten» mukaan ei lajia aikaisemmin ole tavattu Karjalan kannaksella (Ik).

Arvicola arvalis (Pall.). Tämä maist. V. Korvenkontion v. 1920 maallemme uutena lajina esittämä nakertaja näkyy ole-

van aivan yleinen Myllypellolla. 6. ja 13. XII. 21 pyydystin nimittäin parikymmentä, niinhyvin täyskasvuisia kuin poikasia, tähän lajiin kuuluvaa yksilöä.

Lisäksi mainittakoon, että 18 p:nä toukokuuta 1921 kuulin ja näin vihreäkertun (*Phylloscopus sibilator* Bechst.) Ahvenanmaalla Maarianhaminan luona. »Suomen Luurankoisten» mukaan ei lajia aikaisemmin ole tavattu Ahvenanmaalla.

Maisteri I. Välikangas: **Zwei irrtümliche Angaben über Circus pygargus L. in Finnland.**

1. In der Zeitschrift »Luonnon Ystävä» (1919, S. 43) berichtet Herr Preparator A. E. Fri, dass ein Schüler der Forstschule in Rovaniemi ihm ein dort erlegtes, junges Männchen der Wiesenweihe (*Circus pygargus* L.) zugesandt hat. Der Vogel wurde dann der Lindfors'chen Sammlung in Nyslott einverleibt. In Anbetracht des nördlichen Fundortes — Rovaniemi liegt ja bei c. 66° 22′ n. Br. — schien der Fund recht zweifelhaft. Auf meine Bitte hin hat darum Herr Fri das Exemplar zwecks näherer Untersuchung dem hiesigen zoologischen Museum der Universität übersandt. Dabei erwies es sich, wie ich schon vermutet hatte, dass der Vogel ein junges Männchen der Kornweihe (*Circus cyaneus* L.) war, eine Art also, die in Finnland gerade in den nördlichen Teilen vorwiegend anzutreffen ist.

2. In einer von Dr. Werner Lindman zusammengebrachten, recht grossen Sammlung von Vogeleiern, die nach dem Tode Dr. Lindman's von Frau Asta Lindman gütigst dem Zoologischen Museum der Universität Helsingfors überlassen wurde, findet sich ein Gelege Eier, das nach der Etikette und Dr. Lindmans Katalog *Circus pygargus* L. angehören soll. Das Gelege, 4 Eier, wurde am 6. Juni 1908 im Kirchspiel Kalajoki, Dorf Pitkänen, also c. 64° n. Br., gefunden. Da ein so nördlicher Nistort noch viel unwahrscheinlicher als ein zufälliges Auftreten des betr. Vogels ist, habe ich das Gelege untersucht und bin zu dem Resultat gekommen, dass es sich um *Circus cyaneus*-Eier handelt. In der Tat geht aus dem Katalog Lindman's hervor, dass auch er zuerst das Gelege *C. cyaneus* zugeschrieben hat, später aber auf Grund des Vergleichs mit aus-

ländischem Material zu einer anderen Ansicht gekommen ist. Das betr. ausländische Material, ein von der Firma Schlüter bezogenes *Circus*-Gelege (4 Eier) aus Brandenburg, datiert vom 19. Mai 1894, zeigt in der Tat sowohl der Form als der Farbe etc. nach eine vollkommene Übereinstimmung mit dem Lindman'schen Gelege. Über die Grösse der betr. Eier ergaben meine Messungen folgendes:

Kalajoki: 44.5×34.0, 44.9×33.3, 45.5×33.4, 46.1×33.9; im Durchschnitt 45.25×33.65 mm.

Brandenburg: 44.0×31.8, 44.9×33.4, 46.1×34.1, 46.2×33.7; im Durchschnitt 45.30×33.25 mm.

Da somit auch die Grössenverhältnisse eine beinahe völlige Übereinstimmung zeigen, scheint es auch mir klar, dass die beiden Gelege wirklich derselben Art zuzurechnen sind. An beiden Gelegen sind aber meines Erachtens keine einzigen Merkmale zu finden, die eine Abweichung von den typischen Verhältnissen von *C. cyaneus* zeigen sollten. Was zuerst die Grösse betrifft, mögen hier Angaben über die durchschnittliche Grösse in mm der *C. cyaneus*-Eier aus Finnland in den Sammlungen des Museums folgen:

Nilsiä, Anf. VII. 1869,	Zahl d. Eier	1:	41.3×34.4
Alatornio 13. VI. 1872	»	»	5:	44.7×34.4
Muonioniska, 1867	»	»	1:	44.9×36.9
Kittilä, 7. VI. 1892	»	»	4:	45.1×37.3
Pyhäjoki, 5. VI. 1900	»	»	5:	47.4×37.7
Laihela, 5. VI. 1880	»	»	5:	47.4×36.9
Sievi, 5. VI. 1894	»	»	5:	48.1×37.6
Alatornio, ?	»	»	1:	50.5×36.1

Aus diesen Zahlen ist ersichtlich, dass die Kalajoki- und Brandenburger Eier keine besondere Abweichung aufweisen, wenn auch die durchschnittliche Dicke etwas kleiner als bei den übrigen Gelegen aus Finnland ist. Auch von ausländischen Angaben seien einige erwähnt. In Jägerskiöld & Kolthoff, »Nordens fåglar» (2 Aufl.) wird für *C. pygargus*-Eier die Länge 40—43 und Dicke 32—33 mm, für *C. cyaneus* bez. 41—46 und 33.5—35.5 mm angegeben. Die Kalajoki- und Brandenburger Eier wären somit ohne weiteres der letztgenannten Art zuzurechnen. In Wirklichkeit ist jedoch wohl keine so scharfe Grenze zwischen

den Arten zu ziehen. So führt z. B. Lönnberg (Sveriges Ryggradsdjur II, Fåglarna, 1915), für *C. pygargus*-Eier die Länge 40—46 und die Dicke 30—35.5, für *C. cyaneus* resp. 41—49 u. 33—39 mm an. Naumann (Naturgeschichte der Vögel Mittel-Europas; 1897—1905, Bd. V, S. 278) gibt als Durchschnitt für 41 *C. pygargus*-Eier der Rey'schen Sammlung 40.6×31.9 mm, für 37 *C. cyaneus*-Eier 45.2×35.2 mm an. Hartert (Vögel d. Paläarctischen Fauna, Hft. IX, 1914, S. 1141) führt für 90 Eier aus Schottland (nach Jourdan) die Durchschnittsmasse 45.98 u. 36.17 mm an und fügt zu: »Diese Masse sind besonders wertvoll weil sie von authentischen Eiern herrühren müssen, da in Schottland keine andere Weihe Brutvogel war». Für *C. pygargus* wird entsprechend im Durchschnitt 41.54×32.67 mm angegeben (100 Eier, 59 Jourdan, 41 Rey). Krause (Oologia universalis palaearctica; Stuttgart, 1906) gibt für *C. cyaneus* als maximale Eigrösse 50.8×36.4, als minimale 45.1×35.4 mm; für *C. pygargus* bez. 45.3×34.5 und 36.0×31.8 an. Überhaupt scheint also ein bedeutender Unterschied in der durchschnittlichen Eigrösse zwischen den beiden Arten vorhanden zu sein, die maximalen Grenzen der einen und die minimalen der anderen verwischen sich jedoch, so dass es unmöglich ist, in jedem Falle, wie gerade in dem unsrigen, die Artzugehörigkeit einzig und allein auf die betr. Grösse zu gründen. — Betreffs der Form sind die wie genannt vollkommen übereinstimmenden Kalajoki-und Brandenburger Eier ganz besonders ausgeprägt von dem Typus der *C. cyaneus*, indem die Eier sehr stark zugespitzt sind, sogar mehr als bei allen früher erwähnten hiesigen Gelegen, im Gegensatz zu *C. pygargus*, deren Eier nach Naumann (l. c.) »sehr kurz oval, ans rundliche angrenzend», nach Krause (l. c.) gewöhnlich »kurz und gedrungen», wie auch aus seinen Abbildungen deutlich hervorgeht, sind. Auch betreffs der Schalenstruktur ist an den betr. Kalajoki- und Brandenburger Eiern nichts vom *C. cyaneus*-Typus Abweichendes zu beobachten. Ich sehe also unbedingt beide Gelege als *Circus cyaneus* L. zugehörig an. Dass das Brandenburger Gelege als *C. pygargus* zugehörend verkauft wurde, bedeutet nicht viel, sagt doch Hartert (l. c., S. 1143) ausdrücklich: »Wegen der Ähnlichkeit der Eier verschiedener

Arten ist das in den Sammlungen angehäufte, meist von Händlern bezogene Material fast wertlos».

Da die beiden obenerwähnten Angaben über *Circus pygargus* L. in Finnland also irrtümlich sind und auch das einzige hier erlegte, seit 1845 im hiesigen Museum aufbewahrte, angeblich dieser Art zugehörende Exemplar sich als unrichtig bestimmt erwiesen hat (vgl. Suomalainen, diese Heft, S. 128, und Verf, diese Heft, S. 121), ist somit zu konstatieren, das keine Fälle vom Vorkommen dieser Art in Finnland bekannt sind. In anbetracht dessen, dass die Art nach Menzbier (Птицы Россіи; 1897, II, S. 218) zufällig, wenn auch sehr selten, im Gouvernement St. Petersburg sowie als Nistvogel in den jetzigen baltischen Staaten südlich vom Finnischen Merbusen beobachtet wurde, ist jedoch ein zufälliges Auftreten auch in Finnland höchst wahrscheinlich.

Mötet den 4 mars 1922.

Student Håkan Lindberg förevisade ett antal *Coleoptera* och *Hemiptera*, uppställda efter ståndorter, alla härstammande från Tvärminne jämte omnejd. Insekterna hade föredragaren överlämnat till Tvärminne zoologiska station.

Toht. E. A. Vainio näytti Suomelle uuden jäkälän *Cetraria lacunosa* Ach. subsp. **cavernosa* (Menzies) Vain. [= *C. lacunosa* Ach. f. *cavernosa* (Menzies) Merrill, The Bryologist XIII, 1910, p. 26, tab. II f. 4; *C. lacunosa* Ach. f. *Norvegica* Lynge Stud. Lich. Norv., 1921, p. 196], joka, niinkuin *C. lacunosa*'kin, jodilla värjäytyy keltaiseksi, vaan eroaa siitä sekovarren alta ruskean tai mustan värin kautta, jota vastoin sen näköinen *C. glauca* värjäytyy siniseksi jodilla ja on sen sekovarsi tavallisesti sileämpi. **C. cavernosa*'an kuuluu myöskin *C. reticulata* Krempelh., jota on kerätty Sikkimissä, vaan on tämä nimi jäänyt julkaisematta. Suomessa on tämä alalaji löydetty kallion seinällä Elgön saaressa Tammisaaren saaristossa Uudellamaalla (K. Linkola) ja Kivimaasta Turun alueelta (Maja Arvonen).

Student Ole Eklund: **Sagina maritima Don. mf. rosulans (Neum.) m.**

Som var. *rosulans* upptager L. M. Neuman i sin Sveriges Flora (1901, s. 551) en form av *Sagina maritima*. Denna form kännetecknas därav, att toppskottet icke utvecklas till blombärande stjälk, »utan kvarstår såsom hos de föregående arterna som en midtställd bladrosett» och »är då föga skild från föregående art» (*S. procumbens*) »(obs! blomskaftet)» (l. c.).

Sommaren 1921, den 6 aug., fann jag ifrågavarande form st cp tills. med huvudarten i det suprasalina bältet av litoralen på Jurmolandets S-kust (Ab, Korpo). Den på grund av toppskottets felslagning ± väl utvecklade, mittställda bladrosetten gav växten ett från typen tämligen avvikande utseende; till växtsättet påminte den något om *S. procumbens*, från vilken den dock genast skiljes genom de för *S. maritima* utmärkande karaktärerna: en blågrön-brunaktig färgton och efter blomningen städse uppräta blomskaft. Svårare var det att draga gränsen mellan varieteten och den typiska *S. maritima*, ty de övergingo åtm. på Jurmo genom en talrik serie mellanformer i varandra. På de ståndorter *S. maritima* föredrager äro en ± ofta skeende submersion och även en insandning på grund av böljetransport kännetecknande. I följd härav förekommo salinens och suprasalinens arter ± nedsänkta i sanden, och jag anträffade åtskilliga exx. av var. *rosulans* så insandade, att bladrosetten först efter upptagning av växten från substratet och bortskakande av sanden kom till synes. Under iakttagelserna på själva växtplatsen kom jag till övertygelsen att var. *rosulans* blott är en missbildning av *S. maritima*. Att då toppskottet felslagit en bladrosett utbildats i dess ställe synes mig vara analogt med de habitusförändringar, som inträffa hos andra växter, vilkas toppskott av en eller annan orsak förhindrats i sin utveckling. Angående orsaken till felslagningen hos *rosulans*-individerna kan jag ej säga något med säkerhet. Den möjligheten förefinnes, att växtpunkten på sätt eller annat rönt åverkan, kanske genom skarpkantiga sandkorn under en kraftigare submersion. Säkert synes mig, att var. *rosulans* Neum. icke är någon systematisk form, utan bör degraderas och av allt att döma uppfattas som mf. *rosulans* (Neum.) m.

Rektor M. Brenner: **Festuca pratensis Huds. var. subtilis n. var.**

F. pratensis Huds. var. *subtilis*. Culmus humilis (50—60 cm altus), subtilis, laevis; folia brevia, rigida, angusta, siccando subconvoluta, longe acutata; panicula 10—12 cm longa, erecta, lineari-oblonga, contracta, rhachi laevi, ramis brevibus, erecto-patulis; spiculæ paucae, lanceolatae, rufo-variegatae, glumis lanceolatis, acutis, supra medium scarioso-albo-marginatis, haud aristatis. Spiculis elongatis, lanceolatis, nec non panicula breviramosa ramis erectis a *F. arundinacea* differens.

Anträffades blommande under juni månad sistlidna sommar på Svartbäck i Ingå på en torr, solig ängsbacke nära hafsstranden.

Något härmed öfverensstämmande exemplar finnes ej i Universitetets inhemska samling, men däremot två liknande i Herbarium generale från Ingermanland under namn af »*F. elatior* β *loliacea*, in pratis fertilibus ubique copiose», samt såsom *F. elatior* var. *strictior* från »Pischenera prope Krovan Carniolica», af hvilka den senare af E. Hackel i Monographia Festucarum Europaearum föres till *F. arundinacea*.

Rektor M. Brenner: **I Ostfennoskandia funna former af Pimpinella saxifraga L.**

Af de 4 eller 5 arter eller varieteter, hvari Linnés *Pimpinella saxifraga* af tidigare författare uppdelats, hafva, såsom kändt, numera endast 2 former i våra floror bibehållits, näml. hufvudformen *P. saxifraga* L., med rotbladens småblad odelade, och var. *dissecta* Spreng. med alla småblad pardelade. Emellertid förekomma i naturen exemplar, hos hvilka en del rotblads småblad åtminstone vid sin bas äro mer eller mindre djupt delade, andra åter odelade, och hvilka sålunda stå på gränsen emellan den s. k. hufvudformen och varieteten. Vill man dock hålla dessa två formgrupper åtskilda från hvarandra, blir man tvungen antaga åtminstone en mellanform. Ingendera af dessa former kan dock med större skäl än den andra betraktas såsom hufvudform, utan måste, då inom hvarderas formkrets flere olika modifikationer uppträda, hela arten uppfattas såsom en grupp af flere självständiga, med hvarandra nära besläktade former.

Uti en uppsats, Nogle Studier over *Pimpinella saxifraga* L., i Botanisk Tidsskrift udgivet af Dansk Botanisk Forening, 37. Binds 3. Hefte, 1921, har författaren, Henning E. Petersen, efter att hafva lämnat en redogörelse för tidigare författares systematiska grupperingar, äfvensom framhållit artens polymorfi, urskilt 3 typer med afseende å småbladens olika tandning eller pardelning hos det nedersta, invid rotbladen närmast fästade stjälkbladet eller det med detta öfverensstämmande öfversta rosettbladet. Den 1-sta af dessa typer karaktäriseras genom endast obetydliga inskärningar i bladkanten, den 2:dra genom inskärningar som nå öfver halfvägs till eller intill hufvudnerven på småbladet och den 3:dje med småbladen helt och hållet upplösta i smala, jämnbreda flikar. De härpå grundade grupperna benämnas: *Latifolia*, *Intermedia* och *Dissecta*.

Hvarje af dem indelas i 3 eller 4 undertyper. Den 1:sta, *Latifolia*, efter bladtändernas form i 1. foliolis crenatis, med bredt rundnaggad bladkant, 2. foliolis crenato-serratis, med groft trubbtandad bladkant, 3. foliolis serratis, med groft spetssågad bladkant, och 4. foliolis serrulatis, med mycket fint sågad bladkant, hvilka två sistnämnda kunna förenas till en, foliolis serrato-serrulatis. Den 2:dra typen, *Intermedia*, med djupa inskärningar och tydligt bladaktiga sidofiikar samt i synnerhet terminalfliken, innesluter 3 undertyper: a, med inskärningarna nående in öfver midten eller ända till hufvudnerven, men vanligen utan att denna blottas ett större stycke, samt flikarna breda, tydligt bladaktiga, b. som föregående, men hufvudnerven ofta blottad ett större stycke, och c. som föregående, men flikarna mera liknande bladaktiga midtnerver än blad [1]. Bladtänderna hos denna typ äro antingen som hos fol. crenato-serrata eller hos fol. serrato-serrulata af typ 1. Den 3:dje typen, *Dissecta*, slutligen, med mycket starkt delade småblad och smala, jämnbreda sidoflikar, af hvilka den odelade, närmast bladspetsen sittande är längre än det bladaktiga midtpartiets bredd, sönderfaller äfven i 3 otydligt begränsade undertyper: 1., med ända till 3 mm bred, stundom svagt omvändt äggrund terminalflik, 2., med ända till 2 mm

[1] Angående denna undertyp uttalar författaren, att det måhända vore korrektast att förena den med undertyp b.

bred, och 3., med ända till 1 mm bred terminalflik samt alla bladets delar ytterst smala.

Hvad förekomsten på Sjaelland af ifrågavarande grupper beträffar, har författaren kommit till det resultat, att typ *Dissecta* är talrikast representerad med 54 % mot 25 % för *Latifolia* och 21 % för *Intermedia*, af undertyperna åter inom *Latifolia* undertyp 2. fol. crenato-serratis talrikast med 24, mot 2 för 1. fol. crenatis och 1 % för 3. fol. serrato-serrulatis, inom *Intermedia* talrikast a med 21 representanter, därnäst b med 5 och sist c med 4, samt inom *Dissecta* talrikast 2. med 22, därnäst 3. med 15 och 1. med 7.

Att döma af i Universitetets inhemska herbarium förvarade exemplar är typ *Latifolia* i Finland den allmännaste från 43 orter, därnäst *Dissecta* från 9, och *Intermedia* från 8 orter. Inom *Latifolia* är subtyp 3. fol. serratis insamlad från 24 orter, subtyp 2. fol. crenato-serratis från 16 och subtyp 1. fol. crenatis från 3 orter. Inom *Intermedia* äro de båda subtyperna a och b lika sällsynta, endast från 4 orter hvar, och *Dissecta* slutligen företrädes uteslutande af subtyp 2. från 9 orter.

Såsom grundade på så varierande karaktärer som bladens djupare eller grundare inskärningar, och hos typ I på gröfre eller finare, rundade, trubbiga eller spetsiga bladtänder, utan afseende å bladformen, äro ofvannämnda typer och undertyper med hänsyn till småbladens och flikarnas form mycket heterogena och följaktligen svåra att med bestämdhet åtskilja, såsom framgår af författarens teckningar, t. ex. figur I, 1 jämförd med I, 3, fig. I, 5 med II, 6, fig. III, 1 med III, 2 och 3, afbildande skilda undertyper eller typer, och å andra sidan fig. II, 5, jämförd med II, 6, hvilka, liksom fig. IV, 1, 2 och 3, föras till samma typ och undertyp.

I motsats härtill erbjuder sig basens form hos de nedersta småbladen inom grupp *Latifolia*, med eller utan afseende å småbladens form för öfrigt, såsom en ganska stabil karaktär. Denna är antingen bred, tvär eller nästan hjärtlik, eller hos andra mer eller mindre starkt afsmalnande vigglik. Den förra förekommer hos triangulärt äggrunda, hjärtlikt äggrunda, hjärtlikt triangulära, rundadt äggrunda, bredt äggrunda, elliptiska eller half-

cirkelformiga, den senare åter hos äggrunda, smalt rhombiskt äggrunda, elliptiska eller aflånga småblad.

I överensstämmelse härmed, och med frånseende af den hos dessa växter obeständiga hårigheten, kunde följande i den finländska och östkarelska delen af Fennoskandia insamlade former af *P. saxifraga* **integrifolia* Wallr. uppställas.

A. Foliolis ad basin latioribus, infimis basi truncata, subcordata vel obtuse angulata.

F. *subrotunda*. Foliolis rotundato-ovatis—semicircularibus, crenatis. — Ab (Nagu), Nyl (Ingå), On (Sennoguba). — Subf. fol. serratis ad f. intermedium vergens, Ingå.

F. *subtriangularis*. Foliolis triangulari-ovatis.

Subf. 1. Fol. crenato-serratis. — Al (Sund), Ab (Nagu), Sb (Kuopio), Kker (Oulanka).

Subf. 2. Fol. serratis. — Nyl (Tvärminne, Ingå, Borgå), Sa (Ruokolaks), Kl (Uguniemi), Kb (Libelits), On (Suojärvi, Sennoguba), Om (Salo), Ob (Kemi), Kp (Torovaara).

F. *subcordata*. Foliolis cordato-ovatis.

Subf. 1. Fol. crenato serratis. — Ab (Nagu, Uskela, Vichtis), Sat (Karkku), Ta (Jämsä, Sysmä), Ik (Sakkola), Kker (Oulanka).

Subf. 2. Fol. serratis. — Ab (Vichtis), Nyl (Ingå, Askola, Hogland), Ka (Säkkijärvi), On (Kiischi), Kp (Kem). — F. ad intermedium vergens. Nyl (Ingå).

F. *cordato-triangularis*. Foliolis cordato-triangularibus.

Subf. 1. Fol. crenato-serratis. — Ab (Vichtis), Nyl (Fagervik), Oa (Jurva), Kb (Kides).

Subf. 2. Fol. serratis. — Ol (Petrosavodsk, Nimpelda, Mandroga), On (Repola).

F. *ovata*. Foliolis ovatis, crenato-serratis. Im (Umba).

B. Foliolis ad basim angustis, basi attenuata, cuneata.

F. *subovata*. Foliolis anguste ovatis, basi cuneata.

Subf. 1. Fol. crenato-serratis. — Nyl (Strömfors).

Subf. 2. Fol. serratis. — Nyl (Ingå), Ta (Jokioinen), Tb (Saarijärvi), On (Sennoguba).

F. *subrhombica*. Foliolis anguste rhomboideo-ovatis.

Subf. 2. Fol. serratis. — Ka (Kirvus), On (Sennoguba).

F. *oblonga.* Foliolis oblongis vel ellipticis.

Subf. 1. Fol. crenato-serratis. — Im (Umba).

Af **Intermedia* Peters. finnas följande former.

† *Incisa.*

A. Foliolis ad basin latioribus, infimis basi truncata vel subcordata.

F. *triangulari-ovata.* Foliolis triangulari-ovatis.

Subf. Fol. serrulato-serratis. — Ab (Nagu).

F. *cordato-trigona.* Foliolis cordato-triangularibus.

Subf. Fol. serrulato-serratis. — Kb (Koli).

B. Foliolis ad basin angustis, basi attenuata.

F. *cuneato-ovata.* Foliolis e basi cuneata ovatis.

Subf. Fol. serrulato-serratis. — Ta (Mustiala), Kb (Libelits, Eno), Kp (Kevätmenjärvi).

†† *Partita.*

A. Foliolis infimis ad basin latioribus.

F. *cordata.* Foliolis cordato-triangularibus.

Subf. Fol. crenato-serratis. — Nyl (Ingå).

F. *triangularis.* Foliolis triangulari-ovatis.

Subf. Fol. serrulato-serratis. — Ab (Nagu).

Af **Dissecta* Spreng. åter endast den mellersta af Petersens undertyper med 2 mm bred terminalflik från Ab (Lojo), Nyl (Strömfors), Sat (Suoniemi), Ta (Hollola), Ob (Torneå), samt

F. *falcata*, laciniis falcatis, från Ta (Hollola, Lampis, Stor-Luolais vid Tavastehus), Sa (Villmanstrand, f. *subfalcata*).

Såsom synes utgöres *P. saxifraga* L. af ett konglomerat af olikartade specialformer, i synnerhet inom det helbladiga subspecies *Integrifolia*, där hos en del former redan genom enskilda grundare inskärningar i bladkanten en sträfvan visar sig att i kampen för tillvaron genom utgallring af de helbladiga gynna utvecklingen till allt mer och mer delade bladformer. Att utvecklingen går i denna riktning framgår af formernas mångfald inom gruppen *Integrifolia*, deras aftagande inom *Intermedia* och upphörande inom *Dissecta*, som alltså nått längst i utveckling. Såsom ofvan framhölls, är denna sistnämnda typ från Sjælland i Danmark med dess tusentals år äldre växtvärld den talrikast representerade med 54 %, medan den i Finlands jämförelsevis

unga flora utgör endast en obetydlig del af formgruppen *P. saxifraga*. Enligt uppskattning af i Universitetets botaniska museum befintliga exemplar skulle denna typ uppgå till 15 %, men är tvifvelsutan i själfva verket något fåtaligare, beroende på att den allmännare och på grund däraf mindre uppskattade typen *Integrifolia* ej i lika hög grad som den förra insamlats och till museum inlämnats.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Epilobium montanum × roseum (E. heterocaule Borbás) Suomenlinnassa.**

Lisäselvitykseksi siihen, mitä aikaisemmin (Meddel. v. 47, s. 68—69) olen esittänyt Suomenlinnassa v. 1919 löytämästäni Suomelle uudesta sekalajista *Epilobium montanum × roseum*, tahdon vielä mainita sen seikan, että löytöpaikalla Isolla Itä-Mustasaarella kasvavista sekalajin kantalajeista on *E. montanum* Suomenlinnan saarilla monin paikoin tavattavissa sekä *E. roseum* Isolla Itä-Mustasaarella, Susisaarella ja Kustaanmiekassa paitsi puutarhoissa myös kosteilla tienvierillä ja rannoilla paikoitellen täysin kotiutunut esiinnyttyään paikkakunnalla jo useampia vuosikymmeniä (vrt. Hj. Hjelt, Conspectus, IV, s. 340). Näin ollen on tätä vain kantalajiensa seurassa tapaamaani sekalajia pidettävä täydelleen kotimaisena kasvina.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Lisätietoja Lappvikin satama-alueen kasvistosta.**

Käydessäni kesinä vv. 1920 ja 1921 Lappvikin lastauspaikalla Tenholan pitäjässä kiinnitin huomioni sen kasviston nykyiseen kokoumukseen. Siitä, sellaisena kuin se oli v:een 1908 asti, on tri E. Häyrén aikoinaan tehnyt selkoa (Meddel. v. 35, 1908—09, s. 155—163). Tämän jälkeen on sentään osa paikan kasvilajeista kuollut sukupuuttoon ja sijaan tullut uusia. Se on kuitenkin mainittava, ettei painolastin mukana ole todennäköisesti saapunut uusia tulokkaita v:n 1914 jälkeen. Sinä vuonna näet venäläiset sotilaallisista syistä keskeyttivät kaiken liikenteen paikkakunnalle v:een 1918 asti. Tänä aikana ei siellä nähty muita aluksiakaan kuin sotalaivoja. Mainituista syistä ei tältä 4:n v:n ajalta liioin ole mitään kasvistollisiakaan tietoja. Ei edes

vallinneen keskeytyksen jälkeenkään ole vielä toistaiseksi tiedettävästi ainoatakaan kasvia ilmestynyt paikalle juuri painolastin mukana. Ne tulokkaat, jotka paikkakunnalla viime vuosina ovat esiintyneet, saavat kaikesta päättäen kiittää olemassaolostaan etupäässä rautatieliikennettä ja venäläisiä.

Seuraavassa esitän omien havaintojeni lisäksi ne tiedot, jotka olen saanut osaksi tri E. H ä y r é n'iltä (lyh. E. H.), minkä johdosta lausun hänelle täten parhaimmat kiitokseni, osaksi Tvärminnen eläintiet. laitoksella säilytettävistä kasvinäytteistä ja muistiinpanoista, joista tässä mainitsen A. A. S o l a n (A. A. S.) ja K. H. H ä l l s t r ö m'in (K. H. H.) v. 1904 tekemät, tähän asti huomaamatta jääneet merkinnät.

Tri Häyrén'in luettelemista 49 kasvilajista näyttävät ainakin seuraavat 13 jääneen pysyväisesti satama-alueelle:

1. *Lychnis alba* Mill. — Sanduddenilla v. 1910 (I n g a S t r ö m, lyh. I. S.); ibid. edelleen v. 1921. Muissa kohd. 2 yks. v. 1918 (E. H.), v. 1919 (A T e r ä s v u o r i).

2. *Sinapis arvensis* L. — Jälleen v. 1909 (I. S.); 3 yks. 2 paikassa v. 1918 (E. H.); v. 1921 1 yks. — v. *orientalis* Murr. Samoin v. 1921 1 yks.

3. *Diplotaxis muralis* (L.) DC. — Vielä v. 1904 useissa kohdissa lastauspaikalla (A. A. S.). Sillan luona jälleen v. 1909 (I. S.); ibid. nykyään st pc. Bäckmanin perunamaassa edelleen v. 1918 pc (E. H.).

4. *Reseda lutea* L. — Muutama yks. jo v. 1900, runsaasti kukkivana v. 1904 (A. A. S.); v. 1921 2 yks.

5. *Lotus corniculata* L. — Edelleen v. 1909 (I. S.), v. 1913 (M. S a u r a m o), v. 1918 cp (E. H.); v. 1921 cp ollen suurelta osalta karvainen f. *hirsuta* Koch, muutoin f. *ciliata* Koch.

6. *Medicago lupulina* L. — Edelleen v. 1913 (M. S a u r a m o); eri paik. v. 1918 cp (E. H.); v. 1921 cp—cpp ollen etupäässä (yksinomaan?) v. *Willdenowii* Boenn. — v. *stipularis* Wallr. Ks. H j. H j e l t, Conspectus, V, s. 247.

7. *M. sativa* L. v. *falcata* (L.). — Jo v. 1904 useampia laikkuja rannalla sillan luona (K. H. H.); ibid. v. 1918 cp (E. H.); ibid. v. 1921 st cp.

8. *Melilotus alba* Desr. — Jo v. 1904 cp (K. H. H.); v. 1918 st cp (E. H.); nykyään cp.

9. *Campanula rapunculoides* L. — Edelleen v. 1910 (I. S.); v. 1918 sekä Sanduddenilla että taapelien väl. cp (E. H.); samoin edelleen v. 1921.

10. *Carduus crispus* L. — Taapelien väl. v. 1918 cp (E. H.); ibid. nykyään st pc.

11. *Centaurea nigra* L. — Sillan läheisyydessä vielä v. 1918 kaunis laikku sekä Sanduddenilla vanhassa paikkassa 2 yks. (E. H.); Sanduddenilla v. 1920 st pc, mutta v. 1921 enää 5—6 yks., koska kasvupaikka on vallan työmiesten tiellä.

12. *Artemisia campestris* L. — Ainakin jo v. 1899 (W. Laurén); v. 1904 eri paik. (K. H. H.); edelleen v. 1913 (H. Sirola); v. 1918 sillan luona st cp (E. H.); samoin nykyäänkin.

13. *Senecio viscosus* L. — Jälleen v. 1909 (I. S.); Sanduddenilla v. 1918 cp (E. H.); ibid. nykyään st cp sekä muuallakin, mutta vain st pc.

Loput 36 tri Häyrénin luettelemaa kasvilajia ovat nähtävästi kokonaan hävinneet satama-alueelta. Kauimmin ovat niitä kuitenkin säilyneet seuraavat:

14. *Bromus mollis* L. — Esiintyi jo v. 1904, joukossa myös mf. *nana* (Weig.) ja v. *hordeacea* (L.) (A. A. S.); edelleen v. 1919, myös mf. *nana* (A. Teräsvuori).

15. *Ononis repens* L. — Vain 1 laikku v. 1904 (K. H. H.); edelleen v. 1909 (I. S.); ks. myös Meddel. 39, s. 195—196.

16. *Melilotus officinalis* (L.) Willd. — Uudelleen v. 1909 (I. S.); 2 yks. v. 1918 (E. H.).

17. *Trifolium arvense* L. — V. 1913 mainitsee K. K. Karisen Lappvikista ilmoittamatta tarkemmin paikkaa. Pari laikkua v. 1918 (E. H.).

18. *Anchusa officinalis* L. — Edelleen v. 1909 (I. S.); v. 1918 pc (E. H.).

19. *Echium vulgare* L. — Uudelleen v. 1909 (I. S.); v. 1918 2 yks. (E. H.).

20. *Lappa officinalis* All. — V. 1918 4 yks. (E. H.).

Sekin mahdollisuus on tietenkin olemassa, että ainakin jotkut edelläolevista 7:stä lajista ovat välillä kuolleet sukupuuttoon ja

ehtineet taas ilmestyä muualta tälle alueelle. — Myöhäisemmiltä ajoilta ei muista ole olemassa ainoatakaan tietoa, aikaisemmilta sensijaan seuraavat lisätiedot:

21. *Reseda luteola* L. — Vielä v. 1904 1 yks. (A. A. S.).

22. *Geranium pusillum* L. — Ruohikossa jokunen jo v. 1904 (A. A. S. nimellä *G. molle* L.).

23. *Linaria minor* (L.) Desf. — Sillalla tavattiinkin v. 1904 pari yks. (K. H. H.).

24. *Carduus nutans* L. — Jo v. 1904 rannalla sillan koillisp. useita yks. (K. H. H.).

Lastauspaikalla näkyy vv. 1909—21 esiintyneen 24 sellaista tulokkaisiin luettavaa kasvilajia, joita tri H ä y r é n ei mainitse. Toistaiseksi on kuitenkin melkein mahdotonta sanoa, mitkä kaikki niistä ovat pysyväisiksi tulleita. Pitäisin sellaisina kuitenkin seuraavat 7 lajia:

1. *Cerastium arvense* L. — Ilmestynyt v. 1909 (I. S.); v. 1913 (H. S i r o l a) ja v. 1919 (A. T e r ä s v u o r i); nykyään st cp.

2. *Sisymbrium sophia* L. — V. 1918 (E. H.). Nykyään st cp.

3. *Diplotaxis tenuifolia* (L.) DC. — Jo v. 1904 2 yks. (A. A. S.); v. 1909 tavattu (I. S.); v. 1918 2 yks. (E. H.).

4. *Raphanus raphanistrum* L. — Varhaisemmilta vuosilta ei ole tietoja. V. 1918 1 yks. (E. H.); v. 1921 muutama yksit. yks.

5. *Androsaces septentrionale* L. — Ainakin jo v. 1901 (ks. Meddel. 28 A, s. 55); v. 1904 ruohoisella hietikolla (A. A. S.); v. 1909 tavattu (I. S.); rannalla sillalta koilliseen fert. v. 1918 pc (E. H.). Tämän kasvin suhteen ollaan sitäkin mieltä, että se olisi paikalla alkuperäinen (vrt. H j. H j e l t, Conspectus, V, s. 395—396). Tämän tähden ei tri Häyrén ole sitä aikaisemmin maininnut. Kasvin alkuperäisyyttä vastaan puhuu nähdäkseni kuitenkin se seikka, ettei koko paikkakunnalla ole tavattu kasvia muualla kuin juuri lastauspaikalla.

6. *Lappa minor* DC. — V. 1910 (I. S.); nykyään pc.

7. *Tragopogon pratensis* L. — Ilmestynyt lastauspaikalle v. 1909 (I. S.). Ratavarrella lähellä satamaa v. 1921 st pc.

Aivan viime vuosina ovat todennäköisesti rautatieliikenteen mukana saapuneet seuraavat 2 lajia:

8. *Sisymbrium sinapistrum* Crantz. — V. 1918 ratavarr.

1 laikku, mistä alkaen Sanduddenille päin sp (E. H.); ibid. v. 1921 sp.

9. *Galeopsis ladanum* L. **intermedia* (Vill.). — V. 1918 ratavarr. läh. Sanduddenia st cp (E. H.); ibid. v. 1921 pc.

Sitä, ovatko kaikki seuraavassa mainitut 15 lajia aivan tilapäisiä, ei vielä voida varmuudella sanoa. Todennäköistä se kuitenkin lienee ainakin suurimman osan suhteen. Niitä ovat:

10. *Apera spica venti* (L.) Beauv. — V. 1921 pc.

11. *Koeleria gracilis* Pers. — 12. VII. 1919 otti W. Schochin (ks. Meddel. 46, s. 105).

12. *Bromus inermis* Leyss. — Sanduddenille vievän radan varr. v. 1921 1 yks. (toinen kuin E. H:n mainitsema paikka).

13. *Secale cereale* L. — Ratavarr. v. 1918 muutama yks. (E. H.).

14. *Lepidium ruderale* L. — V. 1908 (I. S.); muilta vuosilta ei ole tietoja.

15. *Rosa rugosa* Thunb. — Sanduddenilla v. 1921 1 vesa.

16. *Conium maculatum* L. — Taapelien väl. v. 1918 3 yks. (E. H.).

17. *Aethusa cynapium* L. — Taapelien läh. 1 kukkiva 1 dm kork. yks. (A. Teräsvuori v. 1919).

18. *Pimpinella saxifraga* L. v. *dissecta* (Bieb.) Spreng. — Taapelien luona v. 1921 1 yks. (alkuperäisyys epäilyksenalainen).

19. *Lithospermum arvense* L. — Sanduddenilla v. 1910 (I. S.).

20. *Echinospermum lappula* (L.) Lehm. — V. 1921 pc.

21. *Knautia arvensis* L. — Taapelien väl. v. 1921 1 yks.

22. *Carduus acanthoides* L. — Mainittu v. 1913 (K. K. Kari).

23. *Artemisia absinthium* L. — Nykyään paikoitellen pc.

24. *Anthemis arvensis* L. — V. 1921 1 yks.

Kaiken edelläolevan johdosta huomaamme, että paikalla v:n 1908 jälkeen tavatuista 44 lajista on ainakin 29 ollut enemmän tahi vähemmän pysyväisiä; niinmuodoin on viimeksimainittujen lukumäärä yhä kasvamaan päin (vrt. E. H:n vastaavaa lukua 22 v. 1908). Syihin, joista riippuu tilapäisten lajien suhteellinen vähälukuisuus, on jo viitattu esityksen alussa.

Syynä taas siihen, että useimmat tulokkaista ovat sortuneet häviöön, on paitsi ihmisen ja kulttuurin tärkeäksi tekijäksi luetta-

vaa vaikutusta tietysti se seikka, että nämä kasvit ollen vieraspaikkakuntalaisia eivät ole kyenneet kestämään olemassaolon taistelussa.

Mitä tulee painolastipaikan ulkopuolella esiintyviin satunnaiskasveihin, on niistä mainittava, että *Thlaspi alpestre* tavattiin edelleen ainakin v. 1909 ratavarr. aseman luona (I. S.). Siellä aikaisemmin kasvaneista on nyttemmin hävinnyt *Anthyllis vulneraria* **affinis*, jonka kasvupaikalta on vedätetty hiekkaa (E. H. v. 1918).

Sensijaan on *Convolvulus arvensis* säilynyt edelleen perunamaassa esiintyen siellä cp (E. H. v. 1918) sekä levinnyt nykyään muuallekin kalastaja Bäckmanin asunnon ympärillä st cp (siis sangen lähellä siltaa).

Uusia tulokkaita ovat tietääkseni vain seuraavat:

1. *Cytisus sagittalis* Koch. — Ottaneet Greta Wegelius ja K. Mandelstam (ks. Meddel. 47, s. 138).
2. *Lotus corniculata* L. — Aseman luona v. 1918 st cp (E. H.).
3. *Euphorbia helioscopia* L. — Aseman luona v. 1910 (I. S.).
4. *Echinospermum lappula* (L.) Lehm. — Taloryhmässä aseman luona v. 1913 1 yks. (H. Sirola).
5. *Galium tricorne* With. — Luotsituvan pihalla v. 1918 1 yks. (E. H.).

Mötet den 1 april 1922.

Maist. E. Merikallio piti esitelmän Petsamon linnustosta.

Lääketiet. kand. Eero Löfqvist näytti seuraavat Ahvenanmaalla yhdessä yliopp. V. J. Karvosen kanssa löytämänsä Suomelle uudet pikkuperhoslajit: *Scoparia frequentella* Stt., *Glyphipteryx forsterella* F., *Metzneria metzneriella* Stt., *Anacampsis coronillella* Tr., *Tebenna miscella* Schiff., *Lithocolletis sylvella* Hw., *L. coryli* Nic. ja *Argyresthia glaucinella* Z. (Not. Ent. II, s. 30).

Ylioppilas V. J. Karvonen esitti seuraavat maallemme uudet pikkuperhoset: *Ancylis inornatana* HS. Espoosta, *Bork-*

hausenia luridicomella HS. Espoosta, *Scirtopoda herrichiella* HS. Helsingistä, *Prays rusticus* Hw. Maarianhaminasta ja *Argyresthia praecocella* Z. Ahvenanmaalta ja Espoosta (Not. Ent. II, s. 30).

Professori K. M. Levander kehoitti kiinnittämään huomiota hietasisiliskon *(Lacerta agilis)* mahdolliseen esiintymiseen Karjalan kannaksella ja muuallakin Itä-Suomessa.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Chaerophyllum aromaticum L. valtiollisen Suomen alueella.**

Retkeillessäni kesällä v. 1921 Karjalan kannaksella, etupäässä Sakkulan pitäjässä, huomasin, kuten jo aikoinaan A. J. Mela (Malmberg, Not. Sällsk. F. Fl. Fenn. Förh. 9, ny serie 6, 1868, s. 304—305) sekä viimeksi K. J. Valle (Acta Soc. F. Fl. Fenn. 46, N:o 6), että seudun rikkain alkuperäiskasvillisuus on kieltämättä tavattavissa aivan kapeana vyöhykkeenä pitkin Vuoksen ja sen haarain varsia. Suvannon varrella ei sitä ole aivan rannoilla, koska ne ovat syntyneet vasta Suvannon v. 1818 tapahtuneen laskun jälkeen, vaan ylempänä, s. o. entisellä rantaviivalla. Mielenkiintoisin on kasvillisuus epäilemättä Suvannon eteläpuolella.

Kuta lähemmäksi Suvannon suupuolta tullaan, sitä harvinaisemmiksi käyvät ent. rantalehdot. Vielä Ojaniemessä, varsinkin Möngön kylän puolella, on melkolailla niitä, etupäässä reheviä pähkinäpensaikkoja, mutta Lapinlahden kylän luona on niiden luku rajoitettu. Ainoastaan 2:ssa kohdassa tapasin rinteellä viljelysten keskellä Loposenmäen luona jäännöksiä entisestä yhtäjaksoisesta rantalehdosta. Toisessa se rajoittuu aivan pienelle alalle, mutta toisessa se ulettuu kapeana kielekkeenä aivan Suvannon rantaan seuraten erästä nykyään melkein kuivunutta, melko syvää puronuomaa (mikä selittää kasvillisuuden koskemattomuuden). Piankin voidaan havaita, että molempain kohtain lajikokoumus verrattuna ympäristöön on vallan poikkeava. Mainittakoon esim., että lepikossa uoman varrella tavataan m.m. seuraavat kasvit: *Milium effusum* pcc, *Festuca gigantea* st pc, *Onoclea struthopteris* cpp, *Humulus lupulus* cp, *Rumex obtusifolius* pc, *Ribes alpinum* pc, *Corylus avellana* pc, *Tilia cordata* pc.

Suurempi lajirikkaus vallitsee entisellä rantaviivalla uomasta

länteen. Tällä kasvavasta rivipensaikosta merkitsin muistiin m.m. *Polystichum dilatatum* sp, *Polygon. multiflorum* st cp, *Humulus lupulus* cp, *Aconit. septentrionale* st pc, *Vicia silvatica* pcc, *Viola mirabilis* st cp, *Pulmonaria offic.* st pc, *Ribes alpinum* sp, *Corylus avellana* cp, *Ulmus effusa* solit., *Tilia cordata* st cp.

Loposenmäen suurimpana harvinaisuutena on kieltämättä pidettävä *Chaerophyllum aromaticum*, minkä kasvupaikka sijaitsee äskenmainittua puronuomaa reunustavan lepikon yläpuolella, aivan rinteen yläreunassa, suunnilleen 40 m:n korkeudella merenpinnasta lukien (siis muinoisen Ancylus-järven rantaviivalla). Täällä tapasin ruoho- ja heinäkasvien joukossa joks. vähän sanottua lajia, jota tätä ennen ei kertaakaan ole tavattu valtiollisen Suomen alueella, mutta sensijaan kyllä paikoittain Äänisen Karjalassa (ks. H j. H j e l t, Conspectus, IV, s. 219) sekä lähempänä Inkerinmaassa (ks. K. F r. M e i n s h a u s e n, Flora Ingrica, s. 133), mistä käsin laji tietenkin aikoinaan on levinnyt Suomen puolelle.

Lopuksi tahtoisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että mainitsemieni Suvannon sekä muunkin Vuoksen varsilla tavattavien lehtojen ja niiden rikkaan kasvillisuuden häviämisen estämiseksi ja niiden säilyttämiseksi alkuperäisessä rehevyydessään myös jälkimaailmalle on välttämätöntä, että mitä pikimmin muodostetaan rauhoitettuja luonnonsuojelualueita ainakin muutamista, ellei mahdollisesti kaikista lajirikkaimmista lehtopaikoista.

Ylioppilas I l m a r i H i d é n: **Epilobium adenocaulon Hausskn. ja E. obscurum × palustre (E. Schmidtianum Rostk.) Karjalan kannaksella.**

Viimekesäisillä retkilläni Sakkulan ja Pyhäjärven pitäjissä löysin muutamin paikoin järvien rannoilla ja kosteilla suoniityillä erään aina niukalti esiintyvän *Epilobium*-lajin, joka erikoisuudellaan siinä määrin kiinnitti huomiotani, että otin siitä useita näytteitä. Kun näytin ne sitten Helsingissä tri H. L i n d b e r g'ille, totesi hän niiden eniten muistuttavan hänen v. 1915 Lohjalla löytämäänsä kasvia *E. adenocaulon* **rubescens* Rydb. (ks. Meddel. 46, s. 70, ja Meddel. 42, s. 43), mutta niiden kuitenkin

poikkeavan tästä sen verran, että hän päätti lähettää näytteeni lähemmin tarkastettaviksi dos. G. Samuelsson'ille, joka oli nähtäväkseen pyytänyt museon eräitä *Epilobium*-lajeja. Tämä määräsikin heti kaikki löytämäni yksilöt varsinaiseksi päälajiksi *E. adenocaulon* Hausskn.

Näin ollen kuuluu siis todella Suomen alkuperäiskasvistoon tämä harvinainen laji, jonka kotimaana on viime aikoihin asti pidetty Pohjois-Ameriikkaa, mutta joka aivan viime vuosikymmenellä on tavattu harvinaisena myös Länsi-Göötanmaalla Ruotsissa. Ettei tämä laji kuitenkaan ole Suomessa tilapäinen, ilmenee nähdäkseni jo siitäkin, että tapasin sen eri tahoilla aivan luonnollisilla kasvupaikoilla kaukana kaikista ihmisasunnoista. Asian valaisemiseksi liitän tähän luettelon viime kesänä tekemistäni löydöistä:

Pyhäjärvi: Kiimajärven rannalla Tiituan luona yhdessä kohdassa st cp, kahdessa kohd. pcc. — Sakkula: Suvannon etelärann. Ojaniemessä 4 yks., Sudenhännässä 3 yks., pohjoisrann. Viiksanlahdessa 1 yks., pappilan kohdalla 2 yks., siitä 2 km kaakkoon 2 yks., jokivarr. kirkonkylästä etelään 1 yks., Isosuon kaakkoisosassa kahdessa kohd. st pc (sekä koillisosassa pc?).

Mainittakoon vielä lopuksi lajin tärkeimmät tuntomerkit. Vaikka löytämäni yksilöt olivat matalakasvuisia, korkeintaan 35 cm kork., on varsi tavallisesti 7—12 dm kork., usein haarainen, hienosti nystykarvainen (varsinkin haarat), kohosärmäinen särmäntapaisin viiruin, tyviosasta lähtevät versot lyhyitä, ruusukkeisia, varsilehdet vastakkaisia, selvästi lyhytruotisia, puikean suikeita, kannastaan pyöristyneitä, vähitellen kärkeensä suippenevia, 6—10 cm pituisia, yli 2 cm leveitä, tumman vihr., kiillottomia, kaljuja, joks. harvahamp., nuput pystyjä, terälh. himmeän ruusunpun., 5—7 mm pituisia, luotti kokonainen.

Samoilla retkilläni tapasin Sakkulan Isosuon reunoilla aivan luonnollisilla kasvupaikoilla myös harvinaisen *E. obscurum*'in, mutta vain kahdessa kohdassa, nim. purovarrella Perälammen lounaispuolella st pc ja purovarr. Karholan kylästä luoteeseen sangen pitkälti cp. Koska sanottu laji kummassakin paikassa aivan havaittavasti liittyi välimuotojen avulla seudulla yleiseen *E. palustre*'en, otin useita kasvinäytteitä, jotka ennenmainitun

Epilobium-lähetyksen ohella dos. S a m u e l s s o n sitten tarkasti. Hänen lopullisten määräystensä mukaan olikin jälkimäisessä paikassa, kuten olin arvellut, varmuudella melko runsaasti sekalajia *E. obscurum* × *palustre* sekä edellisessä odottamattoman runsaasti, s. o. ottamistani näytteistä useimmat sellaisia, joihin S a m u e l s s o n oli merkinnyt: »Dessa anser jag vara *E. obscurum* × *palustre*, men jag har ju ej hunnit granska pollen på varje individ». Aivan puhdasta *E. obscurum*'ia on tästä paikasta vain muutama harva näyte, joten näyttää siltä, kuin sekalaji olisi siis täällä vienyt yksilöiden lukumäärän puolesta voiton sanotusta kantalajistaan.

Mainitsen tässä lopuksi vielä sekalajin tuntomerkit:

Kasvi on tyviosassaan hieman kaarevasti koheneva, tyviosasta lähtevät pitkät lonkerot eivät ole niin hentoja ja pienilehtisiä kuin *E. palustre*'lla, vaan ovat ne paksumpia ja isompilehtisiä, varsi on lähes liereä, kuitenkin on siinä havaittavissa särmäntapaisia, usein hienokarvaisia viiruja, varsilehdet ovat suhteellisesti pitempiä, kapeampia ja suipommin päättyviä sekä harvempihampaisia kuin *E. obscurum*'illa, tyviosassaan ovat ne leveämpiä kuin *E. palustre*'lla, mutta eivät läheskään niin pyöreäkantaisia kuin *E. obscurum*'illa.

Ylioppilas I l m a r i H i d é n: **Polygonum nodosum Pers. Suomessa.**

Ryhmälajiin *Polygonum lapathifolium* kuuluvaa *P. nodosum*-lajia, joka tavataan eri tahoilla Euroopassa ja muissakin maanosissa ja joka toisinaan mainitaan Suomesta (ks. H. L i n d b e r g, Enumeratio, 1901; A s c h e r s o n u. G r a e b n e r, Synopsis, IV, 1908—13), ei useimmiten ole laisinkaan katsottu kuuluvaksi Suomen kasvistoon, vaan on tietoja siitä pidetty erehdyksen kautta syntyneinä (ks. H j. H j e l t, Conspectus, II, 1902, s. 211).

Viimekesäisillä retkilläni otin kuitenkin Sakkulan pitäjässä (Ik) kirkon luota pelloilta parista kohdasta näytteitä eräästä *Polygonum*'ista, joka monessa suhteessa erosi tavallisesta *P. tomentosum*'ista. Määräsin sen myöhemmin tuntomerkkiensä nojalla *P. nodosum*'iksi, minkä määräykseni tri H. L i n d b e r g sitten vahvisti vieden samalla tähän lajiin eräät toiset jo loppuun-

kukkineet yksilöt, jotka niiden tertuiltaan vieläkin enemmän *P. tomentosum*'ista poikkeavan ulkonäön perusteella olin ottanut Tiituan luota Pyhäjärven pitäjässä (Ik).

Näin ollen voidaan siis *P. nodosum* jälleen täydellä varmuudella lukea kotimaisten kasviemme joukkoon. Todennäköisesti se on tavattavissa muuallakin maassamme, vaikka siihen sen *P. tomentosum*'ia suuresti muistuttavan ulkonäön perusteella ei tähän asti ole kiinnitetty tarpeellista huomiota. Luultavasti sitä on löydettävissä joissakin kasvikokoelmissakin *P. lapathifolium*'in nimellä. Ainakin on *P. nodosum*'ista olemassa Yliopiston kokoelmissa eräs H. Hollmén'in Uudestakaupungista 1880 ottama näyte.

Jotta tähän kasvilajiin kiinnitettäisiin enemmän huomiota, aion seuraavassa esittää tärkeimmät niistä tuntomerkeistä, joiden avulla se eroaa *P. tomentosum*'ista. Useimmiten silti siitä mainitut tuntomerkit joko ovat epätäydellisiä tahi eivät ne ole yleispäteviä, mikä johtuu siitä, että *P. nodosum* samoinkuin *P. tomentosum* monessa suhteessa vaihtelee tavattomasti. Tästä syystä onkin ryhmälaji *P. lapathifolium* tarjonnutkin tutkijoille paljon päänvaivaa. Useita yrityksiä onkin tehty sen systematiikan selvittämiseksi. Viimeksi on siihen yksityiskohtaisesti syventynyt B. H. Danser (ks. Recueil des trav. bot. neerl., vol. XVIII, p. 125—212, tab. I—III, Utrecht 1921). Hänen mukaansa esitän seuraavan lajidiagnoosin:

P. nodosum Pers. (emend.). — Vaihtelevan kokoinen, *P. tomentosum*'iin verrattuna useimmiten korkeampi, kaikissa osissaan puhtaamman värinen, lehtilavaltaan kirkkaamman vihreä, lh. täplät kiiltävämmän mustat, hedelmiä ympäröivät kehät vain tyveltään vihreät, muuten valkeat t. kauniin ruusunpun.; tertut ovat kapeampia, verrattuina leveyteensä suhteellisesti pitempiä, veltompia, sijaiten varsien päissä enemmän t. vähemmän tiheästi ryhmittyneinä; hedelmä tavallisimmin alle 2 mm pituinen, usein pituuttaan kapeampi, jolloin sitä ympäröivä kehä on puikeahko; kasvi ei ole yhtä vanukekarvainen kuin *P. tomentosum;* lisäksi se kasvaa tavallisesti kosteissa, varsinkin savisissa paikoissa, usein jokien varsilla.

Silmiinpistävin näistä tuntomerkeistä lienee epäilemättä juuri

se, että tertut ovat runsaslukuisia, mutta pieni- ja harvakukkaisia, pidentyneitä, kärkeensä ohenevia sekä hieman nuokkuvia. Kuten huomaamme, ei D a n s e r tässä laisinkaan selitä tyypille kuuluviksi sellaisia usein kirjallisuudessa mainittuja (ks. esim. A s c h e r s o n u. G r a e b n e r, Synopsis, IV, s. 814—820) ja myös minun löytämilläni yksilöillä esiintyviä tuntomerkkejä, joita ovat m.m., että varsi on tavallisesti runsaasti haarova, punapilkkuinen, ainakin ylempää kokonaan punertava, nivelten kohdalla jonkun verran turvonnut (mistä juuri lajinimi *nodosum* on johtunut), että lehdet ovat suikeita t. tasasoukan suik., pitkäsuippoisia, ja että nystypilkut kehälehdissä ja kukintoperissä ovat harvalukuisia, hieman epäselviä. — Mainittakoon tässä vielä, että kaikki löytämäni yksilöt ovat lehtilavaltaan täplättömiä (tämän muodon mainitsee kyllä D a n s e r).

Vertailun vuoksi lienee paikallaan esittää myös *P. tomentosum*'in tuntomerkit D a n s e r'in mukaan:

P. tomentosum Schrank (emend.). — Koko vaihtelee (kuten ed.) suuresti, useimmiten kasvi on silti edellistä matalampi, kaikissa osissaan vaaleampi, lehtilapa kellahtava t. harmahtava (lukuunottamatta vanukkeisuutta), siinä oleva täplä vähemmän musta, varret usein kellahkoja, hedelmiä ympäröivät kehät tavallisesti lehtivihreällisiä ja siksi vaalean vihreitä t. likaisen punertavia; hedelmällä olevat tertut tiheäkukkaisia, lieriömäisiä, paksumpia, leveyteensä nähden suhteellisesti lyhyempiä kuin ed., useimmiten kankeita, harvoin päästään hieman nuokkuvia, eivät koskaan kimpuiksi ryhmittyneitä; hedelmä n. 3 mm pituinen, aina melkein pituutensa levyinen; sitä ympäröivä kehä hieman kolmikulmainen suuresti pyöristynein kulmin; kasvi vanukkeisempi kuin *P. nodosum;* sitäpaitsi se tavallisesti kasvaa kuivemmilla paikoilla, etenkin hietaisilla pelloilla.

Tuntomerkeistä selvimmin huomattava lienee juuri se, että tertut ovat harvalukuisia, tasapaksuja, tylpästi päättyviä sekä suurelta osalta pitkäperäisiä.

Mainittakoon tässä vielä lopuksi huvittavana seikkana se, että niistä siemenistä, jotka aikoinaan Helsingin Kasvitieteellisestä puutarhasta lähetettiin D a n s e r'ille, sai hän kasvamaan 37 yksikköä, mitkä hän selittää kirjoituksessaan poikkeuksetta

kuuluviksi (ala)lajiin *P. mesomorphum* Danser (v.) *semisyringifolium* Dans. Esitän vielä senkin diagnoosin:

P. mesomorphum Dans. — Välimuoto *P. nodosum*'in ja *P. tomentosum*'in välillä, luultavasti niiden muodostama sekalaji; kasvi usein vaalea kuten jälkim., lehtien täplät usein mustempia, tertut joko hieman ryhmittyneitä t. eivät, ohuita ja nuokkuvia kuten edell.; hedelmä joko yhtä pitkä kuin edell. t. hieman pitempi, muodoltaan kuten jälkim.; myös kehä kuten jälkim., kukkimisen jälkeen yleensä vaalean vihreä; kasvi vanukekarvaisuudeltaan kuten jälkim.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Suomelle uusi kasvisekalaji Alopecurus *fulvus × pratensis (A. Winklerianus A. u. G.) Tammisaaressa.**

Käydessäni 4 p:nä kesäk. 1921 Tammisaaressa tapasin siellä Pohjoissatamassa melkein koskemattomaksi jääneen kaistaleen entistä rantaniittyä, missä lätäköiden ympärillä kasvoivat m.m. *Scirpus *Tabernaemontani* st cp, *S. *eupaluster* st cp, *Carex Goodenoughii* v. *juncella* st pc ja *Phragmites communis* sekä lisäksi joks. runsaasti sekä *Alopecurus *fulvus* että *A. pratensis*. Näiden joukossa löysin 2 mätästä tähän asti tietääkseni varmuudella vain Schlesiassa v. 1859 tavattua sekalajia *A. *fulvus* × *pratensis* (ks. Aschersonu. Graebner, Synopsis, II: 1, s. 139).

Löytämäni yksilöt eroavat edellisestä kantalajistaan m.m. siinä, että ne ovat monivuotisia, mätästäviä, edellisen ollessa 1-vuotinen; lisäksi ne ovat huomattavasti suurikokoisempia, sillä korsien pituus on tavallisesti tuntuvasti yli 50 cm, jopa lähes 60 cm, kun sensijaan edellinen laji on vain 14—45 cm korkea, samoin ovat tähkylät ja tähkät myös suuremmat, viimeksimainitut tav. 5.5—7 cm pituiset, harvoin 5 cm lyhyemmät (mainittakoon tässä, että suurimman pituus on 10.5 cm); huomattavana ja tärkeänä erona on vielä esiinpistävä 5.5—6 mm pituinen vihne.

Sanotut yksilöt eroavat kuitenkin jyrkästi jälkimäisestä kantalajistaan sellaisten juuri edelliseltä perittyjen ominaisuuksien perusteella, joita on m.m., että korret ovat polvisia, tyvel-

tään jonkun verran rentoja, että lehtitupet ovat pullistuneita sekä väriltään vaalean sinivihreitä, ja että heteiden ponnet ovat osaksi punakeltaisia. Kahden viimeksimainitun ominaisuuden sekä tähkäinsä vaaleamman värin perusteella eroaa sekalaji selvästi myös ainoasta siihen mahdollisesti sekoitettavasta kasvista, nim. meilläkin tavatusta sekalajista *A. geniculatus* × *pratensis*.

Yksistään jo äsken mainitsemani vihneitten pituus korren lyhyyden lisäksi on nähdäkseni taas merkkinä siitä, ettei tässä tapauksessa voi olla kyseessä sellainenkaan ajateltavissa oleva hyvin läheinen kombinatio kuin *A. *arundinaceus* × **fulvus*.

Mötet den 6 maj 1922.

Maisteri Väinö Krohn piti esitelmän bakteerien systematiikan kehityksestä ja perusteista.

Maisteri I. Välikangas näytti edellisenä päivänä Kaisaniemenlahdesta otettua, erään *Chlamydomonas*-lajin vihreäksi värjäämää vettä (yli 200 milj. yksilöä litraa kohti); samanlaista vihreää väritystä esiintyy mainitussa lahdessa joka kevät.

Lääketiet. kand. Eero Löfqvist näytti seuraavat Suomelle uudet pikkuperhoslajit: *Pamene germarana* Hb. Raivolasta 1919 ja Tuusulasta 1920, *Leioptilus lienigianus* Z. Raivolasta 1919, *Alucita pentadactyla* L. Raivolasta ja Terijoelta 1919, *Epithectis pruinosella* Z. Tuusulasta 1920; edelleen pistiäisen *Hartigia xanthostomus* Ev. Getasta 1921.

Professor Alex. Luther meddelade, att han vid Tvärminne zoologiska station observerat, att det under en del av vintern rådande mycket låga vattenståndet haft till följd en stor dödlighet bland de i grunda vikar levande bottendjuren, främst bland snäckor (*Limnaea*) och musslor (*Tellina*) samt borstmaskar (*Nereis*), men även bland mikroskopiska djur. Det syntes sannolikt, att här förelåg syrebrist, som följts av kvävningsdöd. Jmf. Acta Soc. F. et Fl. Fenn. 52, N:o 3, s. 9—10, noten.

I anledning av prof. Luthers meddelande redogjorde doktor H. Järnefelt för sina iakttagelser över analoga företeelser vintern 1914.

Prof. V. F. Brotherus förevisade två för vår flora nya mossor, *Fontinalis gothica* Card. et Arn. och *F. antipyretica* var. *montana* H. Müll., båda av honom tagna på Kola-halvön. Den förra, som habituellt erinrar om *F. hypnoides*, men på grund av kölade och hopvikta blad står närmast *F. antipyretica*, är tidigare känd från enstaka lokaler i Sverige, ända upp till Torneträsk, samt från ett par lokaler i Norge och Danmark. Den senare, som avviker från huvudarten bl. a. genom spädare växt och spetsiga grenar, finnes mest i fjälltrakter och är i Sverige känd från åtskilliga lokaler samt från Finmarken i Norge. Den förekommer dessutom i Centraleuropa.

Student Ole Eklund hade insänt följande meddelande om efterblomning hösten 1921 i Korpo socken: »Hösten 1921, den 17 september, iakttogos i Korpo *Ranunculus bulbosus* (prästgården), *Taraxacum laetum* (prästgården) och *Vaccinium vitis idaea* (Korpogård) blommande för andra gången under vegetationsperioden. Vid samma tidpunkt (17. IX) blommade *Rosa pimpinellifolia* mycket rikligt å bl. a. parcell Soltorp.»

Amanuens W. Hellén: **Tvenne intressanta skalbaggar:**

1. *Tomoglossa luteicornis* Er. Funnen i ett exemplar på en lerig strand av Mallasvesi i närheten av Pälkäne kyrkoby av häradshövding Henrik Söderman. Arten, som icke tidigare blivit anträffad i vårt land, är känd i enstaka exemplar från Mellaneuropa och har en gång av Schiödte blivit anträffad i Danmark.

2. *Phyllotreta nigripes* Fabr. Anträffad av herr Victor Lampe å Terijoki sommaren 1921. Arten, som lever på cruciferer, är icke sällsynt i Mellaneuropa och är även anträffad i Sverige, nordligast i Småland. Några fullt säkra exemplar från Finland finnas icke, ehuru arten ett par gånger blivit anförd härifrån. Enligt Grill skulle redan Obert hava anträffat den i vårt land, och i Sahlbergs »Catalogus» upptages den (inom parentes) från Kr., vilken uppgift förmodligen baserar sig på ett ex. i finländska samlingen, etiketterat Ingria: J. Sahlb. I Mannerheims samling har ävenledes

av denna art anträffats ett ex., vilket man förmodat härstamma från Åbo-trakten.

Dr. E. V a i n i o: **Enumeratio Usnearum in Fennia collectarum.**

Gen. *Usnea* (Dill.) Pers.

Stirps I. *Macropogon* Vain. Thallus elongatus, pendulus aut raro prostratus.

A. Axis chondroideus jodo caerulescens.

1. *U. longissima* Ach.

B. Axis chondroideus jodo non reagens.

α. Stratum medullare exterius crebre contextum.

† Stratum medullare exterius KHO non reagens.

2. *U. Caucasica* Vain. (Lich. Caucas., 1899, p. 275).

†† Stratum medullare exterius KHO lutescens deindeque rubescens.

3. *U. dasypoga* Ach. Typice corticola. Thallus distincte pendulus.

4. *U. diplotypus* Vain. (n. sp.). Saxicola. Thallus basi erectus, apices versus pendulus. In latere abrupto rupis graniticae ad Pahaniemi prope Aboam abundanter (Vain.). Ster.

β. Stratum medullare exterius laxe contextum.

† Stratum medullare exterius KHO non reagens.

5. *U. glaucescens* Vain. (n. sp.). Thallus subcinereo-glaucescens, verruculis sat crebris, apices versus thalli subsorediosis, sat crebre sympodialiter et dichotome ramosus, ramis adventitiis parcis. In ramis Abietis ad Hovi prope Viburgum (A. Pulkkinen). Ad truncos Pini in Pahaniemi prope Aboam (Vain.), in Honkajoki in Satakunta (L. Kari) et in Kallas Alandiae (A. Wahlberg).

6. *U. foveolata* Vain. (n. sp.). Thallus foveolatus. In Betula in Sakkola in IK (V. Räsänen).

†† Stratum medullare exterius KHO lutescens deindeque rubescens.

7. *U. rugulosa* Vain. (n. sp.). Thallus dichotome et sympodialiter ramosus, transversim aut reticulatim rugosus, verruculis sat crebris, vix distincte sorediosis. In ramulis Abietis ad Mujejärvi in Nurmes in Karelia bor. (Vain.).

8. *U. sublaxa* Vain. in Norrl. et Nyl. Herb. Lich. Fenn. cont. (1921) n. 463. Thallus verruculis minutissimis, acutis, subcartilagineis, creberrimis instructus, ramis adventitiis spinaeformibus, increbris, numerosis. In ramis et truncis arborum praesertim in Lapponia. Variationes hujus aut species huic affines, nondum haud satis exploratae, plures in Fennia collectae sunt.

9. *U. scabrata* Nyl. *U. sublaxae* proxima, sed ramulis adventitiis spinulaeformibus haud evolutis.

Sirps II. *Dendropogon* Vain. Thallus fruticulosus, brevior, erectus aut suberectus.

a. Stratum medullare exterius crebre contextum.

1. Stratum medullare exterius KHO non reagens.

10. *U. comosa* (Ach.) Vain. in Norrl. et Nyl. Herb. Lich. Fenn. cont. (1921) n. 457, 458 (Vain. Addit. Lich. Antill., 1915, p. 5). Huic proxima est *U. florida* Ach., quoad specimen in Suecia collectum in herb. Ach., sed (posterior) alio modo est variabilis et in Fennia nondum collecta.

2. Stratum medullare exterius KHO lutescens.

11. *U. subcomosa* Vain. (Addit. Lich. Antill., 1915, p. 5). Cum Norrl. et Nyl. Herb. Lich. Fenn. cont. (1921) n. 458 distributa.

3. Stratum medullare exterius KHO lutescens deindeque rubescens.

12. *U. glabrescens* (Nyl.) Vain. (*U. barbata* var. *glabrescens* Nyl. in Vain. Lich. Vib., 1878, p. 46).

b. Stratum medullare exterius laxe contextum.

† Stratum medullare exterius KHO non reagens.

13. *U. hirta* Hoffm. Norrl. et Nyl. H. L. F. cont. n. 459. Thallus demum sorediosus spinulosusque, ceterum laevigatus.

14. *U. Lapponica* Vain. Thallus partibus crassioribus creberrime verruculosis, verruculis minutissimis, cartilagineis. In ramulis Abietis ad Lowosersk in Lapponia Imandrensi (A. O. Kairamo). Proxima est »*U. barbatae f. sorediiferae*» Arn. Lich. Exs. (1874) n. 572 a.

†† Stratum medullare exterius KHO lutescens.

15. *U. monstruosa* Vain. Thallus irregulariter ramulosus, increbre verrucosus, cet. laevigatus, vix distincte sorediosus. Ad corticem arboris in Numlahti in Nurmijärvi in Nyl. (Vain.).

16. *U. australis* Fr. Habitu *U. comosae* similis. In Larice ad Raivola in IK (V. Kujala).

†††† Str. med. ext. KHO demum rubescens.

17. *U. cinchonarum* (Fée) Vain. Eodem loco in IK (Kujala).

Docent Ernst Häyrén: **Notiz über das Überwintern einiger Algen unter dem Eise.**

Bei einem Besuch in der Zoologischen Station zu Tvärminne im westlichen Nyland am 25. Februar 1922 liess Herr Prof. Dr. Alex. Luther für zoologische Zwecke ein Loch ins Eis der kleinen, geschützten, N von der Station in unmittelbarer Nähe gelegenen Bucht Krogarviken hauen. Dieses geschah im innersten und seichtesten Teile der Bucht, nur wenig ausserhalb des *Phragmites*-Bestandes. Auf dem Eise befand sich eine Schneeschicht von etwa 15 cm Dicke. Das Eis war 4 dm dick, die Wasserschicht unter demselben nur etwa 5 cm. Das Wasser im Meere war kürzlich etwa einen Meter gestiegen und übte deshalb in der Bucht einen bedeutenden Druck auf das Eis aus, das noch nicht an den Ufern der Bucht geborsten war. Es liegt somit auf der Hand, dass das Eis an der in Frage stehenden Stelle der Bucht vor dem Steigen des Meerwassers direkt dem Boden auflag.

Infolge des Druckes spritzte das Wasser durch das Loch kräftig empor, den oberflächlichsten Bodenmoder mit sich reissend. Ein Teil der ausgeschleuderten, reichlich mit Sand gemischten Gyttja wurde nach Helsingfors gebracht und hier in Glasschalen bei Zimmertemperatur in mitgebrachtem Meereswasser aufbewahrt.

In diesen Proben fand Herr Prof. Luther ziemlich reichlich Nematoden, spärliche Ostracoden, einzelne Harpacticiden, sämtlich lebend, und ausserdem eine einzelne, junge, lebende *Tellina baltica* nebst zahlreichen toten Tellinen mit ausgestreckten Siphonen. Später, im Frühling, beobachtete Herr Luther, dass der niedrige Wasserstand einen Massentot von *Tellina*, *Limnaea*-Arten und *Nereis diversicolor* sowie unter mikroskopischen Tieren verursacht hatte (siehe dieses Heft, S. 170). Auch *Protohydra Leuckarti*, die im Sommer 1921 in der genannten

Bucht gefunden worden war, war im Winter nicht zu beobachten; erst im Juli 1922 trat sie wieder auf (L u t h e r, Acta Soc. F. et Fl. Fenn. 52, N:o 3, S. 9—10, Fussnote). Diese Beobachtungen deuten, wie L u t h e r l. c. hervorhebt, darauf hin, dass der Gehalt an Sauerstoff unter dem Eise sehr gering war, wodurch die Tiere erstickt waren.

Anfang März wurden die Proben von Herrn Prof. L u t h e r mir gütigst zwecks Untersuchung der in denselben eventuell vorkommenden Pflanzen übergeben. Die Untersuchung fand am 6.—8. März statt. Mit blossem Auge konnte man ziemlich reichlich Fäden von *Microcoleus chthonoplastes* (Hofman-Bang) Thuret beobachten, der lebhaft im Schlamm vegetierte. Es fanden sich junge und ältere Fäden, von 25 μ bis 230 μ Dicke. Die Dicke der stellenweise quergefalteten Vagina betrug 10—70 μ, diejenige der Trichome 4.5—6 μ.

Auch *Aphanothece Castagnei* (Bréb.) Rabenh. gedieh gut im Schlamme. Keine toten Zellen wurden beobachtet. Die Kolonien fanden sich hier und da zwischen Sandkörnern, mehrmals denselben angeheftet oder solche zusammenkittend. Breite der Zellen 3 μ, Länge 7—7.5 μ. Ferner wurden zahlreiche Kleinbakterien beobachtet und spärlich *Beggiatoa leptomitiformis* (Men.) Trev.

Als schwach vegetierend waren folgende Arten zu bezeichnen: 1) *Lyngbya aestuarii* (Mert.) Liebm.; zahlreich; Fäden 18—22 μ dick; Vagina dicker als im Sommer, an der Oberfläche rauh, oft gelblich; Trichome 10—17 μ dick; 2) *Tolypothrix tenuis* (Kütz.) Schmidt; hier und da; Fäden kürzer als im Sommer, nur 1—2mal verzweigt, teilweise tot; 3) einige Diatomeen, u. a. sterile *Melosira;* 4) *Rhizoclonium hieroglyphicum* (Ag.) Kütz.; spärlich; Diam. der Zellen 14—18 μ, Länge 28—60 μ; Wanddicke nur 1.2—1.5 μ; Rhizoiden sehr spärlich; 4) *Percursaria percursa* (Ag.) Rosenv.; nur ein einzelner, etwa 6 mm langer Faden; die Aussenwände der Zellen dicker als im Sommer (etwa 2 μ), die Zwischenwände dagegen dünn.

Ferner wurden vegetierende Fadenstücke von einigen Algen beobachtet: 1) *Ectocarpus* sp., recht zahlr., teils gut gedeihend,

teils vermodernd; 2) *Stictyosiphon tortilis* (Rupr.) Reinke, vier kleine Stücke, zum grössten Teil in gutem Stand.

Auch sind vermodernde Algenfäden zu verzeichnen: 1) *Ceramium*, ein ganz schlechtes Stück; 2) nicht zu identifizierende, zum grössten Teile vermoderte Fadenteile.

Am 11. März waren um die Tellinenleichen herum kleine weisse Flecke von *Begg. leptomitiformis* zu beobachten.

Am 26. März besuchte Herr Prof. L u t h e r wieder Tvärminne, wo einige Meter nach aussen von der früheren Stelle ein neues Loch in das Eis gehackt wurde. Eine Probe der Gyttja wurde mit einem Löffel vorsichtig herausgeholt. Die Dicke des Eises war 45 cm, und unter demselben Wasser von etwa 5 cm Tiefe. Von Tieren wurden reichlich Nematoden und spärlich Ostracoden beobachtet. Inbezug auf Pflanzen wurde die Probe am 1. April untersucht: 1) *Microcoleus chthonoplastes* reichlich; teils schöne Individuen, teils krankhaft; die Fäden bisweilen um einander gewickelt, bis 1 mm dicke Bündel bildend; 2) *Aphanothece Castagnei*, stellenweise unter den Sandkörnern; 3) *Aph. microscopica* Näg., stellenweise; 4) *Aph. pallida* (Kütz.) Rab., 1 Ind.; 5) *Merismopedia glauca* (Ehrenb.) Näg., 2 schöne Ind.; 6) *Beggiatoa leptomitiformis* spärl.; 7) *Begg. arachnoidea* (Ag.) Rab. 2 Ind.; 8) *Lyngbya aestuarii* stellenweise; 9) zahlreiche Diatomeen, u. a. *Melosira*.

Am 30. April, unmittelbar nach dem Eisgang, wurde eine dritte Probe nach Helsingfors gebracht und am 3. Mai betreffs der Pflanzen untersucht. Diesmal wurde *Microcoleus* garnicht gefunden, dagegen die folgenden Arten: 1) *Aph. Castagnei* spärl.; 2) *Aph. microscopica* spärl.; 3) *Merismopedia glauca* 1 Ind.; 4) *Phormidium fragile* (Men.) Gom. zieml. reichl. an einem *Ectocarpus*-Stück; 5) *Begg. leptomitiformis* zieml. reichl. bis reichl., u. a. an den faulenden Tellinen; 6) *B. arachnoidea* zieml. reichl., nur 0.2—0.9 mm lang, 5—6 μ dick, an der Spitze sich verjüngend und gebogen; 7) *B. alba* (Vauch.) Trev. hier und da, 0.6—1.5 mm lang, mit gerader Spitze; 8) *Lyngbya aestuarii* h. u. d.; 9) *Navicula* spp. reichl.; sogar 50—60 Ind. zugleich im Gesichtsfeld bei 500:mal Vergr. zu beobachten; lebhaft umherkrichend; giebt der obersten Schicht im Kulturgefässe einen braunen Farben-

schimmer; u. a. *Nav. sculpta* Ehrbg, und ausserdem 2 andere *Navicula*-Arten; 10) *Melosira*, mehrmals; 11) andere Diatomeen spärlich; 12) *Ectocarpus* sp., einige gut gedeihende Fadenstücke, reichlich mit Oeltröpfchen in den Zellen.

Ein spezielles Interesse knüpft sich an das Auftreten von *Microcoleus*, der in der genannten Bucht noch nicht im Sommer gefunden und anderswo in Tvärminne spärlich und selten (in Bönholmsviken) beobachtet worden ist. Es scheint, als blühe diese Art bei den unter dem Eise herrschenden besonderen Verhältnissen auf. Die Sauerstoffzufuhr ist hier sehr gering. In bedeutendem Grade vermindert ist auch die Lichtzufuhr, wodurch die Assimilation herabgesetzt wird, und die Temperatur im Wasser und im Boden, unmittelbar unter dem Eise, muss sehr niedrig sein. Dagegen giebt es vermodernde Algen und Algenteile in nicht unbedeutender Menge, d. h. im spärlichen Wasser giebt es organische Nahrung, die gewiss von *Microcoleus* ausgenutzt wird, wie es unter ähnlichen Verhältnissen bei einigen anderen Cyanophyceen schon früher beobachtet worden ist. Wie *Microcoleus* verhält sich vermutlich *Aphanothece Castagnei*, vielleicht ebenso die übrigen *Aphanothece*-Arten und *Merismopedia glauca*. Gut gedeihen auch die Kleinbakterien.

Dagegen sind die *Beggiatoa*-Arten nur spärlich unter dem Eise zu finden; sie treten erst nach dem Eisgang und in den Kulturgläsern, also bei relativ unbehindertem Sauerstoffzutritt, reichlicher auf. Eine dritte Gruppe bilden die schwach vegetierenden Algen: *Lyngbya aestuarii*, *Tolypothrix tenuis*, *Rhizoclonium hieroglyphicum* und *Percursaria percursa*, sowie die Diatomeen, die erst nach dem Eisgang umherkriechen und recht reichlich zu finden sind, eine vierte Gruppe die vegetierenden Fädenstücke von *Ectocarpus*, *Stictyosiphon* und vielleicht anderen Algen. Und fünftens haben wir die vermodernden Algenfäden, die zum grossen Teil nicht mehr identifiziert werden können.

Docent Ernst Häyrén: **Mucor plumbeus Bonorden (M. spinosus van Tieghem) aus Finland.**

Am 6. April 1922 fand ich an der inneren (unteren) Seite des Korkpropfes einer etwa 7 cm hohen Glasflasche diese für

Finland neue, hübsche *Mucor*-Art (die früher in Finland beobachteten sechs *Mucor*-Arten sind in diesen »Meddelanden» H. 29, S. 162—163, erwähnt worden). Die Flasche, wie auch der Propf, war vorher in Lauge gekocht, zweimal am 25. März in der Stadt Ekenäs geöffnet und nach Helsingfors gebracht, hier aber geschlossen stehen gelassen worden. Der Pilz dürfte also aus Ekenäs stammen, und zwar aus einem Schwarzerlen-

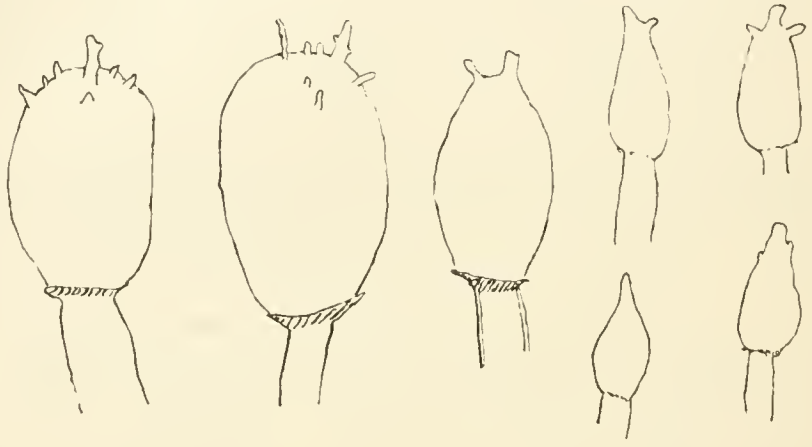

Fig. 1. *Mucor plumbeus* aus Ekenäs, März 1922, Vergr. 500.

bestande (vgl. Terra, Geogr. Sällsk. Tidskr., Jahrg. 34, 1922, S. 206, sub N:o 3).

Der Pilz bildete einen etwa 0.3 cm hohen Belag von bleigrauer Farbe. Columella 24—43 μ hoch, 12—28 μ breit, mit charakteristisch rauchgrauer oder bräunlicher Membran (*plumbeus*) und mit den die Art kennzeichnenden Ausstülpungen (*spinosus*). Diese letzteren waren 1—10, meistens 1—5, 1—8.4 μ lang und 1—3 μ dick, zugespitzt oder meistens abgestumpft, bisweilen runzelig oder an der Basis schmäler als oben, auch spärlich verzweigt. Sporen kugelig, 5—7 μ im Durchmesser; beim Zerplatzen des Sporangiums mehrmals zwischen den Ausstülpungen in geringer Anzahl zurückbleibend.

Es gab teils grössere Sporangien am Ende der Hauptverzweigungen, teils kleinere, die Nebenverzweigungen abschliessend. In jenen fanden sich die Columella-Ausstülpungen oft in Mehrzahl, darunter 1—3 grosse Ausstülpungen, die übrigen ganz klein; in diesen waren nur 1—3, immer grössere Ausstülpungen entwickelt (vgl. die beistehende Fig.). Bei B a i n i e r

(Ann. sc. nat. 6. Sér. Bot. XIX, Taf. VII, Fig. 6) findet man die Columella eines Seitensporangiums abgebildet, die dem häufigsten Typus der Ekenäs-Exemplare ganz gleich ist.

Nach Fischer (Dr. L. Rabenhorsts Kryptogamenflora, Zweite Aufl., IV. Abt., S. 203) sind die Ausstülpungen bis 5 μ lang. Auf der Abbildung von Zopf (Fischer l. c. S. 181 Fig. e) sind sie bis 7 μ, und bei den Ekenäs-Ex. waren sie, wie gesagt, bis 8.4 μ lang. Bei einer Form von *M. plumbeus*, die ich in Jörgensens Gährungs-physiologischem Laboratorium in Köbenhavn im J. 1903 Gelegenheit zu untersuchen hatte, waren sie dagegen viel kürzer (und auch in den grösseren Sporangien nur 1—3 in Anzahl). Die Länge der Ausstülpungen, wie auch ihre Form und Anzahl, variiert somit beträchtlich.

Forstmästar Justus Montell: **Några hybrida och andra former af Cerastium arcticum Lge (C. Edmondstonii Murb. et Ostf.).**

Under mina exkursioner i fjällen kring Kilpisjaur i Lapponia enontekiensis somrarna 1910—1912 insamlade jag en mängd olika former af den i vårt land sällsynta *Cerastium arcticum* Lge. Då alla dessa former i hög grad afveko från de exemplar, jag tidigare hade af denna art, och då ett stort antal individ uppenbarligen voro hybrider, sände jag hela materialet i och för granskning till rektor Axel Arrhenius, hvilken rörande de mest kritiska formerna ytterligare vände sig till professor Ostenfeld i Köpenhamn och docent E. Asplund i Stockholm.

Resultatet af denna noggranna granskning visar, att jag i hufvudsak riktigt uppfattat de olika formerna, samt bekräftar det redan tidigare genom undersökning af material från andra trakter kända faktum, att *C. arcticum* i likhet med den närastående *C. alpinum* L. omfattar en hel serie af former eller kanske till och med flera olika arter. Dessutom — och det är det viktigaste — visar denna undersökning, att det finnes former, hvilka, ehuru de icke äro af hybrid natur, dock stå alldeles på gränsen mellan *C. alpinum*- och *C. arcticum*-serien, så att det är ytterst svårt att med säkerhet afgöra, till hvilkendera serien de höra. Om dessa former skola betraktas som öfvergångsformer mellan de bägge artserierna eller som fristående, intermediära arter,

kan naturligtvis afgöras först då ett tillräckligt rikligt jämförelsematerial från de bägge artseriernas hela utbredningsområde står till buds.

Den af mig hopbragta samlingen innehåller följande olika former:

1) En grof, starkt tufvad, mycket bredbladig, rikligt glandel- och långhårig, 1—3-blommig form. Sverige, Torneträsk Nuolja, 3. VIII. 09.

2) En spädare, något högre, ej så tätt tufvad, svagare och kortare hårig form med mycket smalare blad och 1—3-blommiga stjälkar. Le: Kilpisjaur Jehkatsch, 29. VII. 12.

3) En späd, lågväxt, tätt tufvad, smalbladig, enblommig, tämligen svagt hårig, glandelfri form. Le: Kilpisjaur Saanas NV-sluttning, 13. VIII. 10.

4) En tämligen grof och högväxt, glest tufvad, smalbladig, svagt glandelhårig form med ända till 4-blommiga stjälkar. Norge, Tromsö amt, mellan Helligskov och finländska gränsen, 3. VIII. 10.

5) En om föregående påminnande, men starkare glandelhårig form. Le: Jehkatsch, 4. VIII. 11 och 10. VIII. 11.

6) En späd, starkt tufvad, mycket smalbladig, enblommig, gleshårig, glandelfri form med smala foderblad och mycket stora kronblad. Le: Malla, 25. VII. 12. Om denna form äro åsikterna delade. Dr Asplund kallar den kort och godt *C. alpinum*, hvaremot Arrhenius och Ostenfeld föra den till *C. Edmondstonii*. Äfven jag var mycket tveksam om till hvilkendera arten jag skulle hänföra den och bifogade därför bl. a. följande: »denna form öfverensstämmer hvarken med *C. alpinum* eller *C. Edmondstonii*. Icke heller torde den kunna tydas som bastard mellan dessa arter eller mellan någondera af dem och någon tredje art. Den växte högt uppe nära snödrifvorna och var synnerligen iögonenfallande genom sin ljusa färg, sina talrika, stora blommor och sin täta tufvighet.» Härtill svarade Arrhenius: »Ingen bastard. Pollen utmärkt. Trots klara *C. alpinum*-karaktärer och trots dr Asplunds uttalande har jag ytterst svårt att erkänna denna vackra *gracilis*-form som en verklig *C. alpinum* L. Hela totalintrycket av denna form svär emot den uppfattning jag bildat

mig om denna art under studier i Lappland, norska fjällen och herbarier. Huru som helst, *C. alpinum* är uppenbarligen liksom *C. Edmondstonii* ett ganska flytande begrepp och rymmer en massa former av olika dignitet». På en annan lapp skref han: »Trots vissa om *C. alpinum* erinrande karaktärer anser jag denna synnerligen vackra form höra till *C. Edmondstonii*-gruppen. Kallar den tills vidare *C. Edmondstonii* f. *gracilis*.» Professor Ostenfeld förenar sig om detta uttalande.

Förutom ofvan uppräknade former finnas i samlingen följande hybrider:

1) *C. alpinum* × *arcticum* f. *peralpinum glanduliferum*. Le: Jehkatsch, 23. VII. 12.

2) *C. alpinum* × *arcticum* f. *peralpinum eglandulosum*. Le: Saana, 13. VIII. 10, och Jehkatsch, 10. VIII. 11.

3) *C. alpinum* × *arcticum* f. *intermedium glanduliferum*. Svagt hårig, sannolikt ingår *C. alpinum* f. *glabrum* Retz. Le: Jehkatsch, 23. VII. 12.

4) *C. alpinum* f. *glabrum* × *arcticum* f. *peralpinum*. Le: Jehkatsch, 23. VII. 12.

5) *C. alpinum* × *arcticum eglandulosum*, mycket svagt hårig. Le: Jehkatsch, 23. VIII. 12.

6) En form, om hvilken åsikterna äro delade. Arrhenius godkänner min tydning: *C. alpinum* × *arcticum*. Ostenfeld anser den vara antingen denna bastard eller en ± steril form af *C. Edmondstonii*. Dr. Asplund åter skrifver på sin bestämningslapp *C. alpinum*.

7) *C. arcticum* × *caespitosum* **alpestre* f. *percaespitosum*. Le: Saanas NV-sluttning, 12. VIII. 12.

Denna bestämning får stå för min räkning, då de andra äro tveksamma. Ostenfeld dock mindre tveksam än Arrhenius. Denne senare skrifver: »Jag tycker att *Edmondstonii* skulle gett en annan habitus, men å andra sidan vad kan det annars vara? Inte ren *caespitosum* och säkert en bastard. Foderbladen äro ju bra breda, men blommorna verka så små. Och blomställningen är inte någon kompromissblomställning. Vill inte alls bestrida, att Du kan ha rätt i Din tydning». Jag medger gärna, att Arrhenius anmärkningar äro befogade. Habitus kunde

väntas vara en annan och blommorna större, men detsamma borde vara fallet äfven om formen vore bastard mellan *C. alpinum* och *C. caespitosum*, och någon tredje kombination kan ej i detta fall tänkas. Jag stöder min bestämning hufvudsakligen därpå, att hybriden ute i naturen till de vegetativa delarna var så förvillande lik den form af *C. arcticum*, tillsammans med hvilken den växte, att det var ytterst svårt att skilja sterila exemplar af bastarden från dylika af *C. arcticum*. Dessutom tyda ju de breda foderbladen afgjordt på släktskap med denna art. *Cerastium alpinum* förekom ej på platsen, hvilket dock är af mindre betydelse. Då blott två möjligheter föreligga, bör man väl välja den, som har den största sannolikheten att vara riktig. Härtill må ännu tilläggas, att jag funnit hybriden *C. alpinum* × *caespitosum* **alpestre* på flera ställen samt att alla de former jag sett af denna hybrid mycket afvika från nu ifrågavarande form såväl till växtsättet som till örtbladens och foderbladens form. Äfven bladens färg är hos denna form en annan.

Cerastium arcticum Lge är så vidt jag vet hos oss funnen endast i Lapponia enontekiensis. Dess geografiska utbredning är västligt arktisk. Den är utom från Skandinaviens högsta fjäll känd endast från Island, Spetsbergen och Grönland. Då denna art emellertid varierar i högsta grad, hvilket väl äfven är fallet med öfriga till samma grupp hörande arter, är det dock alls inte osannolikt att en framtida utredning af hela formserien kommer att visa, att *C. arcticum* förekommer äfven i andra arktiska länder, samt att en eller flera närstående arter, t. ex. den äkta *C. Edmondstonii* (Wats.), som enligt Lindman icke är identisk med *C. arcticum*, tillhöra Skandinaviens flora.

Doktor Runar Forsius: **Über einige Cleptiden und Chrysiden (Hym.).**

1. In einer Arbeit »Über finländische Goldwespen» (Meddelanden Vol. 45, S. 203—213, 1920) erwähnt Hellén, dass in dem Museum Entomologicum zu Helsingfors ein Stück von *Cleptes semiaurata* L. bezettelt »Fennia» aufbewahrt wird. Da genaue Fundortsangabe fehlt, zählt er diese Art nicht unter den finländischen Arten mit. Nunmehr ist es mir gelungen, sie in

Finland zu finden. Am 1. 7. 1921 streifte ich ein ♂ dieser Art von niederem Gebüsch in Munksnäs nahe Helsingfors. Vor der Drucklegung dieses Aufsatzes fand ich ein weiteres ♂ im Kirchspiele Thusby nahe der staatlichen entomologischen Versuchsstation Ånäs am 9. 7. 1922.

2. Auch von der bei uns sehr seltenen *Cl. nitidula* F. habe ich ein ♀ am 19. 7. 1921 in lk im Kirchspiele Rautu, Leinikylä, gefangen.

3. In einer Insektensammlung, die ich vor einiger Zeit erwarb, fand sich zusammen mit Hymenopteren aus Kyrkslätt ein Stück von *Holochrysis pustulosa* Ab. Das fragliche Stück trug, wie die meisten anderen Stücke, keine Fundortsetikette und kann darum nicht mit Sicherheit als finländisch betrachtet werden. Immerhin verdient diese Art bei uns gesucht zu werden. Sie gleicht auffallend *H. hirsuta* Gerst. (= *osmiae* Ths.), unterscheidet sich jedoch dadurch, dass die Punktierung des Hinterleibes etwas unregelmässiger ist. Zwischen den gröberen und tief eingestochenen Punkten finden sich kleine oberflächliche Pünktchen.

Nach brieflicher Mitteilung von Doktor W. Trautmann in Nürnberg hat er von dem Kriegsteilnehmer Doktor Lederer einige Chrysiden zur Determination erhalten. Unter diesen waren u. a. *H. pustulosa* Ab., *Hexachrysis zetterstedti* Dahlb. und *Hedychridium ardens* Coq. var. *viridis* Trautm. Nach den Angaben, die Trautmann erhielt, wurden diese Tiere von Lederer in »Juvö bei S:t Michel» gesammelt. Obwohl mir diese Angaben etwas unsicher erscheinen, verdienen sie doch vielleicht hier erwähnt zu werden. Es scheint mir nämlich nicht ausgeschlossen, dass die Tiere nicht aus Finland, sondern irgendwo aus dem Balticum stammen. Doktor Lederer ist gestorben. Bestätigende, nähere Angaben ist es mir darum leider nicht gelungen zu erhalten. Die var. *viridis* Trautm. wäre für unsere Fauna ebenfalls neu. Mit »Juvö» wird wahrscheinlich das Kirchspiel Juva gemeint.

4. Im Winter 1921—22 sammelte ich zahlreiche Gallen von *Evetria*-Arten und erhielt einige Wochen später u. a. einige Stücke von *Ellampus aeneus* Pz. var *chevrieri* Tourn. Diese Form ist dunkelblau gefärbt und etwas kleiner als die Nominant-

form und wurde bei uns früher nicht beobachtet. Gleichzeitig züchtete ich mehrere Exemplare von *Passaloecus brevicornis* Mor., bei welcher Art *Ellampus* wahrscheinlich schmarotzt. Andere Aculeaten erhielt ich aus den *Evertria*-Gallen nicht.

5. *Hedychridium roseum* Rossi lebt bei uns sicher bei *Astata boops* Schr. Im Kirchspiele Lojo beobachtete ich im Sommer 1921 mehrere Tagen eine grössere Kolonie von *Astata boops*. Die Weibchen waren eifrig mit Ausgraben und Proviantierung von ihren Nestern beschäftigt. Zahlreiche Männchen und Weibchen von *Hedychridium roseum* flogen lebhaft bei den Nestlöchern umher und die Weibchen drangen oft in die Nester ein und verweilten daselbst bisweilen mehrere Minuten. Ich konnte ohne Mühe 30 Stück dieser, sonst bei uns recht seltenen, Art einfangen. Im Kirchspiele Rautu sah ich *H. roseum* wieder zahlreich auftreten. Hier war *Astata stigma* Pz. zahlreich, *A. boops* dagegen sah ich nicht.

6. *Tetrachrysis rutilans* Ol. Am 16. 7. 1920 fand ich in Munksnäs unweit Helsingfors ein Tier, das ich zuerst mit einigen Bedenken als *T. splendidula* Rossi determinierte. Das Exemplar zeigte einige Merkmale, die am Besten mit *rutilans* stimmten, in anderen Hinsichten dagegen stimmte es besser mit *splendidula*. Um Klarheit zu gewinnen, sandte ich das Tier dem bekannten Chrysidenforscher T r a u t m a n n. Er schrieb mir, dass er *splendidula* nur für eine Form von *rutilans* hält, und dass das von mir gefangene Stück genau in der Mitte zwischen diesen beiden Formen steht. Es ist schlanker als *splendidula* gebaut, der Längskiel des zweiten Tergites ist nur angedeutet und der Hinterleib ist ziemlich schwach punktiert. Prothorax und Schildchen grün; Thorax sonst blau.

7. In Genera insectorum, Fasc. 151, Chrysididae, Bruxelles 1913, schreibt B i s c h o f f auf Seite 9 in einer Fussnote folgendes: »Als Autor dieser Art (*Ellampus truncatus*) wird bisher irrtümlich D a h l b o m angegeben. K e r n e l l, der wahre Autor des *Ellampus truncatus*, sowie des *Achrysis unicolor* und auch des als Synonymum von *Ellampus violaceus*, Scopoli, aufzufassenden *Ellampus coeruleus*, war ein Schüler Dahlboms, der diese Arten mit noch einigen anderen, die jetzt nur noch als Synonyma

Bedeutung haben, in einer Dissertation beschrieb. Auf dem Titelblatte dieser seltenen Arbeit prangt freilich Dahlboms Name in besonders grossen Typen, so dass hierdurch vielleicht der Irrtum bezgl. des Autors zu verstehen ist. Der volle Titel der Dissertation lautet:

»Exercitationes hymenopterologicae, quas ad Faunam Suecicam illustrandam venia Ampliss. Facultatis Phils. Acad. Lund. et praeside And.-Gust. Dahlbom. Philosophiae Doctore Historiae Natur. Doc. publicae disquisitione modeste subjicit Samuel-Eric. Kernell Ostro-Gothus, in Acad. Carolinae Audit. majori die XX Maji 1831. Part. I.»

Ein Zweifel über die Autorschaft ist hiernach ausgeschlossen.»

Ich halte die Schlussfolgerung Bischoff's für nicht stichhaltig und Dahlbom für den »wahren Autor», wie er es auch selbst so betrachtete. In Skandinavien war es zu dieser Zeit üblich, dass die jungen Studenten (Theologen, Philologen, u. a.) ihre Kenntnisse und ihre Fähigkeit durch öffentliche Verteidigungen zeigen sollten. So hat z. B. Dahlbom seinerzeits unter Fallén's Präsidium zuerst öffentlich hervorgetreten. Die Professoren haben meistens die herausgegebenen Arbeiten selbst fertig geschrieben und später wurden die verschiedenen akademischen Abhandlungen als ein Ganzes mit Weglassen der überflüssigen Einleitungsphrasen und im Namen des Praeses veröffentlicht. Ähnlich wie mit den Dahlbom'schen Arbeiten verhält es sich z. B. mit Sahlberg's Insecta Fennica. Nach 8, 10, 12 Seiten tritt ein neuer »Autor» auf und verteidigt diese Seiten (unter Sahlbergs Präsidium). Es wäre ganz verfehlt, diese öffentlichen Verteidiger als Autoren anzusehen. Der Praeses hatte also nicht, wie in unserer Zeit so oft geschieht, nur die Idéen gegeben und vielleicht noch dazu dem Arbeitenden mit wertvollen Hinweisungen geholfen, sondern am öftesten selbst die ganze Arbeit Wort für Wort fertig geschrieben. Es besteht also kein Parallelismus zwischen diesen älteren Verteidigern und den heutigen Verteidigern von akademischen Abhandlungen (obwohl es vielleicht bisweilen vorkommen dürfte, dass die Phrase »Aus dem Zoologischen Laboratorium zu X. Vorst. Prof. Doktor

Y. Z.» nicht ganz richtig ist und auch in unserer Zeit der Vorstand manchmal der »wahre Autor» sein kann).

Ich bin unbedingt der Meinung, dass wir betreffend dieser Frage der Ansicht der damals lebenden Entomologen zu folgen haben, denn sonst wird die Sache in absurdum getrieben.

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Eräitä lisätietoja Sääksmäen pitäjän putkilokasvistosta.**

Sääksmäen kasvullisuudestaan rikas pitäjä näyttääkin jo aikaisin herättäneen erikoista mielenkiintoa kasvien kerääjissä. Niinpä v. 1875 silloinen koululainen (nyk. professori) J. J. Tikkanen jätti Seuran arkistoon laatimansa sanotun pitäjän kasviluettelon, mihin liittyy lyhyt luonnonkuvaus. Tämä luettelo käsittää kaikkiaan 405 putkilokasvilajia, joista 13 on selvästi metsistyneitä sekä ainakin 2 epävarmaa. Kuten jo Tikkanen vähän epäilee, esiintyy pitäjässä paljoa enemmän yksistään luonnonvaraisia kasveja. Näiden lisäksi tulevat tietysti monet myöhemmin ilmestyneet tulokas- ja satunnaiskasvit. T:n jälkeen onkin esim. A. O. Kihlman (nyk. Kairamo) merkinnyt muistiin täydentäviä tietoja paikkakunnan kasvistosta. Näitä samoinkuin monia muitakin eri henkilöiden jättämiä tiedonantoja on mainittu Hj. Hjeltin teoksessa Conspectus florae fennicae I—V. Pitäjän luonnon yleispiirteitä on käsitellyt J. E. Rosberg kuvauksessaan pitäjän topografiasta (Geografiska Föreningens Tidskrift XI, 1899, s. 214—220), johon viittaan.

Oleskellessani kesinä 1916—17 paikkakunnalla kiintyi huomioni pitäjän kasvirikkauteen, mikä sentään ilmeni vain paikoitellen. Etenkin se osa pitäjää, mikä sijaitsee Vanajaveden ja Rautunselän lähimmässä ympäristössä, on verrattuna pitäjän muihin osiin eniten kasvienkerääjien huomiota puoleensa vetävä ja siten myöskin kieltämättä parhaiten tunnettu kasvistonsa puolesta. Sitävastoin eivät Mallasveteen rajoittuvat osat etäisyytensä ja suuremman lajiköyhyytensä vuoksi näy herättäneen erikoisempaa mielenkiintoa. Kuitenkin on sielläkin, varsinkin muutamilla tämän järven saarilla, tavattavissa jokseenkin koskemattomana alkuperäistä rehevää lehtokasvillisuutta, jonka edustajista mainittakoon esim. puista *Tilia*, pensaista *Ribes*-lajit,

Daphne ja *Lonicera* sekä ruohokasveista *Actaea, Hepatica, Vicia silvatica, Viola mirabilis* ja *Pulmonaria.*

Olen Seuran arkistossa säilytettäväksi laatinut luettelon, missä omien muistiinpanojeni lisäksi esitän kaikki muutkin käytettävissäni olleet Tikkasen luetteloa täydentävät ja oikaisevat tiedonannot. Paitsi ennenmainittua Hjeltin teosta on luetteloa laadittaessa ollut suurena apuna yksityisistä kasvikokoelmista ennen kaikkea se, jonka ylioppilas K. Kivirikko kouluaikanaan on useamman kesän kuluessa pitäjästä kerännyt.

Pitäjässä on tähän asti varmuudella tavattu putkilokasveja kaikkiaan 542 lajia (mukaanluettuina ala- ja sekalajit); näistä on 139 sellaista, joita Tikkanen ei mainitse.

Maakunnalle Ta uusia luonnonvaraisia kasveja ovat löytämäni sekalajit *Carex rostrata* × *vesicaria* ja *Rubus arcticus* × *saxatilis*, samoin tietääkseni *Alchimilla acutidens* ja *Taraxacum proximum.* Vähemmän arvoisia systemaattisia muotoja, joita aikaisemmin ei ole Ta:sta mainittu, on tietenkin suuri joukko; niiden luettelemista en pidä tarpeellisena, vaan viittaan vain luettelooni, jossa myös esiintyy useita muotoja, joita en ole tavannut kirjallisuudessa mainittuina ja jotka sentähden olen siinä nimittänyt liittäen selitykseksi muotojen tärkeimmät tuntomerkit.

Harvinaisimpana kaikista pitäjän luonnonvaraisista kasveista lienee epäilemättä pidettävä *Epipogon aphyllus*, jota onnistuin löytämään v. 1916 Korkeakankaan lähellä synkässä havumetsässä 2 yks. Muista tapaamistani harvinaisuuksista mainittakoon vielä *Verbascum nigrum* × *thapsus* (Huittulan harjulla pcc).

Ylioppilas Ilmari Hidén: **Eräs yhteenkasvamistapaus harmaalla lepällä.**

Joitakin vuosia takaperin joutui Helsingissä käsiini vieressä kuvattu leppähalko, joka on siinä suhteessa merkillinen, että paksumpaan runkoon on kiinnikasvanut toinen ohuempi edellisen kanssa yhdensuuntainen runko (mahdollisesti vain edellisen oma pysty haara). Kuten tiedetään, on tällainen yhteenkasvaminen, varsinkin, jos se on todellinen eikä näennäinen, perin

harvinaista. Niinpä ei O. Penzig teoksessaan »Pflanzen-Teratologie (v. 1890—94) mainitse ainoatakaan yhteenkasvamistapausta *Alnus*-suvusta puhuessaan. *A. glutinosa*'n mainitsee kyllä V. Th. Örtenblad (Öfvers. af K. Vetensk. Akad. Förh., 1884, n:o 5), muttei lainkaan *A. incana*'a, johon lajiin hallussani oleva kappale kuuluu.

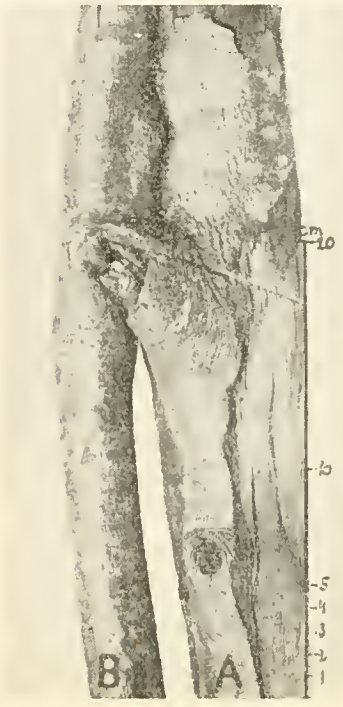

Kuva 1.
Kappale *Alnus incana*'a.
— Valok. O. Sundström.

Useimmitenhan on puissa esiintyvä yhteenkasvettuminen johtunut siitä, että rungot tai haarat ovat kasvaneet rinnan vieri vieressä, jolloin toinen niistä on vähitellen niin sanoakseni syöpynyt toisen sisään. Sangen yleinen on se käsitys, että tämän edellytyksenä on vierekkäin sijaitsevain puunosain toisiaan vastaan hankautumisesta syntynyt haava, mikä paljastaa jällen. Toiselta puolen tunnetaan kuitenkin tapauksia, joissa jällen paljastumiseen on ollut päinvastoin syynä se, että puunosat ovat niin tiukasti toisiansa vastaan pusertuneet, että puristuksen voimasta on päällimmäinen kerros, s. o. kuori, työntynyt syrjään, jolloin jället ovat päässeet yhtymään ja alkaneet yhteisesti kehittää uutta solukkoa sekä ulos- että sisäänpäin.

Esittämässäni tapauksessa on yhteenkasvettuminen aiheutunut jälkimäisestä syystä. Tässä on nim. vankemman varren (A) oksa (C) ollut tiukasti painuneena heikompaa (B) vastaan, joka edelleen kehittyessään ja leveydeltään paisuessaan on koettanut haudata alleen vieraan kappaleen (s. o. C:n), joka vahingoittaa sitä. Yrittäessään parantaa saamiaan vammoja on se alkanut työntää yhä uusia solukerroksia ikäänkuin valliksi C:n ympärille ja päälle. Tällöin on mainittu oksa (C) kuitenkin jostain syystä kuivunut ja kuollut, jolloin siitä jääneen (kuvassakin näkyvän) tyngän on sen emorunko (A), kuten muutenkin samanlaisissa tapauksissa, yrittänyt peittää. Nyt on siis tä-

män kuolleen tyngän yli alkanut kahdelta eri taholta tunkeutua vallimuodostuksia, mitkä lopulta ovat kasvaneet kiinni toisiinsa eivätkä enää ole päässeet pitemmälle, vaan ovat yhä lujemmin pusertautuneet toisiansa vastaan sillä seurauksella, että yhä lisääntyvän puristuksen johdosta on lopulta molempain uudistuskykyisimpäin jälsisolujen täytynyt joutua yhteen ja samalla

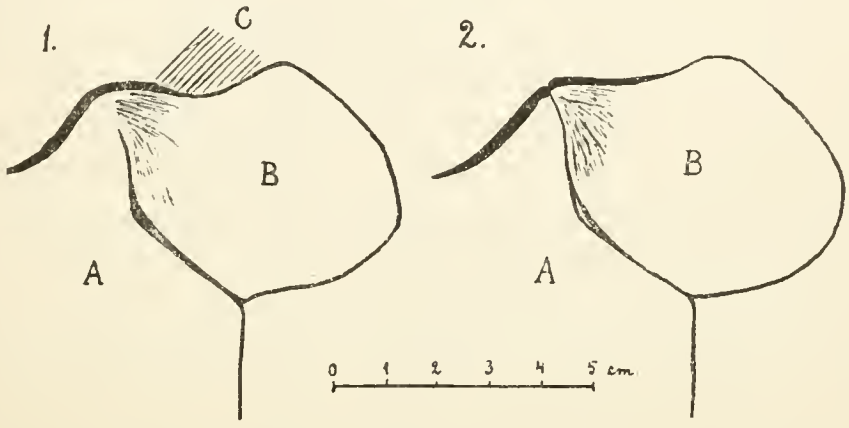

Kuva 2.
1. Poikkileikkaus yhtymäkohdasta (poikkileikkaus näkyy valokuvassa). — 2. Poikkileikkaus pari mm. ylempää.

myös ainevaihdoksen eri osien välillä alkaa. Tämän jälkeen voidaan vasta puhua todellisesta yhteenkasvettumisesta samaan puuhun tai samaan puulajiin kuuluvain eläväin osain välillä — vastakohtana sellaiselle tapaukselle, missä eri puulajeista peräisin olevat solukot eivät sulaudu toisiinsa eikä ainevaihdosta niiden välillä tapahdu, vaikka puut päältäpäin näyttävätkin yhteenkasvaneilta, ja vaikka jälletkin olisivat joutuneet kosketuksiin toistensa kanssa (ks. lähemmin Handbuch der Forstwissenschaft, Bd. I, 3 Aufl., s. 571—576).

Maisteri T. J. Hintikka: **Orapihlajan härmäsienen (Podosphaera oxyacanthae (DC.) De Bary) levenemisestä Suomessa.**

Aikaisemmin ei ole tätä sientä kirjallisuudessa mainittu maassamme tavatuksi ja *Herbarium Musei Fennici*ssä ei ole siitä näytteitä. Viimeksi kuluneina vuosina on se kuitenkin esiintynyt Suomessa muutamilla paikkakunnilla miltei tuhoavanlaatuisena, muistuttaen tunnettua karviaishärmää, ja on aiheuttanut tiedusteluja. Lienee syytä senvuoksi Seuran piirissä huomauttaa sen

esiintymisestä maassamme mainiten ne löytöpaikat, joista sieni on tähän saakka (1922) tunnettu:

Ka. Kotka, Suomen pankin talon luona ja Kotkan Sunilassa kesällä v. 1915 (kirjeellinen kuvaus ja näyte Maanvilj.-taloudellisen koelaitoksen kasvipatologiselle osastolle, läh. O. Ekegren). Räisälä, Räisälän hovissa tuhoavana kesällä 1921 (näyte ja kuvaus samaan paikkaan, läh. agron. yliopp. H. Hallenberg). — *Ik.* Johannes, Kirjola, runsaasti saastunut orapihlaja-aita lähellä kasvihuoneita, kesällä 1916 (T. J. H.). — *Ta.* Hämeenlinna, kesällä 1919 kirkkopuistossa (J. I. Liro ja Aarne Rainio); samana vuonna Hämeenlinnan kaupungissa, ei kovin runsaasti kaikkialla orapihlaja-aidoissa, 1921 samalla tapaa kirkko- ja kaupunginpuistossa (annot. Y. Hukkinen); 19 I/VII 21 Hämeenlinnan rantapuistossa (T. J. H.). Vanaja, Harviala 19 18/VIII 19: *Crataegus sanguinea*'n taimia hävitti pahasti, 70—80 % lehdistä tuhottu (Kurt Abt); 19 18/VI 21: muutamissa *Crataegus*-taimissa huomattu samassa paikassa (T. J. H.). Maisteri J. A. Wecksellin suullisen tiedotuksen mukaan on tätä sientä tavattu myöskin Hattulan kirkonkylässä ja Tyrvännön Lepaassa. Maist. Y. Hukkisen tiedotuksen mukaan on hän myös luultavasti v. 1916 tavannut Kuhmoisten Harmoisten kylän Nikulan talon *Crataegus*-aidassa luultavasti tätä sientä runsaasti. — *Sa.* Lappeenranta, rantapuistossa toiset pensaat saastuneet, toiset puhtaita 19 21/VII 21 (annot. Y. Hukkinen). — *Kl.* Sortavala, seminaarin istutuksissa (näytteitä ja kuvaus kasvipatologiselle osastolle, läh. cand. med. T. Relander).

Kesällä 1922 tavattiin sientä vielä seuraavissa paikoissa: *N.* Kerava, lähellä asemaa ei runsaasti VII—VIII (T. J. H.). *Ka.* Imatra, asemalta Vuoksenniskaan päin olevissa *Crataegus*-aidoissa, runsaasti VII (T. J. H.). — *Tb.* Messukylä, Ahlmanin emäntä- ja puutarhakoulu (näytteen läh. kasvipatol. osastolle 3/VIII agronomi T. Hossola); Jyväskylä, useissa *Crataegus*-aidoissa kaupungissa, runsaasti kaupungin taloa ympäröivässä aitauksessa ?6/VI ja VII (T. J. H.). — *St.* Pori, uudelle hautausmaalle ilmestynyt erääseen orapihlaja-aitaan kesällä 1922 (puutarhuri K. Vanamon tiedotuksen mukaan kasvipatol. osas-

tolle). — *Kb.* Joensuu, 4/VII (Maist. Helmi Vaarama, näyte Turun Suom. Yliopiston kok.).

Sieni esiintyy viljellyissä *Crataegus*-lajeissa. Kesäkuun loppupuoliskolla ilmestyvät ensimmäiset rihmastolaikut vaaleina tai punertavina kohtina lehtien pintaan. Nämä kasvavat sangen nopeasti, ja muutamissa viikoissa voi sieni saastuttaa, esiintyen varsinkin nuorissa, samana kesänä muodostuneissa versoissa, laajatkin orapihlaja-aidat, joskus aivan valkoisiksi. Tämän lajin rihmasto muodostaa lehtien pintaan paksun, villamaisen kerroksen, kun taas läheisten lajien rihmaston muodostama kerros on ohut.

Edelläesitettyjen levenemistietojen nojalla on otaksuttavissa, että tämä sieni on levinnyt Suomeen nähtävästi idästä päin. Ainakaan ei ole tietoja sen esiintymisestä Lounais-Suomessa ja eteläarannikon länsiosissa, muualta kuin vasta hiljattain Porista.

Maisteri T. J. Hintikka: **Muutamista Piptoporus betulinus (Bull.) Karst. sienen epänormaleista itiöemistä.**

Agronomi G. Rosendalin välityksellä sain 20. IV. 1922 kolmisen normalisesta poikkeavaa tavallisen pökkelökäävän (*Piptoporus betulinus* (Bull.) Karst.) itiöemää tarkastettavakseni. Löytäjä oli ne tavannut eräältä kunnaalta lumesta lähellä Tikkurilassa sijaitsevaa Maanviljelys-taloudellista koelaitosta. Kun tämän paikan lähistöllä ei ollut, kuten tulin huomaamaan, yhtään lahoavaa koivua, oli selvää, että käävät oli heitetty ohikuljetetuista halkokuormista tien oheen ja saaneet olla lumessa ehkä pitkähkön aikaakin.

Itiöemien ulkomuotoa osoittaa oheellinen kuva. Yksi niistä, ehkä vähimmin epänormali (b) oli muodoltaan pallomainen pyöreä; sen sivusta oli yksinomaan martoa rihmastoa, eikä merkkiäkään itiölavakerroksen muodostumisesta voitu siinä huomata. Sen koko oli 5.5 × 6 sm. Normalisesti kehittyvissä tämän lajin käävissä voidaan, kun ne mittasuhteiltaan ovat tämänkokoiset, eroittaa dorsali- ja ventralipuolet sekä myöskin on niissä merkkejä itiölavakerroksen syntymistä; tässä tapauksessa näistä ei ollut merkkiäkään havaittavissa.

Toinen epänormaleista muodoista (c) oli noin 14 sm pituinen,

jonkun verran käyristynyt, selvästi kahteen osaan kuroutunut, joista distalinen osa oli 3 sm pituinen ja yli 4 sm paksu. Kuroutumiskohdan paksuin läpimitta oli 4.9 sm. Distaliosan pisimmät läpimitat olivat 6.8 × 5 sm. Tyviosan suurin leveys 6.5 sm.

Pienin näistä itiöemistä (d) oli noin 7 sm pituinen, kärjessään jakautunut kahteen haaraan, joista toinen oli noin sentimetrin, toinen 2 sm pituinen. Itiöemän levein kohta oli noin 3.5 sm.

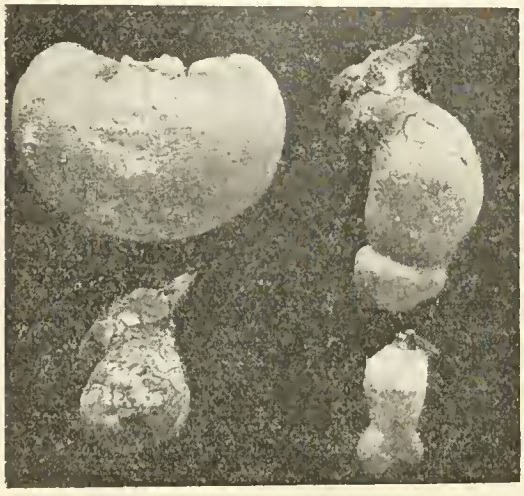

Kuva 1. *Piptoporus betulinus*, epänormaleja itiöemiä.

Molemmat viimemainitut olivat niinikään vallan martoja, ilman merkkejäkään itiölavakerroksen syntymisestä.

Kyseelliset muodostumat ovat selvästi syntyneet siten, että normali itiöemämuodostus on syystä tai toisesta ehkäistynyt, ja itiöemät jääneet alemmalle, varhemmalle kehitysasteelle. Mahdollista on, että itiöemät ovat kasvaneet pinohaloista esiin ja olleet tällöin varsin alttiina lämpötilojen ja kosteuden vaihteluille. Kuten Thesleff[1] on kokeilla osoittanut, voivat tämän sienilajin itiöemät Etelä-Suomessa olla talvisinkin kasvukykyisiä, ja kasvavat ne tällöin kohtalaisen voimakkaasti, kun niillä on ravinnonpitoista kasvualustaa. Kääpien c ja d muoto viittaa jonkun verran siihen, että jonkinlaista jaksottaisuutta on niiden kehittyessä ollut vallitsemassa, mikä jaksottaisuus on johtunut ehkä ravinnon (kosteuden) tai lämpötilojen vaihteluista. Kääpä d on selvästi haarautunut ja mahdollista on, että se on jonkinlainen mekanomorfinen muodostuma, mutta on otaksuttavissa, että valaistussuhteet ovat sen muodostumiseen myös voineet

[1] Thesleff, Arthur, Studier öfver basidsvampfloran i sydöstra Finland. Bidr. till känned. Finlands natur och folk. H. 79 N:o 1. 1919. S. 115—116; vert. myös s. 104—105.

olla myötävaikuttamassa sen — ja ehkä muidenkin — epänormaliseksi kehittymiseen.[1]

Vaikkakin todennäköistä on, että nämä itiöemät ovat kasvaneet normalista poikkeavien kasvutekijäin vaikutuksen alaisina, on niitä, niin kauvan kuin kyseellisellä lajilla kokeellista tietä ei ole saatu senluontoisia muodostumia syntymään, pidettävä laadultaan teratologisina. Tämänluontoisiksi tulkittuina voidaan niitä pitää sellaisina, joita Masters[2] nimittää stasimorfisiksi, Morren[3] taas stesomisiksi muodostuksiksi. Toisissa (c ja d) taas on eutokisia ja ehkä myös epieutokisia[4] ominaisuuksia havaittavissa, s. o. uusia itiöemiä on syntynyt edellisen yhteyteen ja niiden pintaan.

[1] Vert. m. m. Lakon, R., Die Bedingungen der Fruchtkörperbildung bei *Coprinus* (Ann. mycol. 1907, s. 155). Selostavan esityksen varhemmista tiedoista valaistuksen puutteen aiheuttamista itiökantaisten sienten itiöemien epämuodostumista on Fredr. Elfving laatinut (Studien über die Einwirkung des Lichtes auf die Pilze. — Diss. Helsingfors. 1890, s. 4).

[2] Masters, M. T., Vegetable Teratology. London 1869. — Saksal. painos, U. Dammerin toimittama, Leipzig. 1886.

[3] Morren, Ch., Étude d'un genre particulier de monstruosités par stase etc. Bull. de l'Acad. R. Sc. de Belgique. T XIX, 1852. N:o 8. — Vert. myös Clusia s. 87.

[4] Voglino, P., Richerche intorno alla formazione di alcune monstruosità di Agaricini. Atti R. Acad Sc. Torino, XXX, 1894. — Vert. myös Penzig, O., Pflanzenteratologie. II Aufl. Berlin. 1921, s. 586.

Mötet den 13 maj 1922.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 13. 5. 1921—13. 5. 1922.

Redogörelse afgifven vid årsmötet den 13 maj 1922 af Sällskapets ordförande Docenten Alvar Palmgren.

Societas pro Fauna et Flora Fennica samlas åter att afsluta ett verksamhetsår. I Sällskapets historia är det ett märkesår. Den första sistvikne november samlades Sällskapet i Universitetets festligt prydda högtidssal att på hundrade årsdagen af dess tillblifvelse hedra minnet af dess stiftare, minnet af dess ledare, att vördnadsfullt skänka en hyllning åt hundraårigt arbete i naturforskningens, vetandets och fosterlandets tjänst. Minnet af denna fest lefver ännu bland Sällskapets medlemmar. För kommande tid skola dess hufvuddrag framdeles tecknas. Sekeldagen har bildat kärnan i Sällskapets lif detta år, såsom förberedelserna till densamma betecknade den väsentligaste delen i dess Styrelses arbete redan under senare delen af det förra arbetsåret. Hundraårsdagen har ej samlat Sällskapets tankar i flärdens tecken. Sekelfesten har knutit tankar och känslor samman i ödmjuk tacksamhet till tid som gått, till gärning af män, hvilka murat grunden för vår tids vinning. Det var denna tanke, som i sekeldagens gryning samlade Sällskapets medlemmar vid här jordade stiftares och ledande naturforskares grafvar. Sekelfesten var ock en maning till landet, dess Riksdag och Regering, dess vetenskapliga och litterära värld att i en tid af split och strid samlas inför en enande fosterländsk gärning. Sällskapets sekelfest blef det en sporre till nya ansträngningar. Dess hundraåriga arbete hylladés af företrädare för landets högskolor, lärda och litterära samfund och institutioner. Från lärda samfund i alla delar af världen nåddes Sällskapet af välönskningar. Med tacksamhet, med känsla af förpliktelse, har Sällskapet mottagit denna hyllning. Sällskapet är ock den största tack skyldigt alla de enskilda vetenskapens gynnare samt affärs- och ekonomiska inrättningar, hvilka genom gåfvor möjliggjort sekeldagens värdiga begående.

Sekeldagen har för vårt samfund varit årets stora tilldragelse. I öfrigt har dess lif fortskridit i enlighet med gammal häfd. Säll-

skapets möten hafva som under en lång följd af år hållits här i de Vetenskapliga Samfundens hus. Ordinarie mötesdag har, enligt häfd från 1866, varit den första lördagen i månaden, räknadt från oktober och med uteslutande af januari. Novembermötet ägde dock rum redan torsdagen den 3:dje i månaden, dels i närmaste anslutning till sekelfesten, dels för att bereda tillfälle för medlemmar, hvilka till jubileet infunnit sig från landsorten, att öfvervara mötet. Förutom mötet lördagen den 1 oktober hölls i oktober ett andra ordinarie möte fredagen den 21 i månaden för handläggning af frågor rörande sekeldagen. Sammanträdena hafva vidtagit kl. 7 e. m., blott i dag, årsmötet, kl. 6 e. m; de hafva bivistats af medlemmar till ett antal af 70, 37, 75, 47, 63, 54, 55, 46, 67.

Mötet den 3 november, Sällskapets första under dess andra sekel, bars af en solenn prägel. Här framlades de skrifter, hvarmed Sällskapet i gärning velat hylla de gångna hundra årens arbete, hvarmed Sällskapet velat gifva ett löfte om fortsatt gärning in i framtiden. Genom försorg af professorerna Fr. Elfving och E. Reuter förelago vid mötet framlagda exemplar af samtliga Sällskapets i tryck utgifna skrifter, dess matriklar, kallelsebref m. fl. historiska dokument, fotografier af Sällskapets medlemmar under äldre tider. Vid mötet öfverlämnades å Entomologiska Klubbens vägnar genom dess ordförande Dr R. Forsius och sekreterare Mag. R. Frey det tredje häftet af dess tidskrift Notulae entomologicae, tillägnadt Sällskapet på dess hundraårsdag. Upplästes så de till sekeldagen från Vetenskapliga samfund och institutioner samt enskilde medborgare och lärde anlända lyckönskningsskrifvelserna och telegrammen.

Såsom under det föregående arbetsåret hafva Sällskapets sammanträden i regel inledts med ett föredrag af allmännare natur. Dessa hafva hållits af:

Professor Alex. Luther öfver hydroidpolypen Protohydra leuckarti och dess förekomst vid Tvärminne (den 3. nov.);

Fil. dr. Ernst Häyrén öfver föroreningen och strandvegetationen i Helsingfors hamnområde (den 3. dec.);

Förvaltningsrådet Filip Grönvall öfver hufvuddragen i förslaget till lagstiftning angående naturskydd (den 4. febr.);

Fil. Mag. E. Merikallio öfver fågellifvet i Petsamo (den 1. april);

Fil. Mag. V. Krohn öfver bakterie-systematikens utveckling och principer (den 6 maj);

Docent H. Federley öfver Gregor Mendel i anledning af den instundande sommar den 22 juli infallande hundraårsdagen af hans födelse (den 13 maj).

I öfrigt har programmet för sammanträdena till väsentlig del upptagits af smärre vetenskapliga meddelanden. Dessas antal uppgår till 72 (mot 75 förlidet år), ungefär till lika del zoologiska och botaniska. De zoologiska meddelandena fördela sig på herrar J. Carpelan, R. Forsius, W. Hellén, I. Hildén, I. Hortling, V. Karvonen, R. Krogerus, K. M. Levander, Håkan Lindberg, Alex. Luther, E. Löfqvist, A. Metzger, J. Montell, R. Palmgren, K. E. Sundström, E. W. Suomalainen, I. Välikangas. De botaniska hafva gjorts af herrar M. Brenner, V. F. Brotherus, O. Eklund, O. Fortelius, I. Hidén, T. J. Hintikka, E. Häyrén, G. R. Idman, M. J. Kotilainen, H. Lindberg, J. Montell, B. Olsoni, Edv. A. Vainio.

Med tillfredsställelse kan Sällskapet vid denna återblick anteckna utgifvandet af skrifter i ett större omfång än någonsin tillförene, sammanlagdt 2,543 trycksidor (däri icke inberäknad den år 1916 tryckta förra delen af tom 45 af Acta). Under året hafva sålunda af Sällskapets Meddelanden utkommit häftena 46 (1919—1920), 232 sidor, och 47 (1920—1921), 234 sidor, bägge redigerade af Dr E. Häyrén. Af Acta har utkommit: tom 45, fördelad på tvenne delar, inrymmande den första K. Linkola: Studien über den Einfluss der Kultur auf die Flora in den Gegenden nördlich vom Ladogasee. I Allgemeiner Teil, s. 1—432 (tryckt redan 1916), samt den andra, inrymmande senare delen af samma arbete (II. Spezieller Teil, s. 1—491), tryckt 1921; vidare de till sekeldagen utgifna tomerna 48—50. Dessa, hvilka enhvar bära påskriften »Commentationes ad Sæculum celebrandum Kalendis novembribus A. MCMXXI editæ», inrymma:

Tom 48 (559 sidor):

1. Luther, Alex., Untersuchungen an rhabdocölen Turbellarien. I. Über Phaenocora typhlops (Vejd.) und Ph. subsalina

n. subsp. II. Über Provortex brevitubus Luther. Mit 1 Tafel und 30 Figuren im Text. — S. 1—59.

2. Merikallio, Einari, Oulangan seudun ja Kaakkois-Kuolajärven linnusto. Etupäässä kesällä 1917 tehdyn tutkimusmatkan tulosten perustalla. — S. 1—168.

3. Frey, Richard, Studien über den Bau des Mundes der niederen Diptera Schizophora nebst Bemerkungen über die Systematik dieser Dipterengruppe. Mit 10 Tafeln. — S. 1—247.

4. Valle, K. J., Zur Kenntnis der Odonatenfauna Finnlands II. Die finnischen Arten der Aeschna crenata-Gruppe und ihre Deutung. Mit zwei Tafeln. — S. 1—28.

5. Hildén, Ilmari, Über die Vogelfauna verschiedener Waldtypen. — S. 1—7.

6. Segerstråle, Curt, Lämna årsringarna i fjällen hos våra vanliga sötvattensfiskar en tillförlitlig bild av fiskens tillväxt under olika åldersstadier? Med 3 fotografier samt 12 tabeller och diagram i texten. — S. 1—23.

7. Linnaniemi, Valter M., und Hukkinen, Y., Zur Biologie und Verbreitung der Dasychira selenitica Esp. mit besonderer Berücksichtigung ihres Massenauftretens in Finnland. Mit 11 Figuren in Text. — S. 1—27.

Tom 49 (748 sidor):

1. Palmgren, Alvar, Die Entfernung als pflanzengeographischer Faktor. Mit einer Karte. — S. 1—113.

2. Vainio, Edv. A., Lichenographia Fennica I. Pyrenolichenes iisque proximi Pyrenomycetes et Lichenes imperfecti. — S. 1—274.

3. Parvela, A. A., Oulaisten pitäjän kasvisto. — S. 1—78.

4. Cajander, A. K., Ein pflanzengeographisches Arbeitsprogramm, in Erinnerung an Johan Petter Norrlin. — S. 1—28.

5. Brenner, Widar, Växtgeografiska studier i Barösunds skärgård. I. Allmän del och floran. Med 12 textfigurer och en karta. — S. 1—151.

6. Kyyhkynen, O., Kajaanin kasvistoalueen rajoista ja jaoituksesta. Mit deutschem Referat: Über die Grenzen und die Einteilung der pflanzengeographischen Provinz Ostrobottnia Kajanensis. — S. 1—26.

7. Grönblad, Rolf, New Desmids from Finland and Northern Russia with critical remarks on some known species. With seven plates. — S. 1—78.

Tom 50 (279 sidor):

Elfving, Fredrik, Societas pro Fauna et Flora Fennica 1821—1921. Med tre taflor. — S. 1—279.

Sällskapets ekonomiska ställning har detta år ej tillåtit understöd af exkursionsverksamhet med någon mer afsevärd summa. Några smärre understöd hafva fastmer utgifvits blott för att icke rubba kontinuiteten i en verksamhet, som sedan decennier legat Sällskapet nära. De utgifna understöden äro:

Fil. Mag. E. Merikallio för ornitologiska studier i Petsamo Fmk 1,000: —;

Stud. Håkan Lindberg för insektekologiska studier på Åland fmk 600: —;

Stud. Niilo Kanerva för fjärilbiologiska studier på Åland fmk 400: —;

Stud. Ole Eklund för växtgeografiska studier i Korpo fmk 500: —;

Stud. Ilmari Hidén för floristiska studier på Karelska näset fmk 500: —.

Till celebrerande af 100-årsminnet har Sällskapet den 1 oktober till hedersledamöter kallat nedannämnde namnkunnige forskare i utlandet: Lektor Sigfrid Almqvist, Stockholm; Professor Dr Christoffer Aurivillius, Stockholm; Stadtbaurath Theodor Becker, Liegnitz; Professor Dr Hugo Conwentz, Berlin; Professor Dr Oscar Drude, Dresden; Professor Dr Geza Horváth, Budapest; Professor Dr Eugen Warming, Köpenhamn; Professor Dr Richard Wettstein, Wien; Professor Dr Johan Nordal Fischer Wille, Kristiania; Professor Dr Friedrich Zschokke, Basel; — samt vid möte den 21 oktober följande förtjänte landsmän: Professor Dr Fredrik Emil Wolmar Elfving, Senator Dr Alfred Osvald Kairamo, Rektor Johan Israel Axel Arrhenius, Byråchef Dr Oskar Frithiof Nordqvist, Provinsialläkaren Ernst Evald Bergroth.

Likaså har Sällskapet i anledning af hundraårsdagen till korresponderande ledamöter den 1 oktober kallat nedannämnde for-

skare: Professor Dr Mario Bezzi, Torino; Dr Fru Astrid Cleve-Euler, Stockholm; Professor Dr Friedrich Dahl, Berlin; Professor Dr Ludvig Diels, Berlin; Mr. J. W. Edwards, London; Herr P. Esben-Petersen, Silkeborg (Danmark); Kontraktsprosten Johan Oskar Hagström, Vester-Emtervik (Sverige); Professor Dr Jens Holmboe, Bergen; Professor Dr Einar Lönnberg, Stockholm; Dr Carl Johan Petersen, Köpenhamn; University Lecturer on Botany Arthur George Tansley, Cambridge; Professor Dr Albert Tullgren, Stockholm; Professor Dr Alexander Zahlbruckner, Wien.

Till inhemska medlemmar har under året kallats följande landsmän: Lektor Albert Theodor Böök (den 21 okt.); Fru Greta Krohn och Löjtnant Adolf A. Th. Metzger (den 3 nov.); Fruar Thyra Elfving, Eva Levander, Nenne Reuter, Laina Cajander, Herta Luther, Elma Linnaniemi, Vivi Lindberg, Bertha Federley, May Häyrén och Hellfrid Järvi (den 3 dec.); Förvaltningsrådet Filip Grönvall, Juriskandidat Kustavi Kaila, Forstmästaren Fil. mag. Bertel Lemberg, Professor emeritus August Fredrik Sundell, Studeranden Kaarlo Kivirikko och Med. lic. Daniel Fredrik Walle (den 4 febr.); Studerandena Sven Gustaf Segerstråle, Märta Helena Alina Pipping, Mary Constance Rosendal, Hugo Harald Bärlund och Martin Filip Westerlund (den 1 april) samt Studeranden Ivar Gert Waldemar Blåfield (den 6 maj).

För handläggning af Sällskapets ärenden har dess Styrelse under året sammanträdt 14 gånger. Till behandling har, förutom frågor rörande sekeldagens högtidlighållande, förelegat bl. a. följande frågor:

1. Styrelsen har den 18 januari afgifvit af Landtbruksministeriet den 5 december äskadt utlåtande öfver det förslag till ny jaktlag, som af den för ändamålet tillsatta statskommittén uppgjorts. För frågans beredning hade af Styrelsen tillsatts ett utskott, bestående af Herrar K. M. Levander, R. Palmgren och G. Ekman.

2. Styrelsen har den 24 februari i af Kyrko- och Undervisningsministeriet den 11 januari äskadt utlåtande varmt tillstyrkt ett af Lagberedningen utarbetadt »Förslag till lagstiftning angående naturskydd jämte motiv» (Lagberedningens publikationer, N:o 10, 1921).

3. I öfverensstämmelse med ett af Intendenten Mag. R.

Palmgren framställdt förslag har Styrelsen den 13 december skridit till åtgärder för stiftande af en hela landet omfattande förening för naturskydd. För frågans beredande har tillsatts ett utskott bestående af Herrar K. M. Levander, A. K. Cajander, Alex. Luther, E. Häyrén och R. Palmgren.

4. Styrelsen har i oktober till Sällskapets Hedersledamot Professor H. Conwentz riktat en inbjudan att i Helsingfors hålla ett antal föredrag öfver naturskydd.

5. Styrelsen har den 19 november beslutat för framtiden utgiva Acta i tomer af enbart zoologiskt eller botaniskt innehåll. I Acta skola intagas endast afhandlingar af allmännare intresse. För redigerande af enhvar tom utses en särskild redaktör. Inlämnade afhandlingar granskas å Styrelsens vägnar af tvenne för tillfället utsedda granskare. För Sällskapets behof tages af hvarje afhandling utöfver den tidigare fastställda upplagan 25 exemplar separat.

6. Sällskapets Acta och Meddelanden tillställas samtliga heders- och korresponderande ledamöter.

7. Styrelsen har den 15 februari skridit till åtgärder för ett tidsenligt ordnande af Sällskapets arkiv och klichésamling.

8. Enligt anmodan af Organisationsutskottet för de periodiska forskaremötena har Styrelsen den 13 april upprättat förslag till ett antal föredrag af biologisk natur, att hållas vid forskaremötet i Helsingfors den 21—25 augusti.

9. Styrelsen har, under hänvisning till de förtjänster Professor Hjalmar Hjelt med det stora verket Conspectus Florae Fennicae förvärfvat sig om landets vetenskapliga forskning, i skrifvelse af den 22 november hos Kyrko- och Undervisningsministeriet anhållit om utverkande af en extra pension åt Professor Hjelt. Denna anhållan har allaredan haft önskadt resultat, i det en sådan pension, räknad från den 1 januari 1921, blifvit beviljad.

10. Styrelsen har den 28 januari hos Vetenskapliga centralnämnden anhållit om dess åtgärd för beviljande af ett statsanlag om 125,000 mark för tryckningen och honorerandet af det stora verk öfver Fennoskandias bladmossor, som på Sällskapets uppdrag affattats af Professor V. F. Brotherus och hvilket numera föreligger i manuskript. I förvissning om understöd för detta

ändamål har styrelsen af Sällskapets tillgångar åt Professor Brotherus utbetalat öfverenskommet författarearvode med 10,000 mark.

11. Styrelsen har den 28 januari hos Vetenskapliga Centralnämnden anhållit om dess åtgärd i syfte att Sällskapets statsanslag från och med år 1923 blefve höjdt till 120,000 mark, äfvensom att Centralnämnden för detta år ville för Sällskapet utverka ett extra tillskott om 55,000 mark.

12. Sekreterarens arvode, som hittills utgått med 200 mark, har af Styrelsen den 10 i denna månad fastställts till 1,000 mark.

I anslutning till denna redogörelse för Styrelsens verksamhet torde här en blick på Sällskapets ekonomiska ställning vara på sin plats.

I och för utgifvande af vetenskapliga skrifter till sekeldagen har Sällskapet utöfver årsanslaget (37,500 mark) af Staten för kalenderåret 1921 åtnjutit ett anslag om 15,000 mark. I anseende till detta anslags äfvensom årsanslagets otillräcklighet har af Styrelsen, såsom af redogörelsen för det senaste verksamhetsåret allaredan framgått, en hänvändning gjorts till särskilda affärs- och industriella inrättningar äfvensom en del enskilda personer. Den senaste årsberättelsen upptager äfven donationer till ett sammanlagdt belopp af 109,500 mark. Härutöfver har Sällskapet efter senaste årsmöte fått mottaga gåfvor till ett belopp af 44,950 mark, för hvilka Sällskapet står i tacksamhet till:

Konsthandlanden Leonard Johansson ..	1,000: —
Naturvänner i Uleåborg genom Lektor A. A. Parvela	1,900: —
»Faunamedlem»	2,000: —
Tollander et Klärichs Tobaksfabrik ..	3,000: —
A.B. G. F. Stockmann	3,000: —
A.B. Dalsbruk	5,000: —
Tammerfors Linne- och Järn-Manufaktur Aktie-Bolag	10,000: —
Landtbruksrådet W. Bruncrona	100: —
Bankdirektör W. Segercrantz	150: —

Herr A. Nybom	300: —
Dr J. Lydecken	500: —
Dr Alb. de la Chapelle	500: —
Fil. Mag. Björn Cederhvarf	500: —
Dr Axel von Bonsdorff	500: —
Statsrådet A. Donner	2,000: —
Herr Karl Fazer	5,000: —
Dr W. Juslin	5,000: —
Bröder Åström A.B. Uleåborg	5,000: —
Summa	44,950: —

I samband med dessa gåfvor må tacksamt omnämnas, att Sällskapet af Fru Elisabeth Finnilä fått emottaga 8,000 mark, att fogas till Carl Finniläs fond.

Den för sekeldagens högtidlighållande disponibla summan har sålunda utgjort 154,450 mark i donationer, 15,000 mark i statsanslag, summa 169,450 mark. Denna summa har med ett öfverskott på ett par tusen mark motsvarat kostnaderna för de tre jubileumstomerna samt sekeldagen i öfrigt. — Det gångna verksamhetsåret har emellertid i öfrigt ställt sig ekonomiskt mycket betungande. Bland större utgifter må nämnas tryckнings- och redaktionskostnaderna för tvenne häften af Meddelanden (fmk 16,103: 90 + 16,161: 10 + 3,500 = 35,765), den 923 sidor starka 45:te tomen af Acta (fmk 5,861 + 22,612: 50 = 28,475: 50), äfvensom tryckningskostnader för Conspectus (7,865: 50) samt tvenne ur trycket utkomna afhandlingar, utgörande n:ris 1 och 2 af Acta tom 52 (fmk 16,015: 40 + 6,162:80 = 22,178: 20). Härtill komma stipendier (3,000: —), anslag för säkerställande af den fortsatta redaktionen af Conspectus (4,100: —), m. fl. smärre utgifter. Under tryck är därjämte en andra del af Dr Edv. A. Vainios »Lichenographia Fennica».

Till betäckande af dessa kostnader är årsanslaget samt Sällskapets öfriga blygsamma tillgångar icke tillfyllest. Årsanslaget för innevarande kalenderår 1922 är sålunda allaredan öfverskridet med 13,348 mark.

Att ställningen sålunda inger bekymmer, måste till en del

tillskrifvas det under det senaste året alltjämt försämrade ekonomiska läget i landet. Särskilda i utsikt ställda understöd, med hvilka Styrelsen haft anledning att räkna, hafva sålunda uteblifvit. — Styrelsen har ej heller tillsvidare velat uppskjuta tryckningen af inlämnade manuskript, hvilka synts däraf förtjänta.

I anseende till det läge, för hvilket ofvan redogjorts, har Styrelsen, såsom redan nämnts, genom den Vetenskapliga Centralnämnden gjort hemställan om statsanslagets höjande till 120,000 mark, hvarjämte en anhållan gjorts om ett extra tillskott för detta år, stort 55,000 mark. — Härjämte har af Styrelsen äfven nu en hänvändning gjorts till enskildt håll. — Styrelsen har i afvaktan på resultatet af dessa hänvändningar tillsvidare uppskjutit tryckningen af Meddelanden för detta år.

Sällskapets Styrelse har under det gångna året, förutom af ordföranden Docenten A. Palmgren och viceordföranden Professor K. M. Levander samt sekreteraren Docenten K. Linkola, utgjorts af Dr H. Lindberg, professorerna Fredr. Elfving, V. F. Brotherus, E. Reuter och A. K. Cajander äfvensom professorerna V. M. Linnaniemi och Alex. Luther som suppleanter. — Skattmästare har varit Professor V. F. Brotherus, bibliotekarie Professor E. Reuter, intendent för de allmänna zoologiska samlingarna Magister I. Välikangas, för de entomologiska samlingarna Amanuens R. Frey, för de botaniska samlingarna Dr H. Lindberg. Redaktör för Meddelanden är Dr E. Häyrén.

Styrelsen har äfven detta år åhvälfts ett betydande arbete. Å Sällskapets vägnar får jag till dess samtliga medlemmar uttala ett varmt tack. Alldeles särskildt stannar Sällskapet i tacksamhet till sin sekreterare och skattmästare samt Professor E. Reuter, hvilken sistnämnde på ett så utomordentligt framgångsrikt och uppoffrande sätt förmedlat Sällskapets hänvändning till samhället.

Ännu må i anslutning till redogörelsen för Sällskapets verksamhet nämnas, att detsamma, sedan nya stadgar vid senaste årsmöte antagits, af Socialstyrelsen den 20 sistvikne november införts i Föreningsregistret under nummer 6317 å sida 388 Y.R. 23.

Beträffande bibliotekets och samlingarnas tillväxt under året samt kassaställningen får jag hänvisa till de redogörelser, hvilka Sällskapet i dag har att emotse af vederbörande tjänstemän.

*

När Societas pro Fauna et Flora Fennica senast samlades till årsmöte och blicken riktades tillbaka på det gångna året, var jag förvissad om genklang, då jag uttalade ett beklagande af att Sällskapet under året bland de närvarande förgäfves sökt sin åldrige hedersledamot, Professorn Anders Thiodolf Sælan, som af sjuklighet var bunden vid hemmet. Sällskapet skulle ej mer få återse sin vördade hedersledamot. Midsommardagen lyktades sakta hans lif. Den 29 juni bäddades stoftet i grafvens ro. Å vårt Sällskaps vägnar, det han i 65 år ägnat sin varma kärlek, nedlades på kullen blommor genom Sällskapets sekreterare och Dr. H. Lindberg. Den församling, som på den då i sommarens fulla grönska så fridfulla gamla begrafningsplatsen skänkte den gamle sin sista hyllning, var ej stor. Thiodolf Sælans krets, dit så mången af landets mest bemärkte hört, hade länge sedan vandrat den väg, som nu var hans. I den öppnade grifften tyckte man sig se slutligt nedbäddas ett tidsskede, som ej mer skall komma åter. Sælan var fostrad i en tid, då ljusa löften gafs för hans land, i en tid, då kampen för lifvets nödtorft ännu ej nått den hårdhet, som nu ställer människoanden på så svåra prof. Sælan var till sinne som till gestalt en fullödig representant för sin tids bästa kultur. År efter år sågo vi honom vandra på våra möten, stilla, försynt, blott alltför litet känd af Sällskapets medlemmar, en gengångare från en förgången tidsålder. Vi hade hoppats få se honom vid vår sekelfest. Född år 1834, 13 år efter Sällskapets stiftelse, student 1851, sedan 1856 Sällskapets medlem, dess viceordförande under 17 år (1872—89), dess ordförande under trenne år (1889—92), hedersledamot sedan 1904, — Sælan i vår krets hade skänkt festen höghet, han hade stått inför oss som Samfundets själ i förkroppsligad gestalt. Thiodolf Sælan är borta, hans minne lefver i Societas pro Fauna et Flora Fennica. Ramen för denna årsberättelse tillåter ej ett ingående ens i stora drag på Sælans verksamhet. Hans lif skall på uppdrag af Finska

Vetenskaps-Societeten tecknas af dess, likasom vår medlem, Professor Elfving. Sælan har icke lefvat förgäfves. Biologin är honom tack skyldig för det stora verket »Finlands botaniska litteratur intill 1900», utkommet år 1916. Men redan år 1859 möta vi Sælans namn vid en för tiden betydande och för alla tider bestående bragd, Herbarium Musei Fennici, Nylanders och Sælans verk. — I den botaniska forskningens i Finland historia intager Thiodolf Sælan en bland hedersplatserna. Han är en bland dem, som byggt grundvalen för landets botaniska utforskande, byggt den hållfast.

Några få dagar efter det fosterjorden slutit sig om Thiodolf Sælan, den 2:dra juli, når från Tyskland budet, att Universitetets kansler, Statsrådet Edvard Immanuel Hjelt, gått ur tiden. Edvard Hjelt tillhörde Societas pro Fauna et Flora Fennica sedan år 1872; hans ungdomsstudier omfattade jämväl botaniken och zoologin. I vårt samfunds lif har Edvard Hjelt icke lämnat direkta spår. Dock, här likasom öfverallt, där kultur i detta land ännu skattas, kännes det tomt och fattigare, när Edvard Hjelt är borta. I landets kulturlif är Universitetet allt ännu den centrala nervknuten. Universitetet har förlorat sin självskrifne ledare. En höfding utöfver tidens mått är borta. En lysande, tändande kulturens fackla har slocknat, en fackla med makt att lysa bort öfver ett bortskymdt lands gränser. En statsman, en af de få store vårt land förmått fostra, har fallit i en tid, då molnen på den politiska himmeln allt mera tätna. I denna krets skall det helt visst enigt erkännas, att Edvard Hjelt varit en bland dem, som i främsta ledet värnat landets kultur under 20-årig kamp mot ofärd och okultur. I honom skåda vi en bland dem, som mäktigast tagit del i att länka landets öden mot yttre frihet. Inför minnet af Edvard Hjelt skall i en framtid helt säkert ett helt folk böja sig. Vi som sett honom som högskolans ledare, hög, ljus, vi känna vårt sinne fyllas af tacksamhet.

Den 24 mars afled i Hvittis Kronofogden Karl Reinhold Lydén, född därstädes den 4 januari 1846. Öfver den aflidne har intendenten Rolf Palmgren för denna berättelse nedskrifvit följande minnesord:

Då Karl Reinhold Lydén valde sig en på juridiska studier fotad lefnadsbana, var det inte blott för att trygga sin utkomst, utan främst med tanke på att få sin verksamhet förlagd till landsorten, där umgänget med naturen obehindradt kunde fortgå. År 1886 såg han som utnämnd kronofogde i Loimijoki härad sina önskningar uppfyllda, och tillfredsställelsen var stor, då han 1895 såg sig i stånd att bosätta sig inom hemsocknen Hvittis. — Till naturen stod hans håg. Sedan alldeles unga år var Lydén fäst vid naturen med oslitliga band. Under talrika jakt- och fiskefärder inom ämbetsdistriktet utvecklades hans sinne och blick för naturen och dess rika, skiftande lif. Präktiga grofskogar, där tjädern spelade i de ljusa vårmorgnarna, funnos då ännu kring ortens milsvida myrar och mossar, där tranornas trumpetsignaler skallade ur hundrade strupar, och på den fiskrika Kumoälf med tillflöden, bland hvilka Puurijärvi särskildt förtjänar nämnas, förekommo sjöfågel och vadare i yppig och brokig mångfald. Småningom fick jakten vika för rent faunistiska och floristiska intressen. Otaliga gånger har det beskärts mig lyckan och nöjet att under Lydéns kunskapsrika ledning göra ornitologiska exkursioner på orten. Hembygdens högre växtvärld var honom väl bekant, fiskfaunan i Kumoälf likaså, men främst var det dock fåglarna som fjättrade hans intresse. I sin interfolierade almanacka har han på gammaltids manér under mer än 40 år gjort regelbundna fenologiska anteckningar. Till »Finlands fåglar», del II af Wright-Palmén, har han lämnat intressanta bidrag från ortens ornis, och Björneborgs Tidning uppvaktades allt efter litet med ortsbref och naturskildringar af honom. Hufvudsaken för Lydén var dock, att han själf förkofrade sin kunskap. Han njöt obeskrifligt af ströftågen och deras resultat af nya fynd, förekomstorter och vyer. Enkel och anspråkslös till sina vanor, hjärtegod och trofast mot sina vänner, med ett fängslande, af försynt humor kryddadt umgängessätt, skall hans minne stå soligt och varmt för alla dem, som med honom kommo i beröring.

Den 13 april afled vid 72 års ålder förre bataljonsläkaren vid 1-sta Nylands finska skarpskyttebataljon, Dr Paul Collander. I vårt Sällskap var Dr Collander medlem sedan 1871, sedan studentåren. Lifvet ledde honom dock på andra banor än

naturforskningens. Paul Collanders lifsuppgift blef läkarens Hans lefnadsgärning var den varmhjärtade, ädle, själfuppoffrande människovännens. Med vemod har budet om Collanders bortgång mottagits i vida delar af samhället, en svår personlig förlust har drabbat hundrade, som i den bortgångne funnit ett stöd, en hjälpare i andlig eller lekamlig nöd. Dr Collander har sökt de små i samhället, dem som vuxit i lifvets dalar. Han har funnit dem helt. Ur Dr Collanders själ, ur den öppna blicken strålade människor till möte en värme, som förnimmes ännu efter döden. Dr Collander älskade naturen. Den, som skrifver detta, ser ännu ofta för sin inre syn den ljusa bilden af den redan åldrande läkaren, där han för mer än ett decennium sedan vandrade omkring på Åland, för att i dess blomsterrika ängder leda sin ännu unge son in i naturens rike.

Ännu en smärtsam förlust är här att anteckna. Den 5:te i denna månad afled Professorn i jordbrukslära vid Helsingfors Universitet, Karl Gustaf Johannes (Gösta) Grotenfelt. Också detta dödsbud har i vida kretsar af vårt land mottagits med beklämning. Professor Grotenfelt var som banbrytare för den jordbruksvetenskapliga forskningen i vårt land en märkesman. Då han förliden söndag fördes att bäddas i sin hembygds jord i Savolaks, vittnades vältaligt, på svenska som på finska, af ämbetskamrater, representanter för landets jordbruk, lärda sammanslutningar som ekonomiska, af elever, nuvarande och före detta, om Gösta Grotenfelts verk. En hederns man är borta, en man hvars varma förståelsefulla väsen värmde och åter värmde, ej minst de unga, hvilkas lärare, hvilkas faderliga vän han var, generation efter generation. Också Gösta Grotenfelts lif skall värdigt tecknas af fackmannahänder. Vårt Sällskap, som sedan 1874 räknat Gösta Grotenfelt bland sina medlemmar, ägnar hans minne i dag sin anspråkslösa hyllning.

*

Ett verksamhetsår är i dag till ända. Blicken har samlat dess spridda drag. Men blicken söker sig äfven framåt i det fördolda, med förhoppning men ock ej utan bäfvan för det som kan ligga bakom dess slöja.

I den närmaste framtiden ligger för vårt land en tilldragelse, som här icke kan lämnas oberörd:

Nästa månad skall se ett nytt lärdomssäte öppna sina dörrar, Åbo Finska Universitet. En ny härd för forskning och vetande betecknar för ett folk som vårt en ny skans i dess försvar. Den hälsas med glädje af hvarje vän af fosterlandet. Societas pro Fauna et Flora Fennica har särskild anledning att skänka den nya högskolan sin välönskan. Bland de ordinarie lärostolarna är en i zoologi, en i botanik. Ledningen för den nya högskolan har ej varit blind för biologins del i danandet af det senaste århundradets kultur, dess anpart i tidens intellektuella som materiella framåtskridande. De nya lärostolarna beteckna en ovärderlig vinning för landets biologiska vetenskap, fylla en lucka, som ägt bestånd blott alltför länge. Den biologiska forskningen har under de senaste decennierna så vidgats, att ingen enskild med sitt vetande, än mindre sin forskning, kan omspinna densamma, ägna den i dess helhet sin uppmärksamhet och sitt intresse. Där i ett land endast en härd, med därtill starkt begränsade krafter, gifves, där måste vida delar af forskningen lida. En ny härd har nu öppnats för biologisk forskning, för självständigt biologiskt tänkande. Må den väcka slumrande krafter till lif. Må den blifva en maning till täflan! De nya lärostolarna skola förvaltas af medlemmar i detta samfund. När professorerna V. M. Linnaniemi och J. I. Liro gå till sitt nya värf, skola helt visst Sällskapets bästa välönskningar följa dem. Må de nya lärarna, i medvetandet af ansvaret i deras ställning som de förste på en ny vaktpost, finna styrka och ingifvelse. — Och sist! Må det ej töfva länge, innan de biologiska vetenskaperna äfven vid Åbo Akademi vinna den ställning, hvarpå de ännu vänta.

En ny kulturhärd öppnas i vårt land. Öfver lifvet ute i världen ligger glansen af en kultur, mera lysande än världen någonsin skådat. Dock! Öfverallt förnimmes olust, bitterhet, tvekan inför framtiden. Jämvikten i världen är rubbad. Den politiska, den ekonomiska, jämvikten i människors sinnen. Det vetenskapliga lifvet står hotadt, som kulturen öfver hufvud. Vetenskapens främsta nation förnimmer alltfort tyngden af afundens,

hatets bojor. Öfver världshimmeln jaga molnen fram, det ena mer varslande ofärd än det andra. På en tid, som sett mänsklig skaparkraft svindlande snabbt timra upp ett kulturens tempel af oanad höghet, följer i ett slag en världskatastrof, hvaraf kanske tillsvidare blott förspelen ljudit. På alla lifvets områden stiga järtecken fram, minnande om dem som i världshistorien ständigt betecknat förfallets början. Inga barbarhorder stå nu, som då de svunna kulturformerna störtat samman, hotfullt vid kulturens bålverk. De samlas innanför bålverken. En kamp på lifvet mellan ljus och mörker förestår helt säkert tidens folk. Allt närmare träder den skrämmande möjligheten af en ny medeltid. Men det är, som skulle faran nu, liksom i det gamla Rom, dock icke tyckas tänkbar. Upplösningen i tänkesätt och seder blott griper omkring sig, gångna seklers fyrar släckas, helgedomar störtas. När det under sekler tätnande hotet slutligen ljöd vid Roms portar, mötte det ej ett folk i vapen. Roms legioner svarade ej mot gränsernas vidd. Må vår tid se andens vapen hvässade i folkhärars hand, ej blott hos spridda, legda legioner. — Ett af kulturens fästen är lagdt i forskningens hand. Bland dess poster är i detta land äfven vårt samfund. Må arbetshåg, försvarshåg här växa stark! Väl hotas arbetet af ekonomiskt tryck, väl tryter arbetsro. Men forskaren, som söker sanningen i naturen, honom gifves att finna ro och ingifvelse i dess rika värld. Bär den ock spår af människans omstörtande hand, den bjuder dock ett arbetsfält, dit icke tidens stormar så obrutna vältra fram som till mången annan vetandets arbetsplats.

Det ljusnar åter till sommar i norden. Biologerna skola åter skåda naturens anlete. Må dess höghet skänka sinnen kraft till arbete för vetandets bestånd. I en brytningens tid, i en tid där ljus och mörker tyckas väga jämt, är ingen så obetydlig, att ej hans insats väger.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 13. 5. 1921—13. 5. 1922.

Vuosikatsaus[1]), laatinut Seuran puheenjohtaja, dosentti Alvar Palmgren.

Societas pro Fauna et Flora Fennica kokoontuu jälleen päättääkseen yhden toimintavuoden. Seuran historiassa se on merkkivuosi. Viime marraskuun 1 p:nä Seura kokoontui Yliopiston juhlallisesti koristettuun juhlasaliin syntymänsä sadantena vuosipäivänä kunnioittaakseen perustajiensa ja johtajiensa muistoa, kunnioittaakseen satavuotista työtä luonnontutkimuksen, tietämyksen ja isänmaan palveluksessa. Juhlan muisto elää vielä tuoreena Seuran jäsenten keskuudessa. Tulevia aikoja varten sen pääkohdat vastaisuudessa muistiin merkitään. Vuosipäivänvietto on ollut Seuran elämän keskeisin tapahtuma tänä vuonna, kuten sen valmistelut muodostivat pääosan Hallituksen työstä jo edellisen toimintavuoden jälkipuoliskolla. Satavuotispäivää ei Seura viettänyt turhamaisin mielin. Vaatimattomin kiitoksin kohdistuivat ajatukset ja tunteet menneeseen aikaan ja niiden miesten työhön, jotka ovat rakentaneet perustuksen aikamme saavutuksille. Juuri tämä ajatus kokosi Seuran jäsenet satavuotispäivän sarastuksessa tänne haudattujen perustajien ja johtavien luonnontutkijain hautojen ääreen. Satavuotisjuhla oli myös kehoitus maalle, sen Eduskunnalle ja Hallitukselle, sen tieteellisille ja kirjallisille piireille kerääntyä tänä rauhattomana ja eripuraisena aikana yhdistävää isänmaallista työtä kunnioittamaan. Seuran satavuotisjuhla tuli kannustimeksi uusiin ponnistuksiin. Sen satavuotista työtä kunnioittivat maan korkeakoulujen, sen tieteellisten ja kirjallisten seurain ja laitosten edustajat. Tieteelliset yhdistykset maailman eri osista lähettivät onnittelunsa. Kiitoksin ja velvoituksen tuntein on Seura vastaanottanut nämä kunnioituksen osoitukset. Suuressa kiitollisuuden velassa Seura on myös kaikille niille yksityisille tieteen suosijoille sekä liike- ja taloudellisille yhtymille, jotka lahjoituksillaan ovat tehneet juhlan arvokkaan vieton mahdolliseksi.

Satavuotispäivä on ollut Seuramme suuri tapahtuma kuluneena vuonna. Muuten on Seura toiminut vanhan perintätavan mu-

[1]) Prof. Kaarlo Hildénin suomentama.

kaisesti. Kokoukset on kuten monina vuosina aikaisemmin pidetty täällä, Tieteellisten Seurain talossa. Vakituisena kokouspäivänä on, kuten v:sta 1866 saakka, ollut kuukauden ensi lauantai, laskettuna lokakuusta alkaen ja lukuunottamatta tammikuuta. Marraskuun kokous pidettiin kuitenkin jo torstaina kuun 3 p:nä, osaksi suorastaan satavuotisjuhlaan liittyen, osaksi jotta maaseudulta juhlaan saapuneilla jäsenillä olisi tilaisuus olla kokouksessa läsnä. Paitsi kokousta lauantaina lokakuun 1 p:nä pidettiin toinen vakinainen kokous perjantaina saman kuun 21 p:nä satavuotispäivää koskevien asioiden käsittelyä varten. Kokoukset ovat alkaneet klo 7 i.p., vain tänään, vuosikokouksessa, klo 6 i.p.; läsnä on niissä ollut 70, 37, 75, 47, 63, 54, 55, 46, 67 jäsentä.

Marraskuun 3 p:nä pidetty kokous, Seuran ensimmäinen sen toisella vuosisadalla, oli tavallista juhlallisempi. Tällöin esitettiin ne julkaisut, joilla Seura teossa tahtoi kunnioittaa kulumeen sadanvuoden työtä, joilla Seura tahtoi antaa lupauksen jatkuvasta työstä tulevaisuudessa. Professorien Fr. Elfvingin ja E. Reuterin toimesta oli kokouksessa esillä muutamia kappaleita kaikista Seuran julkaisuista, Seuran matrikkelit, kutsukirjeet y. m. historialliset asiakirjat sekä vanhempien Seuran jäsenten muotokuvia. Kokouksessa jätti Hyönteistietellinen kerho puheenjohtajansa, tri R. Forsiuksen ja sihteerinsä, maist. R. Freyn kautta aikakauskirjansa Notulae entomologicae'n kolmannen vihon, joka oli omistettu Seuralle sen satavuotispäiväksi. — Luettiin satavuotispäiväksi saapuneet, tieteellisten seurain ja laitosten sekä yksityisten kansalaisten ja tiedemiesten lähettämät onnittelukirjelmät ja -sähkösanomat.

Kuten edellisenä toimintakautena ovat Seuran kokoukset tavallisesti alkaneet yleisluontoisemmalla esitelmällä. Näitä ovat pitäneet:

Professori Alex. Luther hydroidipolypista Protohydra leuckarti ja sen esiintymisestä Tvärminnessä (marraskuun 3 p:nä);

Fil. tohtori Ernst Häyrén Helsingin satama-alueen likaantumisesta ja rantakasvillisuudesta (joulukuun 3 p:nä);

Hallintoneuvos Filip Grönvall luonnonsuojelua koskevan lakiehdotuksen pääpiirteistä (helmikuun 4 p:nä);

Fil. maisteri E. Merikallio Petsamon lintuelämästä (huhtikuun 1 p:nä);

Fil. maisteri V. Krohn bakteeri-systematiikan kehityksestä ja prinsiipeistä (toukokuun 6 p:nä);

Dosentti H. Federley Gregor Mendelistä hänen satavuotisen syntymäpäivänsä johdosta ensi heinäkuun 22 p:nä (toukokuun 13 p:nä).

Muuten on kokousten ohjelmaan pääasiallisesti kuulunut pienempiä tieteellisiä tiedonantoja. Näiden lukumäärä on 72 (edellisenä vuonna 75), ja ovat ne jakaantuneet jokseenkin tasan eläin- ja kasvitieteen osalle. Eläintieteellisiä tiedonantoja ovat jättäneet herrat J. Carpelan, R. Forsius, W. Hellén, I. Hildén, I. Hortling, V. Karvonen, R. Krogerus, K. M. Levander, Håkan Lindberg, Alex. Luther, E. Löfqvist, A. Metzger, J. Montell, R. Palmgren, K. E. Sundström, E. W. Suomalainen, I. Välikangas. Kasvitieteellisiä tiedonantoja ovat jättäneet herrat M. Brenner, V. F. Brotherus, O. Eklund, O. Fortelius, I. Hidén, T. J. Hintikka, E. Häyrén, G. R. Idman, M. J. Kotilainen, H. Lindberg, J. Montell, B. Olsoni, Edv. A. Vainio.

Tyydytyksellä voimme tässä katsauksessa mainita vuoden kuluessa ilmestyneen enemmän julkaisuja kuin minään aikaisempana vuonna, yhteensä 2,543 painosivua (johon lukuun ei ole laskettu Acta-sarjan 45:nnen niteen v. 1916 ilmestynyttä ensimmäistä osaa). Niinpä ovat kuluneen vuoden kuluessa ilmestyneet Meddelanden-sarjan 46:s (1919—1920) ja 47:s (1920—1921) nide, edellinen 232 sivun, jälkimmäinen 234 sivun laajuisena, molemmat tri E. Häyrénin toimittamina. Acta-sarjaa on ilmestynyt: 45:s nidos, jakaantuneena kahteen osaan, joista edellinen sisältää K. Linkolan »Studien über den Einfluss der Kultur auf die Flora in den Gegenden nördlich vom Ladogasee. I. Allgemeiner Teil», s. 1—432 (painettu jo 1916), jälkimmäinen saman teoksen toisen osan (II. Spezieller Teil, s. 1—491), painettu 1921; edelleen satavuotispäiväksi julaistut niteet 48—50. Viimemainitut, jotka ovat varustetut otsikolla »Commentationes ad Sæculum celebrandum Kalendis novembribus A. MCMXXI editæ», sisältävät:

48:s nidos (559 sivua):

1. Luther, Alex., Untersuchungen an rhabdocölen Turbellarien. I. Über Phaenocora typhlops (Vejd.) und Ph. subsalina n. subsp. II. Über Provortex brevitubus Luther. Mit 1 Tafel und 30 Figuren im Text. — S. 1—59.

2. Merikallio, Einari, Oulangan seudun ja Kaakkois-Kuolajärven linnusto. Etupäässä kesällä 1917 tehdyn tutkimusmatkan tulosten perustalla. — S. 1—168.

3. Frey, Richard, Studien über den Bau des Mundes der niederen Diptera Schizophora nebst Bemerkungen über die Systematik dieser Dipterengruppe. Mit 10 Tafeln. — S. 1—247.

4. Valle, K. J., Zur Kenntnis der Odonatenfauna Finnlands II. Die finnischen Arten der Aeschna crenata-Gruppe und ihre Deutung. Mit zwei Tafeln. — S. 1—28.

5. Hildén, Ilmari, Über die Vogelfauna verschiedener Waldtypen. — S. 1—7.

6. Segerstråle, Curt, Lämna årsringarna i fjällen hos våra vanliga sötvattensfiskar en tillförlitlig bild av fiskens tillväxt under olika åldersklasser? Med 3 fotografier samt 12 tabeller och diagram i texten. — S. 1—23.

7. Linnaniemi, Walter M., und Hukkinen, Y., Zur Biologie und Verbreitung der Dasychira selenitica Esp. mit besonderer Berücksichtigung ihres Massenauftretens in Finnland. Mit 11 Figuren in Text. — S. 1—27.

49:s nidos (748 sivua):

1. Palmgren, Alvar, Die Entfernung als pflanzengeographischer Faktor. Mit einer Karte. — S. 1—113.

2. Vainio, Edv. A., Lichenographia Fennica I. Pyrenolichenes iisque proximi Pyrenomycetes et Lichenes imperfecti. — S. 1—247.

3. Parvela, A. A., Oulaisten pitäjän kasvisto. — S. 1—78.

4. Cajander, A. K., Ein pflanzengeographischer Arbeitsprogramm, in Erinnerung an Johan Petter Norrlin. — S. 1—28.

5. Brenner, Widar, Växtgeografiska studier i Barösunds skärgård I. Allmän del och floran. Med 12 textfigurer och en karta. — S. 1—151.

6. Kyyhkynen, O., Kajaanin kasvistoalueen rajoista ja jaoituksesta. Mit deutschem Referat: Über die Grenzen und die

Einteilung der pflanzengeographischen Provinz Ostrobottnia Kajanensis. — S. 1—26.

7. Grönblad, Rolf, New Desmids from Finland and Northern Russia with critical remarks on some known species. With seven plates. — S. 1—78.

50:s nidos (279 sivua):

Elfving, Fredrik, Societas pro Fauna et Flora Fennica 1821—1921. Med tre taflor. — S. 1—279.

Seura ei tänä vuonna, taloudellisesta tilasta johtuen, ole voinut myöntää suurempia summia retkeilyavustuksina. Eräitä pieniä apurahoja on jaettu lähinnä syystä, ettei tapahtuisi keskeytystä toiminnassa, jota Seura vuosikymmenien kuluessa lämpimästi on harrastanut. Jaetut avustukset ovat seuraavat:

Fil. maist. E. Merikalliolle lintutieteellisiä tutkimuksia varten Petsamossa Smk. 1,000: —;

Yliopp. Håkan Lindbergille hyönteisekologisia tutkimuksia varten Ahvenanmaalla Smk. 600: —;

Yliopp. Niilo Kanervalle perhosbiologisia tutkimuksia varten Ahvenanmaalla Smk. 400: —;

Yliopp. Ole Eklundille kasvimaantieteellisiä tutkimuksia varten Korpossa Smk. 500: —;

Yliopp. Ilmari Hidénille floristisia tutkimuksia varten Karjalan kannaksella Smk. 500: —.

Satavuotismuistoaan kunnioittaakseen on Seura lokakuun 1 päivänä kunniajäsenikseen kutsunut seuraavat kuuluisat ulkomaalaiset tutkijat: Lehtori Sigfrid Almqvist, Tukholma; Professori Tri Christoffer Aurivillius, Tukholma; Stadtbaurath Theodor Becker, Liegnitz; Professori Tri Hugo Conwentz, Berlin; Professori Tri Oscar Drude, Dresden; Professori Tri Geza Horváth, Budapest; Professori Tri Eugen Warming, Köpenhamina; Professori Tri Richard Wettstein, Wien; Professori Tri Johan Nordal Fischer Wille, Kristiania; Professori Tri Friedrich Zschokke, Basel; — sekä lokakuun 21 päivänä seuraavat ansioituneet kansalaiset: Professori Tri Fredrik Emil Wolmar Elfving, Senaattori Tri Alfred Oswald Kairamo, Rehtori Johan Israel Axel Arrhenius,

Toimistopäällikkö Tri Oskar Frithiof Nordqvist, Piirilääkäri Ernst Evald Bergroth.

Edelleen on Seura 100-vuotispäivänsä kunniaksi lokakuun 1 p:nä kirjeenvaihtajajäsenikseen kutsunut seuraavat tutkijat: Professori Tri Mario Bezzi, Torino; Tri Rouva Astrid Cleve-Euler, Tukholma; Professori Tri Friedrich Dahl, Berlin; Professori Tri Ludvig Diels, Berlin; Mr. J. W. Edwards, Lontoo; Herra P. Esben-Petersen, Silkeborg (Tanska); Lääninrovasti Johan Oskar Hagström, Vester Emtervik (Ruotsi); Professori Tri Jens Holmboe, Bergen; Professori Tri Einar Lönnberg, Tukholma; Tri Carl Georg Johan Petersen, Köpenhamina; University Lecturer an Botany Arthur George Tansley, Cambridge; Professori Tri Albert Tullgren, Tukholma; Professori Tri Alexander Zahlbruckner, Wien.

Kotimaisiksi jäseniksi on vuoden kuluessa kutsuttu seuraavat kansalaiset: Lehtori Albert Theodor Böök (21 p:nä lokak.); Rouva Greta Krohn ja Luutnantti Adolf A. Th. Metzger (3 p:nä marrask.); Rouvat Thyra Elfving, Eva Levander, Nenne Reuter, Laina Cajander, Herta Luther, Elma Linnaniemi, Vivi Lindberg, Bertha Federley, May Häyrén ja Hellfrid Järvi (3 p:nä jouluk.); Hallintoneuvos Filip Grönvall, Lakitiedetten kandidaatti Kustavi Kaila, metsänhoitaja, Fil. maist. Bertel Lemberg, täysinpalvellut Professori August Fredrik Sundell, ylioppilas Kaarlo Kivirikko ja lääket. lis. Daniel Fredrik Walle (4 p:nä helmik.); ylioppilaat Sven Gustaf Segerstråle, Märta Helena Alina Pipping, Mary Constance Rosendal, Hugo Harald Bärlund ja Martin Filip Westerlund (1 p:nä huhtik.) ja Ivar Gert Waldemar Blåfield (6 p:nä toukok.).

Seuran asioiden käsittelyä varten on Hallitus vuoden kuluessa kokoontunut 14 kertaa. Käsiteltävinä ovat olleet, paitsi satavuotisjuhlaa koskevia kysymyksiä, m. m. seuraavat asiat:

1. Hallitus on tammik. 18 p:nä jättänyt Maatalousministeriön jouluk. 5 p:nä pyytämän lausunnon uudesta metsästyslakiehdotuksesta, minkä oli laatinut tarkoitusta varten asetettu valtion komitea. Asian valmistelua varten oli Hallitus asettanut toimikunnan, jonka muodostivat herrat K. M. Levander, R. Palmgren ja G. Ekman.

2. Hallitus on helmik. 27 p:nä Kirkollis- ja Opetusministeriön tammik. 11 p:nä pyytämässä lausunnossa lämpimästi puoltanut Lainvalmistelukunnan laatimaa »Ehdotusta luonnonsuojelua koskevaksi lainsäädännöksi ynnä perustelut» (Lainvalmistelukunnan julkaisuja N:o 10, 1921).

3. Yhtyen Intendentti, Maist. R. Palmgrenin tekemään ehdotukseen on Hallitus jouluk. 13 p:nä ryhtynyt toimeenpiteisiin koko maata käsittävän luonnonsuojeluyhdistyksen perustamiseksi. Asian valmistamista varten on asetettu toimikunta, johon kuuluvat Herrat K. M. Levander, A. K. Cajander, Alex. Luther, E. Häyrén ja R. Palmgren.

4. Hallitus on lokakuussa kääntynyt Seuran Kunniajäsenen, Professori H. Conwentzin puoleen pyytäen häntä saapumaan Helsinkiin pitämään esitelmiä luonnonsuojeluksesta.

5. Hallitus on marrask. 19 p:nä päättänyt tulevaisuudessa julkaista Acta-sarjan yksinomaan joko eläintieteellisiä tai kasvitietellisiä tutkimuksia sisältävinä niteinä. Acta-sarjaan otetaan vain yleisluontoisempia tutkimuksia. Jokaista nidosta varten määrätään erityinen toimittaja. Julaistavaksi jätetyt tutkimukset tarkastaa Hallituksen puolesta kaksi sitävarten määrättyä tarkastajaa. Seuran tarpeita varten otetaan jokaisesta tutkimuksesta, paitsi ennen vahvistettua painosta, 25 eripainosta.

6. Seuran Acta- ja Meddelanden-niteet lähetetään kaikille kunnia- ja kirjeenvaihtajajäsenille.

7. Hallitus on helmik. 15 p:nä ryhtynyt toimeenpiteisiin saattaakseen Seuran arkiston ja kuvalaattakokoelman ajanmukaiseen kuntoon.

8. Määräaikaisten tutkijainpäiväin järjestelyvaliokunnan kehotuksesta on Hallitus huhtik. 13 p:nä laatinut ehdotuksen biologisia kysymyksiä käsittelevistä esitelmistä, jotka pidetään tutkijainpäivillä Helsingissä elok. 21—25 p:nä.

9. Viitaten Professori Hjalmar Hjeltin ansioihin hänen julaistessaan suurta teostaan Conspectus Floræ Fennicæ, on Hallitus kirjelmässä marrask. 22 p:ltä Kirkollis- ja Opetusministeriöltä anonut, että Professori Hjeltille myönnettäisiin ylimääräinen eläke. Tähän anomukseen on jo suostuttu siten että eläke, luettuna tammik. 1:stä 1921, on myönnetty.

10. Hallitus on tammik. 28 p:nä Tieteelliseltä Keskuslautakunnalta pyytänyt tämän toimenpidettä, jotta Seuralle myönnettäisiin 125,000 mk:n suuruinen valtionavustus Fennoskandian lehtisammalia käsittelevän, Seuran toimesta Professori V. F. Brotheruksen kirjoittaman suuren teoksen painattamista ja tekijän palkitsemista varten; teos on näet nyttemmin käsikirjoituksena valmiina. Vakuutettuna siitä, että valtionavustus tarkoitusta varten myönnetään, on Hallitus Seuran varoista Professori Brotherukselle maksanut sovitun tekijäpalkkion, 10,000: — mk.

11. Hallitus on tammik. 28 p:nä Tieteelliseltä Keskuslautakunnalta pyytänyt tämän toimenpidettä, jotta Seuran valtionavustus v:sta 1923 korotettaisiin 120,000 mk:aan sekä että keskuslautakunta tätä vuotta varten koettaisi hankkia Seuralle ylimääräisen, 55,000 mk:n suuruisen avustuksen.

12. Sihteerin palkkion, joka tähän asti on ollut 200 mk, on Hallitus t. k. 10 p:nä korottanut 1,000 mk:aan.

Hallituksen toimintakatsauksen yhteydessä lienee paikallaan luoda lyhyt silmäys Seuran taloudelliseen asemaan.

Satavuotispäiväksi aijottujen tieteellisten julkaisujen painattamista varten on Seura Valtiolta saanut, paitsi vakinaista valtionavustusta (37,500 mk), 15,000 mk:n avustuksen kalenterivuodelle 1921. Katsoen tämän, samoinkuin vakinaisen valtionavustuksen riittämättömyyteen, kääntyi Seura, kuten jo viime vuosikatsauksesta ilmenee, erinäisten liike- ja teollisuuslaitosten sekä eräiden yksityisten henkilöiden puoleen. Viime vuosikertomuksessa mainitaan Seuran tällä tavalla saaneen yhteensä 109,500 mk. Tämän summan lisäksi on Seura viime vuosikokouksen jälkeen lahjoina vastaanottanut 44,950 mk, josta Seura on kiitollisuuden velassa seuraville henkilöille ja yhtymille:

Taidekauppias Leonard Johansson	1,000: —
Luonnonystäviä Oulussa Lehtori A. A. Parvelan kautta	1,900: —
»Fauna medlem»	2,000: —
Tollander & Klärichin tupakkatehdas ..	3,000: —
A.B. G. F. Stockmann O.Y.	3,000: —
A.B. Dalsbruk O.Y.	5,000: —

Tammerfors Linne- och Järn-Manufaktur Aktie-Bolag	10,000: —
Maanviljelysneuvos W. Bruncrona	100: —
Pankinjohtaja W. Segercrantz	150: —
Herra A. Nybom	300: —
Tri J. Lydecken	500: —
Tri Alb. de la Chapelle	500: —
Fil. maist. Björn Cedervarf	500: —
Tri Axel von Bonsdorff	500: —
Valtioneuvos A. Donner	2,000: —
Herra Karl Fazer	5,000: —
Tri W. Juslin	5,000: —
Veljekset Åström O. Y. Oulu	5,000: —
Yhteensä	44,950: —

Näiden lahjoitusten yhteydessä mainittakoon kiitollisuudella, että Seura on Rouva Elisabeth Finnilältä saanut vastaanottaa 8,000 mk, joka summa on lisättävä Carl Finnilän rahastoon.

Satavuotispäivää varten on Seuralla näinollen ollut käytettävänään 154,450 mk lahjoituksina ja 15,000 mk valtionavustuksena eli yhteensä 169,450 mk. Tämä summa on, parin tuhannen markan yli jäädessä, riittänyt kustannuksiin, jotka julaistut juhlaniteet ja juhlapäivän vietto ovat vaatineet. — Kulunut toimintakausi on muuten ollut taloudellisesti hyvin raskas. Suuremmista menoeristä mainittakoon kahden Meddelanden-vihon painatuskustannukset (Smk. 16,103: 90 + 16,161: 10 + 3,500 = 35,765), 923 sivun laajuinen Acta-sarjan 45:s nidos (Smk. 5,861 + 22,612: 50 = 28,475: 50), Conspectus-teoksen painatus (Smk. 7,865: 50) sekä kaksi painosta ilmestynyttä tutkielmaa, jotka N:o 1:nä ja 2:na sisältyvät Acta-sarjan 52:een nidokseen (Smk. 16,015: 40 + 6,162: 80 = 22,178: 20). Näiden menojen lisäksi tulevat stipendit (Smk. 3,000: —), menot Conspectus-teoksen jatkuvaa toimittamista varten (Smk. 4,100) y. m. pienemmät menoerät. Painatuksen alaisena on lisäksi Tri Edv. A. Vainion »Lichenographia Fennica»-teoksen toinen osa.

Mainittujen menojen peittämiseksi ovat valtionavustus sekä Seuran muut vaatimattomat tulot riittämättömät. Niinpä kulu-

van 1922 v:n valtionavustus jo nyt on 13,348: — mk:lla ylitetty.

Että asema näinollen on huolestuttava riippuu osittain maan viime vuonna yhä huonontuneesta taloudellisesta asemasta. Niinpä eräitä avustuksia, joista Seuralla oli toiveita, ei ole voitukaan suorittaa. — Hallitus ei myöskään ole tahtonut lykätä sellaisten käsikirjoitusten painattamista, jotka ovat olleet julkaisemisen arvoisia.

Katsoen Seuran taloudelliseen asemaan on Hallitus, kuten edellä jo mainittiin, Tieteellisen Keskuslautakunnan kautta anonut, että valtionavustus kohotettaisiin 120,000: — mk:aan, ja lisäksi pyytänyt, että tänä vuonna ylimääräisenä avustuksena myönettäisiin 55,000: — mk. Sitäpaitsi on Hallitus tänäkin vuonna kääntynyt yksityisten kansalaisten ja yhtiöiden puoleen. — Hallitus on, odottaessaan tuloksia näistä toimenpiteistä, toistaiseksi lykännyt tämän toimintakauden Meddelanden-sarjan painatuksen.

Seuran hallitukseen ovat, paitsi puheenjohtajaa, varapuheenjohtajaa Professori K. M. Levanderia ja sihteeriä Dosentti K. Linkolaa, kuuluneet Tri H. Lindberg, Professori Fredr. Elfving, Professori V. F. Brotherus, Professori E. Reuter, Professori A. K. Cajander sekä ylimäär. professorit W. M. Linnaniemi ja Alex. Luther varajäseninä. — Rahastonhoitajana on toiminut Professori V. F. Brotherus, kirjastonhoitajana Professori E. Reuter; yleisten eläintieteellisten kokoelmain hoitajana on ollut Maisteri I. Välikangas, hyönteistieteellisten kokoelmain hoitajana Amanuenssi R. Frey, kasvitieteellisten kokoelmain hoitajana Tri H. Lindberg. Meddelanden-sarjan toimittajana on Tri E. Häyrén.

Hallituksen suoritettavana on tänäkin vuonna ollut melkoinen työ. Seuran puolesta saan sen kaikille jäsenille lausua lämpimän kiitoksen. Aivan erikoisessa määrässä on Seura kiitollisuuden velassa sihteerilleen ja rahastonhoitajalleen sekä Professori E. Reuterille, joka viimemainittu erinomaisen menestyksellisellä ja uhrautuvalla tavalla on toiminut välittäjänä Seuran kääntyessä yhteiskunnan puoleen.

Toimintaselostuksen yhteydessä mainittakoon lopuksi, että

Seura, sittenkuin uudet säännöt viime vuosikokouksessa hyväksyttiin, viimekuluneen marraskuun 20 p:nä on merkitty Yhdistysrekisteriin n:olla 6317 sivulla 388 Y. R. 23.

Seuran kirjaston ja kokoelmien lisääntymisestä vuoden kuluessa samoinkuin rahavaroista jättävät tänään asianomaiset virkailijat selontekoja, joihin tässä pyydän saada viitata.

*

Societas pro Fauna et Flora Fennican viime kerralla kokoontuessa vuosikokoukseen ja katseen suuntautuessa kuluneeseen vuoteen, lausuin yhteisen valittelumme siitä, että toimintakauden kuluessa läsnäolevien joukosta turhaan olimme etsineet vanhaa kunniajäsentämme, Professori Anders Thiodolf Sælania, jonka sairauden takia oli täytynyt pysyä kotona. Seura ei enää ole saanut nähdä arvoisaa kunniajäsentään. Juhannuspäivänä hänen elämänsä hiljaa sammui. Kesäkuun 29 p:nä hänen tomunsa kätkettiin haudan lepoon. Seuramme puolesta, jolle hän 65 vuoden kuluessa oli omistanut lämpivän rakkautensa, laskettiin kummulle kukkia sihteerin ja Tri H. Lindbergin kautta. Saattojoukko, joka kesän kukkeimman vehreyden kaunistamalla rauhaisalla kirkkomaalla oli kokoontunut vanhukselle viimeistä kunnioitustaan osoittamaan, ei ollut suuri. Thiodolf Sælanin piiri, johon niin moni maamme huomattavimmista henkilöistä oli kuulunut, oli jo kauan sitten vaeltanut sitä tietä, joka nyt oli tullut hänen osakseen. Oli ikäänkuin tuohon avonaiseen hautaan lopullisesti olisi kätketty aikakausi, joka ei enää ole uudelleen tuleva. Sælan oli kasvanut aikana, jolloin valoisia lupauksia annettiin hänen maalleen, aikana, jolloin taistelu olemassaolon puolesta ei vielä ollut saavuttanut sitä ankaruutta, joka nyt asettaa ihmishengelle niin kovia koetuksia. Sælan oli sekä mieleltään että ulkomuodoltaan aikakautensa kulttuurin täysiluotinen edustaja. Vuosi toisensa perästä näimme hänen saapuvan kokouksiimme hiljaisena, vaatimattomana, liian vähän Seuran jäsenten tuntemana, menneen aikakauden edustajana. Olimme toivoneet näkevämme hänet satavuotisjuhlassamme. Syntyneenä 1834, 13 vuotta Seuran perustamisen jälkeen, tullen ylioppilaaksi 1851, Seuran jäseneksi 1856, ollen Seuran varapuheenjohtajana 17 vuoden aikana (1872—89) ja sen puheenjohta-

jana 3 vuotta (1889—92), kunniajäsen v:sta 1904, olisi Sælan piirissämme antanut juhlalle ylevyyttä, hän olisi edessämme ollut Seuran ruumiillistuneena sieluna. Thiodolf Sælan on poissa, mutta hänen muistonsa elää Fauna- ja Flora-seurassa. Tämän vuosikertomuksen puitteet eivät salli edes suurinkaan piirtein kuvailla Sælanin toimintaa. Hänen elämänsä esittämisen on Suomen Tiedeseura antanut tehtäväksi jäsenelleen ja samalla meidän Seuramme jäsenelle, Professori Elfvingille. Sælan ei ole turhaan elänyt. Biologia on hänelle kiitollisuuden velassa hänen suuresta teoksestaan »Finlands botaniska litteratur intill 1900», joka ilmestyi 1916. Mutta jo 1859 tapaamme Sælanin nimen eräässä sen ajan huomattavimmassa ja kaikkina aikoina pysyvässä työssä, Herbarium Musei Fennici, Nylanderin ja Sælanin teoksessa. — Suomen kasvitieteellisen tutkimuksen historiassa on Thiodolf Sælanilla kunniasija. Hän on yksi niitä, joka on laskenut perustan maan kasvitieteelliselle tutkimukselle, laskenut vankan perustan.

Muutama päivä senjälkeen kuin Thiodolf Sælan oli kätketty isänmaan multaan, heinäkuun 2:na, saapuu Saksasta tieto, että Yliopiston kansleri, Valtioneuvos E d v a r d I m m a n u e l H j e l t, on poistunut elävien joukosta. Edvard Hjelt oli Societas pro Fauna et Flora Fennican jäsen v:sta 1872; hänen nuoruudenopintonsa käsittivät myös kasvi- ja eläintieteen. Meidän Seuramme elämään ei Edvard Hjelt ole jättänyt suoranaisia jälkiä. Kuitenkin tuntuu Edvard Hjeltin ollessa poissa autiolta ja köyhältä kaikkialla siellä, missä kulttuurille tässä maassa vielä annetaan arvoa. Maan sivistyselämässä on Yliopistolla yhä vielä keskeinen asema. Yliopisto on menettänyt itseoikeutetun johtajansa. Ajallisten mittojen yläpuolelle kohoava johtaja on poissa. Loistava, sytyttävä kulttuurin soihtu on sammunut, soihtu, joka kykeni loistamaan syrjäisen maan rajojen ulkopuolellekin. Yksi maamme harvoja valtiomiehiä on kaatunut aikana, jolloin poliittisen taivaan pilvet käyvät yhä taajemmiksi. Tässä piirissä varmaan yksimielisesti tunnustetaan, että Edvard Hjelt on ollut yksi niitä, jotka ensi rivissä ovat puolustaneet maan kulttuuria sen 20-vuotisessa taistelussa tuhoa ja sivistymättömyyttä vastaan.

Hänessä näemme miehen, joka mitä vaikuttavimmin on johtanut maamme kohtalot ulkonaista vapautta kohti. Edvard Hjeltin muiston edessä tulee varmaan tulevaisuudessa kokonainen kansa kumartumaan. Me jotka olemme nähneet hänet korkeakoulun johtajana, ylevänä, valoisana, me tunnemme mielemme täyttyvän kiitollisuudella.

Maaliskuun 24 p:nä kuoli Huittisissa Kruunuvouti Karl Reinhold Lydén, syntynyt siellä tammikuun 4 p:nä 1846. Vainajasta on intendentti Rolf Palmgren tätä kertomusta varten kirjoittanut seuraavat muistosanat:

Kun Karl Reinhold Lydén valitsi lakitieteellisiin opintoihin perustuvan elämänuran, ei tämä tapahtunut vain toimeentulonsa turvaamiseksi, vaan lähinnä voidakseen asettua maaseudulle, missä hän esteettömästi saattaisi olla kosketuksissa luonnon kanssa. V. 1886 hänen toiveensa tässä kohdin toteutuivat, tullessaan nimitetyksi Loimaan kihlakunnan kruunuvoudiksi, ja tyydytys oli suuri, kun hän 1895 saattoi asettua kotipitäjäänsä Huittisiin. — Hänen mielensä paloi luontoon. Jo aivan varhaisista vuosista saakka oli Lydén sidottu luontoon pääsemättömillä siteillä. Monilla metsästys- ja kalastusretkillä virkapiirissään oppi hän tuntemaan luontoa ja sen rikasta, monivivahteista elämää. Mahtavia metsiä, missä metsot soittivat valoisina kevätaamuina, levisi vielä silloin ympäri penikulmaisten rämeiden ja rahkasoiden, missä satojen kurkien torvihuudot kaikuivat, ja kalaisalla Kokemäenjoella ja sen lisävesillä, joista varsinkin Puurijärvi on mainittava, eleli runsaasti erilajisia vesilintuja ja kahlaajia. Vähitellen metsästys sai väistyä puhtasti faunistisiten ja florististen harrastusten tieltä. Lukemattomat kerrat on minulla ollut onni ja ilo saada Lydénin tietorikkaalla johdolla tehdä ornitologisia retkeilyjä paikkakunnalla. Kotipitäjän kasvisto oli hänelle tuttu, samoin Kokemäenjoen kalafauna, mutta varsinkin keskittyi hänen harrastuksensa lintuihin. Välilehdillä varustettuun almanakkaansa hän enemmän kuin 40 vuoden aikana teki säännöllisiä fenologisia muistiinpanoja. Wright-Palménin »Finlands fåglar»-teoksen toiseen osaan on hän jättänyt mielenkiintoisia lintutieteellisiä lisiä, ja tuontuostakin lähetti hän Björne-

borgs Tidning'ille kirjeitä ja luonnonkuvauksia. Pääasia Lydénille oli kuitenkin, että hän itse tiedoissaan edistyi. Hän nautti sanomattomasti retkeilyistä, tehdessään uusia löytöjä ja avartaessaan näköalojaan. Luonnollisena ja vaatimattomana tavoiltaan, hyväsydämisenä ja ystävilleen uskollisena, omaten hauskan, vaatimattoman huumorin höystämän seurustelutavan, hänen muistonsa on säilyvä aurinkoisena ja valoisana kaikkien niiden keskuudessa, jotka tulivat kosketuksiin hänen kanssaan.

Huhtikuun 13 p:nä kuoli 72 vuoden ikäisenä Uudenmaan 1:sen tarkk'ampujapataljoonan entinen pataljoonanlääkäri, Tri Paul Collander. Jäsen Seurassamme Tri Collander oli v:sta 1874, ylioppilasajoiltaan asti. Elämä ohjasi hänet kuitenkin toisille urille kuin luonnontutkimuksen. Paul Collanderin elämäntehtäväksi tuli lääkärin toimi. Sen hän suoritti lämminsydämisenä, jalona, uhrautuvana ihmisystävänä. Kaihomielin vastaanottivat laajat yhteiskunnan piirit tiedon hänen kuolemastaan, vaikea henkilökohtainen tappio kohtasi satoja, jotka vainajassa olivat tavanneet tuen, auttajan henkisessä ja ruumiillisessa hädässä. Tri Collander etsi yhteiskunnan pienimpiä, niitä jotka elävät elämän laaksoissa. Ja hän löysi heidät kokonaan. Tri Collanderin sielusta, hänen avonaisesta katseestaan loisti ihmisiä kohtaan lämpöä, joka vielä kuolemankin jälkeen lämmittää. Tri Collander rakasti luontoa. Tämän kirjoittaja näkee vielä usein sisäisillä silmillään valoisan kuvan jo vanhentuneesta lääkäristä, kun tämä enemmän kuin vuosikymmen sitten vaelsi Ahvenanmaalla ohjatakseen sen kukkaisseuduilla nuorta poikaansa luonnon valtakunnassa.

Vielä on tässä mainittava katkera tappio. T. k. 5 p:nä kuoli Helsingin yliopiston maanviljelysopin professori Karl Gustaf Johannes (Göst a) Grotenfelt. Tämäkin kuolonsanoma on laajoissa piireissä maassamme vastaanotettu raskain mielin. Professori Grotenfelt oli uranuurtajana maanviljelystieteellisen tutkimuksen alalla maassamme merkkimies. Kun hän viime sunnuntaina vietiin Savoon kotiseutunsa multaan kätkettäväksi, todistivat työtoverit, maanviljelyksen sekä tieteellisten ja taloudellisten seurojen edustajat, entiset ja nykyiset oppilaat

kaunopuheisesti, sekä suomeksi että ruotsiksi, Gösta Grotenfeltin työstä. Kunnon mies on poissa, mies, jonka lämmin, ymmärtämystä säteilevä olemus lämmitti, ei vähimmin nuoria, joiden opettaja ja isällinen ystävä hän oli kautta sukupolvien. Myöskin Gösta Grotenfeltin elämää tulee asiaintuntijan kynä arvokkaasti esittämään. Seuramme, jonka piiriin Gösta Grotenfelt kuului v:sta 1874, omistaa tänään hänen muistolleen vaatimattoman kunnioituksen.

*

Yksi toimintakausi on tänään kulunut umpeen. Katse on koonnut sen hajanaiset piirteet. Mutta katse tähtäytyy myös eteenpäin, tuntemattomia kohti, täynnä toivomuksia, mutta myös täynnä levottomuutta siitä, mitä kätkeytyy tulevaisuuden verhon taakse.

Lähimmässä tulevaisuudessa sattuu maassamme tapahtuma, jota tässä ei voi jättää koskettelematta:

Ensi kuussa avaa ovensa uusi opinahjo, Turun Suomalainen Yliopisto. Uusi tutkimuksen ja tiedon ahjo merkitsee meidän kaltaiselle kansallemme uutta puolustussuojusta. Sitä tervehtii ilolla jokainen isänmaanystävä. Societas pro Fauna et Flora Fennicalla on erikoinen syy lausua uudelle korkeakoululle onnittelunsa. Vakinaisten oppituolien joukossa on sijansa eläintieteellä ja kasvitieteellä. Uuden korkeakoulun johto on oivaltanut, mikä osuus biologialla on viime vuosisadan kulttuurin luomisessa, aikakauden henkisessä ja aineellisessa edistyksessä. Uudet oppituolit merkitsevät arvaamatonta voittoa maan biologiselle tieteelle, täyttävät aukon, joka on liiankin kauan ollut olemassa. Biologinen tutkimus on viimeisten vuosikymmenten kuluessa laajentunut siihen määrin, ettei kukaan yksityinen voi tiedoillaan, vielä vähemmän tutkimuksillaan sitä hallita, omistaa sille koko huomiotaan ja harrastustaan. Maassa, missä on vain yksi opinahjo, jossa lisäksi on rajoitettuja voimia, siellä eräät tutkimusalat joutuvat kärsimään. Uusi ahjo on nyt avautunut biologista tutkimusta, itsenäistä biologista ajattelua varten. Herättäköön se eloon uinuvia voimia! Olkoon se kehoitus kilpailuun! Uusien oppituolien haltioiksi tulevat tämän seuran jäsenet. Kun professorit W. M. Linnaniemi ja J. I. Liro aloittavat uuden

toimintansa, niin seuraavat heitä varmaankin Seuran parhaimmat onnentoivotukset. Saakoot uudet opettajat, tietoisina asemansa vastuunalaisuudesta, ensimmäisinä uudella vartiopaikalla, voimaa ja innostusta. — Ja lopuksi! Saavuttakoot biologiset tieteet myös Turun Akatemiassa sen aseman, minkä ne ansaitsevat.

Uusi sivistysahjo on maassamme avautunut. Ulkona maailmassa valaisee elämää kulttuurin loiste, jonka veroista maailma ei koskaan aikaisemmin ole nähnyt. Ja kuitenkin! Kaikkialla näyttäytyy haluttomuutta, katkeruutta, epäilystä tulevaisuuteen nähden. Tasapaino maailmassa, poliittinen ja taloudellinen, on häiriintynyt, tasapaino ihmisten mielissä. Tieteellinen elämä on uhattu, kuten sivistys yleensäkin. Tieteen etevin kansakunta tuntee vielä kateuden ja vihan kahleiden painoa. Yli maailman taivaan ajautuu pilviä, tuhoa ja turmiota ennustaen. Jälkeen ajan, joka on nähnyt inhimillisen luomisvoiman huimaavan nopeasti rakentavan aavistamattoman korkean kulttuurin temppelin, seuraa äkkiä maailmankatastroofi, josta ehkä vain alkusoitto on kaikunut. Kaikilla elämän aloilla näkyy merkkejä, muistuttaen niitä, jotka maailmanhistoriassa aina ovat merkinneet rappioitumisen alkua. Mitkään barbaarilaumat eivät nyt, kuten menneiden kulttuurimuotojen luhistuessa, uhkaavina seiso sivistyksen vallituksia vastassa. Ne kokoontuvat vallitusten sisäpuolella. Valon ja pimeyden välinen elämänkamppailu on varmaankin tämän aikakauden kansojen edessä. Yhä lähemmäksi lähestyy uuden keskiajan pelottava mahdollisuus. Mutta tuntuu kuin vaaraan ei nyt, enemmän kuin vanhassa Roomassakaan, kiinnitettäisi huomiota. Ajatusten ja tapojen turmeltuminen leviää vain yhä laajemmalle, menneiden aikojen majakkoja sammutetaan, pyhäkköjä kukistetaan. Kun yhä valtavammaksi käynyt uhka vihdoin saavutti Rooman portit, ei aseistettua kansaa ollut vastassa. Rooman legioonat eivät vastanneet rajojen laajuutta. Olkoon meidän aikanamme hengen aseet teroitettuina kansanjoukkojen, eikä vain hajallisten palkattujen legioonain käsissä. — Yksi sivistyksen puolustusasema on tutkimuksen käsissä. Sen vartiopaikkoja tässä maassa on myös meidän seuramme. Kasvakoon täällä työnhalu ja puolustushalu voimakkaaksi.

Työtä tosin uhkaa taloudellinen paino, työrauhaa tosin puuttuu. Mutta tutkija, jotka etsii totuutta luonnossa, löytää rauhan ja innoituksen sen rikkaassa maailmassa. Vaikkakin siinä on merkkejä ihmisen hävittämishalusta, tarjoaa se kuitenkin työalan, jonne eivät ajan myrskyt niin murtumattomina vyöry kuin monelle muulle tiedon työkentälle.

Kesä tekee jälleen tuloaan pohjolassa. Biologit näkevät jälleen luonnon kasvot. Suokoon luonnon ylevyys voimaa työhön tiedon säilymisen puolesta. Murroskautena, aikana, jolloin valo ja pimeys näyttävät olevan tasaväkiset, ei kukaan ole niin vähäpätöinen, että hänen osuutensa olisi merkityksetön.

Skattmästaren, professor V. F. Brotherus, framlade Sällskapets **Årsräkning för år 1921,** varur meddelas följande utdrag:

Debet:

Behållning från år 1920.

Stående fonden	28,945: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala fonden	644: —	
Poppiuska fonden	1,470: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	12,000: —	
De i frihetskriget stupades fond	8,463: —	77,134: —

Inkomster under året.

Statsanslag för år 1921 ..	52,500: —	
Tillskottsanslag för år 1920	58,000: —	
Gåvor	138,396: —	
Räntor	6,634: 89	
Tryckningsbidrag	11,824· 20	
Försålda skrifter	1,673: 80	
Medlemsavgifter	320: —	269,348: 89
Summa		346,482: 89

Kredit:

Utgifter under året:

Balans från föregående år	21,225: 26	
Arvoden	4,200: —	
Reseunderstöd	2,700: —	
Prof. Hj. Hjelt för Conspectus	4,700: —	
Prof. V. F. Brotherus honorar för manuskriptet till »Die Laubmoose Fennoskandias»	10,000: —	
Livränta åt fröken A. Norrlin	1,000: —	
Tryckningskostnader	177,142: —	
Utgifter för sekularfesten ..	27,181: 30	
Diverse utgifter	2,529: 86	250,678: 42

Behållning till år 1922.

Stående fonden	29,265: —	
Senator J. Ph. Palméns fond	13,244: —	
Sanmarkska fonden	5,368: —	
Siltala fonden	689: —	
Poppiuska fonden	1,572: —	
Norrlinska fonden	7,000: —	
Carl Finnilä fonden	20,000: —	
De i frihetskriget stupades fond	9,055: —	86,193: —
Årskassan		9,611: 47
	Summa	346,482: 89

På tillstyrkan av revisorerna, herrar Fredr. Elfving och E. Malmberg, beviljade Sällskapet härpå med tacksamhet skattmästaren full ansvarsfrihet för hans förvaltning av Sällskapets medel under det gångna året.

Bibliotekarien, professor Enzio Reuter, föredrog följande **Årsberättelse öfver bibliotekets tillväxt 1921—1922.**

Under verksamhetsåret 1921—1922 har Sällskapets bibliotek tillväxt med inalles 894 nummer, med hänsyn till innehållet fördelade på följande sätt:

Naturvetenskaper i allmänhet	334
Zoologi	210
Botanik	101
Landt- och skogshushållning, fiskeriväsende	37
Geografi, hydrografi	17
Geologi, mineralogi, paleontologi	19
Kemi, farmaci, medicin	12
Fysik, matematik, astronomi, meteorologi	77
Diverse	87
Summa	894

Under året har skriftutbyte inledts med Eesti Vabariigi Tartu Ülikool, Dorpat; Turun Suomalainen Yliopistoseura; Forstvetenskapliga Försöksanstalten; Redaktionen af The Philippine Journal of Science, Manila; The Biological Society of Washington; Junta de Ciencias Naturals, Barcelona; Academia de Ciencias exactas, fisico-quimicas y naturales, Zaragoza; The Imperial Bureau of Entomology, London, och Department of Mines, Ottawa, Canada. För insända bokgåfvor står Sällskapet i tacksamhetsskuld till Bestyrelsen för Köpenhamns Zoologiska Museum; Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, Avdeln. för landtbruksbotanik, Experimentalfältet, Sverige; Komiteen for Kap York Stationen Thule; Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, Utrecht; Royal Scottish Museum, Edinburgh; The John Crerar Library, Chicago; Maine Agricultural Experiment Station, Orono, Maine; Finska Landtbruksstyrelsen; Red. af Luonnon Ystävä; Svensk-Österbottniska Samfundet; äfvensom Herrar M. Bezzi, Fr. Dahl, H. Dahlstedt, P. Esben-Petersen, R. S. Fries, Chr. Petersen och R. Palmgren.

Botanices-intendenten, kustos Harald Lindberg, afgaf följande **Årsberättelse öfver de botaniska samlingarnas tillväxt.**

I likhet med hvad det varit fallet under de senaste åren har tillväxten af de botaniska samlingarna ej varit så stor, som önskligt varit. Dyrtiden och allt hvad med denna sammanhänger har gjort, att museets nyförvärf genom gåfvor varit ringa i jämförelse med hvad fallet var, då man för en ringa penning kunde köpa erforderligt papper och för några hundra mark kunde förflytta sig långt bort och dessutom uppehålla sig flere veckor under flitigt exkurrerande.

Genom vänligt tillmötesgående af prof. Th. Saelans efterlefvande ha hans samlingar af inhemska växter skänkts till museet. För denna gåfva frambär museet till gifvarena ett varmt tack.

På de särskilda växtgrupperna fördela sig öfriga inkomna gåfvor på följande sätt:

Kärlväxter	744	exx.
mossor	166	»
lafvar	1	»
svampar	1	»
	Summa 912	exx.

Nedannämnda personer ha godhetsfullt bidragit till samlingarnas förkofring:

Rektor M. Brenner, stud. H. Bärlund, fröken Dagmar Bäckström, elev Harald Blomberg, dr H. Buch, mag. C. Cedercreutz, mag. O. Collin, stud. O. Eklund, elev Skade Florström, kapten I. Forsius, dr. R. Forsius, stud. O. Fortelius, stud. M. Heikinheimo, stud. I. Hidén, elev Ingmar Hjelt, prof. Hj. Hjelt, lekt. K. H. Hällström, medicinalrådet R. Idman, dr. G. Idman, intendent J. Iverus, mag. M. J. Kotilainen, trafikinsp. A. Lindfors, med. kand. E. Löfqvist, forstm. J. Montell, stud. A. Nordman, eleverna Lucie och Othmar Nyblin, mag. B. Olsoni, lektor A. Parvela, elev A. Pettersson, stud. O. H. Porkka, prof. E. Reuter, arkitekt G. Stenius, trädgårdsm. H. Wasastjerna och farmaceut M. F. Westerlund.

Kärlväxtsamlingen har ökats genom följande: 94 exx. från N, de flesta från Ingå, M. Brenner. — *Primula farinosa* från N, Åggelby (adv. ?), Dagmar Bäckström. — *Carex præcox* Schreb., ny för floran, från N, Helsingfors, H. Blomberg. — 13 exx. från Ab och N, H. Buch. — 20 exx. från N, C. Cedercreutz. — *Secale cereale*, tvågreniga ax, från Ta, Sääksmäki, O. Collin. — 55 exx. från Ab, O. Eklund. — Fasciation af *Chrysanthemum leucanthemum* från Ab, Lojo, Skade Florström. — 2 exx. från N, Sveaborg, I. Forsius. — *Plantago major* f. *monstrosa* från Ab, Karislojo, R. Forsius. — 8 exx. från Kuusamo, 2 från N och 1 från Ab, O. Fortelius. — 50 exx. från Om, Haapajärvi, M. Heikinheimo. — 8 exx. från olika delar af landet, I. Hidén. — *Eqvisetum silvaticum* f. *polystachyum* från St, Karkku, I. Hjelt. — 8 exx. från St, Karkku, Hj. Hjelt. — *Luzula nemorosa* och *Thalictrum simplex* från Kl, Sordavala, K. H. Hällström. — *Lappa minor* f. *albiflora* från St, Ruovesi, G. Idman. — *Trifolium repens* f. *maculata* och *Fragaria vesca* f. *monophylla* från St, Hämeenkyrö, R. Idman. — *Aspidium spinulosum* monstr. *furcata* från N, Lovisa, J. Iverus. — 260 exx. från Oa, Korsnäs, A. Lindfors. — 36 exx. från Lkem, Muonio, J. Montell. — *Quercus robur* f. *Ahlfvengreni* Bolle från Ab, Pargas, A. Nordman. — *Utricularia intermedia* × *minor* från Ab, Bjärnå, L. och O. Nyblin. — 91 exx. från Ab, B. Olsoni. — *Axyris amarantoides* från Helsingfors, adventiv, A. Pettersson. — 59 exx. från Om, Oulais, A. Parvela. — 18 exx. från Ka, Antrea, O. H. Porkka. — *Spiræa filipendula* f. *floribus plenis* från Al, Geta, *Vicia lathyroides* och *Alchemilla arvensis* från N, Borgå, Kråkö ballastplats, G. Stenius. — *Plantajo major* v. *scopulorum* från N, Kyrkslätt, H. Wasastjerna. — *Asplenium septentrionale* × *trichomanes* från Ab, Nådendal, *Potentilla Goldbachii* och *Alchemilla hirsuticaulis* från Ka, Jääskis, M. F. Westerlund.

Mossamlingen har tillväxt genom 158 exx. från Sb, Kb, Tb och Kl, M. J. Kotilainen. — 8 exx. från N och Ta, A. Teräsvuori.

De öfriga kryptogamsamlingarna ha tillväxt genom *Parmelia isidiotyla* Nyl. från Ab, Åbo, H. Bärlund. — 1 svamp från N, Tusby, E. Löfqvist. — 30 stycken fotografier af växter i naturen från Ab, Pargas, Lofsdal, E. Renter.

Yleisten eläintieteellisten kokoelmien intendentti maist. I. Välikangas: **Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmien kasvusta.**

Toimivuoden 1921—22 aikana ovat Yliopiston Yleisen Eläintieteellisen museon kotimaiset kokoelmat sekä Soc. pro F. & F. Fennica-seuran välityksellä että suorastaan saatujen lahjojen tai, pienemmässä määrässä, ostojen muodossa lisääntyneet varsin huomattavasti. Niinpä on nisäkäskokoelmien kasvu n. 3 kertaa niin suuri, lintukokoelmien yli 50 % suurempi kuin edellisenä

vuonna; myös kalakokoelmat ovat suuresti lisääntyneet. Muista ryhmistä sen sijaan on materiaalia saatu aivan vähän.

Nisäkäskokoelmien lisäys on seuraava:

Nahkoja	25	kpl.
Eläimiä spriissä	97	»
Luurankoja tai sen osia	3	»
Yhteensä	125	numeroa

Huomattavammista lisistä mainittakoon *Phoca foetida* v. *saimensis* Puruvedestä, *Sminthus subtilis* Simosta ja *Arvicola arvalis*, 1 kpl. Viipurista, 17 Räisälästä.

Lintukokoelmiin on saatu:

Nahkoja	284	kpl.
Spriissä	9	»
Luurankoja	3	»
Munia (pesyeitä)	18	»
Pesiä	19	»
Yhteensä	333	numeroa

Linnuista mainittakoon erityisesti *Turdus merula*, 4 kpl. (Pori, Snappertuna, Hauho, Kirkkonummi), *Circus macrourus* Kirkkonummelta, *Ardea cinerea* Käkisalmesta ja *Alle alle* Sipoosta sekä pesye munia lajeista *Circus aeruginosus* ja *Botaurus stellaris* Äyräpäänjärvestä, laatuaan ensimäiset kokoelmissa.

Kaloja on tullut 348 näytettä tai kpl:tta, yhteensä 85 numeroa. Harvinaisuuksia on saatu m. m. *Cottus poecilopus*, 6 kpl. Laatokasta ja 1 Suomussalmelta, *Spinachia spinachia* Porkkalasta ja *Belone vulgaris*, 2 kpl., Turun saaristosta.

Evertebraattikokoelmiin on saatu matoja 1 näyte, äyriäisiä 2 näytettä ja hämähäkkieläimiä 8 numeroa pesiä.

Kotimaisia kokoelmia ovat kuluneena toimivuonna käsitelleet tai muuten tieteellisessä tarkoituksessa käyttäneet hyväkseen asianomaisten Yliopiston opettajien sekä museon henkilökunnan lisäksi tri I. Hortling, metsänhoitaja Justus Montell. maist. E. Merikallio ja lehtori E. W. Suomalainen.

Yksityiskohtaisesti kokoelmien kasvu on seuraava (runsaimmat lahjoitukset tehneen maisteri Otto Collinin nimi esiintyy lyhennettynä: O. C.).

Mammalia. *Chiroptera: Plecotus auritus:* Keuruu, Haapamäki, 2. IX. 21, neiti Laura Murtomäki. — *Vesperugo borealis:* Tvärminnen zool. as. kes. 21, prof. A. Luther. — *Vespertilio mystacinus:* Polvijärvi 10. VIII. 21, metsänh. J. Carpelan. — *Insectivora: Talpa europaea:* Tuusula 22. VII. 22, lyseol. Olavi Järnefelt. — *Sorex araneus:* Keuruu, Haapamäki, 14. VIII. 21, neiti Laura Murtomäki; 3 kpl., Polvijärvi VIII. 21, metsänh. J. Carpelan; 3 kpl., Tuusula kes. 1920, lyseol. Olavi Järnefelt; Simo VII. 21, maist. Veli Räsänen. — *Carnivora: Mustela erminea:* ♂, nahka, Espoo, Stor-Bodö 4. IX. 21, kouluneuvos Hj. Basilier. — *M. nivalis:* ♂, nahka, Hämeenlinna 24. VIII. 21, O. C.; nahka, Renko 2. XII. 21, O. C. — *Foetorius putorius:* nahka, Kitee, Kontiola 15. XI. 20, ost.; nahka, Lohja, Virkby 25. X. 21, ost.; nahka, Teisko 23. IV. 21, hra Kalle Paavola. — *Pinnipedia: Phoca foetida v. saimensis:* nahka & luuranko, Puruvesi 1. V. 22, ost. — *Rodentia: Pteromys volans:* Hämeenlinna, Hätilä 6. XI. 21, O. C.; nahka, Tyrväntö 16. IX. 21, O. C.; ♂, nahka, Janakkala, Rastila 16. III. 22, O. C. — *Sciurus vulgaris:* Tuusula 16. VII. 19, lyseol. Olavi Järnefelt; ♂, albino, nahka, Kulovesi 7. XII. 21, metsänhoit. L. Rosenlew. — *Sminthus subtilis:* ♀, Simo, Syvälahti 20. VII. 21, maist. Veli Räsänen. — *Mus decumanus:* ♂, Tvärminnen zool. as. 7. VII. 21, prof. A. Luther. — *M. musculus:* Viipurin pit. 17. VII. 21, lääket. kand. E. Thuneberg; 5 kpl., Polvijärvi VII—VIII. 21, metsänhoit. J. Carpelan; värimuunnos, Helsinki 29. X. 21, kauppias Alma Leinonen. — *M. sylvaticus:* 3 kpl., juv., Räisälä, Myllypelto, metsänhoitaja Ilmari Hildén; ♂, Tuusula 10. IX. 21, lyseol. Olavi Järnefelt. — *M. minutus:* 2 kpl., Keuruu, Haapamäki 11. & 14. VIII. 21, neiti Laura Murtomäki; Polvijärvi 29. VIII. 21, 3 poikuetta samoin VIII. 21, metsänhoit. J. Carpelan; 7 kpl., juv., Tvärminnen zool. as. 5. VII. 21, prof. A. Luther; 8 kpl. (6 nahkoina), ad. & juv., Räisälä, Myllypelto 6. XII. 21, 13 kpl. s:n 13. XII. 21, metsänhoit. Ilmari Hildén; Hämeenlinna 26. III. 22, O. C., s:n 29. III. 22, O. C. — *M. agrarius:* Räisälä, Myllypelto 13. XII. 21, metsänhoit. Ilmari Hildén. — *Hypudaeus glareolus:* Viipurin pit. 29. VI. 21, lääket. kand. E. Thuneberg; Sipoo, Korpholmen 28. VII. 21, maist. I. Välikangas. — *Paludicola amphibius:* ♀, Keuruu, Haapamäki 16. VII. 21, neiti Laura Murtomäki; nahka & pääkallo, Polvijärvi 13. VIII. 21, poikue, s:n VIII. 21, metsänhoit. J. Carpelan; 10 kpl. & 1 näyte juv., Tuusula 1921, lyseol. Olavi Järnefelt; 1 näyte, juv., Helsinki, Kottby V. 21, aman. O. Korvenkontio; Snappertuna 1921, yliopp. K.-E. Sundström. — *Arvicola agrestis:* 2 kpl., Keuruu Haapamäki 27. VI. & 14. VIII. 21, neiti Laura Murtomäki; 2 poikuetta, Polvijärvi kes. 1921, ♂, s:n 22. VII. 21, metsänhoit. J. Carpelan; Viipurin pit. 15. VII. 21, lääket. kand. E. Thuneberg; Tuusula 1920, lyseol. Olavi Järnefelt; Helsinki, Kottby 15. VI. 21, aman. V.

Korvenkontio; Tvärminne, Skarvkyrkan 7. VI. 21, yliopp. K.-E. Sundström; Kirkkonummi 29. I 22, tri I. Hortling; Vanaja 9. V. 22, O. C. — *Arvicola arvalis:* Viipurin pit., Ala-Sommes 8. VII. 21, lääket. kand. E. Thuneberg; 9 kpl. (3 nahkoina), ad. & juv., Räisälä, Myllypelto 6. XII. 21, 8 kpl., s:n 13. XII. 22, metsänhoit. Ilmari Hildén. — *Lepus timidus:* 2 kpl., nahkoja, Uskela 16. X. 21, konserv. R. Mäntynen; pääkallo, Meilungsby 28. I. 22, hra O. Mattsson. — *L. europaeus:* nahka, Loimaa 1. IX. 1921, hra S. Lilja; s:n Helsinki, Kottby 14. X. 21, ost.; s:n Tuulois, Syrjäntaka 28. I. 22, O. C.

Aves. *Passeres: Turdus viscivorus:* ♀, Parainen 17. IV. 22, maist. B. Geitlin; Vanaja 30. V. 22, O. C. — *T. iliacus:* Parainen 19. IV. 22, maist. B. Geitlin. — *T. pilaris:* 2 kpl. ad. & 1 juv., Tuusula 22. V. 21, lyseol. V. Valtonen; 2 kpl., juv., Helsinki 27. VI, hra L. Johansson; ♀, Siuntio 16. VII. 21, tri I. Hortling; juv., spriissä, Tuusula 11. VI. 21, lys. O. Järnefelt; Porvoon pit., Eknäs 21. XI. 21, postelj. A. W. Alkio; juv., Snappertuna 1921, yliopp. K.-E. Sundström; 2 kpl., Parainen 2. V. 22, maist. B. Geitlin. — *T. merula:* ♂, Pori 1. IV. 15, leht. E. W. Suomalainen; ♀, Kirkkonummi 10. I. 21, ost.; ♀, Snappertuna 18. IV. 22, tri E. Nyberg; ♂, Hauho 20. IV. 22, insin. R. Kreüger. — *Erithacus rubecula:* ♀, Santahamina 1. V. 22, hra V. Rossander. — *Saxicola oenanthe:* ♂, Vanaja 30. IV. 22, O. C. — *Phylloscopus trochilus:* ♂, Siuntio 18. VII. 21, tri I. Hortling. — *Regulus regulus:* ♂, Hämeenlinna 16. VIII. 21, O. C. — *Aegithalos caudatus:* Hämeenlinna 29. X. 21, O. C. — *Parus major:* ♀, Tammisaari 9. V. 22, yliopp. K.-E. Sundström. — *P. borealis:* ♂, Hämeenlinna 16. VIII. 21, O. C.; Vanaja 12. II. 22, O. C. — *P. cristatus:* spriissä, 9. V. 21, lys. O. Järnefelt; Vanaja 12. II. 22, O. C. — *Alauda arvensis:* Keuruu, Haapamäki 17. VII. 21, neiti Laura Murtomäki. — *Otocorys alpestris:* 2 kpl., ♂ & ♀, Santahamina 7. X. 21, kapt. I. Forsius. — *Motacilla alba:* juv., Hämeenlinna 11. IX. 21, samoin 23. IV. 22, O. C. — *Anthus pratensis:* ♀, Kokemäki 27. VII. 21, leht. E. W. Suomalainen. — *A. obscurus:* ♀, Luvia 20. VII. 21, leht. E. W. Suomalainen. — *Plectrophanes nivalis:* 5 kpl., Santahamina 25—31. X. 21, kapt. I. Forsius. — *Emberiza citrinella:* ♀, Tvärminnen zool. as. 13. V. 21, prof. K. M. Levander; 2 kpl., ♂ & ♀, Vanaja 12. II. 22, O. C.; Ojoinen 17. IV. 22, O. C. — *Loxia pityopsittacus:* 5 kpl., Köyliö VI—IX. 21, 2 kpl., samoin, leht. E. W. Suomalainen. — *L. curvirostra:* ♂, Inkoo 23. VIII. 21, 3 kpl., Siuntio 24. VIII. 21, tri I. Hortling; ♂, Vanaja 13. XI. 21, O. C.; Santahamina 19. IX. 21, samoin 4. XII. 21, kapt. I. Forsius; ♂, Sääksmäki 26. I. 22, 2 ♀♀, samoin 28. II. 22, O. C.; ♂, Vanaja 12. II. 22; 2 kpl., ♂♀, Hämeenlinna 12. III. 22, O. C.; 2 kpl., Ojoinen 15. III. 22, O. C.; pesä, Janakkala 28. III. 22, O. C.; ♂, Hauho 15. IV. 22, O. C.; ♂, Vanaja 4. V. 22, O. C. — *Fringilla coelebs:* ♂, Helsinki 22. V. 21, prof. K. M. Levander; 2 ♂♂, 1 ♀, Tammisaari 9. V. 22, yliopp. K.-E. Sundström. — *F. sp.*, juv., spriissä, Tuusula 13. VI. 21, lyseol. O. Järnefelt. — *Chloris chloris:* ♀, Hämeenlinna 22. V. 22,

O. C. — *Spinus spinus:* Santahamina 31. X. 21, kapt. I. Forsius. — *Carduelis carduelis:* Kirkkonummi 6. XI. 21, tilanomist. H. Lindén; Santahamina 13. XI. 21, kapt. I. Forsius. — *Linaria linaria:* ♂, Vanaja 29. XII. 21, O. C. — *Sturnus vulgaris:* 2 kpl., ♂♀, Kuolemajärvi 28. III. 21, leht. E. W. Suomalainen. — *Corvus cornix:* ositt. albino, Hausjärvi 3. VII. 21, O. C. — *C. corax:* juv., Köyliö 27. VI. 22, leht. E. W. Suomalainen; ♂, Vanaja, 6. IX. 21, O. C. — *C. frugilegus:* ♂, Tikkurila 8. IV. 22, insin. K. Huber; Tikkurila 16. IV. 22, trit Tor Ekman & H. Haeggström. — *Coloeus monedula:* Huopalahti 22. XI. 21, neiti Hein; 2 kpl., Tikkurila, tri E. Qvarnström. — *Pica pica:* ♀, Uskela 16. X. 21, konserv. R. Mäntynen; juv., spriissä, Tuusula 20. VIII. 21, lys. O. Järnefelt; Porvoon pit. 16. X. 21, postelj. A. W. Alkio. — *Nucifraga caryocatactes:* 2 kpl., Pori 3. IX. 13, leht. E. W. Suomalainen; Grankulla 12. IX. 20, lyseol. Stig Wasastjerna. — *Perisoreus infaustus:* Luvia 2. XII. 17, leht. E. W. Suomalainen; Hauho 4. V. 22, O. C. — *Muscicapa grisola:* kaksoismuodostus, Fredriksberg 2. VII. 1920, tri R. Forsius. — *M. atricapilla:* ♂, Tammisaari 9. V. 22, yliopp. K.-E. Sundström. — *Bombyciphora garrula:* 2 kpl., Porvoon pit. 16. XI. 21, postelj. A. W. Alkio. — *Hirundo rustica:* 2 kpl., juv., spriissä, Sipoo, Korpholmen VI. 20, maist. I. Välikangas; juv., spriissä, Tvärminnen zool. asema 9. VII. 21, prof. A. Luther. — *Strisores: Cypselus apus:* ♂, Hämeenlinna 9. VIII. 21, O C.; ♂, Pori 18. V. 15, leht. E. W. Suomalainen. — *Scansores: Picus canus:* Luvia 20. X. 13, leht. E. W. Suomalainen; ♀, Lammi 30. XII. 21, O. C. — *Deudrocopus major:* ♂, juv., Hämeenlinna 16. VIII. 21, O. C.; ♂, Uskela 17. X. 21, tri U. Einola; juv., Köyliö 10. VIII. 21, leht. E. W. Suomalainen; Santahamina 4. XII. 21, kapt. I. Forsius; ♀, Vanaja 10. II. 22, O. C.; ♀, Kirkkonummi 28. III. 22, tilanomist. H. Lindén; ♂, Vanaja 19. III. 22, O. C.; Kouvola 14. III. 22, ost. — *D. minor:* Hämeenlinna 17. VI. 21, O. C.; ♂, Espoo, Köklaks 24. IX. 21, ost. — *Picoides tridactylus:* ♂, Vanaja 13. XI. 21, O. C. — *Raptatores: Circus cyaneus:* ♂, Lumijoki 20. VIII. 21, tri Tor Ekman; ♂, juv., Helsingin pit., Linna 26. VIII. 20, hra S. Stockmann. — *C. macrourus:* ♂, ad., Kirkkonummi 19. IV. 21, agr. G. Holmberg. — *C. aeruginosus:* Janakkala 16. VIII. 21, yliopp. E. Nordensvan; munapesye, Äyräpäänjärvi 15. V. 21, tilanomist. E. K. Krause. — *Cerchneis tinnunculus:* Vanaja 3. VII. 21, O. C.; ♀, Pori 13. IV. 14, leht. E. W. Suomalainen. — *Astur palumbarius:* juv., Pernå 5. XI. 21, hra S. Träskelin; ♀, Renko 19. XI. 21, O. C.; Hausjärvi 4. XII. 21, arkkitehti C. Lindgren; Kirkkonummi XII. 21, ost.; Vanaja 6. I. 22, O. C.; ♀, Snappertuna 4. I. 21, yliopp. K.-E. Sundström; Siuntio 13. II. 22, ost. — *Accipiter nisus:* ♂, Hämeenlinna 13. VIII. 21, O. C.; Espoo 18. IX. 21, ost. — *Buteo buteo intermedius:* Mänttä 17. VI. 21, metsästysneuvoja L. Ventola. — *Pernis apivorus:* Vanaja, Hattelmala 14. VIII. 21, O. C.; Hattula, Koskenkylä 15. VIII. 21, O. C.; Porkkala 2. IX. 21, ost. — *Asio otus:* juv., Viipuri, Karhusuo 19. VI. 21, lääket. kand. E. Thuneberg; ♂, Hämeenlinna 4. VIII. 21, O. C.; Kirkkonummi, Ingvaldsby 30. IX. 21, tilanomist. H. Lindén; 2 kpl. luurankoja,

Korkeasaaren eläintarha 21. XI. 21; Parainen 30. III. 22, maist. B. Geitlin. — *Asio accipitrinus:* ♀, Vanaja 4. VII. 21, ♂, juv., samoin 1. VIII. 21, O. C.; ♂, Hattula 9. VIII. 21, O. C.; Oulunkylä 9. IX. 21, hra E. Lecsander; ♂, Muola 10. IX. 21, tilanomist. E. K. Krause; luuranko, Korkeasaaren eläint. I. 21. — *Surnia ulula:* Pori 20. X. 21, leht. E. W. Suomalainen; Porkkala, Rönnskär 28. X. 21, tri I. Hortling; Porvoon pit., Eknäs 23. XI. 21, postelj. A. W. Alkio. — *Glaucidium passerinum:* Vanaja 18. X. 21, O. C.; ♀, Siuntio 21. XI. 21, tri B. Åström; Vanaja 11. II. 22, O. C. — *Nyctala tengmalmi:* ♀, Vanaja, Aulanko 27. X., O. C.; Porvoon pit. 13. XI. 21, samoin 21. XI. 21, postelj. A. W. Alkio; ♀, Kirkkonummi 21. I. 21, ost.; ♂, Kirkkonummi 1. II. 22, ost.; Vanaja 12. II. 22, O. C.; ♀, Sääksmäki 18. IV. 22. — *Syrnium uralense:* Akaa 14. XI. 21, ost. (leht. E. W. Suomalaisen välit.). — *Gyrantes: Columba palumbus:* pesä, Vanaja 7. V. 22, O. C. — *Rasores: Lyrurus tetrix:* ♀, var., Salmi XII. 21, liikem. Breitenstein; ♂, var., Töysä 5. I. 22, ost. (maist. E. Merikallio). — *Lyrurus tetrix* × *Tetrao urogallus:* Tuulos 6. XI. 21, O. C.; Asikkala XI. 21, ost. — *Perdix perdix:* 2 ♂♂, Nakkila 20. XII. 15, leht. E. W. Suomalainen. — *Cursores: Grus grus:* Akaa 21. IV. 22, ost. — *Fulica atra:* ♀, juv., Vanaja, Hattelmalanjärvi 1. VIII. 21, O. C.; ♀, Kirkkonummi, Lappböleträsk 1. VIII. 21, kapt. A. Bajakin; Hauho, Kirrinen 8. X. 21, O. C.; munapesye, Äyräpäänjärvi 15. V. 21, tilanomist. E. K. Krause. — *Vanellus vanellus:* ♀, Pernå, Hagaböle 20. IV. 21, hra E. Roselius; ♂, Vanaja 4. VII. 21, O. C.; ♂, Pori 19. V. 15, leht. E. W. Suomalainen; 2 kpl., luuranko & konserv., Hki, Sörnäs 13. IV. 22, intend. R. Palmgren; Tikkurila 16. IV. 22, tri H. Haeggström. — *Arenaria interpres:* Porkkala 15. V. 21, maist. B. Geitlin; ♀, Pori 24. VI. 13, leht. E. W. Suomalainen. — *Tringa alpina:* Porkkala 15. V. 21, maist. B. Geitlin; Santahamina 16. IX. 21, kapt. I. Forsius. — *T. maritima:* Kallbåda-grund 9. X. 21, maist. B. Fabritius. — *Totanus littoreus:* Vanaja, Hattelmalanjärvi 1. VIII. 21, O. C. — *Numenius arcuatus:* ♀, Pori 16. V. 15, leht. E. W. Suomalainen; juv., Vanaja 1. V. 22, O. C. — *Gressores: Ardea cinerea:* ♂, Käkisalmi 2. VIII. 21, kapt. Kainuvaara (Korkeasaaren eläintarhan välityksellä). — *Botaurus stellaris:* munapesye, Äyräpäänjärvi 15. V. 21, tilanomist. E. K. Krause. — *Lamellirostres: Cygnus cygnus:* juv., Hauho 9. XII. 21; juv., Tyrväntö 12. XII. 21, O. C. — *Branta bernicla:* Santahamina 6. X. 21, kapt. I. Forsius; juv., Porkkala XI. 21, ost. — *Spatula clypeata:* ♀, Snappertuna, Busö 3. VI. 21, tri E. Nyberg. — *Anas penelope:* 3 kpl., juv., Hattula 1. VIII. 21, O. C.; juv., Renko, Ojajärvi 24. VIII. 21, O. C. — *A. crecca:* 2 kpl., Renko 4. IX. 21, O. C.; juv., Hattula, Lehijärvi 13. XI. 21, O. C. — *Nyroca fuligula:* ♂, Helsingin saaristo 13. XI. 21, maist. E. Merikallio. — *N. marila:* Kallbåda-grund 10. X. 21, ost.; ♂, ost. Helsingin torilta 15. XI. 21, maist. E. Merikallio. — *N. ferina:* pesye munia, Helsinki, Vanhankaup. lahti 11. V. 21, yliopp. K.-E. Sundström; 2 kpl., juv., Vanaja, Hattelmalanjärvi 1. VIII. 21, O. C.; ♂, Suomenlinna 11. XI. 21, kapt. I. Forsius. — *Oidemia fusca:* juv., Makilo.

Vitgrund 9. VII. 21, tri I. Hortling. — *O. nigra:* ♂, Janakkala, Kernaala 1. VIII. 21, O. C.; 2 kpl., ♂, ♀, Söderskär 8. X. 21, tri E. Nyberg; juv., Janakkala, Tervakoski 11. XI. 21, O. C. — *Clangula clangula:* ♀, juv., Hausjärvi 13. VIII. 21, O. C.; ♀, Espoo, Köklaks 4. X. 21, hra H. Lindfors; juv., Tuulos 6. XI. 21, O. C. — *Harelda hyemalis:* juv., Sipoo, Norrkulla 31. X. 21, tri I. Hortling; juv., Sääksmäki 11. XI. 21, O. C. — *Somateria mollissima:* ♂, Jussarö 2. VI. 21, tri E. Nyberg. — *Mergus serrator:* ♀, juv., Vanajavesi 4. VIII. 21, O. C. — *Steganopodes: Phalacrocorax carbo:* Helsinki, Hundörn 1. VI. 21, ost.; Makilo 9. XI. 21, tri I. Hortling. — *Longipennes: Sterna hirundo:* ♂, Porin saaristo 10. VII. 13, leht. E. W. Suomalainen. — *Sterna macrura:* ♂, Porkkala 9. VII. 21, tri I. Hortling; ♂, Jussarö 3. VI. 21, yliopp. K.-E. Sundström; juv., Porin saaristo VII. 13, 5 kpl., samoin VI—VII. 21, leht. E. W. Suomalainen. — *Larus ridibundus:* ♂, Helsinki, Vallisaari 14. VII. 21, kapt. Eklund. — *L. canus:* Helsinki, Pohjoissatama 19. XII. 19, maist. Öhman — *L. fuscus:* ♀, juv., Sääksmäki 15. VIII. 21, O. C. — *Stercorarius parasiticus:* Porkkala, n. 11. V. 21, ost.; Porkkala 21. V. 21, maist. B. Geitlin. — *Urinatores: Colymbus cristatus:* ♂, Hattula, Vanajavesi 20. VIII. 21, O. C.; juv., spriissä, Tuusula 26. VII. 21, lyseol. O. Järnefelt; Vanaja 6. XI. 21, O. C. — *Urinator arcticus:* Helsinki, Iso-Mjölö 1. XI. 21, kenraali E. Kivekäs. — *U. stellatus:* 2 kpl., ♂ & ♀, Vanaja 3. VIII. 21, O. C.; ♀, Kalvola 19 VIII. 21, O. C.; värimuunn., Porkkala 2. X. 21, tri I. Hortling. — *Uria grylle:* ♀, Tvärminne, Storsundsharun 3. VIII. 21, yliopp. K.-E. Sundström; Sipoo, Norrkulla 31. X. 21, tri I. Hortling; Pori 8. VII. 13, leht. E. W. Suomalainen. — *Alle alle:* Sipoo, Norrkulla 13. XI. 21, ost. — *Alca torda:* Porkkala 16. V. 21, maist. B. Geitlin; Obbnäs, Höghamn 9. VII. 21, tri I. Hortling; juv., Santahamina 25. X. 21, kapt. I. Forsius.

Pisces: *Teleostei. Acanthopterygii: Perca fluviatilis:* Tvärminne, Bysundet 13. VII. 20, maist. Curt Segerstråle; 1 näyte, juv., Päijänne 26. X. 21, tilanomist. S. Ylänen. — *Acerina cernua:* 2 kpl., Jaakkima, Laatokka 9. VIII. 21, opett. Olga Ahoniemi; 9 kpl., Tvärminne, Gloviken, tri Gunnar Ekman; 9 kpl., Suomussalmi 28. IX. 21, prepar. O. Sorsakoski; Oulu 9. VI. 21, leht. K. Metsävainio; Simojoki, Mertakoski 9. X. 21, tilanomist. J. Heikkilä. — *Cottus gobio:* Karttula, Kaltiojärvi 10. VII. 21, 2 kpl., samoin, Rasvanki 17. VIII. 21, opett. Elsa Karttunen; 2 kpl., Saarijärvi, Lannevesi VIII. 21, opett. Miina Anttila; 7 kpl., Asikkala, Kalkkistenkoski 7. VII. 21, lyseol. T. Nimander; Koivistonsalmi 3. XI. 10, Kalastushallitus; lehtori L. Helteen välityksellä: 60 kpl., Jyväskylä, Tuomiojärvi 20—25. VIII. 21, lyseol. Y. Soini, M. Huttunen & A. Blomstedt; 7 kpl., Jämsä, Päijänne 10. IX. 21, lyseol. T. Seppänen; 25 kpl., Päijänne, Edessalo, kes. 1921, lyseol. M. Hämäläinen; 43 kpl., Keitele, kes. 1921, lyseol. A. Hakonen sekä 14 kpl., Rautalampi, Liesvesi, kes. 1921, lyseol. W. Puttonen; 3 kpl., Sysmä, Päijänne 26. X. 21, tilanomist. S. Ylänen; 5 kpl., Luopioinen Kukkianjärvi 25. VIII. 21, maist. V. Korvenkontio; 5 kpl., Simojoki, Mertakoski XI—X. 21, tilanomist. J. Heikkilä; 7 kpl., Rauta-

lampi, Hannulankoski VIII. 21; 6 kpl., samoin, Kynsivesi; 11 kpl., samoin, Siika- ja Taikinaisenkoski kes. 1921, maist. A. Pynnönen. — *C. poecilopus:* 3 kpl., Jaakkima, Laatokka X. 1894; 3 kpl., samoin, IX. 1897, Kalastushallitus; Suomussalmi, Kylmäjärvi 18 IX. 21, prepar. A. Sorsakoski. — *C. scorpius:* Helsingin ulkop. 27. X. 21, yliopp. P. Blomgren. — *C. quadricornis:* Lounais-Suomen saaristo, helmik. 22, O. C; 4 kpl., Raahen ulkosatama 9. VI. 21, maist. Y. Vuorentaus. — *Gasterosteus aculeatus:* 9 kpl., Jaakkima, Laatokka 9—20. VIII. 21, opett. Olga Ahoniemi; 2 kpl., Oulu, oja, 14. VI. 21, leht. K. Metsävainio; 1 näyte, Lounais-Suomen saaristo 11. 22, O. C. — *G. pungitius:* 2 kpl., Asikkala, Kalkkistenkoski 7. VII. 21, lyseol. T. Nimander; 2 kpl., Oulu, oja 14. VI. 21, leht. K. Metsävainio. — *Spinachia spinachia:* Porkkala, Järvö 1. VIII. 20, hra W. Åhman. — *Gobius* sp: Tvärminne, Krogarviken 25. VIII. 21, prof. A. Luther. — *Cyclopterus lumpus:* Snappertuna, Nothamn V. 21, yliopp K.-E. Sundström. — *Anacanthini: Lota vulgaris:* Sysmä, Päijänne 26. X. 21, tilanomist. S. Ylänen; juv., Rautalampi, kes. 21, maist A. Pynnönen. — *Pleuronectes flesus:* värimuunnos, Porkkala 8. VII. 21, maist. V. Korvenkontio. — *Physostomi: Cobitis barbatula:* Karttula, Kalliojärvi 10. VII. 21; samoin, Hirvijärvi 17. VII. 21; 2 kpl., samoin, Rasvanki 17. VIII. 21, opett. Elsa Karttunen; 3 kpl., Asikkala, Kalkkistenkoski 15. VIII. 21, lyseol. T. Nimander; 5 kpl., Jyväskylä, Tuomiojärvi 20—25. VIII. 21, lyseol. Y. Soini & M. Huttunen; 10 kpl., Laukaa, Saravesi VIII. 21, lyseol. A. Salmenkivi (leht. L. Helteen välit.); 7 kpl., Sysmä, Päijänne 26. VII. 21, tilanomist. S. Ylänen; Oulu, puro 13. VI. 21, leht. K. Metsävainio; 2 kpl., Simojoki, Mertakoski IX—X. 21, tilanomist. J. Heikkilä; 4 kpl., Rautalampi, Hannulankoski VIII. 21, 2 kpl, samoin, Kynsivesi VIII. 21, 16 kpl., samoin, Siika- ja Taikinaisenkoski, kes. 21, maist. A. Pynnönen. — *Phoxinus aphya:* 2 kpl., Asikkala, Kalkkistenkoski 7. VIII. 21, lyseol. T. Nimander; Oulu, oja 14. VI. 21, leht K. Metsävainio. — *Salmo sp.:* 1 näyte, embr. & juv., Vääksyn kalanhautomo 28. IV. 21, tilanomist. S Ylänen; juv., Rautalampi, kes. 21, maist. A. Pynnönen. — *Leuciscus rutilus:* 1 näyte, juv., Päijänne 26. X. 21, tilanomist. S. Ylänen. — *L. erythrophthalmus:* 1 näyte, Tvärminne, Bysundet 13. VII. 20, maist. Curt Segerstråle. — *L. grislagine:* 2 kpl., Tvärminne 1920, maist. Curt Segerstråle. — *Abramis* sp.: 1 näyte, juv., Päijänne 26. X. 21, tilanomist. S. Ylänen. — *Osmerus eperlanus:* 2 kpl., Jaakkima, Laatokka 3. VIII. 21, opett. Olga Ahoniemi; 1 näyte, Päijänne 26. X. 21, tilanomist. S. Ylänen. — *Coregonus lavaretus:* 1 näyte, embr. & juv., Vääksyn kalanhautomo 28. IV. 21, tilanomist S. Ylänen; f. *megalops*, 3 kpl., Loppi, Kartjärvi, jouluk. 21, O. C. — *C. albula* 2 näytettä, embr. & juv., Vääksyn kalanhautomo 28. IV. 21, tilanomist. S. Ylänen; 2 kpl., Jaakkima, Laatokka 9. VIII. 21, opett. Olga Ahoniemi. — *Belone vulgaris:* ♀, Piikkiö, Harfvarö 24. V. 21, ♀, Kemiö, Tolfnäs 25. V. 21, leht. C. W. Fontell. — *Anguilla vulgaris:* Porvoo, Orrbyfjärd V. 22, ost. — *Cyclostomi: Petromyzon branchialis:* juv., Karttula, Kalliojärvi 10. VII. 21, opett. Elsa Karttunen.

Arachnoidea: 8 näytettä pesiä.

Crustacea: *Chiridothea entomon:* 1 näyte, Raahen ulkosatama 9. VI. 21, maist. Y. Vuorentaus. — *Astacus fluviatilis:* Fennia kes. 1921, tullinhoitaja R. Staudinger.

Vermes: *Ligula* sp., 1 näyte, Sysmä (Abramis brama) 26. X. 21, tilanomistaja S. Ylänen.

Intendenten för de entomologiska samlingarna, t. f. kustos Richard Frey, avgav följande **Årsberättelse rörande de entomologiska samlingarna 1921—1922.**

Under det gångna verksamhetsåret har assistenten, dr. U. Saalas bearbetat och ordnat coleopterlarvsamlingen samt uppställt de biologiska samlingarna. T. f. amanuensen, mag. W. Hellén har reviderat särskilda inhemska coleoptergrupper, bl. a. familjen *Elateridae*. Mag. K. J. Valle har granskat och inställt i samlingarna det nytillkomna odonatmaterialet. Stud. J. Listo och N. Kanerva hava slutfört nyuppställningen av de inhemska microlepidoptererna. T. f. kustos har underkastat empididsläktet *Rhamphomyia* en revision.

Kapten I. Forsius har genomgått och delvis bearbetat det inhemska gallherbariet. Dr. F. Heikertinger i Wien har till granskning erhållit en del inhemska Halticider. Dr. J. Müller i Triest har till bearbetning erhållit några kritiska *Dyschirius*-former.

De inhemska insektsamlingarnas ökning under det senaste verksamhetsåret framgår av följande tabell:

Odonata	77	exx.	
Orthoptera	25	»	
Corrodentia	5	»	
Anoplura	2	»	+ 1 prov
Coleoptera	1,849	»	+ 1 »
Strepsiptera	4	»	
Hymenoptera	655	»	+ 4 nummer
Neuroptera	9	»	
Trichoptera	12	»	
Lepidoptera	676	»	
Diptera	685	»	+ 1 prov + 49 numm.

Aphaniptera	6 exx.	1 prov.
Hemiptera	26 »	
Homoptera	5 »	
Diverse	50 »	
Summa	4,086 exx. + 4 prov + 53 numm.	

De entomologiska samlingarnas tillväxt, som enbart tillkommit genom gåvor, framgår av nedanstående detaljerade sammanställning. Ur denna framgår även, att under detta år ha influtit inalles 57 för faunan resp. samlingarna nya arter, nämligen bland *Coleoptera* 20, *Hymenoptera* 7, *Neuroptera* 2, *Lepidoptera* 18 (därav 1 för vetenskapen ny), *Diptera* 7 (därav 5 för vetenskapen nya), *Hemiptera* 1, *Homoptera* 2. Sällskapet står för dessa ävensom för en del andra nedan angivna, särskilt värdefulla gåvor i speciell tacksamhetsskuld till forstm. Th. Clayhills, med. kand. O. Fabricius, dr. R. Forsius, disponent Th. Grönblom, stud. N. Kanerva, stud. V. Karvonen, lektor R. Krogerus, hr V. Lampe, stud. Håk. Lindberg, mag. E. Lindqvist, stud. J. Listo, med. kand. E. Löfqvist, forstm. J. Montell, stud. A. Nordman, arkitekt G. Stenius, elev G. Åberg samt hr A. Thesleffs sterbhus och Helsingfors Entomologiska Bytesförening.

Odonata. 10 exx., Viborg, A. Thesleffs sterbhus; 40 exx., norra Finland, forstm. C. Munsterhjelm; 9 spp. i 14 exx., H:fors Entom. Bytesför.; 5 exx., N o. Ik, lekt. R. Krogerus; 4 exx., Ik, lekt. A. Pulkkinen; 3 exx., Kivinieni, hr Näätänen. — *Aeschna serrata*, H:fors, stud. J. Listo.

Orthoptera. 8 spp. i 22 exx., H:fors Entom. Bytesför. — *Panchlora viridis*, import., H:fors, med. kand. O. Fabricius. — *Chelidoptera brachyptera* f. macr., 2 exx., Polvijärvi, forstm. J. Carpelan.

Corrodentia. 1 ex., Impilahti, lekt. R. Krogerus. — *Troctes divinatorius*, 4 exx., Degerö, mag. E. Pipping.

Anoplura. *Pediculus capitis*, *P. vestimenti* o. *Phthirius pubis*, preparat, H:fors, dr. R. Forsius. — *Haematopinus suis*, 2 exx., Nystad, aman. W. Hellén.

Coleoptera. 1,400 exx., Viborg, A. Thesleffs sterbhus; 7 exx., Runsala, forstm. Th. Clayhills; 35 spp. i 37 exx., Ik, rekt. R. Krogerus; 70 exx., E. Spåre o. E. Löfqvist; 171 spp. i 301 exx., H:fors Entom. Bytesför.; 1 prov larver, Kangasala, hr S. Ylänen. — *Dyschirius impunctipennis*, ny för fau-

nan, Metsäpirtti, rekt. R. Krogerus. — *Dytiscus latissimus*, 2 exx., Puolanka o. Haukipudas, mag K. Metsävainio. — *Anthobium sorbi*, ny för faunan, Impilahti, rekt. R. Krogerus. — *Xylodromus concinnus* ab. *ater*, n. ab., H:fors, aman. W. Hellén. — *Oxypoda longipes*, Loppi, stud. J. Listo. — *O. testacea*, ny för faunan, Kontiolahti, stud. Håk. Lindberg. — *Neuraphes parallelus*, Pyhäjärvi, rekt. R. Krogerus. — *Orthoperus atomarius*, ny för faunan, H:fors, stud. J. Listo o. dr. R. Frey. — *Cercyon obsoletus*, ny för faunan, Vichtis, stud. Håk. Lindberg. — *Osmoderma eremita*, Runsala, mag. O. Nylund. — *Cetonia aurata* ab. *vatesiaca*, Brändö Ab, stud. A. Nordman. — *Agrilus roberti*, ny för faunan, H:fors, mag. E. Lindqvist. — *Athous mutilatus*, ny för faunan, Runsala, disp. Th. Grönblom. — *Anthicus sellatus* ab. *humeralis*, n. ab., Kexholm, rekt. R. Krogerus. — *Notoxus monoceros* ab. *latemaculata*, H:fors, dr. R. Forsius. — *Xylophilus nigrinus*, ny för faunan, hr V. Lampe. — *X. pentatomus*, ny för saml., Pyhäjärvi, rekt. R. Krogerus. — *Asemum striatum* ab. *agreste*, H:fors, dr. R. Forsius. — *Pogonocherus hispidus*, ny för faunan, arkit. G. Stenius. — *Mesosa myops*, Pargas, stud. A. Nordman. — *Apion spencei*, Impilahti, rekt. R. Krogerus. — *Balaninus nucum*, Finström, arkit. G. Stenius. — *Trachyphloeus spinimanus*, *Bagous glabrirostris* v. *collignensis*, *Elleschus scanicus* ab. *pallidesignatus*, *Ceutorrhynchus pulvinatus*, *C. hampei*, *C. ignitus*, alla nya för faunan, fr. Ik, rekt. R. Krogerus. — *C. figuratus*, Loppi, stud. J. Listo. — *Otiorrhynchus sulcatus*, 2 exx., Suoniemi, hr B. J. Elfving. — *Rhynchites turbatus*, Lojo, dr. R. Frey. — *Cryptocephalus 10-punctatus* ab. *bavarae*, ny för faunan, stud. J. Listo. — *Exochomus flavipes*, ny för faunan, Terijoki, hr V. Lampe.

Strepsiptera. 4 exx. stylopiserade bin, Pärnå, lekt. Å. Nordström.

Hymenoptera. 250 exx., Viborg, A. Thesleffs sterbhus; 5 exx., Ta o. Ik, rekt. R. Krogerus; 3 exx., med. kand. E. Löfqvist; 75 spp. i 85 exx., H:fors Entom. Bytesför.; 6 exx., Polvijärvi, forstm. V. Sandström; 3 exx., Iisalmi, häradsh. Bj. Wasastjerna; 280 exx., norra Finland, forstm. C. Munsterhjelm. — *Hartigia xanthostomus*, ny för faunan, Geta, med. kand. E. Löfqvist. — *Megarhyssa superba*, Hattula, rekt. R. Krogerus. — *Hybothorax graffi* fr. Kexholm, *Lithomastix truncatella* o. *Trichogramma piniperdae* fr. Karislojo, dr. R. Forsius. — *Passaloecus corniger*, 3 exx., Pärnå o. Karislojo, lekt. Å. Nordström. — *Nomada argentata*, *Dasypoda plumipes* i 2 exx., *Dufourea vulgaris* i 2 exx., *Andrena nigriceps*, alla nya för faunan resp. saml., *Andrena tibialis* i 2 exx., *A. cetii*, *Mellinus sabulosus*, *Ceratocolus alatus*, *Oxybelus bipunctatus* i 2 exx., *Dinetus pictus*, alla fr. Ik, dr. R. Forsius. — *Andrena xanthura*, lateral hermafrodit, Pärnå, lekt. Å. Nordström.

Neuroptera. 2 exx., Karislojo, rekt. R. Krogerus; 2 spp. i 4 exx., H:fors Entom. Bytesför. — *Chrysopa tenella*, ny för faunan, Sakkola, stud. G. Åberg. — *Chr. flava*, ny för faunan, Pargas, stud. A. Nordman. — *Hemerobius 4-punctatus*, Kuopio, kapt. I. Forsius.

Trichoptera. 9 exx., Geta, hovrättsausk. B. Lingonblad; 3 exx., med. kand. E. Löfqvist.

Lepidoptera. 200 exx., Viborg, A. Thesleffs sterbhus; 21 exx., Muonio o. Saana, forstm. J. Montell; 100 exx., Dalsbruk o. Bromarv, dr. E. F. Qvarnström; 159 spp. i 283 exx., H:fors Entom. Bytesför.; 5 exx., Tvärminne o. Hammarland, stud. N. Kanerva; 9 exx., N, Ta, Tb, stud. J. Listo. — *Psoricoptera gibbosella*, 2 exx., ny för faunan, Runsala, forstm. Th. Clayhills. — *Epithectis pruinosella*, ny för saml., Thusby, med. kand. E. Löfqvist. — *Platytes alpinellus*, ny för faunan, Tvärminne, stud. A. Nordman. — *Nepticula trimaculella*, H:fors, *Lithocolletis coryli*, 2 exx., Hammarland o. Tvärminne, stud. N. Kanerva. — *Lithocolletis coryli*, *L. sylvella*, *L. tremulae*, *Scoparia frequentella*, *Metzneria metzneriella*, *Argyresthia glaucinella*, *Laspeyresia galiicana*, *Tebenna miscella*, *Scirtopoda herrichieila*, *Borkhausenia luridicomella*, *Prays rusticus*, alla nya för för faunan resp. saml., Al o. N, stud. V. Karvonen. — *Acidalia strigaria*, *A. muricata*, Tvärminne, stud. J. Listo. — *Larentia cognata*, 4 exx., Runsala, forstm. Th. Clayhills, o. 1 ex., Tvärminne, stud. A. Nordman. — *Glyphipteryx forsterella*, ny för faunan, Bromarv, stud. O. Fabricius. — *Calamia lutosa*, 5 exx., Runsala o. Tvärminne, stud. A. Nordman. — *Agrotis signum*, ny för faunan, Tvärminne, stud. N. Kanerva. — *A. triangulum*, 4 exx., Pargas o. Tvärminne, studd. A. Nordman o. N. Kanerva. — *Xanthia citrago* abb., 2 exx., *Dichonia aprilina* ab. *virgata*, 2 exx., *Scopelosoma satellitia*, 8 exx., Runsala, forstm. Th. Clayhills. — *Zonosoma punctaria*, *Satebria formosa*, Kyrkslätt, elev T. Brander. — *Gortyna ochracea*, Borgå, disp. Th. Grönblom. — *Dasychira abietis*, Peipohja, lekt. E. W. Suomalainen. — *Cerura furcula*, Pargas, stud. A. Nordman. — *Heliothis dipsaceus*, Sandhamn, kapt. I. Forsius. — *Aegeria montelli* Löfqv. n. sp., Muonio, forstm. J. Montell. — *Argynnis pales*, Kilpisjärvi, forstm. J. Montell; melanistisk ab., Polvijärvi, forstm. J. Carpelan.

Diptera. 200 exx., Viborg, A. Thesleffs sterbhus; 106 exx., Ik, rekt. R. Krogerus; 29 exx., Sodankylä o. Ivalo, mag. F. Lönnfors; 1 ex., med. kand. E. Löfqvist; 2 exx., Polvijärvi, forstm. J. Carpelan; 4 exx., Dickursby, mag. Y. Hukkinen; 10 exx., norra Finland, forstm. C. Munsterhjelm; 36 spp. i 52 exx., H:fors Entom. Bytesför. — *Mayetiola destructor*, 3 exx., Sysmä, mag. Y. Hukkinen. — *Cecidomyiidae*, 4 exx., Helsinge, dr. R. Forsius; 3 exx., H:fors, stud. A. Nordman. — *Subula maculata*, Hattula, lekt. A. Wegelius. — *Chrysops divaricatus*, ♂, Pärnå, lekt. Å. Nordström. — *Glabellula arctica*, Kandalakscha, dr. R. Frey. — *Phthiria pulicaria*, Björneborg, aman. W. Hellén. — *Arctophila mussitans*, ny för faunan, Sakkola, dr. R. Forsius. — *Eumerus lunulatus*, 6 exx., Haapavesi, mag. Y. Hukkinen. — *Microsania pallipes*, ny för faunan, Esbo, dr. R. Frey. — *Rhamphomyia*, 36 spp. i 172 exx., däribland *Rh. helléni*, Ponoj, *Rh. chibinensis*, Chibinä, *Rh. hambergi* o. *Rh. phanerostigma*, Ponoj, alla n. spp., dr. R. Frey; 22 spp. i 69 exx., däribland *Rh. helléni*, Ponoj, aman. W. Hellén. — *Megamerina loxocerina*, 6 exx., Mohla, rekt. R. Krogerus. — *Cryomobia*

nivicola, Somero, forstm. Th. Clayhills. — *Astia amoena*, Björneborg, aman. W. Hellén. — *Drosophila* sp., H:fors, stud. N. Kanerva.

Aphaniptera. 3 exx., Viborg, med. kand. E. Thuneberg; 3 exx., H:fors Entom. Bytesför.; 1 prov, Hoplax, dr. P. Haglund.

Hemiptera. 8 spp. i 25 exx., H:fors Entom. Bytesför. — *Acanthosoma haemorrhoidale*, ny för faunan, Finström, arkit. G. Stenius.

Homoptera. 1 ex., med. kand. E. Löfqvist. — *Orthezia urticae*, 2 exx., Karislojo, o. *O. cataphracta*, 2 exx., Helsinge o. Kajana, aman. W. Hellén.

Diverse. 50 exx., Viborg, A. Thesleffs sterbhus. — *Cecidier*, 2 exx., H:fors, dr. H. Buch; 38 exx., Ab, N, dr. R. Forsius; 22 exx., dr. R. Frey.

Senjälkeen toimitettiin sääntöjen mukaisesti virkailijain vaalit, ja valittiin tällöin uudestaan puheenjohtajaksi dos. Alvar Palmgren, varapuheenjohtajaksi prof. K. M. Levander, sihteeriksi dos. K. Linkola, rahastonhoitajaksi prof. V. F. Brotherus ja Hallituksen jäseneksi eroamisvuorossa ollut prof. A. K. Cajander. Hallituksen varajäseniksi valittiin prof. A. Luther uudelleen ja, prof. V. M. Linnaniemen ilmoitettua poismuuttonsa paikkakunnalta, dos. H. Federley. Yleisten eläintieteellisten kokoelmain intendentiksi 3:ksi vuodeksi eteenpäin valittiin uudestaan maist. I. Välikangas ja entomologisten kokoelmain intendentiksi uudelleen toht. R. Frey. Tilintarkastajiksi valittiin prof. Fredr. Elfving ja leht. E. Malmberg ja varatilintarkastajaksi lääkintäneuvos G. R. Idman.

Upplästes följande till årsmötet anlända telegrafiska hälsningar: (från Stockholm) »Vårhälsning till Fauna och Flora. Axel Arrhenius.» — (Kuopiosta) »Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistys lähettää tervehdyksensä Fauna-seuran vuosikokoukseen.»

Docent H. Federley gav i anseende till den instundande höst infallande 100-årsdagen av Gregor Mendels födelse en framställning av Mendels liv och verksamhet.

Av mag. Otto Andersson hade Sällskapet som gåva fått emottaga en handskrift: »Anteckningar i Ornithologi gjorda under prof. C. R. Sahlbergs föreläsningar».

Å rektor M. Brenners vägnar överlämnades till Sällskapets bildsamling en fotografisk tavla av »Svenska nordpolsfarare och

deltagare i svenska expeditioner», vidare Wittrocks Iconotheca botanica I & II samt tre andra avbildningar av naturforskare.

Lektor D. A. Wikström hade insänt ett meddelande om ett fynd av *Mergulus alle* i Lieto socken, där fågeln anträffats i Yliskulma by den 3 januari 1922 av lyceist Aaro Sarparanta. Exemplaret, som tagits av en katt, förvaras i Åbo finska lyceums samlingar.

Professor K. M. Levander: **Om förekomsten av Membranipora i Ekenäs-trakten.**

Som ett litet bidrag till kännedomen om huru långt vår vanliga havsbryozoo, *Membranipora pilosa* L. var. *membranacea* Müll., inträngер i de inre skärgårdsvattnen med obetydlig salthalt, speciellt i Pojoviken, som tidigare varit föremål för hydrografisk och faunistisk undersökning, må följande meddelas.

I min avhandling »Zur Kenntnis der Bodenfauna und des Planktons der Pojowiek» (Fennia, 35, N:o 2, 1915) anföres om ifrågavarande bryozoo, att densamma är allmän på *Fucus* och strandstenar vid Tvärminne ävensom överallt i den yttre skärgårdszonen samt att dess *Cyphonautes*-larv blev funnen innerst på station IX, en plats vid Björnholmen utanför sundet mellan Vitsand och Gullö, vilket sund utgör förbindelsen mellan Pojoviken-Ekenäsfjärden och Finska viken. Den lägsta salthalt hos vattnet, där *Cyphonautes*-larven uppträdde, bestämdes till 3 ‰. Av ett förbisett, men numera återfunnet prov framgår det emellertid, att *Membranipora* går betydligt längre in i Pojoviken än ovan anförts, nämligen åtminstone till Ekenäs järnvägsbro. Provet är här, stat. VII A, insamlat med bottenämbare och av mig tillvaratagt den 5 mars 1912 på ett djup av 5.5 m samt består av några smärre stenar överdragna på sin fria yta med *Membranipora*-kolonier jämte död *Cordylophora lacustris*. Vid tillfället var vattnets salthalt vid bottnen 5.10 ‰ (vid ytan 0.07 ‰) och temperatur + 0.96° C (vid ytan 0.29° C) (Finländische Hydrographisch-Biologische Untersuchungen, N:o 12: Jahrbuch 1912. Helsingfors 1913, sid. 17). Förekomsten av *Membranipora*-kolonier på bottnen av tröskeln till Pojoviken

utgör ett nytt exempel på en karakteristisk djurutbredning: en del arter av marin härkomst, vilka i den yttre skärgården uppträda t. o. m. vid ytan, trängas i de inre vikarna mot djupet, där vattnet är mindre utspätt.

Lektor D. A. Wikström: **Vidare iakttagelser om öronmaneten (Aurelia aurita).**

Då jag sommaren 1921 varit i tillfälle att förfullständiga mina under föregående sommar (1920) gjorda iakttagelser angående öronmanetens förekomst i vår yttre skärgård, för vilka redogjorts i detta sällskaps Meddelanden (h. 47, ss. 169—173), må det tillåtas mig att anföra några av de härunder vunna resultaten.

Det första av de i nämnda artikel meddelade fynden av små maneter gjordes den 2 juli 1920. Sommaren 1921 var jag i tillfälle att göra mina första exkursioner till samma fyndort, nämligen Östersundet i Houtskär, Träskby, redan den 8 och 9 juni, således en hel månad tidigare. Även nu vimlade vattnet av små maneter i och utanför vasskanten vid vikens grundare, norra strand. Dessa voro emellertid, såsom ju var att vänta, i följd av den en hel månad tidigare observationstiden, på långt när icke så utvecklade som vid mitt första besök år 1920. Fastmer voro de största nu funna maneterna i det närmaste av samma dimensioner som de medelstora exemplaren i juli 1920, och i allmänhet kan man säga, att storleken nu i medeltal var ungefär hälften mot den i juli föregående sommar, nämligen 2—9 mm den 8. VI. 1921 mot 5—17 mm den 2. VII. 1920.

Sasom provet av den 8 juni 1921 utvisar, voro de små maneterna av mycket växlande storlek. De minsta mätte i diameter ca 2 mm, de största ca 9 mm. Större än dessa stodo att finna varken den 8 eller den 9 juni, ehuru jag korsade den tämligen stora viken i olika riktningar. Antagligen funnos sådana ännu alls icke, utan voro de små maneterna högst sannolikt utkläckta på fyndorten och representerade olika stadier av tillväxt, vilket även antydes av deras mycket växlande storlek. En ytterligare bekräftelse på sistnämnda antagande vann jag vid undersökning med förstoringsglas av levande exemplar av de minsta maneterna.

Det visade sig nämligen, att dessa befunno sig på det stadium av metamorfos, som benämnes Ephyra. De liknade i hög grad avbildningarna av dessa stadier i Boas och Hertwigs läroböcker i zoologi, t. ex. fig. 72, n:o 7 och 8, enl. M. Sars, i J. E. V. Boas Lehrbuch der Zoologie, dritte Aufl., Jena 1901.

Det synes således knappast lida något tvivel, att nämnda fyndort, Östersundet vid Träskby i Houtskär, utgör en utkläckningsplats för *Aurelia aurita*.

Men även vattnen vid andra stränder av Houtskär-landet tyckas vara alstringshärdar för maneterna. Sålunda gjorde jag i juni 1921 fynd av små maneter på nordvästra sidan av nämnda land, vid Roslaks by, såväl vid byns västra strand, som vettar mot Skiftet, som i den s. k. Roslaksviken, vilken ligger öster om byn. Vid en insamling, som gjordes vid den västra stranden, utanför Mars hemman, den 12 juni 1921, befanns vattnet nära stranden inom vassregionen vimla av små maneter av mycket växlande storlek. De minsta av de insamlade exemplaren mätte här ca 4 mm, de största ca 10 mm i diameter. Den vanligast förekommande storleken var 6—7 mm. I allmänhet tycktes maneterna här vara något mera utvecklade än i Östersundet, men måhända berodde detta på att insamlingen gjordes 4 dagar senare. Längre än till en storlek om 9—10 mm i diameter hade maneterna icke heller å denna fyndort nu i början av juni hunnit utveckla sig.

Såsom under sommaren 1920 följde jag även sommaren 1921 maneternas vidare utveckling på fyndorterna, särskilt vid Östersundet och utanför Mars i Roslaks, mot Skiftet, samt insamlade provexemplar såväl i början av juli som i augusti. Härunder kunde jag konstatera, att deras tillväxt skedde i det stora hela på samma sätt som året förut. Dimensionerna i juli och augusti voro ungefär desamma som under motsvarande tider sommaren förut. Exemplarens inbördes storlek, vilken i början varit mycket växlande, blev även nu längre fram på sommaren mera likartad. Likaledes tycktes maneterna, då de blivit större, förflytta sig från strandvattnen mera utåt och hålla sig mera på djupet. Särskilt sågos redan från medlet av juli samt ännu i

början av augusti stora skaror simma omkring i sundet mellan Roslaks och Hyppeis byar, vilket sund i vardera ändan står i förbindelse med Skiftet.

Såsom slutresultat av dessa under två somrar gjorda iakttagelser torde sålunda framgå, att *Aurelia aurita* med all sannolikhet utkläckes åtminstone vid stränderna av Houtskär-landet. Huruvida den utveckles även i andra delar av vår yttre skärgård, samt huruvida den härifrån sedan invandrar eller driver mot kusterna av fastlandet, eller om även där en utkläckning försiggår, äro frågor, som borde mana de av saken intresserade till vidare undersökningar.

Professor Dr. Konstantin Regel (Kowno): **Zur Flora der Halbinsel Kola.**

Vorliegende Notiz[1] bildet nur eine Ergänzung zu meiner im Jahre 1916 in russischer Sprache erschienenen Arbeit,[2] welche sich auf die Sammlungen des Botanischen Gartens zu St. Petersburg bezog. Meine Schlussfolgerungen und Beobachtungen von damals will ich hier auf Grund meiner Einsicht in das Herbarium des Botanischen Institutes zu Helsingfors erweitern.

Wie ich in der erwähnten Arbeit dargelegt habe, kommt *Poa cenisia* All. auf der Halbinsel Kola und sogar in ganz Fennoskandia überhaupt nicht vor, wo sie durch die circumpolare *Poa arctica* R. Br. = *Poa flexuosa* Host. ersetzt wird. So sind z. B. auch die im Herbarium des Botanischen Institutes der Universität Helsingfors aufbewahrten und auf Kola von Lindén, Fellman, Montell, Klingstedt gesammelten *Poa cenisia* sämtlich zu *Poa arctica* zu ziehen. Auch Lindman[3] führt sie aus Schwedisch-Lappland an. Typische *Poa cenisia* habe ich in Petersburg nur von den Alpen gesehen.

Äusserst polymorph ist *Glyceria distans* (L.) Wahlenb., welche Holmberg zu *Puccinellia retroflexa* Holmb. gezogen

[1] Die Notiz wurde 1920 verfasst, konnte aber erst jetzt veröffentlicht werden. Neuere Literatur wurde daher nicht berücksichtigt.

[2] Regel, Замѣтки къ флорѣ сѣверной Россіи. Acta Florae Rossicae. II. 1916.

[3] Svensk Fanerogamflora. Stockholm 1918.

hat.[1] Schon Pohle hat für Nordrussland das Vorhandensein von *Glyceria vaginata* Lge, einer nahe verwandten Art, nachgewiesen, welche auf Kola am Meerbusen von Kandalaks von Niemann und von Pohle gesammelt worden ist.[2] Aber auch die von H. Lindberg hier gesammelten und im Herbarium zu Helsingfors unter dem Namen *Atropis retroflexa* = *Puccinellia retroflexa* subsp. *borealis* Holmb. aufbewahrten Pflanzen würde ich zu *Glyceria vaginata* Lge ziehen, jedenfalls aber die Pflanzen aus Smalsundsvandet in der Lapponia inarensis, welche von H. Lindberg gesammelt und von Holmberg als »*Puccinellia retroflexa*, närmande sig **borealis*» bestimmt worden sind. Jedenfalls scheint die groenländische *Glyceria vaginata* Lge im nördlichen Fennoskandia eine weitere Verbreitung zu besitzen.

Glyceria reptans (Laest.) Krok ist von mir in Oserko, Lapponia tulomensis, gefunden worden.

Rumex haematinus Kihlm., welche H. Lindberg als eine Meeresuferform von *Rumex auriculatus* ansieht,[3] ist meiner Meinung nach identisch mit *R. haplorhizus* Czern., beschrieben von Turczaninow im Bull. Soc. Natur. de Moscou XXV, dessen Verbreitungsgebiet in Nordrussland und Sibirien liegt.[4] Auch die im Helsingforser Herbarium befindlichen, und von Lindberg und Brotherus bei Kandalaks, von Kihlman zwischen Pjalitsa und Tschapoma, von Palmén im Inneren Lapplands bei Kamensk, von Montell bei Ponoi gesammelten Pflanzen, fasse ist als *Rumex haplorhizus* auf. *Rumex auriculatus* Wallr. scheint eine mehr südlich verbreitete Form zu sein.

Astragalus alpinus L. kommt im nördlichen Teil von Fennoskandia überhaupt nicht vor, sondern wird hier durch *Astragalus arcticus* Bge ersetzt.[5] So gehören sämtliche auf der Halbinsel Kola gesammelten und in den Herbarien zu St. Petersburg und

---

[1] Siehe Holmberg, Släktet *Puccinellia* i Skandinavien. Bot. Notiser 1916.

[2] Siehe Regel, l. c. pag. 133.

[3] Lindberg, Medd. Soc. pro Fauna et Flora Fennica 40, 1914.

[4] Siehe Regel, l. c. pag. 136.

[5] Siehe Regel, l. c. pag. 144.

Helsingfors mit dem Namen *Astragalus alpinus* bezeichneten Pflanzen zu *Astragalus arcticus*, welcher sowohl in Fennoskandia, als auch in Nordrussland und Sibirien weit verbreitet ist. Beide Arten unterscheiden sich durch den Bau ihrer Blüten. Bei *Astragalus arcticus* sind die Flügel gleich lang mit dem Schiffchen oder auch etwas länger, und das Schiffchen bedeutend kürzer als die Fahne, bei *Astragalus alpinus* hingegen ist die Fahne kürzer als die Flügel, welche ihrerseits kürzer als das Schiffchen sind.

Alles, was auf der Halbinsel Kola unter dem Namen *Matricaria inodora* L. *β. borealis* Hartm. gesammelt worden ist, gehört, meiner Auffassung nach, zur sibirischen *Matricaria ambigua* Ledb., wie ich es schon früher dargelegt habe.[1] So sind z. B. die von Kola stammenden, von Axelson und Borg, Enwald und Knabe, Montell, Fellman, Kihlman gesammelten und im Herbarium zu Helsingfors aufbewahrten Pflanzen hierher zu zählen. *Matricaria ambigua* ist übrigens schon von N. J. Fellman für unser Gebiet angeführt worden. Auch kommen hier Übergangsformen, vielleicht auch Hybride, zwischen *Matricaria ambigua* und *Matricaria inodora* vor.

Eine Reihe auch bei uns weit verbreiteter Pflanzen kommt auf Kola nur in nördlichen Varietäten oder auch Rassen vor. So ist z. B. *Aira flexuosa* L. hier hauptsächlich in der var. *montana* (L.) Hartm. verbreitet, wie z. B. die Exemplare aus Ponoi, von Montell gesammelt, aus Petschenga von Fontell und aus Subowi von Brotherus, welche sich im Helsingforser Herbarium befinden. Auch ist sie an der ganzen Murmanschen Küste verbreitet. Die typische *Aira flexuosa*, welche im Gegensatz zur var. *montana* durch eine stärker ausgebreitete Rispe und kleinere, bräunliche, nicht purpurne Ährchen sich auszeichnet, wächst vorzugsweise im Süden und Südwesten des Landes, aus welchen Gegenden in den Herbarien nicht wenig Exemplare vorhanden sind, welche jedoch auch zum Teil Übergangsformen zwischen Hauptart und Varietät darstellen. Wir können letztere auch als eine besondere nordische Rasse auffassen.

---

[1] Siehe Regel, l. c. pag. 144.

Ranunculus acer L. kommt auf Kola recht selten vor und ist vielleicht nur durch den Menschen eingeschleppt; jedenfalls ist als einheimisch die überall vorherrschende Varietät *borealis* Trautv. = *propinquus* C. A. Mey v. *hirsuta* Trautv. zu betrachten, welche man auch als selbständige Art auffassen könnte. [1]

Von *Sorbus* ist auf Kola die nordische Rasse *Sorbus glabrata* Hedl. vorherrschend. Von *Sorbus aucuparia* L., oder auch von Zwischenformen zwischen ihr und *Sorbus glabrata* finden sich aus unserem Gebiete Exemplare aus folgenden Orten: Herbarium Helsingfors: Lutto gesammelt von Fontell; Herbarium St. Petersburg: Umba, Kaschkarantsy, Kusomen, Ponoi-Dorf, von mir gesammelt. *Sorbus aucuparia* ist also nur im Süden und Westen verbreitet, während *Sorbus glabrata* im ganzen übrigen Gebiete vorkommt.

Prunus padus L. ist nur in der nordischen Rasse *borealis* Schüb. verbreitet.

Solidago virgaurea L. dominiert in der nordischen Varietät var. *lapponica* Wahlenberg [2] = var. *minuta* (L.) Simmons. [3]

Rumex acetosa L. ist auf Kola viel seltener, als gewöhnlich angegeben wird, und nur auf von der Kultur stark beeinflussten Wiesen in der Nähe der Ortschaften zu finden. Einheimisch und in natürlichen, ursprünglichen Pflanzenvereinen vorkommend ist hingegen *Rumex arifolius* All., von welchem sich im Helsingforser Herbarium Exemplare vom Nuortijaur, leg. Lindén, sub *R. acetosa*, und von vielen anderen Orten vorhanden sind. Von *Rumex acetosa* finden sich hier Exemplare aus Kervano und vom Nuortijaur, auch kommt sie an der ganzen Südküste der Halbinsel vor.

Equisetum arvense L. ist auf Kola in einer nordischen Rasse verbreitet, welche sich durch gedrungeneren, im unteren Teile unverzweigten Stengel und dreikantige aufgerichtete Äste

---

[1] Siehe übrigens Hjelt, Conspectus Florae fennicae 3 pg. 209.

[2] Wahlenberg, Flora suecica, 1826 I; pag. 5251.

[3] Siehe Regel, l. c. pag. 146. — Simmons, Arkiv för Botanik VI 1907, N:o 17, pag. 30, führt als Synonym für diese Varietät unter anderem *Solidago lapponica* Withering an, erwähnt aber nicht die von Wahlenberg beschriebene Varietät.

auszeichnet. Ich fasse sie als *Equisetum boreale* auf, welches Bongard in den Mémoires de l'Académie Impériale des sciences VI série II p. 174 beschrieben hat. Hierher gehören sämtliche Pflanzen von Kola im Petersburger und Helsingforser Herbarium, mit Ausnahme der niedrigen, aus der Tundra und von den Berggipfeln stammenden Pflanzen, welche zu einer alpinen Varietät, der var. *alpestris* Wahlenberg, zu ziehen sind. Diese leztere, von Wahlenberg als Var. von *Equisetum arvense* beschrieben, habe ich in Alexandrowsk, Kildin, Charloffka, aber auch am Meeresstrande bei Kusreka und Olenitsa gesammelt. In Helsingfors befinden sich noch von N. J. Fellman in Kola und von Brotherus in Tsipnawolok gesammelte Pflanzen.

Neu für Kola zu nennen wären ausserdem folgende, von mir gesammelte und im Petersburger Herbarium befindliche Pflanzen:[1]

Salix dasyclados Wimm. — Kusomen.

Salix pirolaefolia Ledb. — Zwischen Tschawanga und Tetrino.[2]

Ranunculus radicans C. A. Mey. — An der oberen Strelna.

Artemisia arctica Less., zuerst von Dr. Pohle auf den kahlen sandigen Terrassen an der Mündung des Charloffka-Flusses gesammelt.

Weiter verbreitet sind auf Kola folgende von mir gesammelte Pflanzen:

Carex rigida Good. var. *concolor* (R. Br.) Kükenthal. — Lapponia murmanica und Lapp. tulomensis.

Rumex graminifolius Lamb. v. *sublanceolatus* Scheutz. — Kusomen, Charloffka, Oserko.

Polygonum Raji Bab. f. *borealis* A. Arrh. — Teriberka.

Cryptogramme crispa (L.) R. Br. — Oserko.

---

[1] Siehe Regel, l. c.

[2] Von Pesola in Kuusamo gefunden; Meddel. Soc. pro Fauna et Flora Fennica 44. 1918.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1821—1921.

Rede bei der Zentennarfeier in der Aula der Universität zu Helsingfors am 1. November 1921

vom

Vorsitzenden der Gesellschaft, Dozent Dr. Alvar Palmgren.

Herr Präsident der Republik, Herr Kanzler der Universität, meine Damen und Herren!

Heute vor hundert Jahren kamen in Åbo bei dem Professor der Ökonomie und Naturgeschichte Carl Reinhold Sahlberg einige dem Studium der Naturwissenschaft hingegebene Männer zu einer Beratung zusammen. Es war der Gedanke erwacht, durch eine Vereinigung eine möglichst vollständige Sammlung der Tier- und Pflanzenarten der Heimat, die notwendige, aber fehlende Unterlage für ein erfolgreiches Studium der Tier- und Pflanzenwelt des Vaterlandes, zustandezubringen. Man wollte, schreibt Sahlberg, »ein Bruderband knüpfen, um unter gemeinschaftlichen Bemühungen, durch den warmen Eifer und die kraftvolle Tätigkeit der Jugend im Verein mit der längeren Erfahrung des Lehrers eine Sammlung der organischen Naturerzeugnisse Finnlands zusammenzubringen und aufzustellen und dadurch das nötige Material für eine in der Zukunft zustandekommende Finnische Fauna und Flora zu beschaffen». — Versammelt waren ausser Professor Sahlberg: der Museumsinspektor, später Professor der Zoologie und Botanik Johan Magnus af Tengström; Dr. phil. Matthias Kalm, später Professor der Medizin; mag. phil., später Oberarzt Dr. phil. und med. Fredric Gabriel Sanmark und die Studierenden Frans Johan Rabbe, später Dr. phil. und med., Medizinalkämmerer; Alexander von Nordmann, der später so hoch berühmte Zoologe; Fredrik Wilhelm Brummer, Dr. phil. und Gutsbesitzer; Adolph Wilhelm Wegelius, Dr. phil. und Universitätskämmerer; Adolph Wilhelm Dammert, Dr. phil. und med., Provinzialarzt, und der spätere Krankenhausarzt Carl Sigfrid Matthias Tams.

---

[1] Übersetzung aus dem Schwedischen von Gustav Schmidt, Helsingfors.

So wurde unter dem Namen »Sällskap för Finsk Zoologie och Botanik» (Gesellschaft für finnische Zoologie und Botanik) die Vereinigung gegründet, die, seit dem 2. Juni 1829 den Namen »Societas pro Fauna et Flora Fennica» tragend, heute als die älteste wissenschaftliche Gesellschaft Finnlands auf eine hundertjährige Tätigkeit zurückblickt. Es war dasselbe Jahr, wo Adolf Ivar Arwidsson mit Åbo Morgonblad den ersten Versuch machte, in Finnland eine politische Zeitung aufrechtzuerhalten, — das Jahr, bevor Runeberg, Lönnrot und Snellman an der Åboer Akademie immatrikuliert wurden. Es wurde ein reichbewegtes Leben. Wie Sahlberg schreibt: »Ein Unternehmen, veranlasst durch die doppelte Liebe: zur Wissenschaft und zum Vaterland, seinem Ursprung nach lobenswert und während seiner Ausführung ermunternd, konnte, soweit es die sonstigen Umstände erlaubten, nur glücklich ausfallen.» — Der Brand von Åbo, der jähe Verlust aller Sammlungen und Aufzeichnungen bringt die Gesellschaft für einen Augenblick zum Wanken. Aber nach anderthalb Jahren, am 2. März 1829, wird die Arbeit in Helsingfors wieder aufgenommen. Die Satzungen werden am 2. Juni 1829 genehmigt, und so steht die Gesellschaft wieder vollständig organisiert da. Der erste Paragraph ihrer Satzungen lautet: »Das Ziel der Gesellschaft soll sein, ein Finnisches Museum Naturale anzulegen und auszugestalten und das nötige Material zu einer möglichst vollständigen Fauna et Flora Fennica zusammenzubringen.»

Das Ziel der naturwissenschaftlichen Gesellschaft war aufgestellt. Es war keine Eingebung des Zufalls oder der Jugend, im Jahre 1821 eine Vereinigung auf dem Programm der Sammeltätigkeit mit einer Fauna und Flora Fennica als fern schimmerndem Ziel aufzubauen. Sie war mit logischer, mit geschichtlicher Folgerichtigkeit durch das Wesen der damaligen Naturwissenschaft, durch das wissenschaftliche Niveau im Lande selbst gegeben. Es war eine Zeit des Sammelns, des Unterscheidens, des Beschreibens, des Systematisierens, eine Zeit, in der noch alles an den Neuschöpfer der Naturwissenschaften, an Linné, gemahnte. Zur Arbeit in diesem Sinn, um der eigenen Forschung und der Weltwissenschaft die Tier- und Pflanzenwelt Finnlands zu entschleiern, wurden Studierende, Gelehrte und Mitbürger des Vaterlandes aufgerufen.

Dem einmal gesteckten Ziele ist die Gesellschaft während hundert Jahre treu geblieben. Das biologische Wissen hat die durchgreifendsten Umwälzungen erfahren, sich vertieft, sich neugestaltet. Neue, früher ungeahnte Aufgaben haben sich auch unserer Vereinigung gestellt. Der Gesichtskreis liegt erweitert da, aber das erste Ziel der Gesellschaft steht, neben neuen, noch durch die Zeit unverrückt vor uns, wird es mit geschichtlichem, mit logischem Recht bleiben, solange Wissenschaft in diesem Lande Pflege findet. Die Feststellung und Erforschung

der Tier- und Pflanzenformen — der äusseren Formen des Lebens —, ihres systematischen Charakters, ihres Baues, ihrer Verbreitung, der Gesetze ihres Zusammenlebens in der Natur, werden die Naturforschung jederzeit als etwas Grundlegendes beschäftigen, mit stets neuen Perspektiven, mit vertieftem Blick für das Wesen des Lebens. Die systematisch minutiösere Kenntnis der Tier- und Pflanzenformen gilt nicht mehr bloss diesen selbst, ihrer Feststellung, ihrer Eintragung in das Buch des Wissens. Sie wird immer unentbehrlicher als nötige Unterlage der in den Spuren der Systematik neuerwachsenen Disziplinen der Naturwissenschaft: der vergleichenden Anatomie und Morphologie, der Entwicklungsmechanik, der Erblichkeitsforschung — mit einem Wort: des Strebens, die Prinzipien für den Bau des lebenden Wesens, die Gesetze des Lebens, das Leben selbst zu erforschen. — Liegt nicht etwas von dem innersten Wesen des Lebens darin, dass es dieser unendlichen Mannigfaltigkeit der Formen fähig gewesen ist? Drängt es nicht den menschlichen Geist, diese Erzeugnisse der Natur kennen zu lernen? Und daneben — oder vor alle dem: die Erforschung der Tier- und Pflanzenwelt unseres eigenen Landes, wie das Studium seiner Geschichte, seiner Sprachen, seiner Literatur und Kunst, unseres speziellen Erbteils, wird immer als eine vaterländische Tat dastehen, verpflichtend, als ein Glied in der Wahrung unseres Rechtes zu einem Kulturleben.

Es ist hier nicht am Platze, ein Bild von der Wirksamkeit unserer Gesellschaft zu geben. Dieses ist zum fünfzigsten Jahrestag der Gesellschaft von ihrem Vorsitzenden in schwieriger Zeit, von Professor Adolf Moberg, fünfundzwanzig Jahre später von ihren Führern Johan Axel Palmén und Johan Petter Norrlin gezeichnet worden. Ihre hundertjährige Tätigkeit hat einen glänzenden Schilderer in dem gegenwärtigen Inhaber des Lehrstuhls der Botanik an unserer Universität, in Professor Fredrik Elfving, gefunden. In dieser Denkschrift bitte ich die Freunde der Gesellschaft und der Naturforschung die Huldigung unserer Vereinigung gegenüber der Arbeit der vergangenen hundert Jahre zu suchen, in dieser geschichtlichen Denkschrift und in den wissenschaftlichen Bänden, die die Gesellschaft heute mit Unterstützung von Staat und Allgemeinheit vorlegt.

Indes, ein flüchtiger Blick auf die Aufgabe der biologischen Forschung in unserem Lande vor hundert Jahren und im gegenwärtigen Augenblick sei hier nicht verwehrt, eine Tat der Gerechtigkeit gegen die Gründer und die Glieder der Gesellschaft während der vergangenen hundert Jahre.

Die Naturwissenschaft sucht nach dem Schlüssel zum Rätsel des Lebens. Sie schreitet auf verschiedenen Wegen vorwärts, die Wege verzweigen sich, neue werden gebahnt, alle laufen sie schliesslich zu-

sammen. Zu Beginn der 1820er Jahre arbeitete die biologische Forschung noch in den Spuren Linnés. Es war kaum ein Menschenalter vergangen, seit Linné durch sein Systema Naturae dem Artbegriff einen klareren Inhalt, durch die binäre Nomenklatur eine schärfere äussere Form gegeben hatte. Die bekannte Pflanzenwelt der Erde umfasste nur etwa 50.000 Arten gegen mehr als 200.000 in diesem Augenblick; ihre Tierwelt vielleicht dieselbe Anzahl gegen mehr als 500.000 am heutigen Tag. — Mit den 24 Klassen hatte Linné den Grund zu einer objektiven Systematik innerhalb der Botanik gelegt, einen Boden für die Einordnung des ständig wachsenden Materials gefunden. Aber bereits ihm schwebt ein neues System vor. Das Sexualsystem hatte die Pflanzen auf Grundlage von nur ein paar Teilen der Blüte verteilt. Der Forschung erschien es als natürliches Ideal, die Tiere und Pflanzen nach ihrer Ähnlichkeit überhaupt geordnet zu sehen. So erwuchs die schwierige, noch nicht und gewiss nie vollständig gelöste Aufgabe, das System zu schaffen, das das natürliche genannt worden ist; — durch eingehendes Studium der Grundlinien der äusseren und inneren Organisation die wesentlichen, das Wesen der Organismen charakterisierenden Kennzeichen der Organisation zu finden, — diejenigen, worauf das Ähnlichkeitssystem gebaut werden konnte. Mit Jussieu drang 1789 dieses Streben in der Botanik zum ersten Male siegreich durch; der Zoolog verbindet die ersten diesbezüglichen Fortschritte mit Linné, den Sieg mit dem grössten Zoologen Frankreichs, mit Cuvier. Die eingehende Kenntnis der einzelnen Arten bildet hier die Grundvoraussetzung, wie die einzelnen geschichtlichen Urkunden und ihr kritisches Studium für den Historiker. Mit der stetig erweiterten Artenkenntnis schreitet das System in seiner Ausgestaltung und Festigkeit vorwärts. Für die biologische Forschung ist die Ausmeisslung des natürlichen Systems seit den letzten Dezennien des 18. Jahrhunderts eine grundlegende Aufgabe gewesen. Der Entwicklungsgedanke, ihre natürliche Konsequenz, ist ihrer Saat entsprungen; die vergleichende Anatomie und Morphologie, mehr als sonst etwas die tonangebenden Disziplinen des 19. Jahrhunderts, waren seine Voraussetzungen.

Die ersten Jahre des 19. Jahrhunderts sehen eine neue biologische Disziplin emporwachsen. Alexander v. Humboldt erscheint vor der mächtigen Vegetation des tropischen Südamerika, Göran Wahlenberg in Schwedisch-Lappmark die Pflanzenwelt der Erde durch Gesetze gebunden, in strengster Harmonie mit den herrschenden klimatischen und physikalischen Verhältnissen entwickelt. Die Botanik macht sich daran, die Gesetze für die Verteilung der Pflanzen auf der Erde zu ergründen. Die Pflanzengeographie war als neue Wissenschaft aufgetreten, nach Finnland aber war sie noch nicht gekommen.

Dies war die Zeit, wo die Societas pro Fauna et Flora Fennica entstand. Eine Pflanzenanatomie, eine Histologie im eigentlichen Sinne gab es kaum; das Protoplasma, der Träger des Lebens der Zelle, sollte erst etwa zwei Dezennien später entdeckt werden. Die Zeit der Pflanzenphysiologie war noch nicht angebrochen. Der Sieg des Entwicklungsgedankens war noch fern. Und das naturwissenschaftliche Niveau in unserem eigenen Lande? Erwähnenswerte naturwissenschaftliche Sammlungen gab es bei der Åboer Akademie nicht. Die naturwissenschaftliche Literatur war überaus anspruchslos, in mehreren Hinsichten veraltet. Erst 1811 hatte die biologische Wissenschaft in einer besonderen Professur für Ökonomie und Naturgeschichte eine Stütze erhalten. Bis 1809 hatte die Fauna und Flora Finnlands wesentlich nur als untergeordneter Teil derjenigen Schwedens Beachtung gefunden. Die Losreissung von Schweden weist mit einemmal die Aufgabe, die Fauna und Flora des Landes aufzuhellen, dessen eigener, dafür nicht vorbereiteter Forschung zu. Die Grundlage des fortgesetzten Studiums über das Vorkommen und die Verbreitung der Pflanzen und Tiere im Lande beschränkt sich auf die schwedischen Schriften Linnés, Liljeblads und Wahlenbergs, dazu auf einige, grösstenteils veraltete Werke einheimischer Gelehrten: Kalms Flora Fennica von 1765 und einige weitere. Hierzu die biologischen Angaben in den für die Dissertationsliteratur des ökonomischen Zeitalters so kennzeichnenden Provinz- und Kirchspielbeschreibungen. Das war alles! Höhere Pflanzen, heute in einer Zahl von mehr als 1200 unterschieden, kannte man bloss etwa 600; über ihre Verbreitung war kaum etwas bekannt. Über die Kryptogamen war das Wissen das mangelhafteste, vielleicht etwas über hundert Arten waren ermittelt gegen ungefähr 6.000 heutigentags. Für die Tierwelt des Landes könnten ähnliche Ziffern angeführt werden. Das Studium der Naturwissenschaften in unserem Lande entsprach am Anfang des vorigen Jahrhunderts nicht den Forderungen der Zeit.

Der Gesellschaft Professor Sahlbergs stand es also bevor, aus nichts ein zoologisches und botanisches Museum aufzubauen, zur Klarstellung der wenig oder garnicht bekannten Tier- und Pflanzenwelt des Landes zu schreiten. Das erste Leben der Gesellschaft trägt denn auch die Spuren dieser ihrer Aufgabe, des wissenschaftlichen Niveaus im Lande. In den Zusammenkünften werden bemerkenswerte Tiere und Pflanzen vorgezeigt, wird Bericht über den Zuwachs der Sammlungen erstattet u. dgl.; die wissenschaftlichen Darlegungen und Diskussionen gehören einer späteren Zeit an. — Ein bedeutendes Aufblühen tritt gegen die Mitte des Jahrhunderts mit W i l l i a m N y l a n d e r, dem nachmals so berühmten Forscher, ein. Er verleiht der Wirksamkeit der Gesellschaft mehr wissenschaftliche Tiefe. Die Erforschung des Landes soll bekannt und zugänglich gemacht werden, nicht am wenig-

sten der gelehrten Welt des Auslands. Seit 1848 werden die »Notiser ur Sällskapets förhandlingar» herausgegeben, im ganzen 14 Bände. Im Jahre 1876 wird die literarische Tätigkeit auf zwei Schriftenserien: »Meddelanden utgifna af Societas pro Fauna et Flora Fennica» und »Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica» verteilt. Von jener sind bisher 46 Hefte, von dieser 50 Bände erschienen.

Botanisch bezeichnet das Jahr 1859 einen Markstein. Da gibt Nylander mit dem kürzlich verstorbenen Ehrenmitglied der Gesellschaft Professor Anders Thiodolf Sælan die erste Auflage des »Herbarium Musei Fennici» heraus, eine Zusammenstellung der bekannten Pflanzenarten des Landes mit Angabe ihres Vorkommens in den naturgeschichtlichen Gebieten des Landes, von denen damals 14, später 29 abgegrenzt waren. Klarer und ausführlicher, als es ein anderes Land aufweisen kann, gibt es den Charakter der Flora in den verschiedenen Teilen Finnlands an — noch heute eine sichere Grundlage für unsere Pflanzengeographie und Floristik, ja auch für unsere Tiergeographie. — Das Studium der Pflanzen ist ganz natürlich mit dem der höheren Gruppen eingeleitet worden. Um die Mitte des Jahrhunderts führt Nylander es auf das weniger zugängliche Gebiet der niederen Pflanzen, der Kryptogamen, zunächst der Flechten weiter. Innerhalb der Moose bahnt später Sextus Otto Lindberg mit niemals versagender Sicherheit den Weg. Auf beider Werk ruht heute eine Tätigkeit, die unser Land auf dem Gebiet der Kryptogamenforschung in das erste Glied stellt. — Kurz nach der Mitte des Jahrhunderts, nachdem der Schweizer Alphonse De Candolle die leitenden Ideen der damals fünfzigjährigen Pflanzengeographie zusammengefasst hatte, wird dieser Zweig der Wissenschaft bei uns von Johan Petter Norrlin eingeführt, um von ihm — neben dem Österreicher Anton Kerner — in neue Spuren gelenkt zu werden. Aus der Natur der finnischen Einöden, aus der einförmigen und daher leichter übersehbaren Pflanzenwelt der weiten Flächen schöpft Norrlin die Anregung zu einem Studium nicht nur wie früher bloss über die Verteilung der Arten im grossen, sondern vielmehr über die Zusammensetzung und Natur der Vegetation an den einzelnen sog. Standorten. Aus dieser Saat Kerners und Norrlins, später Ragnar Hults, ist die sog. ökologische [1] Pflanzengeographie erwachsen, die gegenwärtig dank der Anregung des Dänen Eugen Warming vielleicht die grösste Anzahl Botaniker in allen Teilen der Welt beschäftigt.

In bedeutungsvollen Hinsichten ruht unsere zoologische Forschung immer noch auf dem Grund, der von Carl Reinhold Sahlberg mit seinen Insecta fennica gelegt worden ist. Des Gründers Enkel John Sahlberg, Odo Morannal Reuter, später

[1] Im weiteren Sinn, als Gegensatz zu floristischer.

Bertel Poppius eröffnen neue Pfade, feuern junge Kräfte an. Finnland darf heute seine Insektenwelt eine der bestbekannten nennen. — Magnus v. Wright und Evert Julius Bonsdorff richten die Forschung auf die Vogelwelt des Landes. In ihren Spuren tritt Johan Axel Palmén hervor. Ideenreich, mit der Inspiration des grossen Forschers umspannt er weite Teile der ornithologischen Forschung, weist einer lange gepflegten Weltwissenschaft neue Bahnen, sucht und findet als erster die Strassen der Zugvögel. — Die Wissenschaft eines Kulturvolks muss heutzutage den gesamten Kreis des Wissens umfassen. Die grössten Voraussetzungen, Beiträge zu dem Weltwissen zu liefern, hat sie jedoch, wo sie an spezifisch lokale oder nationale Bedingungen anknüpft. Die weiten Küsten Finnlands, seine ungezählten Seen sind für uns ein Leitfaden gewesen. Der Erforschung der Tierwelt der Gewässer ist während des letzten Vierteljahrhunderts ein Lebenswerk gewidmet worden, ein Werk, das neue Sprosse treibt.

So hat die Societas pro Fauna et Flora Fennica ihr erstes Ziel, ein finnisches Museum Naturale und eine Fauna und Flora Fennica zu schaffen, mit stetig vertieften Gesichtspunkten im Auge behalten. Dieses Ziel hat sie von der ersten Stunde an mit der Universität des Landes verknüpft. Im Jahre 1858 wird dieser Zusammengehörigkeit eine festere Form gegeben, indem die Gesellschaft nach Übereinkunft ihre Sammlungen, die damals vorhandenen und die in Zukunft entstehenden, der Universität überlässt, welche die Verantwortung für ihre Pflege übernimmt.

Blicken wir aber in die Zeit vor der Mitte des vergangenen Jahrhunderts zurück. Gegen die dreissiger Jahre, mit der Entwicklung des Mikroskops, macht sich die Forschung daran, die feinere Struktur der Lebewesen zu entdecken. Die Pflanzenanatomie und Tierhistologie geben nach einem Stillstand von mehr als 150 Jahren der biologischen Forschung eine neue Grundlage, eröffnen dem biologischen Denken grenzenlose Weiten. In den Spuren der Anatomie wächst die Physiologie zu einer immer beherrschenderen Disziplin der Forschung heran. Mit Darwin 1859 bricht der Entwicklungsgedanke siegreich durch. Die systematische Wissenschaft zunächst, dann auch alle übrigen Disziplinen erhalten einen neuen Sinn, einen neuen Hintergrund. Das natürliche System wird zu einem wirklichen Verwandtschaftssystem, es bleibt nicht mehr bloss eine Konstruktion des menschlichen Geistes, sein Ziel wird es, eine Entwicklungstafel der belebten Natur zu schaffen. 1865 enthüllt ein katholischer Mönch bisher unbekannte Gesetze der Vererbung, mathematisch klar, aber der rastlos im Sinn des Entwicklungsgedankens arbeitenden Naturforschung nicht unmittelbar fassbar. An der Jahrhundertwende finden die Lehren Mendels einen Widerhall; die Erblichkeitsforschung fesselt immer mehr Forscher, ihre

Leistungen, in vielem tiefer schürfend als früher irgendeine andere wissenschaftliche Idee, leiten zweifellos eine der grössten Epochen der Naturforschung ein.

Diesen neuen Strömungen des biologischen Wissens, ihrer wissenschaftlichen Tragweite, hat sich die Societas pro Fauna et Flora Fennica nicht fremd gegenübergestellt; manches ihrer Mitglieder hat ihnen im wesentlichen seine Forschung gewidmet. In der Wissenschaft gehen die verschiedenen Zweige, je weiter die Entwicklung fortschreitet, umso mehr zusammen. Das Studium der einzelnen systematischen Formen beschränkt sich nicht mehr auf äussere Einzelheiten; anatomische, physiologische, genetische Kennzeichen begründen ihr Wesen, werden zum Werkzeug in der Hand des beschreibenden und ordnenden Forschers, der seinerseits mit grösserer Sicherheit als früher der allgemeinen Wissenschaft ihr systematisch festgestelltes Arbeitsmaterial liefert. Der Societas pro Fauna et Flora Fennica ist es klar, dass die naturwissenschaftliche Betätigung nicht einseitig an die eine oder die andere begrenzte Disziplin gefesselt werden darf, mag diese zurzeit auch die führende sein, dass eine zu weitgehende Spezialisierung die Klarheit des Blickes für die historische und logische Basis der weiteren Fortentwicklung aufs Spiel setzt. So hat die Societas pro Fauna et Flora Fennica in ihrer letzten Jahresversammlung vor diesem Säkulartag beschlossen, in Zukunft eine Gesellschaft für die zoologische und botanische Erforschung des Vaterlandes in ihrem ganzen Umfang sein zu wollen. Ihr Name, jetzt bloss einen einzelnen Zweig biologischer Arbeit umfassend, soll als ein Denkmal einer bedeutsamen Werdezeit in der Geschichte der finnischen Naturforschung dastehen, ein Name, der an die Schuld der Wissenschaft an das eigene Land gemahnt.

Die Societas pro Fauna et Flora Fennica ist aus kleinen Anfängen emporgewachsen. Erst allmählich sind ihre Arbeitsergebnisse hervorgetreten. Ihre Gründung erfolgte in einer Stunde, wo eine hoffnungslose Betäubung über dem Lande lag. Ihre ersten Dezennien gehören einer Zeit an, wo Zakrevskis und Fürst Menschikoffs Hand schwer auf dem Staate lastete, einer Zeit des Stillstands, einer Zeit der Gleichgültigkeit und der Kleinlichkeit. Die vierziger Jahre lassen der Gesellschaft die Morgendämmerung einer neuen Zeit in wirklich wissenschaftlicher Tätigkeit aufleuchten. Man gewahrt Nylanders in die Zukunft spähenden Geist, aber dahinter erkennt man die Dünung des nationalen Erwachens, eine Sammlung zu bewusstem Wirken. Das Jubelfest der Universität im Jahre 1840, Castréns Forschungen unter den Volksstämmen der nordrussischen und sibirischen Tundren, die Weckrufe in Snellmans Saima, Runebergs Fänrik Stål — auf diesem Hintergrund tritt Nylanders Gestalt in der Kulturgeschichte des Vaterlands hervor. Nylander hat die Societas pro Fauna et Flora Fennica zu einem Faktor

im Kulturleben des Landes gemacht. Als er 1863 seine Heimat für immer verliess, war eine neue Zeit angebrochen. Wie der Historiker, der elf Jahrzehnte zurückblickt, schreibt: »Lönnrots Kalevala und Runebergs Fänrik Stål, das Erwachen der finnischen Bewegung infolge der Mahnrufe Snellmans, der Vormarsch des wirtschaftlichen Lebens in v. Haartmans Reformen, das Hervortreten unseres historischen Bewusstseins in Topelius' Erzählungen: alle Kräfte standen frisch, jung da, bereit zum Durchbruch, zum Durchbruch unserer inneren Selbständigkeit unter Alexander II.» —Auch in der Societas pro Fauna et Flora Fennica treten die jungen Kräfte hervor: Johan Axel Palmén, Johan Petter Norrlin, Petter Adolf Karsten, John Sahlberg, Odo Morannal Reuter.

In ihrer Betätigung hat die Societas pro Fauna et Flora auf den kulturellen Voraussetzungen des Landes weitergebaut; ihr Wirken hat mit den allgemeinen Fortschritten an Stärke gewonnen. Die Arbeit, die in der Gesellschaft ausgeführt worden ist, ist jedoch auch ein Glied in der Arbeit des Landes für die Behauptung seiner wissenschaftlichen, seiner kulturellen Stellung gewesen. Die Gesellschaft hat sich daher heute, am ersten grossen Meilenzeiger ihrer Tätigkeit, erlaubt, sich an das Land, den Reichstag, die Regierung, wissenschaftliche Anstalten, gelehrte und literarische Vereinigungen und Mitbürger zu wenden in der Hoffnung auf ihre Teilnahme an diesem hundertjährigen Gedächtnis.

Doch wir glauben die Frage zu vernehmen: Welches ist denn das Mass des Beitrags der Societas pro Fauna et Flora Fennica zu der Kulturarbeit des Vaterlandes? Ihre Betätigung ist an der gleichzeitigen naturwissenschaftlichen Arbeit draussen in der Welt, an den wissenschaftlichen Leistungen des Landes überhaupt zu messen. Über den Umfang der Arbeit zu urteilen, kommt uns nicht zu. Wir verweisen auf das finnische zoologische und botanische Museum der Universität, auf die Schriften der Gesellschaft, auf ihre Bibliothek, die durch Schriftenaustausch mit mehr als 350 gelehrten Vereinigungen in allen Teilen der Welt herangewachsen ist und neben der Universitätsbibliothek die literarische Unterlage der zoologischen und botanischen Forschung in unserem Lande darstellt. Möge eine kommende Zeit den Umfang der Arbeit beurteilen! Heute sei nicht vergessen: was in unserem Land auf zoologischem und botanischem Gebiet geleistet worden, das ist wesentlich innerhalb dieser Gesellschaft oder von Forschern ausgeführt, die sich in ihrer Jugend für die Tier- und Pflanzenwelt des Vaterlands erwärmt haben. Vergessen sei nicht, dass durch diese Gesellschaft die zoologische und botanische Wissenschaft in unserem Land früher als irgendein anderer Zweig der Forschung der Konzentration in einer wissenschaftlichen Vereinigung fähig gewesen ist.

So versammelt sich denn die Societas pro Fauna et Flora Fennica heute in diesem hohen, an Erinnerungen reichen Saal, um der Arbeit der verstrichenen hundert Jahre ihre ehrfurchtsvolle Huldigung darzubringen.

Ihr, die ihr vor hundert Jahren mit hellsehendem Blick den Grund zu der zoologischen und botanischen Erforschung des Vaterlandes, zu der biologischen Forschung Finnlands bautet, ihr Gründer der Gesellschaft — nehmt unsere Huldigung entgegen!

Unseren Dank allen Hingeschiedenen, die der Wirksamkeit der Gesellschaft die Bahn gebrochen haben, zu zahlreich, um hier genannt zu werden!

Wir beugen uns in Ehrfurcht vor der Natur des Vaterlands, der Quelle der Inspiration für die Männer der Fauna und Flora. An die Natur wendet sich und soll sich letzten Endes alle Naturforschung wenden. Die Societas pro Fauna et Flora Fennica kann diesen Festtag nicht begehen ohne eine Berufung an die Kultur für das Recht der Natur, ihrer Hoheit, ihrer Heiligkeit.

Die Societas pro Fauna et Flora Fennica versammelt sich nach hundertjähriger Arbeit. Mögen die Kräfte verliehen werden, ihr Erbe zu verwalten. Voller Drohungen ist die Zeit, ernst sind die Vorzeichen für die Kultur. Doch trotz dem Nebel der Zeit — uns ist vergönnt, was unseren Vorgängern hundert Jahre versagt worden ist, das mahnende Bewusstsein äusserer Freiheit. Auf zum Kampf für ihren Bestand! ist die Mahnung der Zeit, zu einem Kampf, in dem die eigene Forschung schwer als Einsatz wiegt.

Die Naturforschung der letzten hundert Jahre hat einen beflügelten Fortschritt geschaut. Unter dem hohen Himmel des Wissens immer neue Weiten! Der Naturforscher fragt sich hingerissen, was kommende hundert Jahre über die Geschichte des Lebens aussagen werden. Möget ihr Biologen herannahender Zeiten die Versprechen erfüllt sehen, die vor uns hinter dem Gesichtskreis des verklärten Landes der Wissenschaft aufsteigen. Ihr kommenden Geschlechter der Societas pro Fauna et Flora Fennica! Möget ihr die Pflanzen- und Tierwelt unseres Vaterlands in möglichster Vollendung gezeichnet sehen; es trete ihr Bau hervor im Licht von Gesetzen, nach denen wir nur gesucht haben. Ihr, die ihr hundert Jahre nach uns diese Vereinigung bildet! Nehmt unseren Gruss durch das trennende Säkulum entgegen! Überbringt ihn denen, die sich weiter und weiter im Namen der zoologischen und botanischen Forschung Finnlands zusammenscharen werden!

Aus Nacht und Nebel steige die Sonne des Lebens höher und höher über Finnlands Zukunft empor!

Übersicht über die wichtigeren Mitteilungen 1921—1922.

I. Zoologie.

Mammalia.

Mammalier aus Sodankylä in Lapponia kemensis. Sechs Arten. Ilmari Hildén. S. 3—4.

Phocaena sp. Ein subfossiles Skelett in Litorina-Ton in Karsby, Kirchspiel Tenala, Regio aboënsis. Adolf Metzger. S. 126.

Elephas primigenius. Ein Backenzahn aus dem Kirchspiel Esbo, Nylandia, wo er in einer Moräne gefunden worden war, wird demonstriert. Adolf Metzger. S. 126.

Mammalier aus Räisälä, Isthmus karelicus, 3 Arten, Zusatz zu einer früheren Mitteilung (Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 44, S. 248). Ilmari Hildén. S. 146—147.

Aves.

Alcedo ispida. Ein Ex. ist am 30. Aug. 1921 in Sjundeå, Nylandia, vom Schüler M. Chr. Ehrström beobachtet worden. R. Palmgren. S. 127.

Ardea cinerea. Ist nach Finnland sowohl aus Schweden als aus Russland (vielleicht auch aus dem Baltikum) eingewandert. Nistete im Juni 1920 in Töfsala, Regio aboënsis, und im Juni 1921 am Vuoksi-Flusse in der Nähe von Kexholm, Karelia ladogensis. R. Palmgren. S. 127.

Catharacta skua. Ein Ex. in Lapponia enontekiensis gesehen. J. Montell. S. 108.

Circus macrourus (Gm.) in Finnland. Mit Karte. Ilmari Välikangas. S. 120—126.

Circus pygargus ist aus der Fauna Finnlands zu streichen. Das einzige als *C. pygargus* angesehene Ex. in den öffentlichen Sammlungen hat sich nämlich als *C. macrourus* erwiesen. E. W. Suomalainen. S. 128—129. — I. Välikangas. S. 147—150.

Mergulus alle. Ein Ex. wurde am 3. Jan. 1922 im Kirchspiel Lieto, Regio aboënsis, von einer Katze gefangen. A. Sarparanta, D. A. Wikström. S. 243.

Numenius arquatus, ungewöhnlich kleine Eier. Am 8. Mai 1921 wurde von Herrn Mag. E. Pipping in der Nähe von Helsingfors ein Gelege von drei *Numenius*-Eiern erbeutet, die die folgenden Masse besassen: 60.2 × 45; 59.8 × 44.5 und 56.8 × 43.8 mm. Die Länge stimmt also mehr mit derjenigen der *N. phaeopus*-Eier, die Dicke ist aber grösser als bei dieser Art. Die Bauchigkeit der Eier, sowie die Grobkörnigkeit der Schale beweist, dass Eier von *N. arquatus* vorliegen. I. Hortling. S. 143—145.

Herr Mag. R. Palmgren ist der Ansicht, dass die infragestehenden Eier dennoch möglicherweise zu *N. phaeopus* gehören. S. 145.

Ortygometra porzana. Den ganzen Juni 1921 hat Schüler M. Chr. Ehrström diesen Vogel am See Ruojärvi im Kirchspiel Ruovesi, Satakunta, gehört. R. Palmgren. S. 127.

Phylloscopus sibilator. Am 18. Mai 1921 wurde die Art in der Nähe von Mariehamn, Alandia, gehört und gesehen. Ilmari Hildén. S. 147.

Serinus canaria germanicus. Ein ♂ wurde am 26. Juni 1921 in Haminanlahti im Kirchspiel Kuopio, Savonia borealis, von Herrn M. Karppanen geschossen. Neu für Finnland. E. W. Suomalainen. S. 110—111.

Turdus merula. Hat im Sommer 1921 in Kuopio, Savonia borealis, aller Wahrscheinlichkeit nach genistet. Hj. Mikander, E. W. Suomalainen. S. 111—112.

Urinator stellatus, Farbenvarietät (♂) aus Porkala, Nylandia. Die ganze Unterseite, die Seiten des Halses und die Unterseite des Schwanzes sind rostfarben. Die oberen Teile haben schwach rostfarbene Federsäume. I. Hortling. S. 108.

Ornithologische Notizen aus Sodankylä in Lapponia kemensis. Drei Arten. Ilmari Hildén. S. 4.

Ornithologische Exkursionen in den Schären von Ekenäs, Nylandia. Beobachtungen über 9 Arten, u. a. zahlreiche Nistfunde, werden mitgeteilt. K. E. Sundström. S. 130—132.

Ornithologische Notizen aus Räisälä, Isthmus karelicus, Zusatz zu einer früheren Mitteilung (Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 44, S. 250). Neun Arten. Ilmari Hildén. S. 145—146.

Evertebrata.

Massentod unter den Bodentieren in seichten Meeresbuchten wurde in der Nähe der Zoologischen Station zu Tvärminne, Nylandia, als Folge des niedrigen Wasserstandes im Winter 1921—22 beobachtet, speziell bei *Limnaea*-Arten, *Tellina baltica* und *Nereis diversicolor*, aber auch bei mikroskopischen Tieren. Wahrscheinlich hatte Mangel an Sauerstoff den Erstickungstod verursacht. Alex. Luther. S. 170.

Coleoptera.

Kopulation zwischen verschiedenen Arten desselben Genus. 1) *Cantharis obscura* ♀ und *C. nigricans* ♂. Wolter Hellén. S. 5—6. — 2) *Ceutorrhynchus chalybaeus* ♂ und *C. floralis* ♀. Håkan Lindberg. S. 6. — 3) *Cious scrophulariae* ♂ und *C. thapsus* ♀. Håkan Lindberg. S. 6.

Zur Kenntnis der Coleopterenfauna der Åland-Inseln. Artenverzeichnis. — Neu für Fennoskandia orientalis (vgl. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 47, S. 35—36): *Dyschirius salinus* S. 31, *D. Lüdersi* S. 31, *Pullus ater* S. 48, *Polydrosus cervinus* S. 56, *Apion pisi* S. 59. — *Anaspis marginicollis* nom. nov., S. 50. Mit 4 Fig. — Håkan Lindberg. S. 29—60.

Neu für das Gebiet. Vom Isthmus karelicus: *Dyschirius impunctipennis, Hylophilus pentatomus, Trachyphloeus spini-*

manus (leg. R. Forsius), *Ceutorrhynchus pulvinatus*, *C. hampei*, *C. ignitus*. Rolf Krogerus. S. 109—110.

Aus Karelia ladogensis: *Anthobium sorbi*, *Bagous glabrirostris* v. *collignensis*, *Elleschus scanicus* v. *pallidesignatus*, *Apion spencei*. Rolf Krogerus. S. 109—110.

Agrilus roberti, Nylandia. E. Lindqvist, R. Krogerus. S. 143. — *Athous mutilatus*. Regio aboënsis. Th. Grönblom, Håk. Lindberg. S. 108. — *Carpophilus decipiens*. Nylandia (V. Karvonen, Å. Schoultz) und Tavastia australis (Th. Grönblom). W. Hellén. S. 109. — *Cercyon obsoletus*. Regio aboënsis. Håk. Lindberg. S. 240. — *Exochomus flavipes*. Isthmus karelicus. V. Lampe, W. Hellén. S. 109. — *Orthoperus atomarius*. Nylandia. J. Listo, R. Frey. S. 240. — *Oxypoda testacea*. Karelia borealis. Håk. Lindberg. S. 240. — *Philonthus finmarkicus*. Finnisch- und Russisch-Lappland. W. Hellén. S. 109. — *Phyllotreta nigripes*. Isthmus karelicus. V. Lampe, W. Hellén. S. 171. — *Pogonocherus hispidus*. Alandia. G. Stenius. S. 240. — *Ptinus dubius*. Alandia; Reg. aboënsis. O. M. Reuter, W. Hellén. S. 109. — *Quedius arcticus*. Finn.- und Russ.-Lappland. W. Hellén. S. 109. — *Tomoglossa luteicornis*. Tav. australis. H. Söderman, W. Hellén. S. 171. — *Xylophilus nigrinus*. Isthmus karelicus. V. Lampe. S. 240.

Hymenoptera.

Hymenopterologische Notizen aus dem Isthmus karelicus. Neu für das Gebiet: *Nomada argentata*, *Dufourea vulgaris*, *Ceratocolus alatus*, *Mellinius sabulosus*, *Psammophila affinis* (leg. Pulkkinen). Runar Forsius. S. 116—120.

Cecidologische Beiträge II. Runar Forsius. S. 132—135.

Über einige Cleptiden und Chrysiden. Runar Forsius. S. 182—186.

Hartigia xanthostomus. Alandia, Geta. Neu für das Gebiet. E. Löfqvist. S. 170 und S. 240.

Lepidoptera.

Callimorpha menetriesii. Von dieser seltenen Art (vgl. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 40, S. 308) wurde 1 ♀ am 29. Juni 1921 in Polvijärvi, Karelia borealis, von Herrn Stud. V. Sandström gefangen. Der Fundort ist etwa 5—6 Meilen in NE von dem früher bekannten gelegen. Jarl Carpelan. S. 108—109.

Neu für das Gebiet. Aus Alandia: *Scoparia frequentella, Metzneria metzneriella, Anacampsis coronillella, Tebenna miscella, Lithocolletis sylvella, Argyresthia glaucinella.* E. Löfqvist, V. J. Karvonen. S. 162.

Ancylis inornatana, Nylandia; *Borkhausenia luridicomella,* Nylandia; *Scirtopoda herrichiella,* Nylandia; *Prays rusticus,* Alandia; *Argyresthia praecocella,* Al. und Nyl. V. J. Karvonen. S. 162—163. — *Pamene germarana,* Nylandia und Isthmus karelicus; *Leioptilus lienigianus,* Isthm. kar.; *Alucita pentadactyla,* Isthm. kar.; *Epithectis pruinosella,* Nyl. E. Löfqvist. S. 170. — *Psoricoptera gibbosella,* Regio aboënsis. Th. Clayhills. S. 241. — *Platytes alpinellus,* Nylandia. A. Nordman. S. 241. — *Nepticula trimaculella,* Nyl. N. Kanerva. S. 241. — *Lithocolletis coryli,* Alandia (E. Löfqvist, V. Karvonen, N. Kanerva) und Nylandia (N. Kanerva). S. 162 und 241. — *Laspeyresia gallicana,* Nyl. V. J. Karvonen. S. 241. — *Glyphipteryx forsterella,* Alandia (E. Löfqvist, V. J. Karvonen, S. 162) und Regio aboënsis (O. Fabricius, S. 241). — *Agrotis signum,* Nylandia. N. Kanerva. S. 241. — *Aegeria montelli* Löfqv. n. sp., Lapponia kemensis. J. Montell. S. 241.

Diptera.

Neu für das Gebiet. Arctophila mussitans. Isthmus karelicus. R. Forsius. — *Microsania pallipes.* Nylandia. R. Frey. — *Rhamphomyia helléni* n. sp., Ponoj; *Rh. chibinensis* n. sp., Chibinä; *Rh. hambergi* n. sp. und *Rh. phanerostigma* n. sp., beide aus Ponoj. W. Hellén, R. Frey. — S. 241.

Hemiptera.

Acanthosoma haemorrhoidale. Alandia, Finström. Neu für das Gebiet. G. Stenius. S. 242.

Bryozoa.

Membranipora pilosa var. *membranacea* in der Gegend von Ekenäs, Nylandia. Diese Art kommt in den äusseren Schären an *Fucus* und an Ufersteinen in der Nähe der Wasseroberfläche ganz häufig vor. Sie geht in den inneren Schären wenigstens bis zur Eisenbahnbrücke in der Nähe der Stadt Ekenäs, findet sich aber hier nur am Boden in 5.5 m Tiefe. Der Salzgehalt des Wassers war am Boden 5.10 ‰, an der Oberfläche 0.07 ‰. Es liegt also ein gutes Beispiel einer charakteristischen Tierverbreitung vor: einige marine Arten, die in den äusseren Schären auch an der Wasseroberfläche gedeihen, werden in den inneren Buchten des Skärgårds nach der Tiefe verschoben, wo das Wasser weniger ausgesüsst ist. K. M. Levander. S. 243—244.

Coelenterata.

Protohydra leuckarti. In der Nähe der Zoologischen Station zu Tvärminne, Nylandia, im Sommer 1921 beobachtet. Vgl. Acta Soc. F. Fl. Fenn. 52, N:o 3. A. Luther. S. 107—108.

Aurelia aurita. Verf. fand am 8. Juni 1921 am früheren Fundort (vgl. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 47, S. 223) zahlreiche Medusen, die sämtlich 2—9 mm Durchmesser hatten und sich im Ephyra-Stadium befanden. Sie hatten sich somit aller Wahrscheinlichkeit nach an der Fundstelle entwickelt. Auch anderswo in der Gegend waren ähnliche Bildungsherde zu finden. Das Wachsen geschah wie früher. Die Grössenverhältnisse waren im Juli und im August fast dieselben wie im vorigen Jahre. D. A. Wikström. S. 244—246.

II. Botanik.

Plantae vasculares.

Neu für das Gebiet.

Alopecurus fulvus × *pratensis*. Nylandia, Ekenäs (Tammisaari), eine Fundstelle, 2 Rasen. I. Hidén. S. 169—170.

Anthemis arvensis × *tinctoria*. Isthmus karelicus, Sakkula, 3 Exx. mit den Eltern zusammen. I. Hidén. S. 128.

Artemisia arctica Less. (= *norvegica* Fr.). Lapponia murmanica, an der Mündung des Charloffka-Flusses. Pohle, Regel. S. 250.

Astragalus arcticus Bge. Ersetzt im nördlichen Teil von Fennoskandia *A. alpinus* L., der hier überhaupt nicht vorkommt. K. Regel. S. 247—248.

Carex dioica × *heleonastes* (*C. microstachyoides* hybr. n.). Lapponia kemensis, Muonio, im Moore Lompolovuoma, ziemlich reichlich. J. Montell. S. 112—113.

Cerastium alpinum × *arcticum*, verschiedene Formen, und *C. arcticum* × *caespitosum* **alpestre*. Lapponia enontekiensis. Justus Montell. S. 181—182.

Chenopodium polyspermum var. *controversans* n. var. Nylandia, Ingå; Karelia australis, Viborg Björkösund. M. Brenner. S. 138.

Epilobium adenocaulon. Isthmus karelicus, Pyhäjärvi (3 Fundstellen) und Sakkula (7 Fundstellen). Det. G. Samuelsson. Vgl. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 46, S. 226. I. Hidén. S. 164—165.

Epilobium hypericifolium × *montanum* (*E. Bonsdorffii* hybr. n.). Lapponia kemensis, Muonio, im Garten spontan entstanden. J. Montell. S. 113—114.

Epilobium montanum × *roseum*. Nylandia, in der Nähe von Helsingfors. Dieser Bastard, der früher unter den Adventivpflanzen aufgeführt wurde (Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 47, S. 226), ist als einheimisch anzusehen. I. Hidén. S. 157.

Epilobium obscurum × *palustre*. Isthmus karelicus, Sakkula (2 Fundstellen). Det. G. Samuelsson. I. Hidén. S. 165—166.

Festuca pratensis var. *subtilis* n. var. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 152.

Glyceria vaginata. Lapponia Imandrae, Kandalaks (Niemann, Pohle, Lindberg); Lapp. inarensis, Smalsundsvandet (Lindberg). K. Regel. S. 247.

Hieracium-Formen. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 141—143.

Poa arctica R. Br. = *Poa flexuosa* Host. Diese Art ersetzt auf der Halbinsel Kola *Poa cenisia* All. K. Regel. S. 246.

Ranunculus radicans C. A. Mey. Lapponia Varsugae, an der oberen Strelna. K. Regel. S. 250.

Rosa-Formen. Nylandia, Ingå. M. Brenner. S. 10.

Rumex haplorhizus Czern. (= *R. haematinus* Kihlm.). Lapponia Imandrae (Lindberg, Brotherus); Lapp. Varsugae (Palmén), Lapp. ponojensis (Kihlman, Montell). K. Regel. S. 247.

Seltenheiten. — Wichtigere neue Fundorte.

Alchemilla hirsuticaulis. Karelia australis, Jääskis. M. F. Westerlund. S. 230.

Alchemilla minor. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 18.

Allium scorodoprasum. Regio aboënsis, Kimito, zwei Funde. B. Olsoni. S. 4.

Alopecurus arundinaceus × *geniculatus.* Regio aboënsis, Korpo Utö. O. Eklund. S. 14.

Alopecurus geniculatus × *pratensis.* Regio aboënsis, Korpo, an 2 Stellen. O. Eklund. S. 14.

Campanula trachelium. Regio aboënsis, Hitis. B. Olsoni. S. 4.

Carex rostrata × *vesicaria.* Tavastia australis, Sääksmäki. I. Hidén. S. 187.

Cerastium arcticum, verschiedene Formen, aus Lapponia enontekiensis. Justus Montell. S. 179—182.

Chaerophyllum aromaticum. Isthmus karelicus, Sakkula. I. Hidén. S. 163—164.

Cryptogramme crispa. Lapponia tulomensis, Oserko. K. Regel. S. 250.

Fragaria vesca v. *monophylla.* Satakunta, Hämeenkyrö. H. A. Printz, G. R. Idman. S. 2.

Glyceria reptans. Lapponia tulomensis, Oserko. K. Regel. S. 247.

Herniaria glabra. Regio aboënsis, Kimito. B. Olsoni. S. 4.

Hieracia aus Ingå, Nylandia. M. Brenner. S. 139—143.

Lappa minor f. *albiflora.* Satakunta, Ruovesi. G. Idman. S. 230.

Polygonatum multiflorum. Isthmus karelicus, Sakkula. I. Hidén. S. 164.

Polygonum Raji f. *borealis.* Lapponia murmanica, Teriberka. K. Regel. S. 250.

Potentilla Goldbachii. Karelia australis, Jääskis. M. F. Westerlund. S. 230.

Potentilla reptans. Regio aboënsis, Finby. B. Olsoni. S. 4.

Rosa-Formen. M. Brenner. S. 10—11.

Rubus arcticus × *saxatilis.* Tavastia australis, Sääksmäki. I. Hidén. S. 187.

Rumex graminifolius v. *sublanceolatus.* Lapponia Varsugae, Kusomen; Lapp. murmanica, Charloffka; Lapp. tulomensis, Oserko. K. Regel. S. 250.

Salix-Bastarde aus dem Kirchspiel Korpo, Regio aboënsis. O. Eklund. S. 15—16.

Salix dasyclados. Lapponia Varsugae, Kusomen. K. Regel. S. 250.

Salix pirolaefolia. Lapponia Varsugae, zwischen Tschawanga und Tetrino. K. Regel. S. 250.

Stellaria crassifolia. Regio aboënsis, Korpo Jurmo. O. Eklund. S. 17.

Trifolium repens f. *maculata.* Die Flecke der Blättchen haben die Form eines Dreiecks, dessen Basis an der Basis der Blättchen und dessen Spitze an der Mitte derselben gelegen sind, wobei jedoch die Spitze des Dreiecks bis zum oberen Rande des Blattes ausgezogen ist. Die Dreiecksseiten sind schwarz, die Fläche des Dreiecks auf grösseren Blättern grün, auf kleineren ganz schwarz. Satakunta, Hämeenkyrö. H. A. Printz, G. R. Idman. S. 2—3.

Utricularia intermedia × *minor.* Regio aboënsis, Bjärnå. L. und O. Nyblin. S. 230.

Verbascum nigrum × *thapsus.* Tavastia australis, Sääksmäki. I. Hidén. S. 187.

Verwildert oder eingeschleppt.

Adventiv-Flora im Hafengebiet von Lappvik, Nylandia. Von 49 bis zum Jahre 1908 beobachteten Adventiv-Pflanzen (vgl. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 35, S. 343) sind in den Jahren 1909—1921 20 Arten und von diesen im J. 1921 13 Arten wieder gefunden worden. Neu hinzugetreten sind 24 Arten, im Ganzen sind also in dieser Zeit 44 Arten verzeichnet worden. Von diesen sind 29 als mehr oder weniger stetig zu bezeichnen. I. Hidén. S. 157—162.

Alchemilla arvensis. Nylandia, Borgå Kråkö. G. Stenius. S. 230.

Axyris amarantoides. Nylandia, Helsingfors. A. Pettersson. S. 230.

Luzula nemorosa. Karelia ladogensis, Sordavala. K. H. Hällström. S. 230.

Vicia lathyroides. Nylandia, Borgå Kråkö. G. Stenius. S. 230.

Monstrositäten.

Alnus incana. Ein Fall von Zusammenwachsen zweier Stammteile wird beschrieben und abgebildet. Ein Zweig (C) des gröberen Stammteiles (A) war dicht an den schwächeren (B) gedrückt, und dieser versuchte den fremden Körper (C) durch Wachsen zu überdecken. Der Zweig ist indessen abgestorben, und nun entwickelt sich gegen den Zweigstumpf auch vom Stamm A immer neues Gewebe. Die von zwei Seiten heranwachsenden Gewebebildungen stossen an einander, die Rindenschichten werden an die Seite geschoben und die Cambiumzonen verwachsen mit einander. I. Hidén. S. 187—189.

Equisetum silvaticum f. *polystachyum.* Satakunta, Karkku. I. Hjelt. S. 230.

Phleum pratense. Bei einem Ex. aus Ingå, Nyl., besteht der Stamm aus bogenförmigen Internodien, die zusammen einen grösseren Bogen darstellen. M. Brenner. S. 11.

Pyrus malus, Zwillingsfrüchte. An einem alten Apfelbaum im Kirchspiel Ingå, Nylandia, sind seit mehreren Jahren Zwillingsfrüchte beobachtet worden, von denen vier Typen vom Verf. beschrieben und abgebildet werden. Sämtliche sind Zusammenwachsungen von zwei oder drei Komponenten. Der fleischige Blütenboden ist gemeinsam, nicht aber die Kernhäuser, von denen eines grösser ist und Samen entwickelt. Für diesen Fall schlägt der Verf. die Benennung Adelphocarpie vor. Ähnliche Bildungen werden aus Kirchspiel Kyrkslätt, Nylandia, erwähnt. M. Brenner. S. 6—9.

Quercus robur f. *Ahlfvengrenii.* Regio aboënsis, Pargas. A. Nordman. S. 230.

Vermischte Notizen.

Verbreitung von Melampyrum nemorosum. Auf Grund des unregelmässigen Auftretens von *Mel. nemorosum* in Brennebo im Kirchspiel Ingå, Nylandia, sowie einer Beobachtung, dass die Blätter der genannten Pflanze von *Arvicola agrestis* gefressen werden, ist der Verf. geneigt anzunehmen, dass das Tier die Pflanzen für seinen Wintervorrat sammelt, wobei die reifen Samen abfallen müssten. M. Brenner. S. 9—10.

Botanische Notizen aus dem Kirchspiel Korpo, Regio aboënsis. Vegetationsbeschreibungen, floristisch intressante Funde. Ole Eklund. S. 12—19.

Quercus pedunculata im Kirchspiel Kaukola, Karelia ladogensis, auf der Insel Uskinsaari unweit der Mündung des Vuoksi-Flusses, mit Fig. Hier wachsen acht Eichenbäume sowie eine Gruppe jüngerer Exx. Grössenmasse werden gegeben und die Vegetation des Fundplatzes eingehend beschrieben. T. J. Hintikka. S. 19—29.

Einige Pflanzenfunde aus Kuusamo. Früher nicht in der Provinz gefunden sind 10 Arten, u. a. 3 Anthropochoren. O. Fortelius. S. 129—130.

Einige *Atriplex-* sind *Chenopodium*-Formen. M. Brenner. S. 135—138.

Sagina maritima mf. *rosulans.* Diese von Neuman (Sveriges Flora, 1901, S. 551) als Varietät beschriebene Form scheint nur eine Deformation zu sein. Verf. konnte sie in Jurmo, Regio aboënsis, am sandigen Meeresufer beobachten, wo sie einer mehrmals eintretenden Submersion und auch einer durch Wellentransport hervorgerufenen Einbettung in den Sand ausgesetzt war. Wahrscheinlich wurde die Blütenbildung am Endsprosse hierdurch gehemmt und anstatt der Blüten die für die Form charakteristische Blattrosette ausgebildet. Ole Eklund. S. 151.

Pimpinella saxifraga, in Fennoskandia orientalis gefundene Formen. M. Brenner. S. 152—157.

Polygonum nodosum. Diese Art, die schon früher aus Finnland angegeben worden ist, wenn auch diese Angaben bezweifelt worden sind, wurde im Sommer 1921 auf dem Isthmus karelicus, in Pyhäjärvi und in Sakkula, angetroffen. I. Hidén. S. 166—169.

Nachblühen im Sept. 1921. Vier Arten. O. Eklund. S. 171.

Notizen über die Gefässpflanzenflora im Kirchspiel Sääksmäki, Tavastia australis. I. Hidén. S. 186—187.

Zur Flora der Halbinsel Kola. Konstantin Regel. S. 246—250.

Matricaria ambigua Ledeb. Zu dieser Art gehört alles, was auf der Halbinsel Kola als *M. inodora* L. *β borealis* Hartm. gesammelt worden ist. K. Regel. S. 248.

Nördliche Varietäten oder Rassen werden von K. Regel von der Halbinsel Kola für eine Reihe Pflanzen angegeben: *Aira flexuosa* var. *montana*, *Ranunculus propinquus*, *Sorbus glabrata*, *Prunus padus* var. *borealis*, *Solidago virgaurea* var. *lapponica*, *Rumex arifolius*, *Equisetum boreale.* S. 248—250.

Musci.

Plagiothecium curvifolium und *Pl. Ruthei*, neu für das Gebiet. Die erstgenannte Art ist an fünf, die letztere an vier Fundstellen beobachtet worden. V. F. Brotherus. S. 2.

Fontinalis gothica und *F. antipyretica* var. *montana*, neu für das Gebiet, beide von der Halbinsel Kola. V. F. Brotherus. S. 171.

Lichenes.

Parmelia acetabulum. Regio aboënsis, Korpo. O. Eklund. S. 115.

Flechtenexsiccat: Nylander & Norrlin, Herbarium Lichenum Fenniae, Continuatio (1921). E. A. Vainio. S. 127.

Cetraria lacunosa Ach. subsp. **cavernosa* (Menzies) Vain. [= *C. lacunosa* Ach. f. *cavernosa* (Menzies) Merrill, The Bryologist XIII, 1910, p. 26, tab. II f. 4; *C. lacunosa* Ach. f. *Norvegica* Lynge Stud. Lich. Norv., 1921, p. 196] färbt sich, wie auch *C. lacunosa*, gelb mit Jod, unterscheidet sich aber von dieser durch die braune oder schwarze Farbe der Unterseite des Thallus. Die ähnliche *C. glauca* färbt sich dagegen blau mit Jod, und ihr Thallus ist gewöhnlich ebener. Zur **C. cavernosa* gehört auch *C. reticulata* Krempelh., die in Sikkim eingesammelt worden ist; dieser Name ist aber nicht veröffentlicht worden. Die für Finnland neue Unterart ist in Kivimaa, Kirchspiel Gustafs, Regio aboënsis, von M. Arvonen im J. 1909 und in den Schären von Ekenäs, Nylandia, von K. Linkola im J. 1911 gesammelt worden. E. A. Vainio. S. 150.

Enumeratio Usnearum in Fennia collectarum. E. A. Vainio. S. 172—174.

Fungi.

Boletus luridus. Regio aboënsis, Åbo Hirvensalo (F. Elfving) und Korpo (E. W. Ehrman, O. Eklund). S. 114—115.

Mucor plumbeus Bonorden (M. spinosus van Tieghem) aus Finnland. Mit Fig. Ernst Häyrén. S. 177—179.

Podosphaera oxyacanthae. Diese in Finnland früher nicht gefundene Art ist in den letzten Jahren an vielen Orten beobachtet worden. Sie tritt an kultivierten *Crataegus*-Arten verheerend auf. Erstmals wurde sie in der Stadt Kotka, Karelia australis, im J. 1915 notiert. Jetzt bekannte Fundorte gibt

es 15, hauptsächlich im SE-Teil des Gebietes gelegen. T. J. Hintikka. S. 189—191.

Piptoporus betulinus. Drei deformierte Fruchtkörper aus Nylandia werden beschrieben und abgebildet. T. J. Hintikka. S. 191—193.

Algae.

Chlamydomonas. Von Herrn Mag. I. Välikangas wurde eine am 5. Mai 1922 aus der Kaisaniemi-Bucht bei Helsingfors geschöpfte Wasserprobe vorgelegt, die von einer nicht näher bestimmten *Chlamydomonas*-Art (über 200 Mill. Indiv. im Liter) grün gefärbt war. Diese Vegetationsfärbung ist in mehreren Jahren in der genannten Bucht im Frühjahr beobachtet worden. S. 170.

Notiz über das Überwintern einiger Algen unter dem Eise. Ernst Häyrén. S. 174—177.

Register.

Mötet den 1 oktober 1921.

Sid.

Johansen, Fritz. Forskningsfärder i Canadas arktiska trakter 1
Brotherus, V. F. *Plagiothecium curvifolium* Schlieph. och *Pl. Ruthei* Limpr. från Finland 2
Idman, G. R. *Fragaria vesca* v. *monophylla* 2
» *Trifolium repens* f. *maculata* 2
Hildén, Ilmari. Muutamia eläintieteellisiä tiedonantoja Sodankylästä 3
Olsoni, B. Växtfynd i Kimito, Finby och Hitis sommaren 1921 4
Hellén, Wolter. Kopulation mellan *Cantharis obscura* Fabr. ♀ och *C. nigricans* Müll. ♂ 5
Lindberg, Håkan. Skalbaggar av olika arter i kopulation .. 6
Brenner, M. Botaniska meddelanden 6
Eklund, Ole. Botaniska notiser från Ab, Korpo 12
Hintikka, T. J. Eräästä tammen (*Quercus pedunculata* Ehrh.) kasvupaikasta Kaukolassa (Ik) 19
Lindberg, Håkan. Bidrag till kännedomen om åländska ögruppens skalbaggsfauna 29

Mötet den 21 oktober 1921.

Frågor i sammanhang med Sällskapets hundraårsdag 60

Sällskapets 100-årsdag den 1 november 1921.

Redogörelse avgiven av Sällskapets ordförande Docenten Alvar Palmgren 61

Mötet den 3 november 1921.

Luther, A. *Protohydra leuckarti* vid Tvärminne zoologiska station 107
Montell, J. *Catharacta skua* från Enontekis 108
Hortling, I. Färgvarietet av *Urinator stellatus* 108
Lindberg, Håkan. *Athous mutilatus*, ny för Finland 108
Carpelan, Jarl. *Callimorpha menetriesii* Ev. återfunnen 108
Hellén, W. Sju för Finland nya skalbaggar 109

Krogerus, Rolf. För Finlands fauna nya skalbaggar från Ladoga-Karelen och Karelska näset 109
Suomalainen, E. W. Suomelle uusi lintulaji, keltahempponen, *Serinus canaria germanicus* Laubmann 110
» Mustarastas (*Turdus merula* L.) pesinyt Pohjois-Savossa 111
Montell, Justus. *Carex microstachyoides* m. (*C. dioica* L. × *heleonastes* Ehrh.) hybr. n. 112
» *Epilobium Bonsdorffii* m. (*E. hypericifolium* Tausch. × *montanum* L.) hybr. n. 113
Eklund, Ole. *Boletus luridus* Schaeff. och *Parmelia acetabulum* (Neck.) Dub. från Ab, Korpo 114
Forsius, Runar. Hymenopterologiska notiser 116
Välikangas, Ilmari. Die Funde von *Circus macrourus* (Gm.) in Finnland 120

Mötet den 3 december 1921.

Häyrén, Ernst. Föroreningen och strandvegetationen i Helsingfors hamnområde 126
Lindberg, Harald. *Carex contigua* och *C. Pairaei* 126
Metzger, Adolf. Skelett av subfossil delfin från Karsby i Tenala 126
» Kindtand av mammut från Esbo 126
Vainio, Ed. A. Nylander & Norrlin, Herbarium Lichenum Fenniae, Continuatio (1921) 127
Palmgren, Rolf. *Ardea cinerea* i Finland 127
Ehrström, M. Chr. *Alcedo ispida* iakttagen i Sjundeå 127
» *Ortygometra porzana* i Ruovesi 127
Hidén, Ilmari. *Anthemis arvensis* × *tinctoria* (*A. adulterina* Wallr.) 128
Suomalainen, E. W. Linnustostamme poistettava laji, pienempi suohaukka, *Circus pygargus* (L.) 128
Fortelius, Olof. Några växtfynd från Kuusamo 129
Sundström, Kurt-Erik. Ornitologiska exkursioner i Ekenäs skärgård sommaren 1921 130
Forsius, Runar. Cecidologische Beiträge II 132
Brenner, M. Några *Atriplex*- och *Chenopodium*-former 135
» Hieraciologiska meddelanden 139

Mötet den 4 februari 1922.

Krogerus, Rolf. *Agrilus roberti* Chevr., ny för Finland 143
Hortling, Ivar. Ovanligt små storspovägg 143
Palmgren, R. Spovarna på Vik 145
Hildén, Ilmari. Lisätietoja Räisälän seudun lintu- ja imettäväisfaunasta 145
» *Phylloscopus sibilator* Bechst. Ahvenanmaalla 147

Välikangas, I. Zwei irrtümliche Angaben über *Circus pygargus* L. in Finnland 147

Mötet den 4 mars 1922.

Lindberg, Håkan. *Coleoptera* och *Hemiptera* från Tvärminne 150
Vainio, E. A. Suomelle uusi jäkälä, *Cetraria lacunosa* Ach. subsp. **cavernosa* (Menzies) Vain. 150
Eklund, Ole. *Sagina maritima* Don. mf. *rosulans* (Neum.) m. .. 151
Brenner, M. *Festuca pratensis* Huds. var. *subtilis* n. var. 152
» I Ostfennoskandia funna former av *Pimpinella saxifraga* L. .. 152
Hidén, Ilmari. *Epilobium montanum* × *roseum* (*E. heterocaule* Borbás) Suomenlinnassa 157
» Lisätietoja Lappvikin satama-alueen kasvistosta 157

Mötet den 1 april 1922.

Merikallio, E. Petsamon linnusto 162
Löfqvist, Eero, ja Karvonen, V. J. Suomelle uusia pikkuperhosia Ahvenanmaalta 162
Karvonen, V. J. Suomelle uusia pikkuperhosia 162
Levander, K. M. *Lacerta agilis* 163
Hidén, Ilmari. *Chaerophyllum aromaticum* L. valtiollisen Suomen alueella 163
» *Epilobium adenocaulon* Hausskn. ja *E. obscurum* × *palustre* (*E. Schmidtianum* Rostk.) Karjalan kannaksella 164
» *Polygonum nodosum* Pers. Suomessa 166
» Suomelle uusi kasvisekalaji *Alopecurus* **fulvus* × *pratensis* (*A. Winklerianus* A. u. G.) Tammisaaressa 169

Mötet den 6 maj 1922.

Krohn, Väinö. Bakteerien systematiikan kehityksestä ja perusteista 170
Välikangas, I. Erään *Chlamydomonas*-lajin vihreäksi värjäämää vettä Kaisaniemenlahdesta 170
Löfqvist, Eero. Suomelle uusia pikkuperhosia 170
Luther, Alex. Massdöd bland bottendjuren i grunda vikar i Tvärminne vintern 1921 170
Järnefelt, H. Analoga företeelser vintern 1914 170
Brotherus, V. F. *Fontinalis gothica* Card. et Arn. och *F. antipyretica* var. *montana* H. Müll. från Kola-halvön 171
Eklund, Ole. Efterblomning hösten 1921 i Korpo 171
Hellén, W. Tvenne intressanta skalbaggar 171
Vainio, E. Enumeratio Usnearum in Fennia collectarum 172
Häyrén, Ernst. Notiz über das Überwintern einiger Algen unter dem Eise 174
» *Mucor plumbeus* Bonorden (*M. spinosus* van Tieghem) aus Finland 177

Montell, Justus. Några hybrida och andra former av *Cerastium arcticum* Lge (*C. Edmondstonii* Murb. et Ostf.) 179
Forsius, Runar. Über einige Cleptiden und Chrysiden (Hym.) 182
Hidén, Ilmari. Eräitä lisätietoja Sääksmäen pitäjän putkilokasvistosta 186
» Eräs yhteenkasvamistapaus harmaalla lepällä 187
Hintikka, T. J. Orapihlajan härmäsienen (*Podosphaera oxyacanthae* (DC.) De Bary) levenemisestä Suomessa 189
» Muutamista *Piptoporus betulinus* (Bull.) Karst. sienen epänormaleista itiöemistä 191

Årsmötet den 13 maj 1922.

Federley, H. Mendels liv och verksamhet 242
Andersson, Otto. Anteckningar i Ornithologi gjorda under prof. C. R. Sahlbergs föreläsningar 242
Brenner, M. Avbildningar av naturforskare 242
Wikström, D. A. Ett fynd av *Mergulus alle* i Lieto socken 243
Levander, K. M. Om förekomsten av *Membranipora* i Ekenästrakten 243
Wikström, D. A. Vidare iakttagelser om öronmaneten (*Aurelia aurita*) 244
Regel, Konstantin. Zur Flora der Halbinsel Kola 246

Tjänstemännens årsredogörelser.

Ordförandens årsberättelse 194
Puheenjohtajan vuosikertomus 210
Skattmästarens årsräkning 226
Bibliotekariens årsberättelse 228
Botanices-intendentens årsredogörelse 229
Vuosikertomus yleisten eläintieteellisten kokoelmien kasvusta 230
Entomologie-intendentens årsredogörelse 238

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1821—1921. Rede bei der Zentennarfeier in der Aula der Universität zu Helsingfors am 1. November 1921 vom Vorsitzenden der Gesellschaft, Dozent Dr. Alvar Palmgren 251

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen 261

Rättelser och tillägg.

Sid. 67, rad. 34, står: ett tiotal, bör vara: ett par tiotal.
Sid. 107 fogas till redogörelsen för Sällskapets 100-årsdag:
Förenta Staterna. Pennsylvania: Universitas Pennsylvaniensis.
Brasilien. Rio de Janeiro: Museu Nacional.
Sid. 140, rad 11, står Busholmen, bör vara Sandholmen.

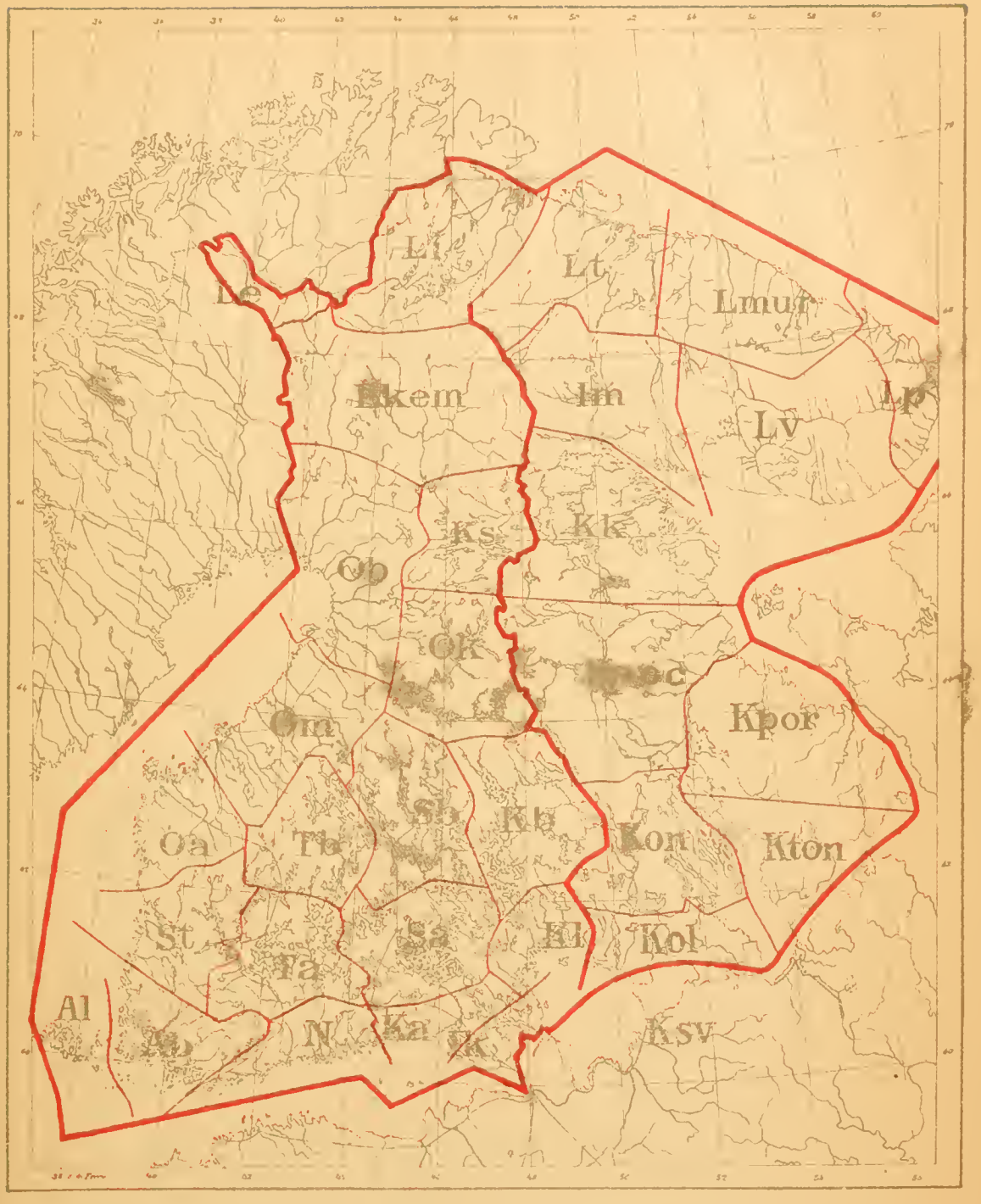

Ab	= Regio aboënsis	Kton	= Karelia transonegensis	N	= Nylandia
Al	= Alandia	Ks	= Kuusamo	Oa	= Ostrobothnia australis
Ik	= Isthmus karelicus	Ksv	= Karelia svirensis	Ob	= Ostrobothnia borealis
Ka	= Karelia australis	Le	= Lapponia enontekiensis	Ok	= Ostrobothnia kajanensis
Kb	= Karelia borealis	Li	= Lapponia inarensis	Om	= Ostrobothnia media
Kk	= Karelia keretina	Lm	= Lapponia Imandrae	Sa	= Savonia australis
Kl	= Karelia ladogensis	Lkem	= Lapponia kemensis	Sb	= Savonia borealis
Kol	= Karelia olonetsensis	Lmur	= Lapponia murmanica	St	= Satakunta
Kon	= Karelia onegensis	Lp	= Lapponia ponojensis	Ta	= Tavastia australis
Kpoc	= Karelia pomorica occidentalis	Lt	= Lapponia tulomensis	Tb	= Tavastia borealis
Kpor	= Karelia pomorica orientalis	Lv	= Lapponia Varsugae		

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

FYRATIONDEÅTTONDE HÄFTET
1921—1922.

MED EN PLANSCH, EN KARTA OCH ELFVA FIGURER I TEXTEN.

MIT EINER DEUTSCHEN ÜBERSICHT.

HELSINGFORS 1925.

MBL/WHOI LIBRARY
WH 1915 J